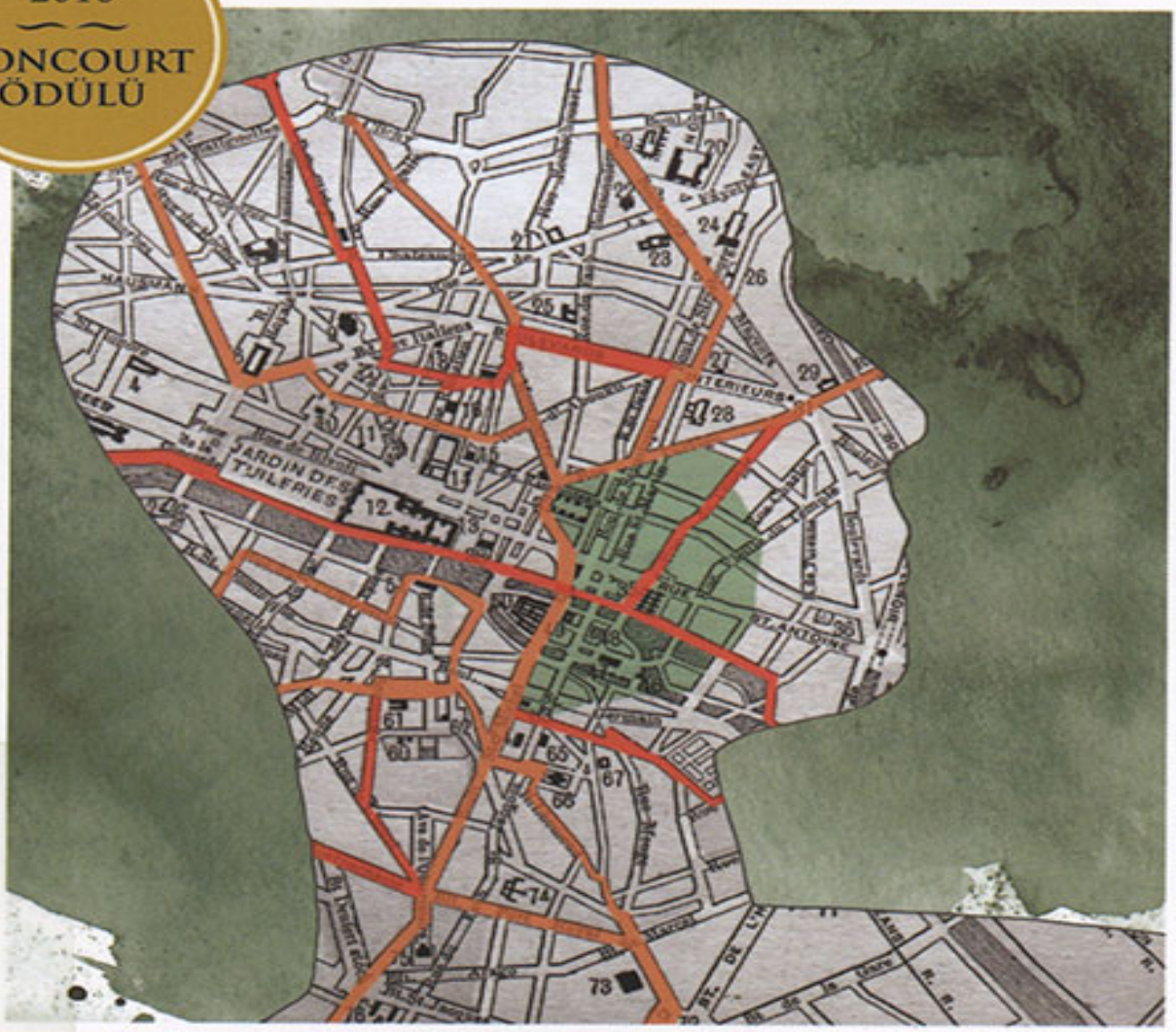
MICHEL HOUELLEBECQ

HARİTA VE TOPRAKLAR

2010
GONCOURT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: ORÇUN TÜRKAY

CAN

MICHEL HOUELLEBECQ

HARİTA VE TOPRAKLAR

E-kitap V.0I.03.2020

Can Yayınları'nın
Mart 2012 tarihli
basımından okunarak düzenlenmiştir.

ticari amaçlı kullanımlardan ve

toplu paylaşımlardan uzak tutulması ricasıyla

Can Yayınları 2052
La carte et le territoire, Michel Houellebecq
©2010, Michel Houellebecq, Flammarion
©2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2012
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com, Shutterstock

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1441-2

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

MICHEL HOUELLEBECQ

HARİTA VE TOPRAKLAR

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
Orçun Türkay

Michel Houellebecq'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı
Kuşatılmış Yaşamlar, 2001

MICHEL HOUELLEBECQ, kendisine göre 1958'de, nüfus kayıtlarına göreyse 1956'da Fransa'nın Hint Okyanusu'ndaki adalarından biri olan Reunion'da doğdu. Babası dağ rehberi, annesi ise anestezist olan yazarı altı yaşından itibaren babaannesi büyüttü. Liseyi ve agronomi mühendisliği eğitimi aldığı üniversiteyi Paris'te okudu. Yirmi yaşına doğru çeşitli dergilerde yazmaya başladı. Bir biyografi olan ilk kitabı *Howard P. Lovecraft. Contre le monde, contre la vie* (Howard P. Lovecraft. Dünyaya Karşı ve Hayata Karşı) 1991'de yayımlandı. 1990'ların sonundan bu yana Fransa'nın en tanınan ve kitapları en çok yabancı dile çevrilen yazarı olan Houellebecq, birçok saygın edebiyat ödülünün yanı sıra, *Harita ve Topraklar* adlı romanıyla 2010 yılında Prix Goncourt'a layık görüldü.

ORÇUN TÜRKAY, 1976'da İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesi ve İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli yayınevlerine, kuruluşlara çevirmenlik ve editörlük yapıyor. Duras, Michaux, Bonnefoy, Lévi-Strauss, Starobinski gibi yazarlardan metinler çevirdi. Ayrıca genel kültür dizilerinde de çevirileri bulunuyor.

“Bıktı dünya benden
Ben de ondan.”

ORLEANS DÜKÜ CHARLES

Jeff Koons oturduğu yerden kalkmış, kollarını heyecanla öne uzatmıştı. Karşısında, bir kısmı ipekli kumaşlarla örtülü deri bir kanepede oturan, hafif büzülmüş Damien Hirst itiraz edecek gibi görünüyordu; yüzü kıpkırmızı, hoşnutsuzdu. İkisi de siyah takım elbise –Koons'un giysisinin ince çizgileri vardı–, beyaz gömlek giymiş, siyah kravat takmıştı. İki adamın arasında, sehpanın üstünde şekerlemeyle dolu bir sepet duruyordu ya ikisi de onunla ilgilenmiyordu; Hirst, Light Budweiser içiyordu.

Arkalarında, camlı bir açıt ufka dek uzanıp, karmakarışık çokgenler oluşturan yüksek yapılarla dolu bir manzaraya bakıyordu; gece ışıklı, hava saydam mı saydamdı. Burası Katar ya da Dubai olabilirdi; aslında odanın dekorasyonunda Abu Dabi Emirates Oteli'nin lüks bir Alman dergisindeki reklam fotoğrafından esinlenilmişti.

Jeff Koons'un alnı biraz parlıyordu; Jed orayı fırçayla hafifçe gölgelendirdi, üç adım geriye çekildi. Koons'ta bir sorun vardı kesinlikle. Sonuçta Hirst'ü yakalamak kolaydı: Hoyrat, edepsiz bir ifadeyle resmedilebilirdi, hani "bendeki mangırlar hepinizin ağzına sıçmama yeter" dermişçesine bir ifadeyle; ayrıca *ölüm üstüne sıkıntılı bir çalışma* yürüten *asi* (ama zengin) *sanatçı* olarak da çizilebilirdi; yüzü kırmızı, tepkisizdi, tam bir İngiliz, bu haliyle bir Arsenal taraftarına benziyordu. Kısacası, farklı ifadeleri olsa da, kendi kuşağının tipik örneği olan bir İngiliz sanatçının olası, tutarlı portresinde bir araya getirilebilirdi o ifadeler. Oysa Koons'ta ikili bir şeyler vardı, genel teknik-ticari üçkâğıtçılıkla çileci yücelik arasındaki aşılmaz çelişki. Oturduğu yerden kalkmış, kollarını Hirst'ü ikna etmek istercesine heyecanla öne uzatmış Koons'un ifadesi üstünde Jed üç haftadır çalışıyordu; müstehcen kitaplar yazan bir Mormon'u çizmek kadar zordu bu iş.

Koons'un tek başına, Roman Abramoviç'le, Madonna'yla, Barack Obama'yla, Bono'yla, Warren Buffet'la, Bill Gates'le vb. çekilmiş fotoğrafları vardı. Ama hiçbiri Koons'un gerçek kişiliğine; dünyaya karşı takındığı, üstü açık Chevrolet satıcısı görüntüsünün arkasında ne olduğuna ilişkin bir ipucu vermiyordu, çok can sıkıcı bir durumdu bu, zaten fotoğrafçılar uzun zamandır Jed'in canını sıkıyorlardı, özellikle de şu *büyük fotoğrafçılar*, fotoğraflarında modellerinin *gerçek yüzleri*'ni ortaya çıkardıklarını ileri sürenler; gerçekte bir şey ortaya çıkardıkları yoktu, karşınıza geçip

keh keh gülerek rastgele yüzlerce fotoğrafınızı çekmek üzere makinelerini çalıştırmakla yetiniyorlardı, sonra çektiklerinin arasından kötülerin iyilerini ayıklıyorlardı, o sözümona *büyük fotoğrafçılar*'ın hepsi, ama hepsi böyle çalışıyordu işte. Jed birkaçını bizzat tanıyordu, hiçbirinin beş para etmediğini düşünüyordu, onun gözünde hepsi olsa olsa bir fotoğraf kabini kadar yaratıcıydı.

Birkaç adım arkasında, mutfakta, ısıtıcı takır tukur sesler çıkardı. Jed dondu kaldı. Aralık'ın 15'i olmuştu bile.

Bir yıl önce, aşağı yukarı aynı tarihlerde, ısıtıcı buna benzer takır tukur sesler çıkarmış, derken çalışmaz olmuştu. Birkaç saat içinde, atölyenin ısısı 3°C'ye düşmüştü. Jed biraz uyumayı, daha doğrusu kısa kısa kestirmeyi başarmıştı. Sabahın altısına doğru, şöyle üstünkörü temizlenmek için kazandaki son sıcak suyu da kullanmış, ardından kendine bir kahve yapıp Genel Tesisat firmasından gelecek görevliyi beklemeye başlamıştı – sabahın erken saatlerinde birini yollayacaklarına söz vermişlerdi.

Genel Tesisat firması internet sitesinde "tesisatçılığı üçüncü binyıla taşımak" istediğini söylüyordu: İşe randevu saatlerine uymakla başlayabilirler, diye homurdanıyordu Jed saat on bire doğru, atölyenin içinde dolaşıp dursa da bir türlü ısınamıyordu. O sırada babasının resmini yapıyordu, resmin adı *Mimar Jean-Pierre Martin, Şirketinin Müdürlüğünden Ayrılırken* olacaktı; ne var ki, ısının düşmesi son boya katmanının kurumasını geciktirecekti. Her yıl olduğu gibi, iki hafta sonra, Noel akşamı, babasıyla yemek yemeyi kabul etmişti ve öncesinde resmi bitirmeyi umuyordu; tesisatçı çabuk olmazsa, planı suya düşebilirdi. Aslına bakılırsa bunun hiç de önemi yoktu, o resmi babasına armağan etmeyi düşünmüyordu, tek istediği ona *göstermek*'ti; neden buna birden o kadar önem vermeye başlamıştı ki? O anda sabrı iyice taşmıştı kuşkusuz, çok çalışıyordu, aynı anda altı resme birden başlamıştı, aylardır hiç durmuyordu, akıllı işi değildi bu.

Saat üçe doğru, Genel Tesisat'ı yeniden aramaya karar verdi; sürekli meşgul çalıyordu. Saat beşi biraz geçe onlara ulaşmayı başardı; müşteri hizmetlerindeki kadın görevli havaların aşırı soğumasından ötürü çok yoğun çalıştıklarını bahane etti, ama ertesi sabah kesinkes birini yollayacaklarına söz verdi. Jed telefonu kapayıp, Auguste-Blanqui Bulvarı'ndaki Mercure Oteli'nden bir oda ayırttı kendine.

Ertesi gün, yine bütün gün hem Genel Tesisat'ın, hem de arada konuştuğu Yalnızca Tesisatçılar'ın gelmesini bekledi. Yalnızca Tesisatçılar "üst düzey tesisatçılık" zanaatının geleneklerine bağlı kalacaklarına söz veriyorlardı, ama görünüşe göre randevu saatine uyma konusunda ötekilerden farkları yoktu.

Jed'in yaptığı resimde, babası, şirketindeki elli kadar görevlinin ortasında bir peykenin üstünde ayakta duruyor, acılı bir gülümsemeyle kadeh kaldırıyordu. Veda partisi mimarlık şirketinin *open space*'inde, bir cam çatıdan aydınlanan, otuza yirmi metre boyutlarındaki, beyaz duvarlı büyük bir salonda gerçekleşiyordu, bilgisayar tasarımcılarının masalarıyla ve üstünde çalışılan projelerin üçboyutlu maketlerinin durduğu tezgâhlarla doluydu ortalık. Partiye katılanların çoğu *nerd* tipli gençlerdi – 3D tasarımcıları. Peykenin dibinde ayakta duran, kırk yaşlarındaki üç mimar babasını çevrelemişti. Lorenzo Lotto'nun küçük bir resminden esinlenen bir düzende, her biri ötekilere bakmaktan kaçınıyor, babayla göz göze gelmeye çalışıyordu; hemencecik anlaşıldığı üzere, tüm mimarlar onun yerine şirketin başına geçmeyi düşlüyorlardı. Babaysa, gözlerini etrafındakilerden biraz daha yukarıya dikmişti, bakışlarından ekibini son bir kez çevresinde toplamak istediği anlaşılıyordu, geleceğe biraz güvenle bakıyor gibi olsa da üzüntüsü her halinden belliydi. Kurduğu, uğruna var gücüyle çalıştığı şirketten ayrılmanın üzüntüsüydü bu, kaçınılmaz olanın getirdiği üzüntü: Resimdeki hiç kuşkusuz bitik bir adamdı.

Öğleden sonranın ortalarına doğru, Jed onuncu kez Ze Tesisat'ı aramaya kalktıysa da boşuna; Ze Tesisat bekleme müziği olarak *Skyrock*'u kullanırken, Yalnızca Tesisatçılar, *Rires et chansons*'u yeğlemişti.

Saat beşe doğru, Mercure Oteli'ne döndü. Auguste-Blanqui Bulvarı'nda akşam oluyordu; evsizler ara sokakta ateş yakmışlardı.

Sonraki günler de hemen hemen aynı şekilde geçti, tesisatçıları aradı, neredeyse ânında bir bekleme müziğine aktarıldı, içerideki hava iyiden iyiye dondurucu bir hal alırken, kurumak bilmeyen resminin yanında bekledi durdu.

Derken, 24 Aralık sabahı bir çözüm olasılığı doğdu, hemen yakında, Stephen-Pichon Caddesi'nde Hırvat bir usta oturuyordu – Jed Mercure Oteli'nden dönerken şans eseri fark etmişti tabelasını. Evet, hemen gelebilirdi. Siyah saçlı, soluk yüzlü, ufak tefek bir adamdı, yüz hatları düzgün ve inceydi, *Belle Époque* tarzını anımsatan bir bıyığı vardı; aslında biraz Jed'e benziyordu – bıyık dışında.

Daireye girer girmez, kazanı uzun uzadıya kurcaladı, kontrol panelini söktü, ince parmaklarıyla karmaşık hatları denetledi. Vanalardan, sifonlardan söz etti. Genel anlamda yaşamla ilgili çok şey biliyormuş izlenimini uyandırıyordu.

On beş dakikalık incelemeden sonra, tanıyı koydu: Evet, onarabilirdi, *bir şekilde çalışmasını* sağlayabilirdi, elli avro karşılığında, daha fazla değil. Ama ısıtıcının bütünüyle onarılacağını da söylemiyordu, bir süreliğine, belki birkaç aylığına, en iyi olasılıkla birkaç yıllığına idare ederdi, kaldı ki uzun vadede söz vermekten kaçınıyordu;

genel anlamda, bu kazana uzun vadede ne olacağını kestirmeye çalışmak pek akıllıca gelmiyordu kendisine.

Jed iç çekti; bunu aslında beklediğini itiraf etti. Dokuz yıl önce, o daireyi almaya karar verdiği günü dün gibi anımsıyordu; o bodur, kendinden hoşnut emlakçı geliyordu gözünün önüne, durmadan olağanüstü ışığı övüyor, bazı yerlerin "elden geçmesi" gerektiğini de gizlemiyordu. Jed de bunun üstüne, o yerlerin ne olduğunu bilebilmek için emlakçı ya da kadın hastalıkları uzmanı olmak gerek, diye geçirmişti içinden.

İlk dakikalarda coşkuyla konuşan bodur emlakçı Jed'in sanatçı olduğunu öğrenince, kendinden geçmişti. İlk kez, bir *sanatçı atölyesi*'ni bir *sanatçı*'ya satma fırsatı yakalamıştı, öyle diyordu. Jed bir an için, fiyatların yükselmesine neden olan, böylece sanatçıların sanatçı atölyelerini almalarını engelleyen bobo'larla[1] onlara benzer kerestelere karşı gerçek sanatçıları desteklemeyeceğinden, piyasa böyle, elimden ne gelir diyeceğinden korktu ama neyse ki korktuğu başına gelmedi, bodur emlakçı %10'luk bir indirim yapmakla yetindi – büyük olasılıkla küçük bir pazarlığın sonunda o kadarına razı olmayı kafasına koymuştu zaten.

"Sanatçı atölyesi" derken aslında cam çatılı –doğruya doğru, güzeldi çatısı– bir tavan arasıydı bu, Jed gibi hijyenik açıdan sınırlı gereksinimleri olan birine ancak yetecek birtakım karanlık eklentileri vardı. Ama manzara gerçekten de göz alıcıydı: Place des Alpes'in ötelerinden Vincent-Auroiol Bulvarı'na, asma demiryoluna ve daha uzaklarda, 1970'li yılların ortalarında yapılmış, Paris'in genel estetik manzarasına kesinlikle uymayan ve Jed'in Paris'te, mimari plan üstünde, açık ara yeğ tuttuğu dörtgen biçimli yapılara dek uzanıyordu.

Hırvat kazanı onardı, elli avroyu cebe indirdi. Jea'e fatura vermedi, doğrusu o da beklemiyordu. Kapı arkasından kapanır kapanmaz, usta yeniden tıklattı. Jed kapıyı araladı.

"Aklıma geldi de beyefendi," dedi adam. "Mutlu Noeller. Mutlu Noeller diyecektim."

"Ya evet, doğru," dedi Jed şaşkınca. "Size de mutlu Noeller."

Kolay kolay taksi bulamayacağını işte o zaman anladı. Tam da tahmin ettiği gibi, Son Sürat taksi şirketi onu Raincy'ye götürmeyi açıkça reddetti, Hızlıtaksi ise en fazla gara, haydi belediye binasına kadar götürebileceğini, ama Cité des Cigales'in yakınlarına kesinlikle gitmeyeceğini söyledi. "Güvenlik nedeniyle beyefendi…" diye fısıldadı görevli, hafiften sitem edercesine. Fernand Garcin Arabaları'ndaki görevli de, "Yalnız bütünüyle güvenli bölgelere uğruyoruz," dedi ağırbaşlı, düz bir tonla. Noel

yemeğini Cité des Cigales kadar münasebetsiz bir yerde yemek istediğinden ötürü yavaş yavaş kendini suçlu hissetmeye başlamıştı; geniş bir parkla çevrili, nüfus hareketlerinin gün geçtikçe daha tehlikeli bir hal alan bir bölgeye ittiği kentsoylu evinden çıkmayı her yıl olduğu gibi ısrarla reddeden babasına kızmaya başladı, doğrusunu söylemek gerekirse bölge kısa bir süredir tümüyle gangsterlerin denetimine girmişti.

Önce bahçe duvarlarını berkitmek, üstlerine elektrikli tel yerleştirmek, karakola bağlı bir kamera sistemi kurmak gerekmişti, tüm bunlar da, babası, Noel yemekleri için gelen Jed dışında asla kimsenin uğramadığı, ısınmak bilmeyen on iki odalı evde tek başına dolanabilsin diye yapılmıştı. Çevredeki dükkânlar uzun zaman önce kapanmıştı, yakınlardaki sokaklarda yayan dolaşmak olanaksızdı – kırmızı ışıkta duran arabalara bile sık sık saldırılar düzenleniyordu. Raincy Belediyesi ev işlerini yapacak bir kadın vermişti yanına – daha ilk günlerden beri babasından hoşlanmayan, çarşafları yalnızca ayda bir kez değiştiren ve büyük olasılıkla alışverişte para çalan, Fatty adında, geçimsiz, hatta kötü kalpli, Senegalli bir kadın.

Odanın ısısı yine de yükselmeye başlamıştı. Jed üstünde çalıştığı resmin fotoğrafını çekti, babasına en azından bunu gösterebilirdi. Pantolonuyla kazağını çıkardı, yere serilmiş, yatak olarak kullandığı daracık şiltenin üstünde bağdaş kurdu, sırtına bir örtü aldı. Soluk alıp verişi gitgide yavaşladı. Donuk bir alacakaranlıkta, ağır ağır ilerleyen dalgalar getiriyordu gözünün önüne. Zihnini dingin bir yere taşımak istiyordu; zihnini elinden geldiğince babasıyla yiyeceği yeni Noel yemeğine hazırlıyordu.

Bu düşünsel hazırlık süreci meyvelerini verdi, yemekte kayda değer bir şey olmadı, neşeli geçtiği bile söylenebilirdi; uzun zamandan beri daha fazlasını beklemez olmuştu.

Ertesi sabah, saat yediye doğru, gangsterlerin de *Noel yemeği yediğini* varsayan Jed, yaya olarak Raincy Garı'na gidip kazasız belasız Doğu Garı'na ulaştı.

Ustanın onardığı ısıtıcı bir yıl dayanmıştı, ilk kez tekleme alameti gösteriyordu. *Mimar Jean-Pierre Martin Şirketinin Müdürlüğünden Ayrılırken* resmi uzun zaman önce tamamlanmış, Jed'in galericisinin deposuna konmuş, açılışı sürekli ertelenen kişisel bir sergiyi bekliyordu. Jean-Pierre Martin ise –oğlunu şaşırtarak ve epeydir onunla bu konuyla ilgili konuşmaktan kaçınarak– Raincy'deki köşkten ayrılıp Boulogne'daki huzurevine yerleşmeye karar vermişti. Yıllık yemeklerini bu kez Bosquet Caddesi'ndeki, Chez Papa adlı bir kafede yiyeceklerdi. Jed bu yeri *Pariscope*'ta geleneksel, *eski tarz* tatlar vaat eden bir reklamda görüp seçmişti, genele bakıldığında sözlerini tuttukları söylenebilirdi. Yarısı boş salona yer yer Noel Babalar, süslü çamlar yerleştirilmişti, orada bulunanların çoğu da gruplar halinde oturup özenle, dikkatle, neredeyse vahşice geleneksel yemekleri çiğneyen yaşlı, hatta çok yaşlı kişilerdi. Ana yemek olarak yabandomuzu, süt domuzu, bir de hindi vardı; tatlıysa, mekândaki kibar, silik garsonların hastanedeymişçesine sessizce dağıttıkları, *eski tarz* bir Noel pastasıydı doğal olarak. Jed biraz zırvalıyordu, babasını böyle bir yemeğe getirerek onun kafasını karıştırdığının farkındaydı. Bu soğuk, ağırbaşlı, uzun ve sert yüzlü adam yemeğe asla düşkün olmamıştı; Jed'in onu işyerinin yakınlarında görmek zorunda olduğu zamanlarda, dışarıda yedikleri tek tük yemeklerde babası hep bir suşi lokantasını seçerdi –her zaman aynısını. Aslında var olmayan, büyük olasılıkla hiç var olmamış –eşi de, yaşarken yemek yapmaktan nefret ederdi– bir yemek merakının ortaya çıkmasını beklemek acıklı, boş bir çabaydı kuşkusuz. Ama Noel zamanıydı, hem sonra konu yemek olmayacaksa ne olacaktı ya? Giyim kuşama da hiç özenmeyen babası gitgide daha az okuyor, pek bir şeyle ilgilenmiyordu. Huzurevinin müdiresinin söylediğine bakılırsa, "sessiz sedasız uyum sağlamıştı," bu da büyük olasılıkla kimseyle pek konuşmadığı anlamına geliyordu. O sırada, süt domuzunu kemirmekle uğraşıyordu, yüzünde öyle bir ifade vardı ki sanki kauçuk yiyordu, uzayıp giden sessizliği bozmaya niyeti varmış gibi görünmüyordu, Jed'se telaşla (istiridyeyle Gewurztraminer şarabı içmemeliydi, siparişi verir vermez anlamıştı bunu, beyaz şarap hep aklını karıştırıyordu), neredeyse çılgınca, konuşma konusu açabilecek bir şey arayıp duruyordu. Evli olsaydı, en azından bir sevgilisi, *herhangi bir kadın* olsaydı

yanında, olaylar farklı gelişebilirdi – aile işlerinde kadınlar her şeye karşın daha doğru davranabilirler, bu biraz da kökenlerinden ileri gelen bir uzmanlıktır, ortada çocuk olmasa da çocuk olasılığı konuşmanın ufkundaki yerini korur, yaşlılar da bilindiği üzere torunlarıyla ilgilenirler, bunu doğanın çevrimleriyle ya da başka şeylerle ilişkilendirirler, sonuçta yaşlı beyinlerinde bir tür heyecan doğar, oğlun babanın ölümü olduğu kesindir kesin olmasına ama dede için torun bir anlamda yeniden doğuş ya da öç almadır, dolayısıyla bu konu hiç olmazsa bir Noel yemeği boyunca yeter de artar bile. Jed ara sıra şu Noel yemekleri için bir eskort kız tutmayı, küçük bir oyun oynamayı düşünüyordu, yemekten iki saat önce kıza durumu özetlemek yeterdi aslında, babası başkalarının yaşamlarının ayrıntılarıyla, hatta genel anlamda insanlarla öyle çok ilgilenmezdi.

Latin ülkelerinde, siyaset orta ya da ileri yaştaki erkeklerin aralarındaki konuşmalarda yeterli olur; alt sınıflarda kimi zaman onun yerini spor alır. Anglosakson değerlerinden fazlasıyla etkilenmiş insanlardaysa, siyasetin rolünü ekonomi ve mali işler üstlenir; edebiyatsa tamamlayıcı bir konu olabilir. Gelgelelim, ne Jed ne de babası yakından ilgileniyordu ekonomiyle, siyasete de çok meraklı oldukları söylenemezdi. Jean-Pierre Martin ülkenin genel olarak yönetiliş biçimini onaylıyordu, oğlununsa bu konuda bir fikri yoktu; yine de bakanlıkların her birine uzun uzadıya değinerek peynir faslına dek işi kotardılar.

Peynir faslına geçildiğindeyse, Jed'in babası biraz canlandı, oğluna sanatla ilgili tasarılarını sordu. Ne yazık ki, bu kez Jed yüzünden ortam gerilebilirdi, çünkü *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst'le Jeff Koons* adlı son resmini hissedemez olmuştu, yerinde sayıyordu, bir-iki yıldır çalışmasını sağlayan güç tükeniyor, yok oluyordu, peki ama tüm bunları neden babasına anlatacaktı ki? Onun elinden bir şey gelmezdi, aslında kimsenin elinden bir şey gelmezdi, böyle bir sırrın söylenmesi karşısında insanlar azıcık üzülmekten başka bir şey yapamazlardı, sonuçta insan ilişkileri denen şey o kadar da önemli bir şey değildi.

"İlkbahara kişisel bir sergi hazırlıyorum," dedi sonunda. "E işler uzuyor tabii. Galericim Franz, katalog için bir yazarla çalışmak istiyor. Houellebecq var aklında."

"Michel Houellebecq mi?"

"Tanıyor musun?" diye sordu Jed şaşkınlıkla. Babasının hâlâ herhangi bir kültürel çalışmayla ilgileneceği aklından bile geçmezdi.

"Huzurevinde küçük bir kütüphane var; romanlarından ikisini okudum. Bence iyi bir yazar. Rahat okunuyor, topluma bakışı oldukça doğru. Sana yanıt verdi mi?"

“Hayır, daha vermedi…” Jed şimdi hızla düşünüyordu. Babası gibi, iliklerine kadar umutsuz ve ölümcül bir tekdüzelik içinde tıkanıp kalmış biri bile, iliklerine kadar kapkaranlık bir yola, ‘Ölüm’ün Karanlık Yolu’na girmiş biri bile, Houellebecq’i biliyorsa, bu o yazarda kesinlikle bir şeyler var demekti. Bunun üstüne, Franz birçok kez yapmasını istemiş olsa da, e-posta yoluyla Houellebecq’in yakasına yapışmadığını anımsadı. Oysa, zaman daralıyordu. Art Basel’le Frieze Art Fair’in tarihleri düşünüldüğünde, sergiyi nisanda, olmadı en geç mayısta açmaları gerekiyordu, Houellebecq’ten on beş gün içinde bir katalog metni yazmasını istemek kolay iş değildi, ünlü bir yazardı o, dünya çapında ünlü üstelik, en azından Franz’ın gözünde.

Babasının konuşmaya istekli hali geçmişti, Saint-Nectaire peynirini de süt domuzu kadar isteksizce çiğniyordu. İnsanların yaşlılarda başka türlü bir oburluk olduğunu düşünmelerinin nedeni kuşkusuz onlara acımalarıdır, hiç olmazsa oburluklarının sürdüğüne inanmak isterler, oysa çoğunlukla tatsal zevkler de geri dönmemecesine uçup gider, öteki her şey gibi. Geriye bir tek sindirim güçlüğü, prostat kanseri kalır.

Sollarında, birkaç metre ötede, seksenlik üç kadın önlerindeki meyve salatalarına bakarak derin düşüncelere dalmış gibi görünüyordu – belki de ölen kocalarına bir saygı duruşuydu bu. Aralarından biri elini şampanya kadehine uzattı, derken eli masaya düşüverdi; gösterdiği çaba yüzünden göğsü inip inip kalkıyordu. Birkaç saniye sonra, yeniden hamle yaptı, eli korkunç titriyordu, kadehe öyle bir odaklanmıştı ki yüzü kırış kırış olmuştu. Jed yardım etmemek için kendini zor tutuyordu, ona düşmezdi yardım etmek. Birkaç metre uzakta dikilmiş, kaygılı gözlerle kadını izleyen garsona bile düşmezdi; şu anda o kadının ilişkisi doğrudan Tanrı’ylaydı. Yaşı seksendense doksanlara yakındı büyük olasılıkla.

Her şey tamam olsun diye, tatlılar da geldi. Jed’in babası ses çıkarmadan geleneksel Noel pastasına saldırdı. Şimdilerde, çok uzun zamandır böylesine pek rastlanmıyordu. Zaman onlar arasında bir tuhaf geçiyordu: Hiçbir şey söylemeseler de, o an masaya iyicene çökmüş sessizlik ağır mı ağır bir hava yaratabilecek olsa da, saniyeler, hatta dakikalar su gibi akıp gidiyordu. Yarım saat sonra, aklından gerçek anlamda tek bir düşünce bile geçmeyen Jed taksi durağına kadar babasına eşlik etti. Saat akşamın onuydu yalnızca, ama Jed huzurevinde kalan ötekilerin daha şimdiden babasını ayrıcalıklı biri olarak gördüklerini biliyordu; birkaç saatliğine bile olsa, Noel’de onunla buluşacak biri vardı sonuçta. “İyi bir oğlunuz var…” demişlerdi ona, hem de kaç kez. Orta yaşı çoktan aşmış –yadsınamaz biçimde artık *ihtiyarlamış*– adam huzurevine girdikten sonra, biraz yatılı okul öğrencisine benzer bir konumda bulur kendisini. Kimi zaman ziyaretçileri olur: Mutluluk veren bir şeydir bu, dünyayı keşfedebilir, Pepito bisküvisi yiyebilir, palyaço Ronald McDonald’la karşılaşabilir. Ama çoğunlukla gelen

giden olmaz: İşte o zamanlarda, boşalmış yatılı okulun asfalt zemininde, hentbol kaleleri arasında gezinip durur. Kurtulmayı, uçup gitmeyi bekler.

Jed atölyesine döndüğünde, ısıtıcının hâlâ çalıştığını fark etti, içerisi normal, hatta sıcaktı. Üstündekilerin bazılarını çıkarıp şiltesine uzandığı gibi uykuya daldı, kafası bomboştu.

Gecenin ortasında irkilerek uyandı, çalar saat 04.43'ü gösteriyordu. Oda sıcak, neredeyse boğucuydu. Isıtıcının sesine uyanmıştı, ama bu kez her zamanki gibi takır tukur sesler değildi duydukları, makine uzun uzun, kalın, neredeyse sesaltı bir horultu çıkarıyordu. Ani bir hamleyle, gidip mutfağın camları kırağıyla kaplanmış penceresini açtı. Dondurucu hava odayı doldurdu. Altı kat aşağıdan yükselen, domuzunkini andıran homurtular rezil ediyordu Noel gecesini. Pencereyi hemen kapadı. Çok büyük olasılıkla, sokak serserileri avluya doluşmuşlardı; ertesi gün çöp kutularına yığılacak Noel yemeği artıklarından yararlanacaklardı. Onlardan kurtulmak için hiçbir kiracı polisi aramaya cesaret edemiyordu –Noel günü olacak iş değildi. Genelde bu görevi, en sonunda, ilk kattaki kiracı üstlenirdi – aşağı yukarı altmış yaşında bir kadındı bu, saçları kınalıydı, capcanlı renkleri olan kırkyama kazaklar giyerdi, Jed onun emekli bir psikanalist olduğunu düşünüyordu. Ama son günlerde rastlamamıştı kadına, tatile gitmiş olsa gerekti – tabii ansızın ölmediyse. Sokak serserileri günlerce kalacaklardı orada, dışkılarının kokusu avluya sinecek, pencereler açılamayacaktı. Kiracılara karşı nazik, hatta aşırı saygılıydılar, ama kendi aralarında kavgaya tutuşmaya görsünler hiç acımaları yoktu, işin sonu da genelde böyle olurdu işte, aralarından birinin can çekişircesine inlemeleri yankılanırdı geceleri, biri Acil Tıbbi Yardım Servisi'ni arar, görevliler geldiğinde bir kulağının yarısı koparılmış, kanlar içinde bir adam bulurlardı karşılarında.

Jed artık ses çıkarmayan alete yaklaştı, ihtiyatla kumanda bölümünün kapağını açtı; alet birden Jed'in müdahalesinden korkmuşçasına kısa bir horultu çıkardı. Sarı bir gösterge hızlı hızlı yanıp sönüyordu, kim bilir ne anlama geliyordu bu. Jed yavaşça ayar düğmesini sola çevirdi. Sorun çıkarsa, Hırvat ustanın telefonu yanındaydı; peki ama o adam hâlâ çalışıyor muydu acaba? "Tesisatçılıkta küflenip gitmek" istemediğini söylemişti Jed'e sözü dolandırmadan. Asıl isteği, "küpünü doldurduktan" sonra, evine, Hırvatistan'a, Hvar Adası'na dönmek, orada deniz motosikleti kiralayacak bir işletme açmaktı. Yeri gelmişken, Jed'in babasının emekliye ayrılmadan önce üstünde çalıştığı son dosyalardan biri de Hvar Adası'nda, Stari Grad'da saygın bir yat limanının yapılmasıyla ilgili ihalenin dosyasıydı, ada gerçekten de saygın bir tatil yeri olmaya

başlamıştı, geçen yıl Sean Penn ve Angelina Jolie oradaydı, Jed o adamın soylu zanaatını, tesisatçılığı bırakıp Faisanderie Sokağı'nda oturan tuzu kuru ödlekçiklere gürültülü, saçma sapan makineler kiralayacağını düşününce insanca bir düş kırıklığı hissetti içinde.

"Peki ama ne var orada?" diye soruluyordu Hvar Adası'nın internetteki anasayfasında, sonra da şöyle yanıt veriliyordu: "Lavanta çiçekleriyle dolu ovalar, yaşlı zeytin ağaçları ve eşsiz bir uyum içinde uzayıp giden bağlar var. Doğayla yakınlaşmak isteyen konuklarımız, önce, en lüks lokantaya gitmek yerine küçük Hvar Konobası'na (küçük bir taverna) gider, şampanya yerine gerçek sofra şarabının tadına bakar, adanın eski halk şarkılarından birini söyleyip gündelik yaşamın tekdüzeliğinden kurtulur", Sean Penn'e çekici gelen şey de bu olmalıydı, derken Jed ölü mevsimi gözünde canlandırmaya çalıştı, havanın iyice ılındığı ekim aylarını, deniz ürünlü risottonun başına sakince oturmuş eski tesisatçıyı, evet tesisatçının seçimi anlaşılabilir, hatta haklı bulunabilirdi.

Biraz da istemeye istemeye, atölyenin ortasındaki şövalede duran *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst'le Jeff Koons*'a yaklaştı, birden içini yine o hoşnutsuzluk duygusu kapladı, üstelik daha da şiddetliydi bu seferki. Karnının acıktığını fark etti, oysa acıkmaması gerekirdi, babasıyla eksiksiz bir Noel yemeği yemişti – başlangıç yemeği, peynir ve tatlı, her şeyden yemişti, ama acıkmıştı, bir de sıcak basmıştı, soluk alamıyordu. Yeniden mutfağa döndü, bir kutu soslu *cannelloni* açıp birer birer mideye indirdi, bir yandan da ağlamaklı gözlerle başarısız resmine bakıyordu. Koons kesinlikle yeterince hafif, yeterince uçarı olmamıştı – belki ona tanrı Mercurius'unkiler gibi kanatlar çizmek daha iyi olurdu diye düşündü aptalca; şu çizgili takım elbisesi ve reklam gülücüğüyle biraz Silvio Berlusconi'yi andırıyordu.

ArtPrice'ın en zengin sanatçılar sıralamasında Koons dünya çapında 2. sıradaydı; ondan on yaş küçük olan Hirst birkaç yıldır 1. sırayı ondan kapıyordu. Jed'se on yıl kadar önce beş yüz seksen üçüncü sırada yer almıştı – ama Fransız sanatçılar arasında on yedinciydi. Sonradan, Tour de France yorumcularının söylediği gibi, "sıralamaların en sonlarına kaydı", derken adı geçmez oldu. *Cannelloni* kutusunu bitirince bir parmak konyağının kaldığını gördü. Halojen lambalarını sonuna kadar açıp tuvalin ortasına çevirdi. Yakından baktığında, resimdeki gece de iyi görünmüyordu: Arap Yarımadası'nın geceleriyle bağdaştırılan o görkem, o gizem yoktu onda; koyu mavi değil, gök mavisi kullanmalıydı. Gerçekten çok boktan bir resimdi bu. Bir palet bıçağı kapıp Damien Hirst'ün gözünü oydu, sonra olanca gücüyle deliği genişletti – sıkı keten lifinden yapılmış bir tuvaldi, çok dayanıklıydı. Bir eliyle yapış yapış tuvali tutup tek hamlede yırtıverdi, o sırada şövale de yere devrildi. Biraz sakinleşince durdu,

yağlıboyadan yapış yapış olmuş ellerine baktı, konyağını bitirip ayaklarını bitiştirerek resminin üstüne sıçradı, üstünde tepindi, tuvali zemine sürüdükçe yer kayganlaşıyordu. En sonunda dengesini yitirip düşüverdi, başının arkasını şövaleye çarptı, geğirip kusmaya başladı, birden kendisini daha iyi hissetti, gecenin serin havası yüzünü okşuyordu, içine dolan mutlulukla gözlerini kapadı; kendisi için bir dönemin bittiği su götürmezdi.

Birinci bölüm

I

Jed resim yapmaya ne zaman başladığını anımsamıyordu. Kuşkusuz her çocuk resim çizer, hemen hemen her çocuk diyelim, ama o hiç çocuk tanımıyordu, çok da emin değildi bundan. Bildiği bir şey varsa, o da işe çiçek çizmekle başladığıydı – küçük defterlere, kuruboyayla.

Genellikle çarşambaları öğleden sonra, kimi zaman pazarları da, bakıcısı o zamanki erkek arkadaşıyla telefonla konuşurken, güneşli bahçede tek başına, mutluluktan havalara uçtuğu anlar yaşardı. Bakıcısı Vanessa on sekiz yaşındaydı, Saint-Denis/Villetaneuse Üniversitesi'nin Ekonomi Bölümü'nde birinci sınıfta okuyordu, Jed'in ilk sanatsal denemelerinin tek tanığıydı. Çizimlerini beğeniyor, bunu da Jed'e söylüyordu, üstelik içtendi söylediklerinde, ne var ki kimi zaman çocuğa şaşkın şaşkın bakıyordu. Küçük erkek çocukları eli kanlı canavarlar, Nazi amblemleri ve avcı uçakları (en yetenekli olanlarsa çüklerle kukular) çizerler, ama çiçek çizene ender rastlanır.

Jed o zamanlar bunu bilmiyordu, Vanessa da öyle, ama çiçekler aslında cinsel organlardır, yeryüzünü bezeyen alacalı bulacak vajinalardır, böceklerin şehvetine teslim olurlar. Böceklerle erkekler, aynı zamanda başka hayvanlar bir amaç ardında koşuyor gibidirler, hızla ve belli bir hedefe doğru hareket ederler, çiçeklerse ışığın altında dururlar, hiç kımıldamadan göz kamaştırırlar. Çiçeklerin güzelliği dokunaklıdır, çünkü çiçekler hassastır, ölüme yazgılıdırlar, elbette Yeryüzü'ndeki her şey ölüme yazgılıdır, ama onlar özellikle öyledir, hayvanlarda olduğu gibi ölü bedenleri canlı varlıklarının gülünç bir parodisinden başka şey değildir, ölü bedenleri tıpkı hayvanlarınki gibi kokuşur – insan bir kez mevsimlerin geçişini yaşadı mı tüm bunları anlayıverir, Jed de çiçeklerin kokuştuğunu daha beş yaşında, belki daha önce kavramıştı, çünkü Raincy'deki evin etrafındaki parkta bolca çiçek, aynı şekilde bolca ağaç vardı, rüzgârla kımıldayan ağaç dalları yetişkin bir kadın (yoksa annesi miydi o?) onu bebek arabasıyla gezdirirken fark ettiği ilk şeylerden biriydi, bir de bulutlarla gökyüzü tabii. Hayvanlardaki yaşama isteği hızlı dönüşümlerle belli eder kendini –

deliğin ıslanması, sapın sertleşmesi, daha sonra da ersuyu çıkarma–, ama bunu Jed daha sonra, Port-Grimaud'da bir balkonda, Marthe Taillefer'in aracılığıyla keşfedecekti. Çiçeklerdeki yaşama isteğiyse, doğal manzaranın yeşilimtırak tekdüzeliğini, ayrıca kent manzarasının genelde saydam tekdüzeliğini, en azından çiçekli bölgelerde bozan, renkleri göz alıcı beneklerin oluşumuyla kendini belli eder.

Akşamları Jed'in babası eve dönerdi, "Jean-Pierre"di adamın adı, arkadaşları ona böyle seslenirlerdi. Jed'se "baba" derdi. İyi bir babaydı, arkadaşları, astları böyle düşünüyordu; dul bir adamın tek başına çocuk büyütmesi yürek isteyen bir iştir. Jean-Pierre ilk yıllarda iyi bir baba olmuştu, sonrasındaysa o kadar da başarılı değildi bu konuda, bakıcıyı gitgide daha çok çalıştırıyor, akşam yemeğini sık sık dışarıda yiyordu (çoğunlukla müşterilerle, kimi zaman astlarıyla, daha seyrek olarak da arkadaşlarıyla, çünkü arkadaşlık devri onun için kapanmaya başlamıştı, insanın gerçekten arkadaşlarının olabileceğine, arkadaşlık ilişkisinin yaşamda önem taşıdığına, kişinin yazgısını değiştirdiğine inanmaz olmuştu), eve geç dönüyor, bakıcıyla yatmaya bile çalışmıyordu, oysa erkeklerin çoğu kalkışır buna; gün içinde neler olup bittiğini dinliyor, oğluna gülümsüyor, bakıcının ücretini ödüyordu. Dağılmış bir ailenin reisiydi o ve aile ilişkilerini toparlamayı aklından bile geçirmiyordu. Çok para kazanıyordu: Bir inşaat şirketinin yönetim kurulu başkanı sıfatıyla anahtar teslimi yazlık inşaatında uzmanlaşmıştı; Portekiz'de, Maldivlerde, Santo Domingo'da müşterileri vardı.

Jed o dönemden kalma defterlerini saklamıştı, o zamanlarda yaptığı tüm çizimler defterlerdeydi ve hepsi usul usul ölüyordu (kâğıt iyi değildi, kuruboyalar da aynı şekilde), olsa olsa iki-üç yüzyıl daha dayanabilirlerdi, nesnelerle varlıkların bir ömrü vardır.

Jed'in büyük olasılıkla yeniyetmeliğinin ilk yıllarında guvaşla yaptığı bir resmin adı *Almanya'da Otların Biçilmesi*'ydi (tuhaf bir konuydu bu, Jed Almanya'yı bilmiyordu, "ot biçme" işine katılmak şöyle dursun tanık bile olmamıştı). Işık akla kesinlikle yaz ortasını getirse de, karlı dağlar çevreliyordu sahneyi; dirgenleriyle ot taşıyan köylüler, arabalara koşulmuş eşekler tek tonlu, canlı renklerle işlenmişti; bir Cézanne resmi ya da herhangi başka bir resim kadar güzeldi. Güzellik sorunu resimde ikincildir, geçmişteki büyük ressamların yaptıkları, dünyaya hem tutarlı hem de yenilikçi bir bakış açısıyla bakabildiklerinde güzel bulunmuştur; bu da onların her zaman aynı şekilde resim yaptıkları, yeryüzündeki nesneleri resme dönüştürmek için hep aynı yöntemi, aynı işlemleri kullandıkları anlamına gelir; kendilerine özgü bu tarza da onlardan önce hiç rastlanmamıştır. Dünya görüşleri eksiksiz olduğunda, sanki var olan ya da

düşlenebilecek her nesneye, her duruma uyabilirmiş gibi durduğunda, ressam olarak daha çok beğenilmişlerdir. Resimde klasik anlayış böyleydi işte, Jed de ortaokulda, *figürasyon*'u temel alan bu bakış açısının eğitimini almıştı – Jed meslek yaşamının birkaç yılı boyunca bu figürasyon konusuna yeniden el atacak, ne tuhaftır ki sonunda serveti ve ünü figürasyonla kazanacaktı.

Jed yaşamını (en azından kısa sürede *yaşamının bütünü*'yle karışan meslek yaşamını) *sanat*'a, dünyadaki tasarımları yansıtmaya adamıştı, ne var ki insanların bu tasarımların içinde yaşaması gerekmiyordu hiç de. Bu yüzden eleştirel tasarımlar üretebiliyordu – bir ölçüde eleştirel, çünkü Jed'in o gençlik yıllarında genel sanat akımı da, tüm toplum da dünyayı kimi zaman coşkuyla, çoğunlukla da biraz ironiyle kabullenmek tasasındaydı. Babasınınsa böyle bir seçim özgürlüğü yoktu, kesinkes ironiye kaçmadan, insanların yaşamaya çağrıldığı, en azından tatil süresince keyif alabilecekleri, içinde oturulabilir biçimler üretmek zorundaydı. İkamet makinesindeki ciddi işlev bozukluklarında sorumlu oydu – örneğin bir asansör bozulursa, tuvaletler tıkanırsa. Ama konutun polisin ve atanmış yetkililerin denetiminde olmayan, hoyrat, yıkıcı bir topluluk tarafından istila edilmesi onun sorumluluğunda değildi; sorumluluğu deprem durumunda da azalıyordu.

Babasının babasıysa fotoğrafçıydı – onun kökenleriyse özünde tarım işçilerinden ve yoksul köylülerden oluşmuş, pek de iç açıcı olmayan, çok eski zamanlardan beri durgun, toplumsal bir birikintinin içinde yitip gidiyordu. Sefil bir çevreden gelen bu adamı yeni yeni ortaya çıkan fotoğraf teknikleriyle ilgilenmeye iten şey neydi acaba? Jed'in hiçbir fikri yoktu, babasının da öyle; ama uzun bir soy zincirinde toplumsal açıdan aynı şeyleri yineleyip durmaktan vazgeçen ilk kişi o olmuştu. Geçimini çoğunlukla düğünleri, kimi zaman Komünyon ayinlerini ya da bir köy okulundaki yıl sonu şenliklerini fotoğraflayarak sağlamıştı. Adına La Creuse denen, ezelden beri ilgi gösterilmemiş, uzak durulmuş bölgede yaşadığından, binaların açılış törenlerini, ulusal çapta önemli siyasetçilerin ziyaretlerini çekme fırsatı yakalayamamıştı pek. Verimsiz, çok kazanç getirmeyen bir zanaattı fotoğrafçılık, oğlun mimarlık mesleğine atılması toplumsal açıdan başlı başına bir yükselişe işaret ediyordu – sonradan yüklenici olarak elde ettiği başarılar da bir yana.

Paris Güzel Sanatlar Okulu'na girdiği dönemde, Jed çizimi bırakıp fotoğrafçılığa yönelmişti. Ondan iki yıl önce, dedesinin çatı katında Linhof Master Technika Classic marka körüklü bir fotoğraf makinesi bulmuştu – dedesi emekli olalı beri kullanmıyordu

onu, ama makine hâlâ kusursuz çalışıyordu. Bu tarihöncesinden kalma, ağır, tuhaf, ama üretim açısından olağanüstü nitelikli nesneye bayılmıştı. Orasını burasını biraz kurcalayınca, odak kaydırmayı, perspektif düzeltmeyi, Scheimpflug Kuralı'nı öğrenmiş, ardından o zamanki sanatsal çalışmalarının neredeyse bütününü kapsayan uğraşa el atmıştı: Düzenli olarak dünya üstündeki işlenmiş nesnelerin fotoğraflarını çekmeye başlamıştı. Genellikle doğal ışıkla çalışıyordu. Askılı dosyalar, tabancalar, ajandalar, yazıcı kartuşları, çatallar: Her şeye karşı ansiklopedik bir merak duyuyor, sanayi döneminde insan elinin ürettiği nesnelerin eksiksiz bir katalogunu çıkarmak istiyordu.

Bu büyük, saplantılı, sözün kısası biraz çılgınca tasarı ona öğretmenlerinin saygısını kazandırsa da, ortaklaşa bir estetik tutku temelinde, daha bayağı biçimde söylenirse sanat piyasasına grup halinde girme eğilimi temelinde, çevresinde oluşan gruplara katılmasını sağlamamıştı hiç de. Yine de, ne ölçüde gelip geçici olduklarını göz önünde bulundurmadan, çok sıkı olmasa da, birtakım arkadaşlıklar kurdu. Bazı gönül ilişkileri de yaşadı, neredeyse hiçbiri uzun sürmedi. Diplomasını aldığının ertesi günü, artık yalnız olacağını anladı. Son altı yıldaki çalışmaları sonucunda on bir binden biraz daha fazla fotoğraf çekmişti. TIFF olarak sakladığı, bir de daha düşük çözünürlüklü JPEG kopyalarını da bulundurduğu bu fotoğraflar Western Digital marka, 200 küsur gram ağırlığındaki, 640 GB'lık bir sabit diske rahatça sığıyordu. Fotoğraf makinesini, objektiflerini (diyafram açıklığı 5,6 olan 105 mm'lik bir Rodenstock Apo-Sironar'ı, diyafram açıklığı 5,6 olan 180 mm'lik bir Fujinon'u vardı) özenle dizdi, sonra kalan eşyasıyla ilgilendi. Taşınabilir bilgisayarını, iPod'unu, birkaç giysisini, birkaç kitabını topladı: Çok fazla bir şeyi yoktu, iki valize kolayca sığacaktı hepsi. Paris'te hava güzeldi. O odada yaşarken mutsuz değildi, ama çok mutlu olduğu da söylenemezdi. Kira sözleşmesi bir hafta içinde sona erecekti. Dışarı çıkıp bölgede son kez dolaşsam mı diye düşündü bir an – arkasından taşınmasına yardım etmesi için babasını aradı.

Uzun zamandır ilk kez, aslında Jed'in çocukluğundan beri ilk kez Raincy'deki evde birlikte yaşadıkları dönemin daha baştan hem rahat, hem de boş geçeceği belli olmuştu. Babası hâlâ çok çalışıyordu, o dönemde şirketinin dizginlerini hiç bırakmamıştı, saat dokuzdan, hatta ondan önce eve geldiği seyrekti; o televizyon karşısına çökerken, Jed birkaç hafta önce, Aulnay-sous-Bois'daki Carrefour'dan alıp Mercedes'in bagajına doldurduğu hazır yemeklerden birini ısıtıyordu; çeşitli ve dengeli beslenmeye çalışıyordu, peynirle meyve de almıştı. Babasıysa beslenmesine pek dikkat etmiyordu; uyuşuk uyuşuk kanal değiştiriyor, çoğunlukla en sonunda LCI kanalındaki şu can sıkıcı ekonomi tartışmalarından birinde duruyordu. Neredeyse yemekten hemen sonra

yatıyordu; sabahları da Jed uyanmadan gitmiş oluyordu. Günler güzel, hep sıcaktı. Jed parktaki ağaçların arasında geziniyor, elinde genelde pek açmadığı bir felsefe kitabı, büyük bir ıhlamur ağacının gölgesine Oturuyordu. Aklına tek tük çocukluk anıları geliyordu; sonra da televizyonda Tour de France'ı izlemek üzere eve dönüyordu. Ağır ağır ilerleyen küme halindeki bisikletçileri izleyen, helikopterden çekilen o sıkıcı, uzun planları seviyordu.

Jed'in annesi Anne, Yahudi bir küçük kentsoylu aileden geliyordu – babasının küçük bir kuyumcu dükkânı vardı. Yirmi beş yaşındayken, o zamanlar genç bir mimar olan Jean-Pierre Martin'le evlenmişti. Aşk evliliğiydi onlarınki, birkaç yıl sonra da bir erkek çocuğu doğurup çok sevdiği amcasının anısına Jed adını koydu oğluna. Sonra, oğlunun yedinci yaş gününden birkaç gün önce, kendini öldürdü – Jed bunu ancak yıllar sonra, babaannesinin boşboğazlığı sayesinde öğrenecekti. Anne o sıra kırk yaşındaydı – kocasıysa kırk yedi.

Jed'in annesine ilişkin hemen hemen hiç anısı yoktu, kendini öldürmesi de Raincy'deki evde kaldığı süre boyunca açabileceği bir konu değildi, babasının kendiliğinden o konuya girmesini beklemesi gerektiğini biliyordu – tabii asla böyle bir şey olmayacağını, başka her konuda olduğu gibi bu konu üstüne konuşmaktan kaçınacağını da biliyordu.

Ne var ki, bir noktanın aydınlanması gerekiyordu; bir pazar öğleden sonra, birlikte genel sıralamada önemli bir değişikliğe neden olmayan, kısa bir etap (Bordeaux zamana karşı etabı) izledikten sonra, bu işi babası üstlendi. Kütüphane odasındaydılar – evin uzak ara en güzel odasıydı orası, zemin meşe parkeyle kaplıydı, vitraylı camlarıyla hafif loştu, içindeki mobilyalar İngiliz derisiyle kaplanmıştı; odayı çevreleyen raflarda yaklaşık altı bin kitap vardı, bunların çoğu da on dokuzuncu yüzyılda yayımlanmış bilimsel kitaplardı. Jean-Pierre Martin evi kırk yıl önce acil nakde ihtiyacı olan birinden çok iyi bir fiyata satın almıştı, oralar o zamanlar güvenliydi, küçük küçük, güzel evlerden oluşan bir bölgeydi, mutlu bir aile yaşamı sürmeyi düşünüyordu orada, sonuçta böyle bir evde kalabalık bir aile barınabilir, sık sık arkadaşlar ağırlanabilirdi, ama bunların hiçbiri olmadı.

Televizyondaki görüntüde yeniden Michel Drucker'in gülümser ve bildik yüzü belirdiğinde, sesi kıstı, oğluna döndü. "Sanat alanında mı kalmak istiyorsun?" diye sordu; Jed, "Evet," dedi. "Ama şimdilik geçimini sağlayamıyorsun öyle mi?" Daha ayrıntılı bir yanıt verdi buna. Önceki yıl, hiç beklemediği halde, iki fotoğraf ajansı kendisiyle bağlantı kurmuştu. Nesne fotoğraflarında uzmanlaşmış olan ilkinin,

kataloglarını hazırladığı CAMIF ya da La Redoute gibi müşterileri vardı, ayrıca bazen fotoğrafları reklam ajanslarına satıyordu. İkincisiyse yemek fotoğrafları alanında uzmanlaşmıştı; *Notre Temps* ya da *Femme Actuelle* gibi dergiler düzenli olarak o ajansla çalışıyordu. Pek saygın sayılmayacak bu iş alanı pek kazanç da sağlamıyordu: Bir dağ bisikleti ya da reblochon peyniriyle hazırlanmış *tartiflette*[2] fotoğrafı bir Kate Moss, hatta bir George Clooney fotoğrafından çok daha az para getiriyordu; ama sürekli sipariş geliyordu, fena sayılmayacak bir gelir getiriyordu; dolayısıyla Jed çok çalışırsa kesinlikle para kazanabilirdi; üstelik halis fotoğrafla kısıtlı, belli bir fotoğrafçılık tarzını sürdürmenin iyi bir şey olduğunu düşünüyordu. Belirgin, açık film taşıyıcıları vermekle yetiniyor, ajans da onları tarayıp keyfince değiştiriyordu; resimlerde büyük olasılıkla ticari ya da tanıtımla ilgili çeşitli zorunluluklar gereği yapılan rötuştan sakınıyor, teknik açıdan kusursuz, ama yansız fotoğraflar vermekle yetiniyordu.

"Kendi ayaklarının üstünde durmanı isterim," diye karşılık verdi babası. "Yaşamımda, sanatçı olmak isteyen ve ailesinden destek alan çok insan tanıdım; hiçbiri sivrilmeyi başaramadı. Ne tuhaf, insandaki kendini ifade etme, dünyada bir iz bırakma ihtiyacının güçlü bir şey olduğunu sanırız; ama genelde yeterli olmaz bu. Asıl işe yarayan, insanları kendilerini aşmaya iten şey hâlâ sadece para kazanma ihtiyacı."

"Yine de Paris'te bir daire almana yardım edeceğim," diye sürdürdü. "İnsanlarla görüşmen, bağlantı kurman gerekecek. Hem bunu bir yatırım olarak da görebiliriz, şu sıralar fiyatlar düşük."

O sırada televizyonun ekranında Jed'in az kalsın kim olduğunu çıkaracağı bir güldürü oyuncusu boy gösteriyordu. Derken, yakın planda o çok şen, güleç Michel Drucker göründü. Jed birden babasının aslında belki de sadece yalnız kalmak istediğini düşündü; aralarındaki ilişki gerçekte düzelmemişti.

İki hafta sonra, Jed XIII. Bölge'nin kuzeyinde, Hôpital Bulvarı'ndaki, hâlâ oturduğu daireyi satın aldı. Yakınlardaki sokakların çoğu ressamlara adanmıştı –Rubens, Watteau, Veronese, Philippe de Champaigne– bu da bir kehanet gibi yorumlanabilirdi. Ayrıca daha düz bir açıdan bakılırsa, Tres Grande Bibliotheque'in bulunduğu bölge çevresinde açılan yeni galerilerden de uzak değildi. Aslında pazarlık yapmamış, ama genel duruma ilişkin önceden bilgi edinmişti, Fransa'da her yerde, özellikle kentsel bölgelerde fiyatlar büyük oranda düşüyordu, buna karşın konutlar boştu, kimse ev almaya yanaşmıyordu.

II

Jed anımsamaya çalıştıkça annesinin neredeyse hiçbir görüntüsü gelmiyordu gözünün önüne; ama tabii ki fotoğraflarını görmüştü. Solgun benizli, uzun kara saçlı, hoş bir kadındı, bazı fotoğraflarda gerçekten çok güzel görünüyordu; biraz, Dijon Müzesi'nde korunan Agathe von Astighwelt portresine benziyordu. Fotoğraflarda güldüğüne ender rastlanıyordu, hatta gülümsemesi de bir sıkıntıyı gizliyor gibiydi. Elbette, insan onun kendisini öldürdüğü düşüncesinden etkileniyordu; ama o düşünceden sıyrılmaya çalıştığında bile, biraz gerçekdışı, her şekilde zamandışı bir şeyler vardı onda; bir Ortaçağ ya da ilk Rönesans resminden fırlamış gibiydi; buna karşılık, 1960'lı yıllarda yeniyetme olduğuna, *transistorlu radyo*'sunun olduğuna, *rock konserleri*'ne gittiğine inanmak güçtü.

Ölümünü izleyen ilk birkaç yılda, Jed'in babası oğlunun okul yaşamını izlemeye çalışmıştı, hafta sonları McDonald's'ta ya da müzelerde etkinlikler programlıyordu. Derken, neredeyse kaçınılmaz olarak, firmasındaki işler yoğunlaştı; anahtar teslimi yazlık alanında imzaladığı ilk sözleşmeyle büyük bir başarı kazandı. Başlangıçta öngörülen süre ve gider miktarını tutturması bir yana –aslında bu da öyle sık rastlanan bir şey değildi— yaptığı işteki denge ve çevreye gösterdiği saygıyla herkesin beğenisini kazandı– gerek yerel basında, gerekse ulusal mimarlık dergilerinde onu göklere çıkaran makaleler yayımlandı, *Libération*'un "Tarzlar" ekinde bir tam sayfa ayrıldı kendisine. Yazılanlara göre, Port-Ambarès'te, "Akdeniz konutlarının özünü" yakalamayı başarmıştı. Ama ona sorulduğunda, farklı farklı boyutlarda, hepsi donuk beyaza boyalı, doğrudan geleneksel Fas yapılarına öykünen küpleri, sık zakkum ağaçlarıyla birbirinden ayırarak sıralamaktan başka bir şey yapmadığını söylüyordu. Şurası bir gerçek ki, bu ilk başarıdan sonra, siparişlerin ardı arkası kesilmez olmuştu, gitgide daha çok yurtdışına çıkması gerekiyordu. Jed'in altıncı sınıfa başlayacağı yıl, oğlunu yatılı okula vermeye karar verdi.

Oise'daki, Cizvitlerin yönettiği Rumilly Koleji'ni seçti. Özel bir okuldu burası, ama sadece seçkin tabakaya ayrılmış okullardan değildi, okul masrafları uyguncaydı, iki dilli eğitim verilmiyordu, spor malzemelerinde aşırıya kaçılmamıştı. Rumilly Koleji'ndeki öğrenciler aşırı zenginlerin çocukları değildi, tutucu ailelerden, eski kentsoylu sınıfından geliyorlardı (çoğu asker ya da diplomat çocuğuydu), kaldı ki katı Katolik aileler de değildi bunlar – çocukların birçoğu kötü bir boşanmanın ardından yatılı okula verilmişti.

Soğuk, daha doğrusu biçimsiz yapılar yine de oldukça rahattılar – küçük sınıflarda iki kişilik odalarda kalan öğrencilerin son sınıfa geçtiklerinde tek kişilik odaları oluyordu. Kurumun güçlü yanı, ileri sürülen başlıca özelliği eğitim alanında öğrencilerin her birine sunulan destekti – gerçekten de, bakaloryada başarı oranı kurumun kuruluşundan bu yana hep %95'in üstünde olmuştu.

İşte Jed, o duvarların arasında ve parktaki çamların oluşturduğu kapkaranlık kubbenin altındaki uzun yürüyüşlerle geçirecekti yeniyetmelik yıllarını, çalışmayla ve hüzünle. Yazgısından yakınmıyordu, işlerin başka türlü gelişebileceğini düşünmüyordu bile. Öğrenciler arasında kimi zaman şiddetli kavgalar patlak veriyordu, çocuklar hoyratça ve acımasızca aşağılıyorlardı birbirlerini, dayanıksız ve zayıf bir çocuk olan Jed ise kendini savunabilecek durumda değildi; ama onun öksüz olduğu, annesinin olmadığı söylentisi yayılmıştı, öteki çocukların bilmediği bu acı okul arkadaşlarının gözünü korkutuyordu; çevresinde ürkek bir saygı uyandırıyordu. Yakın arkadaşı yoktu, bir başkasının arkadaşlığını da aramıyordu zaten. Tüm öğleden sonralarını kütüphanede geçiriyordu, on sekiz yaşında bakaloryasını verdikten sonra, insanlığın edebiyat mirası konusunda, kendi kuşağındaki gençlerde pek rastlanmayan engin bir bilgi edinmişti. Platon'u, Aiskhylos'u, Sophokles'i okumuştu; Racine'i, Moliere'i, Hugo'yu okumuştu; Balzac'ı, Dickens'ı, Flaubert'i, Alman romantikleri, Rus romancıları tanıyordu. Daha da şaşırtıcı olan ise, Katolik inancının Batı kültürü üstünde derin bir etki bırakmış temel dogmalarına da yabancı olmamasıydı – oysa çağdaşları İsa'nın yaşamından daha çok Örümcek Adam'ınkini biliyorlardı.

İnsanlarda uyandırdığı biraz modası geçmiş ağırbaşlılık izlenimi, kendisinin Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmek için hazırladığı dosyayı inceleyen eğitmenleri olumlu anlamda etkileyecekti; kuşkusuz karşılarında özgün, kültürlü, ciddi, büyük olasılıkla çalışkan bir aday vardı. "Üç Yüz Hırdavat Fotoğrafi" adını taşıyan dosya da başlı başına şaşırtıcı bir estetik olgunluğu yansıtıyordu.

Jed metallerin parıltısını ve biçimlerin korkutucu özelliğini öne çıkarmaktan kaçınarak yansız, az kontrastlı bir ışık kullanmış, hırdavatları ne koyu ne de açık olan gri bir kadife zemin üstünde fotoğraflamıştı. Böylece somunlar, cıvatalar, İngiliz anahtarları hafif parıltılı mücevherler gibi görünüyorlardı.

Buna karşılık, fotoğraflarına sunuş yazısı yazma konusunda çok zorlanmıştı (tüm yaşamı boyunca da zorlanacaktı). Ele aldığı konuyu birkaç kez açıklamaya çalıştıktan sonra, yalnızca olgulara sığınmaya karar verip, çelikten yapılmış en basit hırdavatlarda bile 1/10 milimetrelik ince işçilik olduğunu vurgulamakla yetindi. Daha çok hassas mekanik alanına giren, nitelikli fotoğraf makinelerinde ya da Formula 1 motorlarında kullanılan parçalar genellikle alüminyumdan ya da hafif çelikten yapılıyor, 1/100 milimetrelik bir hassasiyetle işleniyordu. Son olarak da, örneğin saatçilikte ya da diş cerrahisinde kullanılan en hassas mekanik titanı devreye sokuyordu; oynama payı o zaman mikronla ölçülüyordu. Sonra da Jed sözünü pat diye kesip işi genellemeye vurarak, sonuçta insanlık tarihinin büyük ölçüde metallerin kullanımında ustalaşmanın tarihiyle bir tutulabileceğini söylüyordu – ona göre, hâlâ yeni sayılacak polimer ve plastik çağının düşünsel anlamda gerçek bir değişim yaratacak zamanı olmamıştı.

Daha çok dilin kullanılışıyla ilgilenen sanat tarihçileri, sonradan, Jed'in bu ilk gerçek işinin bir şekilde daha o zamandan ileri tarihlerde yapacağı işleri yansıttığını yazacaklar, kullandığı malzemeler değişse de onun tüm yapıtını *insanın çalışmasına bir saygı duruşu* olarak göreceklerdi.

Böylece, Jed dünyanın nesnel bir betimlemesini vermekten –tasarısının ne kadar aldatıcı olduğunun pek farkında değildi– başka bir amacı olmaksızın sanat yaşamına atıldı. Klasik kültürüne karşın, –sonradan yazılanların tersine– eski ustalara dinsel bir saygı beslemekten uzaktı; daha o dönemden başlayarak, Mondrian'la Klee'yi, Rembrandt'la Velazquez'e yeğliyordu.

XIII. bölgeye yerleştikten sonraki ilk aylarda, kendisine gelen nesne fotoğrafı siparişlerine yanıt vermekten başka bir şey yapmadı neredeyse, kaldı ki bolca sipariş geliyordu. Derken günün birinde, kuryenin getirdiği ve ertesi güne farklı açılardan fotoğraflarını çekmesi gerektiği bir Western Digital multimedya sabit diski paketinden çıkarırken, nesne fotoğraflarıyla işinin bittiğini anlayıverdi – en azından sanat alanında. Sanki o nesneleri bütünüyle profesyonel, ticari bir amaçla fotoğraflıyor olması, onları yaratıcı bir tasarıda kullanma olasılığını ortadan kaldırıyordu.

Beklenmedik şekilde kafasına dank eden bu gerçek hafif bunalımlı bir sürece soktu onu, o günlerdeki başlıca eğlencesi Julien Lepers'in sunduğu "Bir Şampiyona Sorular"

programını izlemekti. Başlarda pek de yetenekli olmayan, biraz alık bir görüntü sergileyen, keçi suratlı, keçi gibi inatçı olan, aslında varyete şarkıcısı olmak isteyen ve hiç kuşkusuz o özlemi gizliden gizliye içinde taşıyan bu sunucu hırsıyla, olağanüstü çalışkanlığıyla yavaş yavaş Fransız medyasının vazgeçilmez bir figürüne dönüşmüştü. İnsanlar, Politeknik'teki birinci sınıf öğrencileri, aynı şekilde Pas-de-Calais'deki emekli kadın öğretmenler, Limousin'deki *biker*'lar, Var'daki lokantacılar kendilerini buluyorlardı onda, ne ilgi çekici ne de mesafeli bir adamdı, 2010'lu yılların Fransası'nda ortalama, neredeyse sevimli bir görüntü çiziyordu. Jean-Pierre Foucault'nun, ondaki insanca davranışların, kurnaz içtenliğin hayranı olan Jed artık gittikçe daha sık olarak kendini Julien Lepers'in çekiciliğine kaptırdığını kabul etmeliydi.

Ekim başında, babası ona telefon edip babaannesinin öldüğünü haber verdi; yavaş konuşuyordu, biraz bitkin gibiydi, ama her zamankinden çok da farklı değildi sesi. Jed'in babaannesi, kendisinin de bildiği gibi, kocasının ölümünden sonra toparlanamamıştı, kocasını tutkuyla seviyordu, hatta romantik duyguların gelişmesi için pek elverişli olmayan kırsal, yoksul bir bölgede insanı şaşırtan bir tutkuydu kadındaki. Kocasının ölümünden sonra, o sarmal üzüntüden onu hiçbir şey, torunu bile kurtaramamıştı, tavşan yetiştirmeden reçel yapmaya her türlü etkinlikten el çekmiş, bahçeyle bile uğraşmaz olmuştu.

Jed'in babasının ertesi gün cenaze, arkasından da ev, miras sorunları için La Creuse'e gitmesi gerekiyordu; oğlunun da kendisine eşlik etmesini istiyordu. Hatta aslında Jed'in biraz daha kalıp formalitelerle ilgilenmesini istiyordu, o sıralar ajansta çok işi vardı. Jed ânında kabul etti.

Ertesi gün, babası Mercedes'iyle onu almaya geldi. Saat on bire doğru, A20 otoyoluna girdiler, Fransa'daki en güzel otoyollardan biriydi bu, en güzel kır manzaralarını kat eden otoyollardan biri; hava pırıl pırıl ve ılıktı, yalnız ufuk azıcık pusluydu. Saat üçte, La Souterraine'e varmadan az önce mola verdiler; babası benzin alırken Jed'den Michelin'in Creuse, Haute-Vienne bölgesini gösteren yol haritasını almasını istedi. İşte orada, tost ekmeğine yapılmış sandviçlerin hemen yanında, haritayı açtığında ikinci kez estetik anlamda büyük bir aydınlanma yaşadı. O harita eşsiz bir şeydi; allak bullak olmuş bir halde, standın karşısında titremeye başladı. Daha önce bu Michelin'in 1/150000 ölçekli Creuse, Haute-Vienne bölgesi haritası kadar göz alıcı, duygu ve anlam yüklü bir nesne görmemişti. Haritada çağdaşlığın, dünyaya bilimsel ve teknik bakışın özü hayvansal yaşamın özüyle karışıyordu. Çizimler karmaşık ve güzeldi,

nettiler, yalnızca kısıtlı bir renk yelpazesi kullanılmıştı. Ama taşıdıkları öneme göre betimlenen köylerin, kasabaların her birinde onlarca insan yaşamının, onlarca ya da yüzlerce ruhun kıpraşması, çağrısı hissediliyordu – kimilerini cehennem, kimileriniyse sonsuz yaşam bekliyordu.

Babaannesinin cesedi meşe bir tabuta konmuştu bile. Üstüne koyu renk bir elbise giydirmişlerdi, gözleri kapalıydı, ellerini kavuşturmuşlardı; cenaze görevlileri kapağı kapamak için sadece onların gelmesini bekliyordu. Babayla oğlu yaklaşık on dakikalığına odada yalnız bıraktılar. "Onun için böylesi daha iyi oldu…" dedi babası bir sessizlikten sonra. Evet, büyük olasılıkla doğru, diye düşündü Jed. "Tanrı'ya inanırdı, biliyorsun değil mi?" diye ekledi babası çekine çekine.

Ertesi gün, tüm köyün katıldığı toprağa verme töreninde, ardından taziyeleri kabul ederken kilisenin önünde, Jed babasıyla kendisinin bu tür durumlara dikkat çekici ölçüde uyduklarını düşündü. Solgun ve yorgundular, ikisi de koyu renk giysilere bürünmüştü, olaya uygun düşecek ağırbaşlılığı, boynu bükük üzüntüyü sergilemekte hiç zorlanmıyorlardı; hatta ona katılmasalar da, papazın söylediği gizli bir umutla dolu sözleri bile beğendiler — papaz da yaşlı bir adamdı, cenaze törenlerinin *eski kurdu*, nüfusun ortalama yaşına bakıldığında bu törenler onun en önemli etkinliği olmalıydı.

Cenaze sonrası topluca eve dönüldüğünde, Jed ciddi, *eski usul* bir törene, ölümün gerçekliğini gizlemeye çalışmayan bir törene, ilk kez katıldığını fark etti. Paris'te birçok kez yakma törenlerine katılmıştı; en son gittiğiyse Güzel Sanatlar'dan bir arkadaşınınkiydi, Lombok'ta tatil yaparken bir uçak kazasında ölmüştü; törene katılanlardan bazılarının ölünün yakıldığı sırada cep telefonlarını kapatmamış olmaları onu şaşkına çevirmişti.

Babası törenin hemen sonrasında yeniden yola çıktı, ertesi sabah Paris'te iş için birileriyle buluşması gerekiyordu. Jed de bahçeye çıktı. Güneş batıyordu, Mercedes'in arka farları anayola doğru uzaklaşıyordu, aklına yeniden Geneviève geldi. Birkaç yıl boyunca, Jed Güzel Sanatlar'da okurken, sevgilisiydi onun; hatta aslında ilk kez birlikte olduğu kız da Geneviève'di. Kız Madagaskarlıydı, ülkesindeki o tuhaf, ölüleri mezardan çıkarma geleneğini anlatmıştı. Ölümden bir hafta sonra, ceset topraktan çıkarılıyor, bedeni saran kumaşlar çözülüyor ve aile evinin yemek salonunda ölüyle birlikte yemek yeniyormuş; sonra ölü yeniden gömülüyormuş. İşlem bir ay sonra, arkasından üç ay sonra yineleniyormuş, Jed çok iyi anımsamıyordu ama ölüler sanki arka arkaya en az yedi kez topraktan çıkarılıyormuş, son sefer ölümden bir yıl sonra

oluyormuş, sonrasında merhumun kesin olarak öldüğüne ve artık sonsuz dinlenmeye erişebileceğine inanılıyormuş. Ölümün ve cesedin bedensel gerçekliğinin bu şekilde kabullenilmesi çağdaş Batı duyarlılığının tam tersi, diye düşündü Jed, bir an için Geneviève'in yaşamından çıkmasına izin verdiğine pişman oldu. Tatlı, yumuşak başlı bir kızdı; Jed o dönemde gözlerinden kaynaklanan baş ağrıları çekiyordu, Geneviève de onun başında hiç sıkılmadan saatlerce oturabiliyor, yemek hazırlıyor, su ve ilaç getiriyordu. Cinsellikte de *sımsıcak*'tı, bu konuda Jed'e her şeyi o öğretmişti. Jed onun çizimlerini seviyordu, biraz grafitileri andırsalar da resimlerdeki insanların çocuksu, sevinçli görüntüleriyle, ayrıca yazıların daha yuvarlak olmasıyla ve kullanılan renklerle ayrılıyorlardı grafitilerden – bol bol kadmiyum kırmızısı, Hint sarısı, doğal ya da yanık Siena toprağı sarısı.

Geneviève okul giderlerini karşılamak için, eskilerin deyişiyle *bedenini satıyordu*; Jed bu eski deyişin ona Anglosakson eskort sözcüğünden daha iyi uyduğunu düşünüyordu. Saat başına iki yüz elli avro, anal seks içinse yüz avro daha alıyordu. Jed buna karşı çıkmak için bir neden göremiyordu, hatta internet sitesini daha iyi hale getirmek için erotik fotoğraflarını çekmeyi önermişti. Erkekler sevgililerinin eski aşklarını çoğunlukla kıskansalar da, kimi zaman korkunç kıskansalar da, yıllar boyunca, kimi zaman ölene dek ötekinin *daha iyi* olup olmadığını, ona *daha çok zevk* verip vermediğini düşünüp dursalar da, karılarının geçmişte fahişelik çerçevesinde yapabileceği şeyleri hiç çaba göstermeksizin kabullenirler. İşin ucu parayla ilgiliyse, her türlü cinsel etkinlik bağışlanır, zararsız görülür, bir şekilde, o antik çalışma lanetiyle kutsallaştırılır. Geneviève sonraki aylarda beş-on bin avro kazanmıştı, oysa haftada birkaç saatten fazla çalışmıyordu. Konuyla ilgili "olay çıkarmaması"nı isteyerek Jed'in de o paradan yararlanmasını sağlamıştı, birlikte birçok kez Mauritius Adası'na ya da Maldivlere kış tatiline gitmişler, tüm parayı kız ödemişti. O kadar doğal, o kadar sevimli biriydi ki, Jed hiç rahatsızlık duymamıştı bundan, kendini asla azıcık da olsa *godoş* gibi görmemişti.

Öte yandan, Geneviève düzenli müşterilerinden birinin yanına taşınacağını söylediğinde gerçekten üzülmüştü — adam otuz beş yaşında bir şirket avukatıydı, kızın Jed'e söylediklerine göre, başta Amerikan filmleri olmak üzere, şirket avukatlarıyla ilgili gerilim filmlerinde anlatılan türden bir yaşam sürüyordu tam da. Jed kızın sözünü tutacağını, kocasına bağlı kalacağını, sonuçta stüdyosundan son kez çıkıp gittikten sonra onu bir daha asla görmeyeceğini biliyordu. Ondan beri on beş yıl geçmişti; kocası halinden çok hoşnut olsa gerekti, kız da mutlu bir anne olmuştu büyük olasılıkla; çocukları kibar ve terbiyeliydiler, okulda hep iyi notlar alıyorlardı, Jed onları tanımasa da bunlardan emindi. Kocasının şirket avukatlığından geliri acaba şimdi Jed'in

sanatçılıktan kazandığı paradan daha mı fazlaydı? Yanıtlanması güç bir soruydu bu, ama belki sorulması gereken tek soruydu. "Sen sanatçı olabilecek yetenektesin, bunu gerçekten istiyorsun…" demişti Geneviève son buluşmalarında. "Kısasın, miniminnacıksın, narinsin ama bir şeyler yapmak istiyorsun, müthiş bir hırs var sende, daha en başta bakışlarından anladım bunu. Bense bunları…" (kaçamaklı ve yuvarlak bir hareketle duvarda asılı duran kömür kalem resimlerini işaret etti) "bunları sadece eğlenmek için yapıyorum."

Jed Geneviève'in çizimlerinden birkaçını saklamıştı, hâlâ onların gerçekten değerli olduklarını düşünüyordu. Sanat belki de buna benzemeliydi, diyordu kendi kendine kimi zaman, masum ve şen, neredeyse hayvansı bir etkinlik olmalıydı, böyle düşünenler de olmuştu sonuçta, "gerçek bir ressam kadar hayvan", "kuşun öttüğü gibi resim yapıyor" daha niceleri, belki sanat insan ölüm sorununu bir kez aştı mı böyle bir şey olacaktı, belki de zaten dönem dönem olmuştu, örneğin cennete onca yakın, onca fikirle dolu, yeryüzündeki ikametini sanki İsa Peygamberinin yanındaki sonsuz ikametine geçici, puslu bir hazırlık gibi yaşayan Fra Angelico'da. *Artık her gün sizinle birlikteyim, dünyanın sonuna dek.*

Cenazenin ertesi günü, noter onu ziyaret etti. Babasıyla bundan söz etmemişlerdi, konunun bile hiç açılmadığını fark etti –oysa orada kalışının başlıca nedeni buydu– ama çok geçmeden evi satmanın söz konusu bile olmayacağını anladı, tartışmak üzere babasını aramaya bile gerek görmedi. O evde kendini iyi hissediyordu, hemencecik iyi hissetmişti, yaşanacak yerdi doğrusu. Duvarları beyaz ısı yalıtım sıvasıyla kaplı yenilenmiş bölümle, duvarlarının taşları eşitsizce bir araya getirilmiş eski bölümün derme çatma yan yana gelişini seviyordu. Tam olarak asla kapanmayan, Guéret yoluna bakan çarpma kapıyı, mutfaktaki odunla, kömürle, kuşkusuz her türlü yakıtla yanabilen devasa sobayı seviyordu. O evdeyken, aşk gibi şeylere; bir çift arasındaki, duvarlara belli bir ısı, gelecekte orada oturacaklara da geçip ruhlarına huzur verecek tatlı bir ısı kazandıran, karşılıklı aşk gibi şeylere inanacak oluyordu. Böyle düşünürse, hayaletlere de, her şeye de inanabilirdi.

Öte yandan noter de evi satışa çıkarmasını sağlamaya çalışmıyordu hiç; itirafına bakılırsa, iki-üç yıl önce olsa farklı davranırmış. O dönemde, belli bir yaşa gelip emekliye ayrılmış İngiliz borsa komisyoncuları La Dordogne'u kuşattıktan sonra, Bordeaux yöresine ve Massif Central'e doğru yayılmış, elde ettikleri konumlardan destek alarak hızla ilerlemiş ve Limousin'in merkezini de kuşatmışlar; kısa süre içinde La Creuse'e varmaları, dolayısıyla da ev fiyatlarının artması bekleniyormuş. Ama

Londra borsasının çöküşü, *subprime mortgage* krizi ve spekülatif değerlerin geçersizleşmesi işleri değiştirmiş: Belli bir yaşa gelmiş İngiliz borsa komisyoncuları havalı konutlara yerleşmeyi düşünmek şöyle dursun, Kensington'daki evlerinin poliçelerini bile ödemekte zorlanır olmuşlar, hatta tersine gitgide daha sık olarak ellerindekini *başkasına satmayı* düşünmeye başlamışlar, kısacası fiyatlar büyük ölçüde düşmüş. Şimdi gereken şey, en azından noterin koyduğu tanı buydu, yeni bir zengin kuşağının, zenginliği daha sağlam, sanayi üretiminden beslenen bir kuşağın ortaya çıkmasını beklemekmiş; Çinlilerden ya da kim bilir, Vietnamlılardan çıkabilirmiş böyle bir kuşak, ama ne olursa olsun ona göre şimdilik en iyisi beklemek, evi olduğu gibi korumak, gerektiğinde her zaman yerel zanaat geleneklerini gözeterek birtakım onarmalar yapmakmış. Buna karşılık, havuz gibi, jakuzi gibi, hızlı internet bağlantısı gibi ayrıcalıklı düzenlemelere girişmenin anlamı yokmuş; yeni zenginler evi aldıktan sonra bu işlerle kendileri ilgilenmek isterlermiş, bunu çok açık söylüyormuş, deneyim konuşuyormuş burada, noterlikte kırk yılı devirmiş.

Bir sonraki hafta sonu babası onu almaya geldiğinde her şey halledilmiş, yapılacak işler belirlenip düzenlenmiş, vasiyette öngörülen küçük miraslar eşe dosta dağıtılmıştı. Birinin annesinin, ötekinin babaannesinin, dedikleri gibi *rahat uyuyabileceğini* hissediyorlardı. Jed Nappa deri koltukta gevşedi, S serisi Mercedes o sırada keyifli keyifli, mekanik bir mırıltı çıkararak otoyolun girişine varıyordu. İki saat boyunca, fazla hızlı gitmeden, sonbahar renklerine bürünmüş bir manzaranın içinden geçtiler, pek konuşmuyorlardı ama Jed genel anlamda yaşama bakış konusunda aralarında bir anlaşma, bir uzlaşma olmuş gibi hissediyordu. Melun-Centre kavşağına yaklaştıkları anda, o hafta huzurlu bir süreç yaşadığını anladı.

III

İnsanlar çoğunlukla Jed Martin'in çalışmalarını dünyanın haline soğuk, kopuk bir bakışın ürünü olarak değerlendirir, onu bir şekilde geçtiğimiz yüzyılın büyük kavramsal sanatçılarının mirasçısına dönüştürürler. Buna karşın, Paris'e döner dönmez bulabildiği tüm Michelin haritalarını –yüz elliden biraz fazla– satın alırken handiyse hırçın, aşırı bir merak sergilemişti. Çok geçmeden, aralarında en ilginçlerinin Avrupa'nın büyük bölümünü kapsayan "Michelin Bölgeler" dizisi ve özellikle Fransa'yla kısıtlı olan "Michelin İller" dizisi olduğunu fark etmişti. O zamana dek yalnızca onu kullandığı filmli fotoğraf makinesini bırakıp 48 *byte* RGB dosyalarının 6000x8000 piksel boyutunda elde edilmesini sağlayan bir Betterlight 6000-HS dijital arkalık edindi.

Aşağı yukarı altı ay boyunca, evinden çok az çıktı, sadece her gün Vincent-Auriol Bulvarı'ndaki Casino adlı süpermarkete kadar yürüyordu. Güzel Sanatlar Okulu'ndaki, okurken bile fazla görüşmediği öteki öğrencilerle ilişkileri neredeyse bütünüyle kopmuştu, bu yüzden mart ayı başında kendisini, mayısta Ricard Vakfı'nın düzenleyeceği, *Nezaketimizi Koruyalım* adlı ortak sergiye katılmaya çağıran bir e-posta alınca şaşırdı. Gizlemeye pek gerek duymadığı o kopuk halinin kendisine gizemli bir hava kazandırdığını ve eski okul arkadaşlarının onun *şimdilerde ne durumda olduğunu* görmek istediklerini anlamadan, e-postaya yanıt verip kabul ettiğini bildirdi yine de.

Serginin açılış günü, bir aydır ağzından tek sözcük çıkmadığını fark etti, tabii kendisine Club Casino kartı olup olmadığını soran kasiyere (aynı kişiye rastladığı da enderdi doğrusu] her gün yinelediği "Hayır"ı saymazsak; her şeye karşın, söylenen saatte Boissy-d'Anglas Sokağı'nın yolunu tuttu. İçeride belki yüz kişi vardı, bu tür konularda tahminini tutturması vaki olmamakla birlikte onlarca konukla karşılaşmıştı, aralarından hiçbirini tanımadığını anladığında bir an kaygılandı. Günü ya da sergiyi şaşırmış olabileceğini düşündü, ama fotoğrafı oradaydı işte, dipteki duvara asmışlardı, düzgün biçimde aydınlatılmıştı. Bir kadeh viski alıp elipsler çizerek salonda turlamaya

başladı, az çok düşüncelere dalmış bir hava sergiliyordu, oysa eski arkadaşlarının görüntüsünün belleğinden bu kadar uçup gitmesi, silinmesi, bütünüyle silinmesi dışında pek bir şey düşündüğü yoktu, o kadar ki insanlıktan çıkıp çıkmadığını sorguluyordu. En azından Geneviève'i tanırdı, evet ya, eski sevgilisini tanıyacağına emindi, bu gerçeğe bel bağlıyordu.

Üçüncü turu da attıktan sonra, Jed'in gözüne ilgiyle onun çektiği fotoğrafa bakan genç bir kadın ilişti. Fark edilmeyecek gibi de değildi hani: Konuklar arasında açık ara en güzel kadın olması bir yana, onun gördüğü en güzel kadındı kuşkusuz. Solgun mu solgun, neredeyse yarısaydam cildiyle, platin sarısı saçlarıyla ve çıkık elmacıkkemikleriyle, SSCB'nin çöküşünden sonra mankenlik ajansları ve dergilerin yaygınlaştırdığı Slav güzelliğini bire bir yansıtıyordu.

Jed bir tur daha atıp döndüğünde, orada durmuyordu artık; ama altıncı turda, kızı yine gördü, elinde bir kadeh şampanya, küçük bir grubun ortasında gülümsüyordu. Erkekler gizlemeye gerek bile duymadıkları bir doymazlıkla onu gözleriyle yiyorlardı; aralarından biri, ağzı açık ayran budalası gibi gözlerini dikmiş ona bakıyordu.

Sonraki seferde, fotoğrafının önünden geçerken, yine oraya dönmüştü, bu kez yalnız başına. Jed bir an duraksadı, sonra turlamayı bıraktı ve fotoğrafın önüne geçip başını sallaya sallaya bakmaya başladı.

Kız ona döndü, birkaç saniye düşünceli düşünceli süzdükten sonra, "Bunu çeken sanatçı siz misiniz?" diye sordu.

"Evet."

Kız bu kez en az beş saniye boyunca, daha dikkatlice baktı Jed'e.

"Bence çok güzel," dedi sonra.

Bunu basitçe, sakince söylemişti, ama içten olduğu belliydi. Jed fotoğrafa döndü. Gerçekten de kendinden epeyce hoşnuttu. Sergi için Michelin'in Creuse haritasından bir parçayı seçmişti, babaannesinin köyünün göründüğü parçayı. Yatay eksene otuz derecelik bir açıyla, çok eğik bir kamera ekseni kullanmış, çok büyük bir alan derinliği elde etmek için mercek eğimini en yükseğe çıkarmıştı. Ardından photoshop katmanları kullanarak uzaklık fluluğu ve ufuk çizgisine mavimsi bir renk katmıştı. Ön planda Breuil Gölü ve Châtelus-le-Marcheix köyü görünüyordu. Daha geride, Saint-Goussaud köylerinin arasındaki ormanın içinde yollar kıvrılıyordu, Lauriere'le Jabreilles-les-Bordes düşlerdeki, masallardaki erişilmez yerleri andırıyordu. Resmin zemininde ve solunda, A20 otoyolunun beyaz-kırmızı şeridi bir sis perdesinin içinden fırlamışçasına göze çarpıyordu.

“Yol haritalarının fotoğraflarını sık çeker misiniz?”

“Evet… Evet, oldukça sık çekerim.”

“Hep Michelin haritalarınınkileri mi?”

“Evet.”

Kız birkaç saniye düşündü.

“Bu tür fotoğraflardan çok çektiniz mi?” diye sordu sonra.

“Sekiz yüzden biraz daha fazla.”

Kız bu kez şaşkınlığını açıkça belli eden bir tavırla en az yirmi saniye boyunca gözlerini Jed’e dikti, ardından sürdürdü:

“Bu konuda konuşmamız gerek. Bir yerde buluşalım. Size şaşırtıcı gelebilir ama… ben Michelin’de çalışıyorum.”

Küçücük, Prada marka çantasından çıkarıp uzattığı karta Jed bön bön bakıp cebine koydu: Olga Şeremoyova, İletişim Hizmetleri, Michelin Fransa.”

Ertesi sabah aradı kızı; Olga o akşam yemek yemeyi önerdi.

“Ben akşamları pek yemek yemem…” diye karşı çıktı Jed. “Demek istediğim, lokantaya pek gitmem. Hatta sanırım Paris’te hiç lokanta bilmiyorum.”

“Ben bir sürü biliyorum” diye yanıt verdi kız kararlılıkla. “Hatta diyebilirim ki… İşim bu bir bakıma.”

Chez Anthony et Georges’da buluştular, Arras Sokağı’nda yaklaşık on masalı küçücük bir lokantaydı burası. Lokantada sofra takımlarından mobilyalara dek her şey antikacılardan toplanmıştı; on sekizinci yüzyıl Fransası’na öykünen mobilyalardan, *art nouveau* biblolardan, İngiliz sofra takımları ve porselenlerinden oluşan cicili bicili, uyumsuz bir karışım. Tüm masalarda başta Amerikalılarla Çinliler olmak üzere turistler oturuyordu – bir masada da Ruslar vardı. Sıska, kel ve hafiften kaygı uyandıran bir adam olan, o eski deri giysili oğlancıları anımsatan Georges, Olga’yı oranın gediklisiymiş gibi karşıladı. Mutfaktaki Anthony’yse çok da aşırıya kaçmayan bir *bear*’dı[3] – muhtemelen yediğine içtiğine dikkat etmesi gerekiyordu ama mönüsünden kaz ciğeri ezmesine düşkün olduğu anlaşılıyordu. Jed onların yarı-çağdaş oğlancılar olduğunu düşündü, genelde topluluklarına yakıştırılan aşırılıklardan ve zevksizliklerden kaçınıyorlar, ama arada sırada kendilerini koyuveriyorlardı – Olga geldiğinde, Georges ona, “Mantonu alayım mı şekerim?” diye sorarken, *şekerim* sözünü pek Michou’vari bir tonda vurgulamıştı. Olga’nın üstünde bir kürk manto vardı, o mevsim için tuhaf seçimdi doğrusu, ama Jed onun altında Swarovski kristalleriyle bezeli, kısacık bir mini etek, siyah satenden askısız bir bluz olduğunu gördü; gerçekten olağanüstü görünüyordu.

“Nasılsın tatlım?” Böğrüne bir mutfak önlüğü takmış Anthony masalarının önünde sallanıp duruyordu. “Istakozlu piliç ister misin? Limousin’den bir ıstakoz geldi, parmaklarını yersin. – Hoşgeldiniz beyefendi,” diye de ekledi Jed’e bakıp.

O gider gitmez “Hoşunuza gitti mi burası?” diye sordu Olga Jed’e.

“Ben… Evet. Belli bir havası var. Daha doğrusu, insan belli bir havası var diye düşünüyor da o havanın ne olduğunu çıkaramıyor. Michelin Rehberi’nden mi?” Sorulması gereken sorunun bu olduğunu düşünmüştü.

“Daha değil. Önümüzdeki yılın baskısına ekleyeceğiz. *Conde Nast Traveller*’da ve Çince *Elle*’de birer makale çıktı burasıyla ilgili.”

Olga o sırada Michelin’in Paris ofisinde çalışıyorduysa da, aslında merkezi İsviçre’de bulunan Michelin Finans tarafından görevlendirilmiş. Oldukça mantıklı bir hareketle başka etkinlik alanlarına kaymaya karar veren firma, birkaç yıldır iyiden iyiye önem kazanan Relais et Châteaux, özellikle de French Touch otel zincirlerine önemli yatırımlar yapmış – bununla birlikte, meslek ahlakı gereği, rehberlerin bağımsızlığından kesinlikle ödün vermemiş. Firma genel anlamda Fransızların artık Fransa’da tatil yapabilecek durumda olmadıklarının farkına varmış çok geçmeden, hele o otel zincirlerinin otellerinde kesinlikle kalamıyorlarmış. Geçen yıl French Touch’larda dağıtılan soru formları müşterilerin %75’inin üç ülkede toplandığını göstermiş: Çin, Hindistan ve Rusya – yelpazenin en ayrıcalıklı ucu “lüks konutlar” söz konusu olduğunda, bu oran %90’a çıkıyormuş. Olga da iletişim hizmetlerini bu yeni müşteri kitlesinin beklentilerine uydurarak toparlamak üzere işe alınmış.

Çağdaş sanat alanında mesenlikse Michelin’in geleneksel kültürünün parçası sayılamazmış pek, Olga’nın söylediğine göre. Merkezi başlangıçtan beri Clermont-Ferrand’da olan, Yönetim Kurulu’nda hemen hemen her zaman kuruculardan birinin soyundan biri bulunan çokuluslu şirket daha çok tutucu, hatta babacı bir kuruluş olarak ün salmış. Olga’nın Paris’te çağdaş sanata adanacak bir Michelin mekânı açma tasarısı yöneticilerden bir türlü onay alamamış, oysa şirketin Rusya ve Çin’deki imajının güçlenmesini sağlayabilirmiş o mekân, bundan eminmiş.

“Sıkıyor muyum sizi?” dedi birden. “Üzgünüm, yalnızca işten söz edip duruyorum, oysa siz bir sanatçısınız…”

“Hiç de değil,” diye yanıtladı Jed içtenlikle. “Hiç de değil, bayıldım anlattıklarınıza. Baksanıza, ciğer ezmesine bile daha dokunmadım…”

Gerçekten de bayılmıştı, ama asıl kızın gözlerine, konuşurken dudaklarının hareketine – hafif parlak, gözlerinin rengine çok yakışan, açık pembe bir ruj sürmüştü.

Bu sözler üstüne birkaç saniye boyunca, konuşmadan bakıştılar, Jed’in kuşkusu kalmamıştı artık: Gözlerine bakan o gözlerdeki, *arzu*’yla dolu bir bakıştı kesinlikle.

Kızın yüz ifadesine bakılırsa, Jed'in bunu anladığını hemen fark etmişti.

"Özetle…" diye sürdürdü Olga, biraz rahatsız olmuş gibiydi, "özetle, yapıtlarına konu olarak Michelin haritalarını seçen bir sanatçı bulmak benim için beklenmedik bir şey."

"Ama ben gerçekten çok beğeniyorum o haritaları."

"Anlaşılıyor. Fotoğraflarınızdan anlaşılıyor."

Artık başka fotoğraflar göstermek üzere onu eve davet etmek için önünde engel kalmamıştı. Taksi Gobelins Caddesi'ne girdiğinde, yine de biraz içinin daraldığını hissetti.

"Korkarım dairem biraz dağınık…" dedi.

Olga bunun önemli olmadığını söyledi elbette, ama merdivenlerden çıkarken Jed'in huzursuzluğu gittikçe büyüyordu, kapıyı açtığında göz ucuyla baktı: Kız yüzünü buruşturmuştu. Üstüne Linhof fotoğraf makinesini koyduğu sehpanın çevresindeki zemin tamamen fotoğraflarla kaplıydı, bazı yerlerde yığın olmuşlardı, binlerce olsa gerekti. Sehpayla doğrudan yere konmuş döşek arasında geçecek daracık bir alan vardı sadece. Daire dağınık olması bir yana, aynı zamanda *pis*'ti, örtüler kahverengiye çalıyordu, her tarafları organik lekelerle doluydu.

"Evet, burası bir bekâr evi…" dedi Olga uçarılıkla, arkasından odanın içinde ilerleyip bir fotoğrafa bakmak üzere çömeldi, mini eteği uyluklarına kadar sıyrıldı, bacakları nasıl da uzun ve inceydi, bir insanın nasıl bu kadar uzun ve ince bacakları olabilirdi ki? Jed daha önce hiç öyle bir sertleşme yaşamamıştı, basbayağı canı acıyordu, olduğu yerde titriyor, bayılacakmış gibi hissediyordu.

"Ben…" dedi boğuk, anlaşılmaz bir sesle. Olga döndü ve durumun ciddi olduğunu anladı, o isteğin kör ettiği bakışları, arzuyla başa çıkamaz olmuş erkeğin korkusunu hemen tanıyıverdi, ona doğru birkaç adım attı, şehvetli bedeniyle sarmalayıp dudaklarına yumuldu.

IV

Aslında Olga'nın evine gitselerdi daha iyi ederlerdi. Sonuçta bambaşka bir evdi onunki: Guynemer Sokağı'nda, Luxembourg Bahçesine bakan, iki odalı, nefis bir daire. Olga okul yıllarında belli bir Fransa imgesine –zarafet, iyi yemek merakı, edebiyat vb. – hayran olmayı öğrenip, ardından ülkenin gerçek halinin beklentilerini pek karşılayamamasına üzülen o çekici Ruslardandı. Genelde, Rusların komünizmden kurtulmalarını sağlayan büyük devrimi yalnızca McDonald's ve Tom Cruise filmlerini tüketebilmek için gerçekleştirdikleri sanılır; yanlış da değildir hani bu, ama aralarından bir azınlık aynı zamanda Pouilly-Fuissé'nin tadına bakmak, Sainte-Chapelle'i ziyaret etmek ister. Eğitim düzeyi ve genel kültürüyle, Olga o seçkin tabakadandı işte. Moskova Üniversitesi'nde biyolojici olan babası böcekler konusunda uzmandı –hatta bir Sibirya pulkanatlısı onun adını taşıyordu. İmparatorluğun çöküşünde meydana gelen büyük bölünmeden ne babası, ne de ailesi yararlanmıştı; ama yoksulluğa da düşmemişlerdi, babasının ders verdiği üniversiteye yeterince ödenek ayrılmıştı, belirsizlik içinde geçen birkaç yıldan sonra, *orta sınıf* sayılabilecek bir konuma tutunmayı başardılar – ama Olga Paris'te seçkin bir yaşam sürebiliyorsa, Guynemer Sokağı'nda iki odalı bir daire kiralayabiliyorsa ve marka giysiler giyebiliyorsa, bunları sadece Michelin'den aldığı maaşa borçluydu.

Sevgili olduktan sonra, çok geçmeden belli bir ritimde yaşamaya başladılar. Sabahları Jed onunla birlikte evden çıkıyordu. Olga Mini Park Lane'ine atlayıp Grande-Armée Caddesi'ndeki işine giderken, o Hôpital Bulvarı'ndaki atölyesine gitmek üzere metroya biniyordu. Akşamları da, çoğunlukla kızdan biraz önce dönüyordu daireye.

Sık sık dışarı çıkıyorlardı. Paris'e iki yıl önce gelmiş olan Olga toplumsal ilişkilerini geliştirmekte hiç güçlük çekmemişti. Mesleği gereği basınla, medyayla sıkı ilişki halindeydi – ama doğrusu, daha çok turistik ve yemekle ilgili, *glamour*'dan uzak kesimlerle. Kaldı ki onun kadar güzel bir kız her yere girebilir, her çevreye kabul edilirdi. Hatta Jed'le tanıştığı sırada sevgilisinin olmaması şaşırtıcı bir şeydi; hele ona göz koyması daha da şaşırtıcıydı. Jed için *hoş çocuk* denebilirdi kuşkusuz, ama sonuçta

ufak tefek biriydi –kadınların genel beğenilerini karşılamıyordu– birkaç yıldır *yatakta başarılı*, hayvansı yönü ağır basan erkek imgesi yeniden gözdeydi, üstelik bu basit bir moda değişiminden öte bir şeydi, doğanın *temellerine*, en temel ve en hayvansı haliyle cinsel çekiciliğe geri dönüştü, aynı şekilde anoreksik mankenlerin devrinin kesinkes sona erdiği gibi, aşırı şişman kadınlar da yalnızca bazı Afrikalılarla bazı sapkınların ilgisini çekiyordu, bir yandan daha önce eşine rastlanmayan kararsızlık süreçlerinin arkasından üçüncü binyılın başlangıcında her alanda basit, güvenilir bir tip hayranlık uyandırıyordu: kadında dolgunlukla, erkekteyse bedensel güçle açığa vurulan güzellik. Bu durum hiç de Jed'in yararına değildi. Sanatçı olarak yaşamı da hiç etkileyici değildi –hatta *sanatçı* bile sayılamazdı, sergi açmamıştı, çalışmaları üstüne, dünyaya onun önemini anlatacak bir makale yazılmamıştı, o dönemde, neredeyse kimse onu tanımıyordu. Evet, Olga'nın seçimi şaşırtıcıydı, Jed de bu işe şaşırabilirdi, tabii bu tür şeylere şaşıracak, hatta onları fark edecek biri olsaydı.

Güzel Sanatlar Okulu'nda okuduğu yıllar boyunca gitmediği kadar açılışa, galaya, kokteyle katılmıştı birkaç hafta içinde. Oralara uygun düşecek tutumu çabucak benimsedi. İlle parlak bir görüntü sergilemesi gerekmiyordu, hatta en iyisi hiçbir şey söylememekti, ama karşısındakini kesinlikle dinlemeli, hem de ağırbaşlılık ve empatiyle dinlemeliydi, arada bir ilgi gösterdiğini ve şaşırdığını göstermek için "Gerçekten mi?" ya da anlayışlı bir onayı yansıtacak şekilde "Kesinlikle…" demeliydi. Jed'in kısa boylu oluşu da kültürel katılımcıların –aslında herkesin– genelde pek sevdiği o boyun eğmiş tavrı takınmasını kolaylaştırıyordu. Özetle, içine kolayca girilebilen bir çevreydi bu, kuşkusuz tüm öteki çevreler gibi, Jed'in nazik yansızlığı, kendi yapıtlarından söz etmemesi de onun ciddi bir sanatçı, *gerçekten çalışan* bir sanatçı olduğunun düşünülmesine yol açıyordu. Kibar bir ilgisizlikle ötekilerin arasında dolanırken, Jed farkında olmadan Andy Warhol'a zamanında başarıyı getiren *groove* tarzını benimsiyor, Warhol'dan elli yıl sonra ister istemez ona biraz da ağırbaşlılık katıyordu — ilgili bir ağırbaşlılık, *kentli* ağırbaşlılığı olarak yorumlanıyordu bu hali. Hatta bir kasım akşamı, bir edebiyat ödülü toplantısında, o sıralarda medyatik ününün doruğunda olan Frédéric Beigbeder'yle tanıştırıldı. Yazar ve reklamcı olan Beigbeder Olga'yı uzun uzun öptükten sonra (ama öyle gösterişçi, öyle yapmacıklı bir biçimde yapmıştı ki bunu, niyetinin *oyun oynamak* olduğunu açıkça belli ettiğinden altında bir şey aramaya gerek yoktu), Jed'e meraklı gözlerle baktı, derken kısa bir süre önce Tibetli bir din adamıyla bir söyleşi kitabı yayımlayan bir kadın porno oyuncusu yapışıverdi ona. Beigbeder eski *hard core*'cunun sözlerine düzenli olarak kafa sallarken, gitgide artan ve kuru pastaları silip süpüren kalabalığın içinde kaybolmamasını istercesine Jed'e bakıp duruyordu. *Pardon Nasıl Yardımcı Olabilirim?*

kitabının yazarı o günlerde çok zayıflamış, hiç kuşkusuz bir Rus romanı kahramanına benzemek için seyrek sakalını uzatmıştı. Sonra Grasset'de yayıncılık yapıyormuş gibi görünen, saçları biraz uzun, bakışları yarı zeki yarı aptal, biraz hımbıl, hafif tombul, uzun boylu bir adam kızla konuşmaya başladı da Beigbeder yakayı kurtardı. Olga'ysa birkaç metre ötede, her zamanki gibi erkek hayranlarıyla çevrilmişti.

"Demek sizsiniz…" dedi sonunda Jed'e, kaygı verici biçimde gözlerini gözlerine dikmişti – orada gerçekten, bir Rus romanı kahramanına, "eski öğrenci Razumihin" türünden birine benziyordu, hem de nasıl, bakışlarındaki ışıltı dinsel ateşliliktense kokainden ileri geliyordu kuşkusuz, ama ne farkı var ki, diye düşündü Jed. "Siz mi yatıyorsunuz onunla?" diye üsteledi Beigbeder sıkıştırarak. Jed ne diyeceğini bilemediğinden yanıt vermedi.

"Paris'in en güzel beş kadınından biriyle birliktesiniz, biliyor musunuz?" Ses tonu yeniden ağırbaşlı, profesyonel bir hale bürünmüştü, öteki dört kadını da tanıdığı belli oluyordu. Jed buna da yanıt veremedi. Zaten genel olarak insanların sorularına ne yanıt verilebilir ki?

Beigbeder göğüs geçirdi, birden çok yorulmuş gibi göründü, Jed konuşmanın yeniden kolaylaşacağını düşündü; her zamanki gibi karşısındakinin ileri sürdüğü düşünceleri ve öykücükleri dinleyip onaylayabilecekti; ama hiç de öyle olmadı. Beigbeder onunla ilgileniyordu, onunla ilgili daha çok şey öğrenmek istiyordu, bu da başlı başına sıradışı bir durumdu, Beigbeder Paris'te peşinden en çok koşulan kişilerden biriydi, çevredeki insanlar daha şimdiden şaşırmışlardı bu konuşmaya, büyük olasılıkla kendilerince sonuçlar çıkarıyorlar, durmadan onlara bakıyorlardı. Jed önce fotoğrafçı olduğunu söyleyip paçayı kurtarmaya baktı, ama Beigbeder daha fazlasını öğrenmek istiyordu: *Ne tür* fotoğraflar çekiyordu? Aldığı yanıt onu şaşırtmıştı: Reklam fotoğrafçısı, moda fotoğrafçısı, hatta birkaç savaş fotoğrafçısı bile tanıyordu (aslında savaş fotoğrafçılarıyla, onların az çok gizlenerek *paparazzi*'lik yaptıkları sıralarda tanışmıştı, gizlenmelerinin nedeni *meslekte* genelde Pamela Anderson'ın göğüslerini fotoğraflamanın paramparça olmuş bir Libya intihar uçağını fotoğraflamaktan daha değersiz görülmesiydi, oysa kullanılan mercekler çoğunlukla aynıydı, teknik gereklilikler de birbirine benziyordu – düğmeye basarken elin titremesini engellemek güçtü, diyafram açıklığının yoğun aydınlığa göre ayarlanması gerekiyordu, işte güçlü büyültme özellikli teleobjektiflerde karşılaşılan sorunlar bunlardı), ama yol haritalarının fotoğraflarını çekenlere, hayır, daha önce rastlamamıştı. Biraz kafası karışan Jed en sonunda evet, kendisine bir anlamda *sanatçı* denebileceğini söyledi.

"Ha ha haaa!" Yazar bağıra bağıra gülmeye başlayınca, çevrelerindeki on kadar insan onlara döndü, Olga da onlardan biriydi. "Tabii ya, *sanatçı* olmak gerek! Edebiyat

dediğin köhne bir şey! Bugün, en güzel kadınlarla yatmak istiyorsan, *sanatçı* olman gerek! Ben de *sa-nat-çı* olmak istiyorum!"

Sonra da kollarını açıp şaşırtıcı biçimde, çok yüksek sesle ve neredeyse hata yapmadan, *Blues du businessman*'den bir kuple söylemeye başladı:

Ah sanatçı olmak vardı aslında
Dünyayı baştan yaratmak için
Anarşist olup bir yandan da
Milyonerler gibi yaşamak için!..

Votka bardağı ellerinin arasında titriyordu. Şimdi salonun yarısı onlara dönmüştü. Kollarını indirip dalgın bir havayla: "Sözler Luc Plamondon, müzik Michel Berger," diye ekledi ve kahkahayı bastı.

"Fredéric'le iyi anlaştınız bakıyorum…" dedi Olga, Saint-Germain Bulvarı boyunca yürüyerek eve dönerlerken. "Evet…" diye yanıtladı Jed, şaşkın şaşkın. Cizvit Koleji'nde, yeniyetmeliğinde okuduğu kitaplar arasında, genç, hırslı kahramanların *kadınlar sayesinde başarıya ulaştığı*, on dokuzuncu yüzyıla ait Fransız gerçekçi romanları da vardı; ama kendisini de aynı durumda buluverdiğine şaşıyordu, doğrusunu söylemek gerekirse o on dokuzuncu yüzyıl Fransız gerçekçi romanlarını da biraz unutmuştu, birkaç yıldır Agatha Christie'nin kitapları dışında bir şey okuyamıyordu, hatta Agatha Christie'ninkiler arasından da yalnızca Hercule Poirot'nun serüvenlerini anlatanları; içinde bulunduğu koşullarda yardımcı olabilecek şeyleri değil kısaca.

Sonunda, *sanat dünyasına tanıtılmıştı*, Olga firmanın Breteuil Caddesi'ndeki bir mekânında Jed'in ilk sergisini düzenlemek için müdürünü ikna etmekte çok zorlanmadı. Jed mekânı gezdi, geniş ama oldukça iç karartıcı bir yerdi, duvarları ve zemini gri betondandı; mekânda pek bir şeyin olmamasının daha iyi olduğunu düşündü. Herhangi bir değişikliğe gerek görmedi, yalnızca girişe fazladan bir pano konmasını istedi. Buna karşılık, aydınlatma konusunda çok açık talimatlar verdi ve her hafta uğrayıp talimatlarının yerine getirilip getirilmediğini denetledi.

Açılış günü oldukça akıllıca bir kararla 28 Ocak olarak belirlenmişti – eleştirmenlerin kış tatilinden dönmeleri, ardından çalışma programlarını belirlemeleri için zaman vardı. Büfeye ayrılan bütçe yeterliydi. Jed'i gerçek anlamda şaşırtan ilk şey basın temsilcisi oldu: Yerleşik düşüncelere inandığından, basın temsilcilerinin *albenili* olduğunu sanıyordu, ama karşısında hastalıklı, zayıf, handiyse kambur, kötü bir rastlantı sonucu önadı Marylin olan, üstüne üstlük sinir hastası gibi görünen, ufacık bir kadın

bulunca afalladı – kadın ilk görüşmeleri boyunca uzun, kara ve düz saçlarıyla oynamıştı sıkıntılı sıkıntılı, saç tutamlarına artık açılmayacak gibi görünen düğümler atıp atıp çözüyordu. Burnu durmaksızın akıyordu, daha çok bir sepeti andıran devasa el çantasında en aşağı on beş paket kâğıt mendil taşıyordu – her gün neredeyse bir o kadar mendil kullanıyordu. Olga'nın ofisinde buluşmuşlardı, hatlarıyla insanın ağzının suyunu akıtan o görkemli yaratıkla vajinası keşfedilmemiş, öteki zavallı kadın müsveddesini yan yana görmek rahatsız edici bir şeydi; hatta Jed bir ara Olga'nın onu çirkinliği yüzünden, çevresinde kendisiyle yarışabilecek herhangi bir kadın bulunmasın diye seçmiş olabileceğini bile düşündü. Ama hayır, kesinlikle hayır, Olga güzelliğinin pekâlâ farkındaydı, kimseyle çekiştiğini ya da yarıştığını düşünmeyecek kadar nesnel bakıyordu olaylara, üstelik nesnel olarak bakıldığında da kendisinin üstünlüğü su götürmüyordu – gerçek yaşamında güzellik açısından üstünlüğü hiç tehlikeye düşmedi, her ne kadar arada sırada, M6 kanalındaki bir defilede Kate Moss'un elmacıkkemiklerini ya da Naomi Campbell'ın kıçını kıskandığı oluyorsa da. Olga'nın Marylin'i seçmesinin nedeni onun çok başarılı bir basın temsilcisi olmasıydı, çağdaş sanat alanında kuşkusuz en iyisiydi – en azından Fransız pazarında.

"Bu tasarıda çalıştığım için çok mutluyum…" dedi Marylin ahlayıp oflayarak. "Gerçekten çok mutluyum."

Olga onun boyuna gelebilmek için eğilip bükülüyor, kendisini çok rahatsız hissediyordu, en sonunda odasının yanındaki küçük bir toplantı odasını işaret etti onlara. "Sizi rahat bırakayım da çalışın…" deyip ortadan kayboldu rahatlamış biçimde. Marylin 21x29,7'lik büyük bir ajanda ve iki paket kâğıt mendil çıkarıp sürdürdü:

"Başlangıçta, coğrafya eğitimi aldım. Ardından beşeri coğrafyaya yöneldim. Şimdiyse sadece insanla ilgileniyorum. Tabii sonuçta bunlara insan denebilirse…" dedi biraz daha sakince.

Öncelikle yazılı basın alanından "fetiş yayın organları"nın olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Yoktu; aslında Jed yaşamı boyunca gazete ya da dergi aldığını anımsamıyordu. Özellikle sabahları televizyon izlemeyi seviyordu, insan sabahları çizgi filmlerden borsa haberlerine geçip rahatlatıcı bir *zapping* yapabiliyordu; kimi zaman bir konu ilgisini çektiğinde, internete bağlanıyordu; ama yazılı basın hâlâ varlığını sürdürebilmesine şaştığı bir şeydi, büyük olasılıkla kısa zaman sonra yok olup gidecekti, her şekilde ona karşı ilgi duymuyordu.

"Pekâlâ" dedi Marylin ihtiyatla. "Demek ki açık bir çekim var elimde."

V

Gerçekten de açık çek vardı elinde ve onu en iyi şekilde kullandı. Açılış gecesi Breteuil Caddesi'ndeki salona girdiklerinde, Olga'nın ağzı bir karış açık kaldı. "Amma kalabalık…" dedi sonunda, etkilenmişti. "Evet, insanlar geldi," diye doğruladı Marylin gizli bir hoşnutlukla, sanki sesinin tonuna biraz da hınç karışıyordu. Yaklaşık yüz kişi gelmişti, ama onun demek istediği önemli insanların orada olduğuydu, ama Jed bunu nasıl bilebilirdi ki? Daha önce karşılaştığı tek kişi Olga'nın yöneticisi ve Michelin Fransa'nın iletişim müdürü olan Patrick Forestier'ydi: *sanatsal* giyinebilmek için üç saat harcamış, bütün dolabını gözden geçirdikten sonra her zamanki gri takım elbiselerinden birini –kravatsız– giymiş, standart bir Politeknik Okul mezunu.

Salonun girişini kenarlardan iki metrelik geçiş alanları bırakacak şekilde, büyük bir pano kapatıyordu, Jed bu panonun üstüne Guebwiller'deki yuvarlak tepelerin çevresinin uydudan çekilmiş bir fotoğrafıyla aynı bölgenin Michelin "İller" haritasındaki görüntüsünü büyüterek yan yana koymuştu. Karşıtlık çarpıcıydı: Uydudan çekilen fotoğrafta yer yer, belli belirsiz mavi lekelerle dolu, az çok tekdüze yeşil bir çorba görünürken, harita karayollarından, manzaralı yollardan, *görünümler*'den, ormanlardan, göllerden ve geçitlerden oluşan nefis bir ağ yansıtıyordu. İki fotoğrafın üstünde, kalın puntolu, büyük harflerle serginin adı yazıyordu: "HARİTA TOPRAKTAN DAHA İLGİNÇTİR."

Salonda, Jed taşınabilir, kocaman levhaların üstüne otuz kadar fotoğrafının büyütülmüş hallerini yerleştirmişti – hepsi de Michelin'in "İller" haritalarının fotoğrafıydı, ama yüksek dağ kütlelerinden Bretagne kıyılarına, Manche bölgesindeki koruluk alanlardan Eure-et-Loir'ın tahıl yetiştirilen ovalarına dek, çeşit çeşit coğrafi bölgeyi yansıtıyorlardı. Marylin hâlâ Olga ve Jed'le birlikte eşikte duruyor, gazetecilere, ünlülere ve eleştirmenlere su içmeye giden bir antilop sürüsüne bakan bir leşçi gibi bakıyordu.

“Pépita Bourguignon burada,” dedi sonunda donuk donuk sırıtarak.

“Bourguignon mu?” diye sordu Jed.

“*Le Monde*’un sanat eleştirmeni.”

Jed az kalsın bu sözü salak gibi yineleyecekti: “*Le monde*’un[4] mu?”, neyse ki söz konusu olanın bir akşam gazetesi olduğunu anımsadı da gecenin geri kalanı boyunca yapabildiğince susmaya karar verdi. Marylin’in yanından ayrılır ayrılmaz, kendi fotoğraflarının arasında rahatça dolaşmaya başladı, kimse onun *sanatçı* olduğunu anlamıyordu, yorumlara kulak kabartmaya da çalışmıyordu. Öteki açılışlarla karşılaştırdığında, gürültü patırtı daha az gibi gelmişti; insanlar dikkat kesilmiş, neredeyse derin düşüncelere dalmış gibiydiler, çoğu fotoğraflara bakıyordu, bu da büyük olasılıkla iyiye işaretti. Taşkın bir görüntü sergileyen tek tük konuklardan biri Patrick Forestier’ydi: Elinde bir şampanya kadehi, kendi etrafında dönüp, yüksek sesle “Michelin’le sanat dünyası arasındaki anlaşmazlığa son verilmesi”ni kutlayarak daha çok insana sesini duyurmaya çalışıyordu.

Üç gün sonra, Marylin Olga’nın çalışma odasının yanındaki toplantı salonuna paldır küldür daldı, Jed de içerideydi, tepkileri bekliyordu. Sepetinden bir paket kâğıt mendille o günün *Le Monde*’unu çıkardı.

“Okumadınız mı?” diye bağırdı, kendisine göre son derece önemli olan yazıyı kastederek. “İyi ki gelmişim.”

Patrick Kéchichian’ın yazdığı makale –Dordogne, Lot haritası fotoğrafının çok güzel bir baskısı eşliğinde tam sayfa– övgü doluydu. İlk satırlardan başlayarak, haritanın –ya da uydudan çekilen fotoğrafın– bakış açısını Tanrı’nın bakış açısıyla karşılaştırıyordu. “Büyük devrimcilere özgü o derin dinginlikle” diye yazmıştı, “sanatçı –gencecik bir delikanlı– bize dünyasının kapılarını açan ilk parçadan başlayarak, çağdaşlarımızın Yokluğun imgesini bulabilmek için kendilerini tüketirken başvurdukları o doğalcı ve yeni-çoktanrıcı bakıştan uzaklaşıyor. Gözüpek bir anlayışla, insanın yanında dünyanın (yeniden) kurulmasına katkı sağlayan bir Tanrı’nın bakış açısını benimsiyor.” Ardından uzun uzadıya yapıtlardan söz ediyordu, fotoğraf tekniği konusunda şaşırtıcı derecede bilgiliydi, sözlerini şöyle bağlıyordu: “Jed Martin dünyayla gizemli birleşmeyle akılcı tanrıbilim arasında bir seçim yapmış. Belki de büyük Rönesansçılardan beri Batı sanatında ilk kez, Köln Üniversitesi’ndeki okul arkadaşlarının Aquino’luya taktığı adla ‘dilsiz öküz’ün çetin ve saydam yapılarını Azize Hildegard’ın karanlık hayallerine yeğlemiş. Bu seçim tartışmaya açıksa da, içerdiği görünümler söz götürmüyor. İşte bu sanat yılı umut verici koşullarda başlıyor.”

“Hiç fena değil söyledikleri…” diye yorumladı Jed.

Marylin kızarak baktı ona. “Ne diyorsun? Bu makale ne kadar önemli biliyor musun?” diye yanıt verdi ciddi bir tavırla. “Kéchichian’ın yazması şaşırtıcı, genelde sadece kitaplarla ilgilenir. Oysa, Pépita Bourguignon da oradaydı…” Birkaç saniye ne söyleyeceğini düşünür gibi durup son sözünü söyledi: “Sonuçta, Kéchichian’ın tam sayfasını Bourguignon’un kısacık bir notuna yeğlerim.”

“Şimdi ne olacak?”

“Yağacak. Makale yağacak durmadan.”

O akşam olayı Chez Anthony et Georges’da kutladılar. “Herkes sizden söz ediyor…” diye fısıldadı Georges Olga’nın mantosunu alırken. Lokantalar popülerleri sever, kültürel ve sosyetik güncel olayları yakından izlerler, popüler kişilerin mekânlarına gelmesinin hedef kitleleri olan, toplumun sersem-zenginlerini gerçekten çekeceğini bilirler; popülerler de genelde lokantaları severler, lokantalarla popülerler arasında doğal olarak çok sıkı bir ilişki kurulur. Gencecik bir mini popüler olan Jed yeni konumuna uyan o alçakgönüllü ilgisiz tavrı kolayca benimsemiş, orta popülerler konusunda uzman olan Georges da kendisinin bu tutumunu anlamlı bir bakışla selamlamıştı. O akşam lokanta kalabalık değildi, yalnızca Koreli bir çift vardı içeride, onlar da çabuk kalktılar. Olga rokalı *gazpacho*’yla Japon patatesi püresi eşliğinde orta pişmiş ıstakoz istedi, Jed’se bir tava *mühürlenmiş* deniztarağıyla karamankimyonlu yavru kalkan, ardından da armut tatlısı. Tatlılarını yerlerken mutfak önlüğü belinde Anthony katıldı onlara, elinde bir şişe Aşağı Armagnac bölgesinden Castarède 1905 sallıyordu. “Müesseseden…” dedi soluk soluğa ve kadehlerini doldurdu. Rothenstein ve Bowles’a göre, 1905 yılı enginliğiyle, soyluluğuyla ve gösterişliliğiyle büyülüyordu insanı. Ağızda kalan kuru erik ve İspanyol şarabı tadı alkolü zamanla azalmış içkilere özgüydü, aroması uzun süre damakta kalıyor, onu son bir eski deri tadı izliyordu. Anthony lokantaya son gelişlerinden bu yana biraz şişmanlamıştı, kuşkusuz önüne geçilmez bir şeydi bu, insan yaşı ilerledikçe daha az erkeklik hormonu salgılar, yağ kütlelerinin oranı artar, o da kritik yaşa gelmişti.

Olga içkiyi keyifle uzun uzun kokladı, ardından dudaklarını kadehe daldırdı, Fransa’ya çok iyi uyum sağlamıştı, çocukluğunda Moskova’nın bir yörekentinde, düşük kiralı bir toplu konutta oturduğuna inanmak güçtü.

“Nasıl oluyor da yeni aşçıların,” dedi ilk yudumdan sonra, “demek istediğim, ünlü aşçıların hemen hemen hepsi eşcinsel oluyor?”

“Haaa!..” Anthony oturduğu yerde şöyle rahat rahat gerinip lokantasına hayran hayran baktı. “İşte şekerim *asıl* büyük sır bu, çünkü eşcinseller her zaman, en baştan beri yemek yapmaya *ba-yıl-mış-lar-dır*, ama *kimse* bunu söylemiyordu eskiden, *kimse*. Bence bir şeylerin değişmesinde Frank Pichon’un üç yıldız alması etkili oldu. Transseksüel bir aşçının Michelin’den üç yıldız alması çok önemli bir işaret!” İçkisinden bir yudum aldı, geçmişe dalıp gitmiş gibiydi. “Hem sonra, tabii ya!” diye başladı yeniden olağandışı bir canlılıkla, “tabii ya, her şeyi başlatan şey Jean-Pierre Pernaut’nun eşcinsel olduğunu açıklamasıydı, atom bombası etkisi yarattı!”

“Evet, Jean-Pierre Pernaut’nun davası korkunçtu gerçekten…” diye onayladı Georges isteksizce. “Ama sen de biliyorsun ya Tony,” diye sürdürdü ıslık sesi çıkara çıkara, kavga eder gibi, “aslında eşcinsel aşçıları toplum kabul etmiyor diye bir şey yok, eşcinseller kendilerini aşçı olarak kabul etmiyorlar. Bize bak, *Têtu*’de bir makale çıkmadı bizimle ilgili, lokantadan ilk söz eden *Le Parisien* oldu. Geleneksel gey ortamında, aşçılığı pek beğenmiyorlar. *Alelade* bir şey onlar için, *alelade* bir şey!” Jed birden Georges’un öfkesinin aynı zamanda Anthony’nin gittikçe artan yağlarına yönelik olduğunu, onun da aşçılık öncesindeki *derili zincirli*, karanlık geçmişi özlemeye başladığını düşündü, iyisi mi başka bir konuya geçmeliydi. Ustalıkla Jean-Pierre Pernaut’nun eşcinselliğini açıklamasına döndürdü sözü, herkesçe bilinen, müthiş bir konuydu bu, kendisi de bir televizyon izleyicisi olarak şaşkına dönmüştü, France 2 kameralarının önünde, canlı yayında, “Evet, doğru, David’i seviyorum,” demesi onun gözünde, televizyonda 2010 yılının en unutulmaz olaylarından biriydi, bunu herkes hemen onayladı, Anthony de Aşağı Armagnac şarabıyla doldurdu yeniden kadehleri. “Ben kendimi her şeyden önce televizyon izleyicisi olarak tanımlıyorum!” dedi Jed karmaşık bir heyecanla, bu söz üstüne Olga yüzüne şaşkın şaşkın baktı.

VI

Bir ay sonra Marylin ofise girdi, sepeti her zamankinden de doluydu. Üç kez sümkürdükten sonra, Jed'in önüne lastiklerle tutturulmuş kabarık bir dosya koydu.

"Basında çıkanlar…" dedi, Jed tepki vermediğinden.

Jed karton dosyaya boş gözlerle baktı, açmadı. "Nasıl?" diye sordu.

"Olağanüstü. Herkes yazdı." Sevinçten havalara uçuyormuş gibi görünmüyordu. O burnu tıkalı halinin altında, bu ufak tefek kadın bir savaşçıydı, *komando operasyonu* uzmanıydı: Onu heyecanlandıran şey hareketin başlaması, ilk büyük makalesini kazanmaktı; sonrasında, işler kendi kendine gelişmeye başladığında, mide bulandırıcı duygusuzluğuna geri dönüyordu. Gitgide daha alçak sesle konuşuyordu, Jed son söylediğini zar zor duydu: "Bir tek Pépita Bourguignon hiçbir şey yapmadı."

"Neyse…" dedi üzgünce, "sizinle çalışmak güzeldi."

"Bir daha görüşmeyecek miyiz?"

"Bana ihtiyacınız olursa, neden görüşmeyelim? Cep telefonumun numarası sizde var."

Ardından veda etti, kim bilir nereye gidiyordu – gören de hemen yatıp nane limon kaynatacak sanırdı. Kapıdan çıkarken, son kez arkasına dönüp kısık bir sesle, "Sanırım bu benim yaşamımdaki en önemli başarılardan biri," dedi.

Jed dosyayı karıştırırken anladı ki gerçekten de eleştirilerin hepsinde fotoğraflar övülüyordu görülmemiş biçimde. Kimi zaman çağdaş toplumlarda, gazetecilerin oluşmakta olan modaları hırsla kovalayıp saptamaya, hatta yeri geldiğinde yaratmaya olan düşkünlüklerine karşın, bazı modalar anarşik, yabanıl biçimde gelişir ve adlandırılmadan önce serpilir – internetin büyük oranda yaygınlaşmasıyla ve yazılı iletişim araçlarının aynı anda çökmesiyle bu şimdilerde daha da sık olmaya başlamıştı. Fransa topraklarında aşçılık derslerinin gitgide daha yaygınlaşması; yakınlarda yeni şarküteri ve peynir ürünlerini ödüllendirmeye yönelik yerel yarışmaların ortaya çıkışı;

zorlu doğa yürüyüşlerinin genele yayılması, hatta Jean-Pierre Pernaut'nun eşcinselliğini açıklaması şu yeni toplumbilimsel gerçeğe işaret ediyordu: Fransa'da, gerçekten Jean-Jacques Rousseau'dan beri ilk kez kırlara *yöneliyordu* insanlar. Fransız toplumu Jed'in sergisinin açılışını izleyen birkaç hafta içinde, birden, başlıca gazetelerinin ve dergilerinin aracılığıyla, bu gerçeğin farkına varmış gibiydi. Hiç göze çarpmamış, yararlı bir nesne olan Michelin haritası da aynı haftalar içinde *Libération*'un utanıp sıkılmadan "toprağın büyüsü" olarak adlandıracağı şeyi insanlara öğreten araca dönüşmüştü.

Patrick Forestier'nin, pencerelerinden Zafer Takı görünen ofisi ustaca, parçalı biçimde düzenlenmişti: Birkaç öğenin yeri değiştirilse, orada bir konferans, gösterim, *brunch* düzenlenebilirdi, kaldı ki oda topu topu yetmiş metrekarelik bir alanı kaplıyordu; bir mikrodalga fırın yemeklerin ısıtılmasını sağlıyordu; yatacak yer bile vardı. Forestier Jed'i ağırlarken "iş kahvaltısı" seçeneğini yeğlemişti; meyve suları, çörekler, kahve duruyordu bir sehpanın üstünde.

Onu karşılarken kollarını genişçe açtı; ışık saçıyordu demek az kaçardı. "Biliyordum… Başından beri biliyordum!" diye bağırdı, buluşmalarından önce Jed'e bilgi veren Olga'ya göre bu söylediği pek de doğru değildi hani. "Şimdi… İşi başka bir alana kaydırmak gerekiyor!" (Kollarını, Jed'in ânında anladığı üzere, ragbi pası atarmışçasına, hızlı hızlı oynattı.] "Buyurun oturun…" Sehpanın çevresindeki kanepelere oturdular; Jed kahve aldı. "*We are a team,"* diye ekledi Forestier hiç gereği yokken.

"Geçtiğimiz ay harita satışlarımız %17 arttı," diye sürdürdü. "Fiyatlarını biraz artırabilirdik, başkası olsaydı yapardı; ama biz yapmayacağız."

Sanki bu ticari kararın altındaki anlayışın yüceliğini kavramasını istermişçesine bir süre sustu ve sonra ekledi:

"Asıl beklemediğimiz şey, eski Michelin haritalarını bile alanların olması, internet üstünden açık artırmalar düzenleniyor. Oysa bundan birkaç hafta öncesine kadar, o eski haritaları yırtıp atıyorduk…" dedi hüzünlü hüzünlü. "Kurumdaki hiç kimsenin değerini bilmediği bir mirası boşa harcıyorduk… derken o güzelim fotoğraflarınız aklımızı başımıza getirdi." Şimdi buhar olup giden o paraya, belki de daha genel anlamda bir değerin yok olmasına dertleniyormuş gibi görünüyordu, ama sürdürdü. "Şimdi gelelim sizin…" (uygun sözcüğü arıyordu) "şimdi gelelim sizin *yapıtlarınıza*, o işin iyice üstüne gitmek gerek!" Oturduğu kanepede doğruluverdi, Jed bir an sehpanın üstüne

zıplayacağını ve Tarzan gibi göğsünü yumruklamaya başlayacağını düşündü; o görüntüyü kafasından atmak için gözlerini kırpıştırdı.

"Matmazel Şeremoyova'yla uzun uzun konuştum, sanırım onunla…" (Yine doğru sözcükleri arıyordu, Politeknik Okul mezunlarıyla konuşmak da ne zor işti, belki iş görüşmesinde bir Ulusal Yönetim Okulu mezunu gibi değillerdi ama sözcükleri bulmaya onlardan fazla zaman harcıyorlardı; en sonunda, söyleyeceklerinin konuyla ilgisinin olmadığını fark etti.) "Kısacası, onların doğrudan, kendi ağlarımız aracılığıyla piyasaya sürülmesi olanaksız. Sanatsal bağımsızlığınıza zarar vermemiz düşünülemez. Sanırım," diye sürdürdü, "genelde sanat yapıtlarının satışı *galeriler* aracılığıyla yapılıyor…"

"Galericim yok."

"Bana da öyle gelmişti. Bu nedenle, şöyle düşündüm. Çalışmalarınızı sergileyebileceğiniz bir internet sitesi hazırlattırabiliriz, onları oradan doğrudan satışa çıkarırsınız. Doğal olarak site sizin adınıza olacak, Michelin'in adı hiçbir yerde geçmeyecek. Fotoğrafların baskısının sizin denetiminizde olmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Buna karşılık, geri hizmeti ve fotoğrafların gönderilmesi işini üstlenebiliriz."

"Anlaştık."

"Mükemmel, mükemmel. Bu kez gerçekten *win-win* olacak," diyerek heyecanlandı. "Tüm bunları bir sözleşme taslağına döktüm, size onu vereyim de inceleyin."

Jed çok aydınlık, uzun bir koridora çıktı, ileride camlı bir açıttan La Défense'ın kemerleri görünüyordu, gökyüzü kışa özgü pek güzel bir maviye bürünmüştü, o kadar ki gerçek değilmiş gibi görünüyordu; ftalosiyanin mavisi, diye düşündü Jed. Bir pamuk yığını üstünde ilerliyormuşçasına duraksaya duraksaya, yavaş yavaş yürüyordu; bunun yaşamında yeni bir dönüm noktası olduğunu biliyordu. Olga'nın odasının kapısı açıktı; kız ona gülümsedi.

"Evet. Aynen bana söylediğin gibi oldu," dedi Jed de.

VII

Jed yalnızca edebiyat ve sanat alanlarında eğitim almıştı, en önemli kapitalist gizem üstüne düşünmeye fırsatı olmamıştı hiç: *fiyat oluşturma*. Fotoğrafların baskısı için kusursuz bir renk doygunluğu sunan ve çok dayanıklı Hahnemühle Canvas Fine Art kâğıdını seçmişti. Ama o kâğıtla çalışırken, renk ayrımı güçleşiyor, farklı farklı sonuçlar veriyordu, Epson sürücü yeterli değildi, fotoğraf başına yalnızca yirmi büyütülmüş kopya çıkarmaya karar verdi. Baskı aşağı yukarı otuz avroya geliyordu, sitede iki yüz avro istemeye karar verdi.

İlk fotoğrafı, Flazebrouck bölgesinin büyütülmüş fotoğrafını internete koyduğunda, o dizi üç saatten biraz kısa bir süre içinde tükendi. Açıkça anlaşıldığı üzere, fiyat uygun değildi. Birkaç hafta sonra, biraz araştırma yapıp, 40x60 boyutu için iki bin avro istemeyi düşündü. İşte bu kez olmuştu: *Pazardaki fiyatı*'nı biliyordu artık.

Paris'e ilkbahar geliyordu, Jed de önceden böyle olacağını hiç düşünmemiş olsa da, maddi açıdan rahat bir geleceğe doğru ilerliyordu. Nisan ayında, aylık gelirinin Olga'nınkini aştığını fark edince şaşırdılar. O yıl, mayıs ayında hafta sonlarıyla birleştirilebilecek tatiller vardı: 1 Mayıs perşembeye denk geliyordu, 8'i de aynı şekilde – ardından İsa'nın Göğe Çıkışı Yortusu geliyordu her zamanki gibi, sonra da uzun Pentekostes tatili vardı. Yeni French Touch katalogu çıkmıştı. Katalogdaki yazıları Olga denetlemiş, kimi zaman otelcilerin verdikleri metinleri düzeltmiş, fotoğrafları seçmiş, kurumun sunduğu fotoğraflar kendisine yeterince çekici gelmediğinde yenilerinin çekilmesini istemişti.

Luxembourg Bahçesi'nin üstünde güneş batıyordu, balkona oturmuşlardı, hava pek ılıktı; çocukların son bağırış çağırışları uzaklarda yitip gidiyordu, az sonra akşam olup kepenkler kapanacaktı. Olga Fransa'da sonuçta yalnızca Paris'i biliyor, diye geçirdi içinden Jed French Touch rehberini karıştırırken; kendisi de ondan farklı sayılmazdı. Kitaptaysa, Fransa büyülü bir ülke; şatolarla, *konaklarla* bezeli, farklı farklı, ama her biri *yaşanası*, gösterişli bölgelerden oluşan bir mozaik gibi görünüyordu.

“Hafta sonu bir yerlere gitmek ister misin?” dedi kitabı bırakıp. “Senin rehberdeki otellerden birine gitsek diyorum…”

“Valla iyi fikir.” Birkaç saniye düşündü. “Ama kimliğimi gizleyeceğiz. Michelin’de çalıştığımı söylemek yok.”

Öyle bile olsa, diye düşündü Jed, otelcilerin onları en iyi şekilde ağırlayacakları beklenebilirdi: Estetik açıdan güzel görünüşlü, çocuksuz, zengin, genç, kentli bir çift; üstelik aşklarının ilk aşamasındaydılar daha – dolayısıyla, zorlu yıllarda işlerine yarayacak, belki *ilişkilerinde yaşayacakları bir kriz*’i atlatmalarını sağlayacak *güzel anılar* biriktirme umuduyla, her şeye hayran olmaya hazırdılar – otelcilik-lokantacılık alanında çalışan herkes için ideal müşteriye örnektiler.

“İlk nereye gitmek istersin?”

Jed düşününce, bu soruya öyle kolayca yanıt verilemeyeceğini anladı. Kendisinin bildiği kadarıyla bile, ilgi çekici çok bölge vardı. Fransa’nın çok güzel bir ülke olduğu belki de doğru, diye düşündü – en azından bir turistin gözünde.

“Masif Central’le başlayalım,” dedi en sonunda. “Senin için en iyisi o. En güzel yer belki orası değil, ama tamamen Fransızlara özgü bir bölge; Fransa’dan başka hiçbir şeye benzemiyor.”

Olga da rehberi alıp karıştırmaya başladı; bir otel gösterdi Jed’e. Jed kaşlarını çattı. “Kepenk seçimi yanlış… Ben olsam gri taş üstüne kestane rengi ya da kırmızı kepenk takardım, hadi bilemedin yeşil, ama mavi olmuş mu hiç?” Sunum yazısını okumaya başladı; şaşkınlığı iyice arttı. “Ne zırvalıyorlar bunlar yahu? ‘Orta Güney’de, geleneklerin saygı eşliğinde gevşeme ve özgürleşmeyle birleştiği şiirsel Cantal’ın merkezinde…’ Özgürleşmeyle saygının ne ilgisi var, kafiyeli bile değil!”

Olga rehberi kapıp okumaya başladı. “Ha şimdi anladım!.. ‘Martine’le Omar sizi otantik yiyeceklerle şarapları keşfe çağırıyor,’ kadın bir Arap’la evlenmiş, saygı ondan.”

“Belki de fena değildir, özellikle adam Faslıysa. Fas mutfağı çok güzeldir. Belki Fransız mutfağını Fas mutfağıyla karıştırıyorlardır, ciğer ezmeli *pastilla* türü şeyler yapıyorlardır.”

“Evet,” dedi Olga, aklına pek yatmamıştı gene de. “Ama ben turistim, Fransız-Fas değil, Fransız-Fransız istiyorum. Fransız-Fas ya da Fransız-Vietnam mutfağı karmaları Saint-Martin Kanalı’ndaki popüler bir lokantada işe yarayabilir; Cantal’daki lüks bir otelde değil. Belki bu oteli rehberden çıkarırım…”

Söylediğini yapmadı, ama konuşmaları üstüne düşünüp birkaç gün sonra üstlerine otel zincirlerinde gerçekten tüketilen yemekler üstüne istatistik bir araştırma yapılmasını önerdi. Sonuçların gelmesi altı ayı buldu, ama sezgilerinin doğruluğunu kanıtlıyorlardı. Yaratıcı mutfağa, Asya mutfağına kimse yüz vermiyordu. Kuzey Afrika mutfağı yalnızca Grand Sud'de ve Korsika'da beğeniliyordu. Her bölgede, "geleneksel" ya da "eski tarz" bir görüntü çizen lokantalar ortalama gelirin %63'ünden fazlasını getiriyorlardı. Domuz etiyle peynirler kesin değerlerdi, ama özellikle yaban güvercini, salyangoz ya da taşemen gibi tuhaf hayvanlarla hazırlanan, Fransız mutfağından öte, yöresel mutfaklara özgü yemeklerin çok ama çok gözde olduğu görülüyordu. Rapora eşlik eden özet metninde, Lüks ve Orta Yemek Bölümü'nün yöneticisi sözü dolaştırmadan şöyle diyordu:

> Büyük olasılıkla lezzetle sağlığı bir araya getiren, pastörizasyona ve soğuk zincire meraklı, *light* bir gastronomi arayışındaki Anglosakson müşterilerin beğenilerine odaklanmakla hata yaptık. Aslında öyle bir müşteri kitlesi yok: Fransa'ya fazla Amerikalı turist gelmiyor, İngilizlerin sayısı da sürekli azalıyor; genele bakıldığında, Anglosakson dünyası iş hacmimizin %4,3'ünden daha fazlasını kapsamıyor artık. Daha yeni ve daha güç koşullar altındaki ülkelerden, sağlık kurallarının yeni yeni biçimlendiği ve üstelik doğru dürüst uygulanmadığı ülkelerden gelen yeni müşterilerimiz, gerçek müşterilerimiz, ötekilerin tersine Fransa'da geçirdikleri sürede *vintage*, hatta *hardcore* bir gastronomi deneyimi yaşamak istiyorlar; gelecekte, yalnızca bu yeni koşullara uyum sağlayabilecek lokantalar rehberimize alınmalıdır.

VIII

Haftalarca mutlu yaşadılar (*gençlere özgü* şiddetli, ateşli bir mutluluk değildi bu, artık olamazdı, hafta sonu *kafayı bulup partileyecek* halleri yoktu hiç de; daha şimdiden Batı toplumunun yaşam ortasında üst-orta sınıf temsilcilerine sunduğu o Epikurosçu, gürültüsüz patırtısız, züppeliğe kaçmaksızın incelikli mutluluk tarzına hazırlanıyorlardı – ama aynı zamanda hâlâ eğlenmek istedikleri bir yaştaydılar). İlk kez yıldız kazanan lokantalardaki garsonların meze ve başka "iştah açıcılar"ın nasıl yapıldığını anlatırken takındıkları teatral tona alışmışlardı; aynı şekilde, her tabak değişiminde esnek ve tumturaklı bir tonla yineledikleri "Afiyet olsun hanımlar beyler!" sözüne de; bu söz, eskiden bir gün Geneviève'le Jed'in, kızın o zamanlarda Montparnasse Bulvarı'ndaki stüdyosunda seviştikten sonra, artık hangi akla hizmetse, Notre-Dame-des-Champs Kilisesi'nde pazar sabahı ayinine katıldıkları sırada, tombul, büyük olasılıkla sosyalist, genç bir papazın onlara söylediği "Mübarek olsun!" sözünü anımsatıyordu her seferinde. O papaz sonradan birçok kez Jed'in aklına gelmişti, biraz François Hollande'ı andırıyordu ya siyasal liderin tersine *Tanrı için hadım* etmişti kendini. Yıllar sonra, Jed "sıradan meslekler dizisi"ne başladığında, birçok kez sayıları gittikçe azalan, inançlarının avutuculuğunu yaygınlaştırmak için anakentleri dolaşan o namuslu ve özverili adamlardan birinin portresini yapmayı düşünmüştü. Ama bir türlü başarılı olamamıştı, konuyu doğru dürüst kavrayamamıştı bile. Artık kimsenin gerçekten anlamadığı, bin yıllık ruhsal bir geleneğin mirasçıları olan, bir zamanlar toplumun baş tacı konumundaki papazlar Latince, Kilise hukuku, akılcı tanrıbilim ve neredeyse anlaşılmaz daha birçok konuyu kapsayan, aşırı uzun ve zorlu bir eğitimden geçtikten sonra, bugün maddi açıdan yoksul koşullarda yaşamak zorunda kalıyor, başka insanlarla birlikte metroya biniyor, bir İncil toplantısından çıkıp okuma yazma kurslarında ders veriyor, her sabah seyrekleşen ve yaşlanan bir dinleyici kitlesiyle ayin yapıyorlardı, aile yaşamının en temel hazlarına dek her türlü cinsel zevk onlara yasaktı, bununla birlikte her gün sürekli bir iyimserlik sergilemeleri gerekiyordu. Sanat tarihçileri sonradan, Jed Martin'in tüm resimlerinin *iyi niyetle* işlerini yapan erkekleri ya da

kadınları betimlediğini söyleyeceklerdi, ama resimlerdeki akla yatkın bir iyi niyetti, mesleki zorunluluklara boyun eğme karşılığında farklı oranlarda parasal doyum ve özsaygı ikramiyesi kazanıyordunuz. Kentlerde yaşayan, herkesin küçümsediği, hiçbir haz elde edemeden kent yaşamının tüm sıkıntılarıyla boğuşmak durumunda olan, alçakgönüllü ve parasız genç papazlarsa, onlarla aynı inancı paylaşmayan biri için şaşırtıcı ve ulaşılmaz bir konu oluşturuyorlardı.

Buna karşılık, French Touch rehberi sınırlı, ama somut hazlar sunuyordu. La Marmotte Rieuse'ün sahibinin, tanıtım notunun sonunda şu dingin ve güvenilir tümceyi yazarkenki tatmin duygusunu paylaşabiliyordunuz: "Teraslı, geniş odalar (jakuzili banyolar), fiks mönüler, kahvaltıda ev yapımı on çeşit reçel: Çok güzeldir otelimiz." Carpe Diem'in yöneticisinin, otellerinde kalmanın ne demek olduğunu anlatırkenki şiirsel düzyazısına kapılıp gidebiliyordunuz: "Sizi bahçeden (Akdeniz bitkileriyle bezelidir) süitinize bir gülümseme götürecek, tüm duyularınızı altüst edecek yerlerden geçeceksiniz. İşte o zaman, cennetin kokularını aklınızda tutabilmek için gözlerinizi kapamanız yetecek, mermer hamamdaki fıskiyelerin şırıltısı tek bir gerçeği taşıyacak kulağınıza: 'Burada yaşam güzel.'" Daha geniş bir çerçevede, Bourbon-Busset ailesinin, o soydan gelenlerin ağırlama sanatını zarafetle sürdürdükleri şatosunda, Haçlı Seferleri'ne uzanan heyecan verici anılara (büyük olasılıkla Bourbon-Busset ailesi için heyecan verici anılara) dalıp gidebiliyordunuz; şatoda, bazı odalardaysa su yatakları vardı. *Eski* ya da *kırsal Fransa*'dan öğelerle çağdaş hazcı malzemelerin bu şekilde yan yana getirilmesi tuhaf bir etki yaratıyordu insanın üstünde, belki de zevksizliğin uyandırabileceği türde bir etki; ama otel zincirinin müşterilerinin, en azından *ana hedef kitlesinin* aradığı da, diye düşünüyordu Jed, belki de bu olasılık dışı karışım. Tanıtım metinlerindeki vaatler ne olursa olsun tutulmuştu. Gorges du Haut-Cezallier Şatosu'nun parkında dişi geyikler, karacalar ve küçük bir eşeğin olduğu söyleniyordu; gerçekten de küçük bir eşek vardı. L'Auberge Verticale'in bahçelerinde gezinirken, "gelenekle gelecekçiliği sıradışı biçimde bir araya getiren" *sezgilerin aşçısı* Miguel Santamayor'u görebileceğiniz yazılmıştı; gerçekten de mutfakta oradan oraya koşan, biraz guruyu andıran bir adamla karşılaşıyordunuz, "sebzelerle mevsimler senfonisi"nin sonunda *en sevdiği Havana puroları*'ndan veriyordu size de.

Pentekostes'e denk gelen son hafta sonlarını Vault-de-Lugny Şatosu'nda geçirdiler, bu *lüks konut'*un çok gösterişli odaları özgün planı Le Nôtre'a mal edilen, kırk hektarlık bir parka bakıyordu. Rehberde yazdığına göre, mutfak "sonsuz zenginlikteki toprağı yüceltiyor"du; orada "Fransa'nın özünü en iyi yansıtan örneklerden biri"yle karşı karşıya kalıyordunuz. İşte orada, Pentekostes'teki pazartesi günü, Olga kahvaltıda Jed'e ay sonunda Rusya'ya döneceğini söyledi. O anda orman çileği yiyordu, insanların

yaşadığı her türlü drama duyarsız olan kuşlar da başlangıçta Le Nôtre'un planını çizdiği parkta cıvıldıyorlardı. Onlardan birkaç metre uzakta oturan Çinli bir aile çörekle sosis yemekteydi. Kahvaltıda sosis yenmesi alışkanlığı Vault-de-Lugny'ye, proteinli ve yağlı bir kahvaltı isteyen gelenekçi Anglosakson müşterilerin hoşuna gitsin diye girmişti; kısa ama belirleyici bir şirket toplantısında tartışma konusu olmuştu; bu yeni Çinli müşteri kitlesinin daha gelişmemiş, doğru dürüst biçimlenmemiş, ama görünüşe göre sosise yönelen beğenileri bu besin çizgisinin korunmasına yol açmıştı. Bourgogne'daki başka lüks oteller de o yıllarda benzer çözümler uyguladıklarından, bölgede 1927'de kurulmuş olan Martenot Sosis ve Tuzlama Ürünler iflastan ve FR3'teki günün haberlerinin "Toplumsal" bölümüne haber olmaktan da kurtulmuştu.

Ne var ki, *pek de proteinci* bir kız olmayan Olga orman çileği reçeli yemeyi yeğliyordu, bir yandan da gerçekten sinirlenmeye başlamıştı, orada birkaç dakika içinde yaşamı üstüne bir karar verileceğinin farkındaydı, günümüzde erkekleri kandırmak ne kadar zorlaşmıştı, başlarda öyle değildi tabii ki, mini etekler her zaman işe yarıyordu, ama sonradan tuhaflaşıyorlardı. Michelin Rusya'daki varlığını güçlendirme derdindeydi, bu ülke öncelikli gelişim eksenlerinden biriydi, üstelik maaşı en azından üç katına çıkacaktı, emrinde elli kişi çalışacaktı, hiçbir şekilde reddedemeyeceği bir değişimdi bu, genel müdürlüğün gözünde bu öneriyi reddetmesi anlaşılmaz olması bir yana düpedüz suçtu, belli düzeydeki çalışanlar yalnızca şirkete karşı değil kendilerine karşı da sorumludurlar, kariyerlerine İsa'nın Kilise için yaptığı gibi ya da kadınların kocaları için yaptığı gibi özen göstermeli, ona bağlı olmalı, kariyerlerinin gerekliliklerine hiç olmazsa asgari oranda dikkat etmelidirler, yoksa üstleri pes deyip onların asla alt konumlardan yükseltilmeye değmeyeceklerini düşünürler.

Jed inatla sessizliğini koruyor, rafadan yumurtasının içinde kaşığını döndürüp duruyor, cezalandırılmış bir çocukmuşçasına çekinerek Olga'ya bakıyordu arada sırada.

"Rusya'ya gelebilirsin…" dedi kız. "İstediğin zaman gelebilirsin."

Gençti, daha doğrusu *hâlâ genç'*ti, yaşamın çeşit çeşit olanaklar sunduğuna, bir insan ilişkisinin zaman içinde birbiri ardına, çelişkili aşamalardan geçtiğine hâlâ inanıyordu.

Parka bakan kapının perdeleri bir esintiyle kımıldıyordu. Kuşların cıvıltısı birden daha da yoğunlaştı, sonra kesildi. Çinli aile sessiz sedasız kalkıp gitmişti, buharlaşıvermişlerdi sanki. Jed hâlâ konuşmuyordu, derken kaşığını bıraktı.

"Yanıt vermen de epey zaman alıyor…" dedi kız. "Seni gidi Fransızcık…" diye ekledi tatlılıkla karışık bir sitemle. "Seni gidi kararsız Fransızcık…"

IX

28 Haziran Pazar günü, ikindi ortasında Jed, Roissy Havaalanı'na kadar eşlik etti Olga'ya. Üzücü bir durumdu, korkunç bir üzüntü ânı yaşadığını içten içe biliyordu. Güzel ve sakin olan hava, duruma uygun duyguların ortaya çıkmasını kolaylaştırmıyordu. Jed ayrılma sürecine bir son verebilir, ayaklarına kapanıp o uçağa binmemesi için yalvarabilirdi; Olga da büyük olasılıkla cayardı gitmekten. Ama sonra ne olacaktı? Yeni bir daire mi arayacaktı (Guynemer Sokağı'ndaki dairenin kira sözleşmesinin süresi ay sonunda doluyordu)? Yarınki taşınma işlemlerini iptal mi edecekti? Bunlar olanaksız değildi tabii, teknik açıdan öyle büyük sorunlar yoktu.

Jed genç değildi, hatta tam anlamıyla hiç genç olmamıştı; ama oldukça deneyimsiz bir insandı. İnsanlar söz konusu olduğunda, bir tek babasını tanıyordu, onu da çok iyi değil. Babasıyla ilişkisi insan ilişkileri konusunda iyimser olmasını sağlayamazdı. Gözlemleyebildiği kadarıyla, insanların yaşamları zamanın büyük bölümünü dolduran *işler* çerçevesinde düzenleniyor, farklı boyutta örgütlenmeler içinde biçimleniyordu. Çalışarak geçirilen yılların ardından birtakım sağlık sıkıntılarının baş gösterdiği kısa bir süreç başlıyordu. Kimi insanlar yaşamlarında en etkin oldukları dönemde, türün üremesini amaçlayan, *aile* olarak nitelenen, mikrogruplaşmalara katılıyorlardı; ama bu çabalar "zamanın akışı" gereği birdenbire yön değiştiriyordu, işte bunları düşünüyordu sevgilisiyle bir espressoyu paylaşırken (Segafredo kafesinin tezgâhında onlardan başka kimse yoktu, havaalanı da çok kalabalık değildi, kaçınılmaz konuşmaların gürültüsü birden mekâna özgü gibi görünen bir sessizlikle azalıveriyordu, bazı özel kliniklerde olduğu gibi). Bireysel yazgıların gerçeğe dönüştürülmesinde bugün çok önemli bir rol oynayan ulaştırma araçlarının genel düzeni yanılsamadan başka bir şey değildi, insanın var gücüyle çalışacağı bir sürece başlamadan önce, ilk büyük yolculuklar sırasında verilen kısa bir molaya işaret ediyordu sadece. Yine de havaalanının halini bir saygı duruşu, toplumsal makinenin çabucak bitiveren aşklarına karşı belli belirsiz saygı duruşu olarak görmek istiyordu.

Son bir öpücükten sonra Olga pasaport kontrol alanına doğru ilerlediğinde hiç tepki vermedi, ancak Hôpital Bulvarı'ndaki evine döndüğünde az önce, neredeyse farkında olmadan, yaşamının akışında yeni bir evreye geçtiğini anladı. Bunu da şuradan anlamıştı, daha birkaç gün önce dünyasını oluşturan her şey birden bomboş görünmüştü kendisine. Yol haritaları ve fotoğraflardan yüzlercesi yerde duruyordu, artık hiçbir anlamları kalmamıştı. Yazgısına boyun eğip evden çıktı, Vincent-Auriol Bulvarı'ndaki Casino Süpermarket'ten iki rulo battal boy çöp torbası aldı, ardından eve dönüp torbaları doldurmaya başladı. Kâğıt çok ağır, diye düşündü, torbaları aşağı indirmek için birkaç sefer yapması gerekecekti. Aylarca, hatta yıllarca süren çalışmalarını yok etmekteydi; yine de bir saniye olsun duraklamadı. Yıllar sonra bile, ünlü olduğunda bile –doğrusu, çok ama çok ünlü olduğunda– Jed birçok kez kendisine göre *sanatçı* olmanın ne demek olduğu sorusuna yanıt vermek zorunda kalacaktı. Söyleyecek ne çok ilginç, ne de çok özgün bir şey bulması gerekiyordu, sadece her söyleşide yineleyeceği tek bir yanıt yetecekti: Kendisine göre, sanatçı olmak her şeyden önce *boyun eğen* biri olmak demekti. Dinsel inançların yokluğunda ister istemez *sezgi* olarak nitelendirilecek, öngörülmeyen, gizemli mesajlara; –dürüstlük ve kendine saygı kavramını büsbütün yitirmeksizin– yakayı sıyırma olanağı tanımadan, koşulsuz biçimde kendisini yöneten buyurgan mesajlara boyun eğen biri olarak. Bu mesajlar yepyeni bir yola girmek üzere ya da kimi zaman ortada herhangi bir başka yol, en ufak tasarı, en ufak devam umudu yokken, bir yapıtın, hatta bir dizi yapıtın yok edilmesini buyurabiliyordu. İşte sanatçının içinde bulunduğu koşullar bu açıdan, aslında yalnızca bu açıdan *güç* olarak nitelendirilebilirdi. Jed'in kariyerinin ikinci yarısında saygılarını sunduğu, kendisine dünya çapında ün kazandıran öteki iş ya da *meslekler*'den de bu açıdan, aslında yalnızca bu açıdan farklıydı.

Ertesi gün ilk çöp torbalarını indirdi, ardından yavaşça, özenle, fotoğraf makinesini söküp körüğü, buzlu camları, objektifleri, dijital arkalığı, makinenin gövdesini çantalarına yerleştirdi. Paris'te hava hâlâ güzeldi. İkindi ortasında, Tour de France'ın ilk yarışını izlemek üzere televizyonu açtı, yarışı neredeyse hiç tanınmamış Ukraynalı bir yarışmacı kazandı. Televizyonu kapattıktan sonra, Patrick Forestier'ye telefon etmesi gerektiğini düşündü.

Michelin Fransa grubunun iletişim müdürü haberi duyduğunda çok da tepki vermedi. Jed artık Michelin haritalarının fotoğraflarını çekmemeye karar verdiyse, kimse onu zorlayamazdı; istediği zaman bırakabilirdi, sözleşmede açıkça belirtilmişti bu. Aslında umurunda değilmiş gibi bir havası vardı, hatta ertesi sabah buluşmayı önerince Jed biraz şaşırdı.

Grande-Armée Caddesi'ndeki ofise gelişinden kısa bir süre sonra, Forestier'nin kendisini saygıyla dinleyecek birine içini dökmek, mesleki kaygılarını anlatmak istediğini anladı. Olga'nın Rusya'ya gönderilmesiyle, zeki, görevine bağlı, birçok dil bilen bir iş arkadaşını kaybetmişti; inanılmaz olan şeyse, onun yerine şimdiye dek kimseyi önermemeleriydi. Genel müdürlük kendisini "düpedüz arkadan düzmüştü", aynen böyle demişti acı acı. Olga tabii ki Rusya'ya gidecekti, tabii ki orası onun ülkesiydi, tabii ki o rezil Ruslar milyarlarca lastik alıyorlardı, o delik deşik yolları ve berbat, rezil iklimleri yere batsındı, ama sonuçta Michelin bir Fransız şirketiydi hâlâ, daha birkaç yıl öncesinde böyle olmazdı. Fransız sanayisinin istekleri daha yakın bir tarihe kadar buyruktu, en azından özel bir dikkatle ele alınıyorlardı, ama kurumsal yabancı yatırımcılar grup sermayesinin büyük bölümünü ele geçireli beri tüm bunlar sona ermişti. "Evet, her şey değişti," diye yineledi kendine acıyarak, tabii ki artık Michelin Fransa'nın çıkarları Rusya'nınkinden önemli değildi, Çin'den söz etmiyordu bile, ama işler bu şekilde devam edecekse insan Bridgestone'a, hatta Goodyear'a girmeyi düşünürdü. "Tabii bu söylediklerim aramızda kalsın," diye ekledi birden kaygıya kapılıp.

Jed kimseye bir şey söylemeyeceği konusunda güvence verdikten sonra, konuşmayı kendi durumuna çekmeye çalıştı. "A doğru ya, internet sitesi…" Forestier sanki o an anımsamıştı bunu. "E şimdi, o yapıt dizisinin tamamlandığını düşündüğünüzü belirten bir mesaj koyarız oraya. Önceki fotoğraflar satışta kalır, sizin için sakıncası var mı?" Jed sakınca görmüyordu. "Öte yandan, pek bir şey de kalmadı, çok iyi satıldı…" diye sürdürdü, sesinde biraz iyimserlik vardı. "Aynı şekilde, tanıtım yazılarımızda, Michelin haritalarının tüm eleştirmenlerin göklere çıkardığı bir sanatsal çalışmaya konu olduğunu belirtmeyi de sürdüreceğiz, ya bu sizi rahatsız eder mi?" Jed'i hiç rahatsız etmezdi.

Onu çalışma odasının kapısında geçirirken Forestier yine neşelenmişti, elini sıkıca sıkarken şöyle bağladı sözlerini: "Sizi tanıdığıma çok sevindim. *Win-win*'di bizimkisi, tam bir *win-win*."

X

Birkaç hafta boyunca, hiçbir şey ya da hemen hemen hiçbir şey olmadı; derken bir sabah, Jed alışverişten dönerken, oturduğu apartmanın girişinde bekleyen, elli yaşlarında, kot ve eski bir deri ceket giymiş bir adam gördü; epeydir bekliyormuş gibi bir havası vardı.

"Merhaba…" dedi. "Böyle geldiğim için kusura bakmayın, ama ne yapacağımı bilemedim. Daha önce sizi birçok kez buralarda gördüm. Adınız Jed Martin, öyle değil mi?"

Jed onayladı. Karşısındaki adam bilgili, konuşmaya alışkın biri gibi konuşuyordu; Belçikalı bir sitüasyonist enternasyonale ya da emekçi sınıfından bir entelektüele benziyordu – ne ki Arrow marka gömlek giyiyordu; buna karşın, güçlü, yıpranmış ellerine bakıldığında, gerçekten el emeğiyle çalıştığı anlaşılıyordu.

"Yol haritalarıyla ilgili çalışmalarınızı iyi biliyorum, neredeyse baştan beri izledim onları. Ben de buralarda yaşıyorum." Elini uzattı. "Adım Franz Teller. Galericiyim."

Domrémy Sokağı'ndaki galerisine doğru ilerlerlerken (mahalle az çok moda olmadan hemen önce bir mekân satın almıştı; söylediğine göre bu, yaşamındaki tek tük doğru kararlardan biriydi), Château-des-Rentiers Sokağı'ndaki Chez Claude'da bir şeyler içmek için durdular, orası sonradan sürekli buluştukları kafe olacak ve Jed'in "sıradan meslekler dizisi"nin ikinci resmini yapmasını sağlayacaktı. Kafe, XIII. Bölge'nin "halktan" son emeklilerine bir kadeh ucuz şarapla ezme etli-turşulu sandviç sunmayı sürdürüyordu inatla. O emekliler birbiri ardına ölmeyi alışkanlık edinmişlerdi, yerlerine de yeni müşteri gelmiyordu.

"Gazetede İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, Fransa'daki kafelerin %80'inin kapandığını okumuştum," dedi Franz mekânda şöyle bir göz gezdirip. Oturdukları yerin yakınında, dört emekli sanki iskambil oyunlarının tarihöncesinden kalma (Belot muydu oynadıkları? Yoksa piket mi?) anlaşılmaz kurallar uyarınca, oyun kâğıtlarını formika

masanın üstüne sürüyordu. Biraz daha uzakta, cildinde kırmızılıklar olan, şişman bir kadın pastisini bir dikişte içti. "İnsanlar artık yarım saatte yemek yiyor, daha az içki içiyorlar; sigara yasağı da bunların üstüne tüy dikti."

"Bence her şey farklı biçimlerle geri dönecek. Uzun bir tarihsel verim artırma evresi yaşandı, şimdilerdeyse sona eriyor bu evre, en azından Batı'da."

"Gerçekten olaylara farklı bakıyorsunuz…" dedi Franz onu iyice süzdükten sonra. "Michelin haritaları üstüne çalışmanız ilgimi çekmişti, gerçekten ilgimi çekmişti; ama onları galerime almazdım. Nasıl desem, kendinizden fazla emindiniz; sizin kadar genç biri için çok normal değil bence. Sonra, internette harita dizisini bırakmaya karar verdiğinizi okuyunca, sizinle konuşmaya karar verdim. Temsil ettiğim sanatçılardan biri olmanızı önereceğim size."

"Ama ne yapacağımı hiç bilmiyorum ki… Genel anlamda sanat alanında kalıp kalmama konusunda bile emin değilim."

"Anlamıyorsunuz…" dedi sabırla Franz. "Beni ilgilendiren şey özel bir sanat biçimi, bir *tarz* değil kişilik, sanatsal edime, onun toplum içindeki durumuna yönelik bir bakış. Yarın elinizde spiralli defterden koparılmış, üstüne '*Genel anlamda sanat alanında kalıp kalmama konusunda bile emin değilim,*' yazdığınız, basit bir kâğıt parçasıyla çıkagelseniz, o kâğıt parçasını kesinkes sergilerim. Ne var ki, ben bir entelektüel değilim; ama ilgimi çekiyorsunuz."

"Hayır hayır, ben bir entelektüel değilim," diye üsteledi. "Kendime güzel bir mahallede yaşayan bir entelektüel havası vermeye çalışıyorum, çünkü çevremde yararlı oluyor bu, ama aslında entelektüel değilim, bakaloryayı bile geçemedim. Sergilenen yapıtları mekânlara yerleştirip kaldırmakla başladım işe, ardından o küçük mekânı satın aldım, sanatçılarla da şansım biraz yaver gitti. Ama seçimlerimi her zaman sezgilerime göre yaptım."

Kalktıktan sonra galeriyi gezdiler, Jed'in düşündüğünden daha büyüktü, tavanı yüksekti, beton duvarları madenî kirişler taşıyordu. "Burası bir makine fabrikasıymış," dedi Franz. "1980'li yılların ortalarında iflas etmişler, uzun süre boş kalmış, sonra ben aldım. Büyük bir temizlik yapmak gerekti, ama değdi doğrusu. Güzel mekân bence." Jed onayladı. Yerinden çıkabilen bölmeler yana dizilmişti, bu şekilde sergi alanından olabildiğince çok yararlanılabiliyordu – otuz metreye yirmi metrelik bir alan. O sırada koyu renk metalden koca koca yontular vardı içeride, işleniş tarzlarında geleneksel Afrika yontularından esinlenmiş olabilirlerdi, ama ele aldıkları konular doğrudan çağdaş Afrika'yı anlatıyordu: Herkes can çekişiyor ya da tahralarla, Kalaşnikoflarla

birbirini öldürüyordu. Hareketlerdeki şiddetle yontuların yüz ifadelerindeki donukluğun bu şekilde birbirine karıştırılması insanın üstünde korkutucu bir etki yaratıyordu.

"Depo olarak da" diye sürdürdü Franz, "Eure-et-Loir'da bir hangarım var. Nem oranı fena değil, güvenlik yok, diyeceğim aslında depo için elverişli bir yer değil; yine de, şimdiye dek bir sorun yaşamadım."

Birkaç dakika sonra ayrıldıklarında, Jed'in kafası allak bullak olmuştu. Evine dönmeden Paris'te uzun uzun dolaştı, hatta iki kez yolunu kaybetti. Sonraki haftalarda da aynı şey sürdü, dışarı çıkıyor, sonuçta pek iyi bilmediği kentin sokaklarında amaçsızca yürüyor, arada sırada mola verip bir birahaneye oturuyor, yolunu bulmak için çoğunlukla kent planına bakması gerekiyordu.

Ekim ayında, bir öğleden sonra, Martyrs Sokağı'nda yürürken, birden oraları bir yerlerden anımsadığını fark etti. İleride, evet anımsıyordu, *sex-shop*'larıyla, erotik iç çamaşırı mağazalarıyla Clichy Bulvarı vardı. Geneviève de, Olga da, arada sırada onunla birlikte oraya gidip erotik giysiler almayı severdi, ama çoğunlukla bulvarın daha aşağılarındaki Rebecca Ribs'e giderlerdi, hayır hayır başka bir şeydi anımsadığı.

Trudaine Caddesi'nin köşesinde durdu, sağına bakınca her şeyi anladı. Oradan yirmi-otuz metre ötede, babasının son yıllarda çalıştığı ofis vardı. Oraya yalnızca bir kez, babaannesinin ölümünden kısa bir süre sonra gelmişti. Ofis yeni mekânına yeni taşınmıştı. Port-Ambonne Kültür Merkezi sözleşmesini imzaladıktan sonra, *basamak atlamaya* karar vermişlerdi, şirket merkezi artık en iyisi *taş kaplı bir avlusu* olan, olmadı *ağaçlı bir cadde*'de bulunan *özel bir konak*'a taşınmalıydı. Sıra sıra çınarlarıyla neredeyse taşraya özgü bir dinginliği olan Trudaine Caddesi, adını duyurmuş bir mimarlık ofisi için biçilmiş kaftandı.

Jean-Pierre Martin bütün öğleden sonra toplantıda olacaktı, danışmadaki kadın öyle söylemişti. "Oğluyum," demişti Jed yumuşak bir tavırla. Kadın duraksamış, ardından telefonunu eline almıştı.

Babası birkaç dakika sonra holde belirmişti, üstünde ceketi yoktu, kravatını gevşetmişti, elinde ince bir dosya vardı. Hızlı hızlı soluk alıp veriyordu, çok heyecanlanmış gibiydi.

"Ne oluyor? Kaza falan mı oldu?"

"Bir şey olmadı canım. Buralardan geçiyordum, uğradım."

"Çok işim var, ama… bekle. Bir kahve içelim."

Şirket zorlu bir dönemden geçiyor, dedi Jed'e. Yeni şirket merkezi pahalıya patlamıştı, Karadeniz kıyılarında bir yazlık alanının yenilenmesi konusunda önemli bir

sözleşmeyi kaçırmışlardı, az önce ortaklardan biriyle ağız dalaşına girmişti. Şimdi daha düzenli soluyordu, yavaş yavaş sakinleşiyordu.

"Neden bırakmıyorsun?" diye sordu Jed. Babası tepki vermeden baktı, yüzünde hiç anlamamış gibi bir ifade vardı.

"Demek istediğim, az para kazanmadın. İşi bırakıp yaşamın keyfini çıkarabilirsin." Babasının gözleri hâlâ üstündeydi, sözcükler ona ulaşmıyormuş ya da onlara bir anlam veremiyormuş gibi bakıyordu, bir dakikalık bir sessizlikten sonra, "Bırakırsam ne yaparım?" diye sordu, sesi yolunu şaşırmış bir çocuğunkini andırıyordu.

Paris'te ilkbahar genellikle kışın uzantısı gibidir sadece – yağmurlu, soğuk, çamurlu ve pistir. Yaz da çoğunlukla keyif vermez: Kent gürültülü, tozludur, aşırı sıcaklar asla uzun sürmez, iki-üç gün geçince bir fırtına izler onları, arkasından da hava birden serinler. Paris yalnızca sonbaharda hoş bir kent olur, günler güneşli ve kısadır, kuru ve pırıl pırıl hava insanı dirileştiren bir tazelik hissi verir. Jed ekim ayı boyunca gezintilerini sürdürdü, tabii dışarıdan hiçbir şeyin beynine ulaşmadığı; aklına ne herhangi bir derin düşüncenin, ne de tasarının geldiği, tek amacı akşama dek onu yeterince yormak olan neredeyse otomatik bir yürüyüşe gezinti denebilirse.

Kasım başında, bir akşamüstü, saat beşe doğru, kendini Olga'nın Guynemer Sokağı'ndaki evinin karşısında buluverdi. Olacağı buydu, diye düşündü: Otomatik biçimde yürürken, aşağı yukarı aynı saatte, aylarca izlediği yolu izlemişti. Soluğu kesilmiş halde, geri dönüp Luxembourg Bahçesi'ne gitti, karşısına çıkan ilk banka çöktü kaldı. Guynemer Sokağı'yla Assas Sokağı'nın kesiştiği yerde, bahçenin köşelerinden birindeki, mozaikle kaplı, kırmızı tuğladan o tuhaf pavyonun tam yanındaydı. Uzaklarda, batan güneş kestane ağaçlarını sıcacık, olağanüstü, turuncu bir ışıkla aydınlatıyordu – neredeyse bir Hint sarısıyla, diye düşündü Jed ve ister istemez *Jardin du Luxembourg* şarkısının sözleri geldi aklına:

Bir gün daha geçti
Aşksız
Bir gün daha geçti
Yaşamımdan

Luxembourg
Yaşlandı
O mu yaşlanan?
Yoksa ben miyim?
Bilemiyorum.

Rusların birçoğu gibi Olga da Joe Dassin'e, özellikle son albümündeki şarkılara, o bile isteye yazgıya boyun eğmiş hüzne bayılıyordu. Jed titriyor, önüne geçemeyeceği bir krizin patlak vereceğini hissediyordu, "Salut les amoureux"nün sözlerini anımsayınca ağlamaya başladı.

Birbirimizi nasıl sevdiysek öyle ayrıldık işte
Bırakıverip kendimizi, yarını hiç düşünmeden
Yarın her zaman gelir beklediğimizden biraz daha önce
Vedalaşma bazen biraz daha iyi geçer beklediğimizden.

Vavin Sokağı'nın köşesindeki kafede, bir *bourbon* viski söyledi ama hata yaptığını ânında anladı. O yanma hissinin rahatlatıcılığının ardından, yeniden kedere boğuldu, yanaklarından yaşlar süzülmeye başladı. Kaygıyla çevresine bakındı, neyse ki kimse ona dikkat etmiyordu, tüm masalarda partilerden ya da "stajyerlikler"den, sonuçta hukuk öğrencilerini ilgilendiren şeylerden söz eden öğrenciler vardı, gönlünce ağlayabilirdi.

Kafeden çıkınca, yolunu şaşırıp birkaç dakika sersemlemiş, yarıbilinçli bir halde dolaştı durdu, sonra kendisini Grande-Chaumière Sokağı'nda, Sennelier Kardeşler'in dükkânının önünde buldu. Vitrinde fırçalar, standart boyutta tuvaller, pasteller, yağlıboya tüpleri vardı. İçeri girip düşünmeden temel bir "yağlıboya" takımı aldı. Dikdörtgen biçimli, kayın kutunun içi bölmelere ayrılmıştı, ekstra-ince Sennelier marka on iki yağlıboya tüpü, bir dizi fırça ve bir şişe inceltici vardı içinde.

İşte birçok yoruma konu olan, yaşamındaki "resme dönüş" bu koşullarda gerçekleşti.

XI

Sonrasında Jed, Sennelier markasına sadık kalmayacaktı, olgunluk çağı resimlerinin hemen hemen hepsini Schmincke Mussini yağlıboyalarıyla yapmıştı. Tabii birtakım istisnalar da vardı, bazı yeşiller, özellikle *Bill Gates'le Steve Jobs Bilişimin Geleceği Üstüne Konuşuyor* resminde denize kadar inen California çam ormanlarına büyülü bir ışık kazandıran sarımsı yeşiller Royal Talens firmasının Rembrandt yağlıboyaları dizisindendi. Beyazlar için de, neredeyse her zaman saydamsızlığını sevdiği Old Holland yağlıboyalarını kullanacaktı.

Sonradan sanat tarihçilerinin altını çizeceği gibi, Jed Martin'in ilk resimleri aslında kolayca yanlış yola sapabilirdi. Martin ilk iki resmini, *At Kasabı Ferdinand Desroches* ve *Claude Vorilhon, Bar-Tabac*[5] *Yöneticisi*'ni artık gözden düşmekte olan mesleklere adayarak, bir geçmiş özlemi hissi uyandırabilir, Fransa'nın gerçek ya da düşsel eski zamanlarını özlüyormuş gibi görünebilirdi. Ama tüm yapıtlarına bakıldığında, gerçek kaygısının hiç de bu olmadığı anlaşılıyordu; Martin'in ilk olarak iki değerini yitirmiş meslek üstüne eğilmesinin nedeni, yakında tümüyle yok olma olasılıklarına üzülünmesini sağlamak değildi; gerçekten de yakında kaybolup gidecekleri için görüntülerini daha zaman varken tuvale yansıtmak istiyordu. Meslekler dizisinin üçüncü resmi olan *Maya Dubois, Uzaktan Bakım Asistanı*'yla birlikte, hiç de değerini yitirmemiş, *külüstür* olmayan, tersine Batı Avrupa'nın üçüncü binyılın dönemecindeki yeni ekonomik düzenine bütünüyle yön veren *tam zamanında* politikasının simgesi bir meslek üstünde çalışacaktı.

Wong Fu Xin, Martin üstüne yazdığı ilk incelemede renk ölçümünü temel alan ilginç bir karşılaştırma ortaya koyar. Dünyadaki nesnelerin renkleri belli sayıda birincil renkle yansıtılabilir; biraz gerçekçi bir betimleme elde etmek için gereken en az sayı üçtür. Ama dört, beş, altı, hatta daha fazla birincil rengi temel alan bir renkölçüm ilkesi

de benimsenebilir; o zaman betimlemenin yelpazesi daha geniş, daha çarpıcı olur yalnızca.

Aynı şekilde, der Çinli denemeci, belli bir toplumun üretim koşulları da birtakım örnek-mesleklerle yansıtılabilir, ona göre bunların sayısı (hiçbir şekilde kanıtlarla desteklemediği bir rakamdır bu] onla yirmi arasında düşünülebilir. Genelde sanat tarihçilerinin "sıradan meslekler dizisi" olarak adlandırdıkları, "meslekler" dizisinin sayısal açıdan en önemli bölümünde, Jed Martin en az kırk iki örnek-meslek betimler, bu şekilde kendi zamanındaki toplumun üretim koşullarının incelenmesi için çok geniş ve zengin bir çözümleme yelpazesi sunar. Karşılaşmalara ve buluşmalara dayanan, klasik olarak "şirket kompozisyonları dizisi" olarak adlandırılan, sonraki yirmi iki resimse, bütün halinde ekonominin işleyişinin ilişkisel ve diyalektik bir imgesini yansıtmayı hedefler.

"Sıradan meslekler dizisindeki resimleri Jed yedi yıldan biraz daha uzun bir sürede tamamlamıştı. O yıllar boyunca, pek kimseyle görüşmedi, insanlarla yeni ilişkiler kurmadı – gerek duygusal anlamda, gerek sadece yeni arkadaşlar edinmesi anlamında. Birtakım duyumsal hazlar yaşadığı olmuştu: Vincent-Auriol Bulvarı'ndaki Casino Süpermarket'i yağmaladıktan sonra kendine bir İtalyan makarnası ziyafeti çekmiş; cinsel performansıyla niamodel.com'da kendisine düzülen övgüleri sonuna kadar hak eden Lübnanlı bir eskort kızla birkaç gece geçirmişti. "Leyla seni seviyorum, ofiste geçirdiğim günlerin güneşisin sen, ah benim Doğu yıldızım," diye yazıyordu ellilik zavallılar, Leyla'ysa kaslı, erkeksi, yoksul ve güçlü erkeklerden hoşlanıyordu, ana hatlarıyla yaşam böyle bir şeydir işte. Kolaylıkla "biraz tuhaf ama kibar, hiç de tehlikeli olmayan" biri olarak tanımlanabilecek Jed, Leyla'ylayken ezelden beri kızların sanatçılara kazandırdığı o *istisnai dokunulmazlık*'tan yararlanıyordu. En dokunaklı resimlerinden, esmer boya, Hint turuncusu ve Napoli sarısı temelli sımsıcak renklerle işlediği *Aimée, Eskort Kız*'da betimlenen kadın da belki biraz Leyla'dan, büyük ölçüde de eski sevgilisi Madagaskarlı Geneviève'den esinlenmişti. Toulouse-Lautrec tarzı far sürmüş, klorozlu ve sağlıksız fahişe betimlemelerinin aksine, Jed Martin ışıklı, çağdaş bir dairenin içinde hem şehvetli, hem zeki, serpilmiş, genç bir kadın çizmişti. Batignolles Bahçesi olduğu düşünülebilecek bir bahçeye bakan pencereye sırtını dönmüş, üstünde yalnızca daracık bir mini etek olan Aimee güzelim göğüslerinin ancak bir kısmını kapayabilen turuncumsu sarı renkte, küçücük bir bluz giymekteydi.

Martin'in tek erotik resmiydi bu, aynı zamanda açıkça kendi yaşamöyküsüne göndermeler içeren ilk resmiydi. İkincisi, yani *Mimar Jean-Pierre Martin Şirketinin Müdürlüğünden Ayrılırken* adlı resmi iki yıl sonra yapıldı, tablo bir buçuk yıl sürecek ve alt başlığı *Palo Alto Konuşması* olan, birçoklarının onun başyapıtı olarak gördüğü

Bill Gates'le Steve Jobs Bilişimin Geleceği Üstüne Konuşuyor resmiyle sona erecek taşkın bir yaratıcılık evresinin başlangıcına işaret ediyordu. "Şirket kompozisyonları dizisi"ndeki çoğu karmaşık ve büyük boyutlu, yirmi iki resmin on sekiz aydan daha kısa bir süre içinde yapıldığına inanmak güçtü. Aynı şekilde, Jed Martin'in Jobs-Gates kompozisyonunun bir benzeri olabilecek *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst'le Jeff Koons* resminde başarıya ulaşamaması da şaşırtıcı bir şeydi. Wong Fu Xin bu başarısızlığı çözümlerken, bunun nedeninin bir yıl sonra, altmış beşinci ve son resmiyle "sıradan meslekler dizisi"ne geri dönmüş olmasında yattığını düşünüyordu. Çinli denemecinin buradaki savı o kadar açıktı ki kulağa epey inandırıcı geliyordu: Jed Martin kendi zamanının toplumunun üretici kesimini eksiksiz olarak yansıtmak istediğinden, kariyerinin belli bir bölümünde, bir sanatçıyı betimlemek zorunda kalmıştı.

İkinci bölüm

I

Jed 25 Aralık sabahı, saat sekizde sıçrayarak uyandı; Alpes Meydanı'nın üstünde tan ağarıyordu. Mutfaktan bir bez alıp kusmuğunu temizledi, ardından *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst'le Jeff Koons* resminin yapış yapış kalıntılarına baktı. Franz haklıydı, bir sergi açmanın zamanı gelmişti, birkaç aydır yerinde sayıyordu, huyuna suyuna da yansımaya başlamıştı bu. İnsan yıllarca tek başına çalışabilir, hatta doğrusu çalışmanın tek yolu budur; sonra bir an gelir, çalışmalarını dünyaya göstermek ister, başkalarının ne düşündüğünü öğrenmektense o çalışmanın, hatta kendisinin gerçekten var olup olmadığını anlamak için buna ihtiyaç duyar, toplumsal bir tür içinde bireysellik kısacık bir kurgudan başka bir şey değildir.

Franz'ın önerisini anımsayıp Houellebecq'e bir anımsatma e-postası yazdı, ardından kendine kahve yaptı. Birkaç dakika sonra, yazdıklarını okuyunca midesi bulandı. "Ailenizle birlikte olduğunuzu düşündüğüm bu bayram günlerinde…" Nasıl böyle aptalca şeyler yazabilmişti? Çok ünlü bir kişi olan Houellebecq yalnız yaşamaktan hoşlanan, genellikle insanlardan kaçan biriydi, köpeğiyle bile seyrek konuşurdu. "Herkesin sizden bir şeyler istediğini biliyorum, ama bir sonraki sergimin kataloguna katkıda bulunmanızın hem benim, hem galericim için çok önemli olduğunu bir kez daha söylemek isterim." Evet, böylesi daha iyi olmuştu, birazcık yağcılığın kimseye zararı olmazdı. "Ekte en son resimlerimden bazılarının fotoğraflarını yolluyorum, ayrıca ne zaman ve nerede isterseniz size çalışmalarımın tamamını da gösterebilirim. Sanırım İrlanda'da yaşıyorsunuz; oraya da gelebilirim isterseniz." Tamam, oldu, diye düşündü ve *gönder* tuşuna bastı.

O aralık sabahında Olympiades Alışveriş Merkezi boştu, bölgedeki dörtgen biçimli ve yüksek binalar ölü buzullara benziyordu. Omega Kulesi'nin soğuk gölgesine dalarken, Jed'in aklına yeniden Frédéric Beigbeder geldi. Beigbeder Houellebecq'i yakından tanıyordu, en azından öyle biliniyordu; belki araya girebilirdi. Ama Jed'de

yalnızca eski bir cep telefonu numarası vardı, üstelik Beigbeder Noel günü kesinkes telefonunu açmazdı.

Açtı yine de. "Kızımlayım," dedi kızgın bir tonla. "Ama biraz sonra onu annesine bırakacağım," diye de ekledi sitemini yumuşatmak için.

"Sizden bir şey isteyecektim."

"Ha ha ha!" Beigbeder zorlama bir neşeyle kahkahayı bastı. "Gerçekten müthiş birisiniz, biliyor musunuz? On yıl aramıyorsunuz. Derken Noel günü arayıp benden bir şey istiyorsunuz. Büyük olasılıkla bir dâhisiniz siz. Ancak bir dâhi bu kadar benmerkezci, içine kapanık olabilir… Peki tamam, saat yedide Flore'da buluşalım," dedi *Bir Fransız Romanı*'nın yazarı beklenmedik şekilde.

Jed beş dakika geç kalmıştı, dipteki bir masada oturan yazar hemen gözüne çarptı. Çevresindeki masalar boştu, iki metrelik bir yarıçapı olan bir güvenlik alanı oluşturuyorlardı. Taşralılar, hatta kimi turistler giriyordu kafeye, birbirlerini dirsekleriyle dürtüp hayran hayran onu gösteriyorlardı. Arada sırada, güvenlik alanının içine giren bir tanıdığı onu öpüp uzaklaşıyordu yanından. Kuşkusuz mekân için kaçırılan bir kazanç fırsatı söz konusuydu (aynı şekilde, ünlü Philippe Sollers'in de ölmeden önce Closerie des Lilas'da kendisine ayrılmış bir masası varmış, orada yemek yesin yemesin kimse oturamazmış oraya). Ama *9.900 TL*'nin yazarının düzenli olarak kafede görünmesinin turistik çekiciliği bu küçücük gelir kaybını fazlasıyla gideriyordu – ayrıca oradaki varlığı mekânın tarihsel yönelimine de çok uyuyordu. Uyuşturucunun yasallaştırılması ve iki cinsiyetten fahişelere statü verilmesi konularındaki yürekli tutumuyla, kaçak göçmenlerin ve mahkûmların yaşam koşulları konularındaki daha sıradan tutumuyla, Frédéric Beigbeder yavaş yavaş 2010'lu yılların Sartre'ına dönüşüyordu; bu da hem herkesi hem de kendisini şaşırtıyordu, oysa onun geçmişi daha çok bir Jean-Edern Hallier, hatta bir Gonzague Saint-Bris rolüne elverişliydi. Olivier Besancenot yönetimindeki, *Yeni Antikapitalist Parti*'nin doyumsuz yoldaşı olup, kısa süre önce *Spiegel*'e verdiği bir söyleşide partinin Yahudi düşmanlığına kayma tehlikesinin olduğuna dikkat çekerek, ailesinin –yarı kentsoylu, yarı aristokrat– kökenlerini, hatta erkek kardeşinin ünlü bir Fransız işadamı olduğunu unutturmayı başarmıştı. Zaten Sartre da öyle yoksul bir aileden gelmiyordu.

Önünde badem şuruplu bir kokteyl olan yazar, oturduğu yerde neredeyse boşalmış, içinde azıcık kokain kalmış bir hap kutusuna hüzünle bakıyordu. Jed'i görünce, oturmasını işaret etti. Sipariş almak üzere bir garson yaklaştı hemen.

“E, bilmem. Viandox olabilir belki… Var mı hâlâ?”

“Viandox…” diye yineledi Beigbeder. “Vallahi tuhafsınız…”

“Beni anımsamanıza şaşırdım.”

“Unutur muyum…” dedi yazar garip biçimde üzgün bir tonla. “Unutur muyum sizi hiç…”

Jed sorununu anlattı. Houellebecq adını duyunca Beigbeder’nin biraz gerildiğini fark etti. “Telefon numarasını istemiyorum sizden,” diye ekledi Jed çabucak, “sadece arayıp söylediklerimi ona iletmenizi istiyorum.” Garson Viandox’u getirdi. Beigbeder susup düşünüyordu.

“Olur,” dedi en sonunda. “Olur, arayacağım. Nasıl tepki vereceğini asla bilemeyiz; ama şu durumda, bu onun da işine yarayabilir.”

“Sizce kabul eder mi?”

“Hiç bilmiyorum.”

“Nasıl ikna olur sizce?”

“E nasıl desem… Sizi şaşırtabilir, çünkü hiç öyle tanınmıyor ama: Para ikna edebilir onu. Genelde paraya önem vermez, üç kuruşla geçinebilir; ama boşanmak kuruttu onu. Üstelik, İspanya’da deniz kıyısında daireler almıştı, onlar da geçmişe yönelik işleyen kıyıları koruma yasası yüzünden tazminatsız kamulaştırılıyormuş – inanılacak şey değil. Aslında, şu sıralarda biraz dara düştü sanırım – onca para kazanmışken inanası gelmiyor insanın, değil mi? Dolayısıyla, fena sayılmayacak bir tutar önerirseniz, şansınız var derim.”

Sustu, kokteylini bir dikişte bitirip yenisini söyledi, Jed’i hem kınar gibi, hem de biraz hüzünlü hüzünlü süzdü. “Biliyor musunuz…” dedi sonunda, “Olga. Sizi seviyordu.” Jed sandalyesinde hafifçe büzüldü. “Demek istediğim…” diye sürdürdü Beigbeder, ”*gerçekten* seviyordu.” Sustu, başını sallayarak onu kuşkuyla süzdü. “Sizse Rusya’ya dönmesine izin verdiniz… Ne oluyor ne bitiyor hiç haber de vermediniz… Aşk… Aşk öyle *kolay bulunan* bir şey değildir. Bilmiyor muydunuz bunu? Kimse size söylemedi mi?”

“Beni hiç ilgilendirmemesine karşın konuyu açmamın nedeni,” diye sürdürdü, “yakında Fransa’ya dönecek olması. Televizyonda çalışan arkadaşlarım var hâlâ, Michelin’in TNT üstünden yeni bir kanal açacağını öğrendim, Michelin TV, gastronomi, kırsal yaşam, kültürel miras, Fransa manzaraları vb. üstüne programlar yapacaklarmış. Olga yönetecekmiş kanalı. Demek istediğim, kâğıt üstünde, genel müdür Jean-Pierre Pernaut olacak; ama uygulamada, programlar konusunda tek yetkili Olga olacak. Ya böyle işte…” diye bağladı sözlerini, konuşmanın bittiğini açıkça gösteren bir tonla, “benden küçük bir iyilik istemeye geldiniz, ben size büyük bir iyilik yaptım.”

Gitmek üzere ayağa kalkan Jed'e sert sert baktı. "Tabii siz serginize daha çok önem veriyorsanız o başka…" Yeniden kafasını salladı, sonra da neredeyse duyulmayacak şekilde mırıldanarak, "Ağızlarına sıçayım şu sanatçıların…" dedi.

II

Roissy 2E'deki Sushi Warehouse'da birçok Norveç madensuyu arasından seçim yapılabiliyordu. Jed Norveç'in ortalarından bir madensuyu olan ve aşırı köpürmeyen Husqvarna'yı seçti. Son derece saftı bu madensuyu – aslında ötekilerden daha fazla değil. Tüm bu maden suları arasında yalnızca köpürmeleri, ağızda bıraktıkları his açılarından ince bir fark vardı; hiçbirinde fazladan azıcık tuz ya da demir yoktu; Norveç madensularının ortak özelliği hafiflikleriydi. Şu Norveçliler de ağızlarının tadını iyi biliyorlar, diye düşündü Jed Husqvarna'sının parasını öderken; ne güzel, diye de geçirdi içinden, bunca farklı saflık çeşidinin olması.

Bulutlu yüksekliğe hemencecik varılmıştı, arkasından da bulutlu yüksekliğin üstünde hava yolculuğuna özgü o boşluk. Bir ara, yolun ortalarına doğru, denizin son aşamaya gelmiş yaşlı bir adamın cildini anımsatırcasına kırış kırış, engin yüzeyini gördü.

Öte yandan, Shannon Havaalanı dikdörtgen ve net biçimleriyle, tavanlarının yüksekliğiyle, koridorlarının şaşırtıcı boyutlarıyla Jed'i büyüledi – yavaş çalışıyor, artık *low cost* şirketlere ve Amerikan ordusu birliklerinin taşınmasına hizmet etmiyordu, ama başlangıçta bundan beş kat daha fazla bir trafik için öngörüldüğü anlaşılıyordu. Madenî filayaklarına, yerlerdeki düz, döşemelik yün kadifeye bakılırsa, 1960'lı yılların başında, hatta 1950'li yılların sonunda yapılmış olsa gerekti. Hava taşımacılığının en yenilikçi, en saygın uygulamalardan biri olduğu o teknolojik coşku dönemini Orly'den bile daha fazla akla getiriyordu. 1970'li yılların başlarından sonra, Filistinlilerin saldırılarıyla –daha sonra onların yerini El Kaide'nin çok daha fazla ses getiren, daha profesyonel eylemleri aldı– uçak yolculuğu çabucak bitmesi istenen, insanı çocuklaştıran, kapalı bir deneyime dönüştü. Ama o dönemde, diye düşündü Jed koskocaman varış salonunda valizini beklerken –madenî, kare ve kalın bagaj arabaları da büyük olasılıkla o dönemden kalmaydı– o olağandışı Muhteşem Otuz Yıl sürecinde, çağdaş teknolojik serüvenin simgesi olan uçak yolculuğu bambaşka bir şeydi. Hâlâ

mühendislere, *yöneticiler*'e, yarının dünyasının kurucularına özgü olan uçak yolculuğunun, *alım güçleri* arttığı, daha çok *boş zamanlar*'ı olduğu ölçüde halk katmanlarına da daha çok ulaşması bekleniyordu, öne çıkan bir toplumsal-demokrasi bağlamında kimsenin bundan kuşkusu yoktu (sonunda beklenen de oldu, ama tam da gerektiği gibi *low cost* şirketlerin simgelediği ultra-liberalizme sapılmasıyla ve hava taşımacılığının daha önceki saygınlığının bütünüyle ortadan kalkması pahasına gerçekleşti bu).

Birkaç dakika sonra, Jed havaalanının yaşı konusundaki varsayımının doğru olduğunu anladı. Uzun çıkış koridoru, ziyaretleriyle havaalanını onurlandıran seçkin kişilerin fotoğraflarıyla bezeliydi – başta Amerika Birleşik Devletleri başkanları ve papalar. II. Johannes Paulus, Jimmy Carter, XXIII. Johannes, I. ve II. George Bush, VI. Paulus, Ronald Reagan… Eksik yoktu. Koridorun sonuna geldiğinde, Jed o ünlü kişilerin ilkinin fotoğrafla değil, bir *tablo*'yla ölümsüzleştirildiğini gördü şaşkınlıkla.

Pistte ayakta duran John Fitzgerald Kennedy birtakım üst düzey görevlileri gerisinde bırakmıştı – görevliler arasında iki din adamı da vardı; arka plandaki, gabardinler içindeki adamlar büyük olasılıkla Amerikan güvenlik servislerindendi. Kolunu öne ve yukarı doğru –büyük olasılıkla bariyerlerin arkasına yığılmış kalabalığa doğru– uzatmış olan Kennedy, Amerikalı olmayanların kolay kolay taklit edemeyecekleri alıkça bir coşku ve iyimserlikle gülümsüyordu. Ayrıca yüzü botokslu gibiydi. Jed geri dönüp seçkin kişilerin resimlerini dikkatlice inceledi. Bill Clinton da daha ünlü önceli kadar toraman, parlak görünüyordu; Amerikalı Demokrat başkanlar, bunu kabul etmek gerekiyordu, şehvet düşkünü botokslulara benziyorlardı.

Ne ki Kennedy'nin portresinin önüne dönünce, Jed'in aklına başka bir şey geldi. Botoks o dönemde yoktu, bugün deri içine yapılan iğnelerle yağlı şişkinlerin ve kırışıklıkların denetim altına alınması işlemi o zaman sanatçının hoşa gitmeye çabalayan fırçasıyla gerçekleştirilmişti. 1950'li yılların en sonunda, hatta 1960'lı yılların en başında, bir saltanatın önemli anlarını resimleme ve yüceltme görevi hâlâ ressamlara verilebiliyordu – en azından vasat ressamlara diyelim. Kuşkusuz bu kötü bir resimdi, bunu anlamak için göğün işleniş biçimini Turner'ın ya da Constable'ın yaptıklarıyla karşılaştırmak yeterli olabilirdi, İngiliz ikinci sınıf suluboya ressamları bile bu işin altından daha iyi kalkabilirdi. Yine de bu resimde, John Fitzgerald Kennedy konusunda, galerideki hiçbir fotoğrafın yakalayamadığı, insani ve simgesel bir gerçeklik vardı – son derece formda görünen II. Johannes Paulus'un Avrupa'daki son Katolik

nüfuslarından birini selamlamak üzere kollarını genişçe açtığı anda uçağın merdiveninde çekilmiş fotoğrafı bile bu etkiyi uyandırmıyordu.

Oakwood Arms Oteli'nin dekorasyonunda da ticari havacılığın öncü dönemlerinden esinlenilmişti: dönemin Air France ya da Lufthansa reklamları, ışıl ışıl gökyüzünü yarıp geçen Douglas DC-8'lerin ve Caravelle'lerin, üniformalar içinde kokpitlerinde gururla poz veren pilotların siyah-beyaz fotoğrafları. Shannon kentinin kurulması da, Jed'in internetten öğrendiğine göre, havaalanı sayesinde olmuştu. 1960'larda, daha önce hiçbir topluluğun yaşamadığı, hiçbir kasabanın bulunmadığı bir alana kurulmuştu. Görebildiği kadarıyla, İrlanda mimarisinin özel bir yanı yoktu: İngiliz yörekentlerinde rastlanan kırmızı tuğladan küçük evlerden ve asfalt alanlarla çevrili, kenarlarında Amerikan tarzı çimenlikler bulunan, geniş, beyaz bungalovlardan oluşuyordu.

Houellebecq'in telesekreterine mesaj bırakmak zorunda kalacağını bekliyordu, şimdiye dek sadece e-posta yoluyla, en sonunda da SMS yoluyla haberleşmişlerdi; neyse ki, telefon birkaç kez çaldıktan sonra Houellebecq açtı.

"Evi kolay bulursunuz, çevrede çimenliği en bakımsız olan," demişti Houellebecq. "Belki de tüm İrlanda'da," diye de eklemişti. O an biraz abarttığını düşünmüştü, ama çimler inanılmaz derecede uzamıştı. Jed sık devedikenleri ve böğürtlenlerin arasında on metre kadar kıvrıla kıvrıla giden, taş döşeli yolda ilerledikten sonra, bir SUV Lexus EX 350'nin park ettiği, asfalt dökülmüş alana vardı. Tam da bekleneceği gibi, Houellebecq bungalovu yeğlemişti: Büyük, beyaz ve yeni bir yapıydı bu, çatısı arduvazdı – aslında çimenliğin iğrenç hali dışında, bütünüyle sıradan bir evdi.

Kapıyı çaldı, otuz saniye kadar bekledi ve *Temel Parçacıklar*'ın yazarı kapıyı açtı, ayağında terlik, üstünde fitilli kadife bir pantolon ve ham yünden, rahat bir ev ceketi vardı. Jed'i uzun uzun, düşünceli düşünceli süzdü, ardından sanki alışkın olduğu hoşnutsuz bir bakışla çimenliğe baktı.

"Çim biçme makinesi kullanmayı beceremiyorum," dedi. "Makinenin bıçakları parmaklarımı doğrayacak diye korkuyorum, anlaşılan sık sık oluyormuş bu. Bir koyun da alabilirdim ama koyunları sevmiyorum. Koyundan daha salak bir hayvan olamaz."

Jed zemini döşeme kaplı, mobilyasız odalardan geçip onu izledi, oraya buraya birkaç koli atılmıştı. Duvarlar tek renk, kirli beyaz bir duvar kâğıdıyla kaplıydı; zeminde ince bir toz tabakası vardı. Ev çok genişti, en azından beş odası olsa gerekti; içerisi çok sıcak değildi, en fazla on altı derece; Jed Houellebecq'in uyuduğu oda dışındakilerin boş olduğu izlenimine kapıldı.

“Demek buraya yerleştiniz…”

“Evet. Sonuçta, üç yıl oldu.”

Derken, İngilizlerin *conservatory* dediği, kare biçimli bir serayı andıran, duvarları üç yandan camlı, biraz daha sıcak bir odaya girdiler. İçeride mobilya olarak bir kanepe, bir sehpa ve bir koltuk vardı; zemini ucuz bir Doğu halısı süslüyordu. Jed A3 boyutunda iki dosya getirmişti; ilkinde kariyerinin bir önceki evresini gösteren kırk kadar fotoğraf vardı – çoğu “hırdavat” dizisinden ve “yol haritaları” dönemindendi. İkinci dosyadaysa, *At Kasabı Ferdinand Desroches*’tan *Bill Gates’le Steve Jobs Bilişimin Geleceği Üstüne Konuşuyor*’a dek, resim çalışmalarının hepsini gösteren altmış dört fotoğraf vardı.

“Domuz ürünlerini sever misiniz?”

“Evet… Sevmem diyemem.”

“Kahve yapacağım.”

Çevikçe yerinden kalkıp on dakika kadar sonra geri döndü, elinde iki fincan ve İtalyan tarzı bir kahve demliği vardı.

“Ne sütüm, ne şekerim var,” dedi.

“Olsun. Kullanmıyorum.”

Kahve güzeldi. Çıt çıkmıyordu, iki-üç dakika sürdü bu sessizlik.

“Domuz ürünlerini çok severim,” dedi sonunda Houellebecq, “ama artık yememeye karar verdim. İnsanın domuzları öldürmesine izin verilmemeli bence, anlıyor musunuz? Koyunlarla ilgili hiç iyi düşünmediğimi söylemiştim; düşüncemin arkasındayım. İnek de bence gereğinden fazla övülüyor, bu konuda arkadaşım Benoît Duteurtre’le aynı fikirde değilim. Ama domuz hayran olunası, akıllı, duyarlı bir hayvan, sahibine karşı içten ve sadık bir sevgi besleyebiliyor. Üstelik şaşırtıcı bir zekâsı var, sınırlarının ne olduğu tam olarak bilinmiyor. Basit işlemlerin onlara öğretilebildiğini biliyor musunuz? En azından toplama, sanırım çok yetenekli bazı türlere çıkarma da öğretilebiliyor. Aritmetiğin temellerine erişebilen bir hayvanı öldürmeye insanın hakkı olabilir mi? İçtenlikle söylüyorum, bence yok.”

Jed’in yanıtını beklemeden, ilk dosyayı incelemeye başladı. Cıvatalarla somunların fotoğraflarını hızla geçtikten sonra, yol haritası fotoğraflarına Jed’e sonsuzmuş gibi gelen bir süre boyunca baktı; arada sırada, öngörülemeyen bir şekilde, bir sayfayı çeviriveriyordu. Jed belli etmeden saatine baktı: Gelişinden bu yana bir saati geçmişti. Çıt çıkmıyordu; derken, uzaklardan, bir buzdolabı kompresörünün boğuk hırıltısı işitildi.

“Bunlar eski çalışmalarım,” dedi sonunda Jed. “Çalışmalarımın genel halini görebilesiniz diye getirdim. Sergide… sadece ikinci dosyadakiler olacak.”

Houellebecq hızla başını kaldırıp boş gözlerle baktı ona, evinde Jed’in ne işi olduğunu, neden geldiğini unutmuş gibiydi; yine de, kendisine söyleneni yapıp, ikinci dosyayı açtı. Yarım saat sonra onu da sert bir hareketle kapatıp bir sigara yaktı. Jed onun fotoğraflara bakarken hiç sigara içmediğini fark etti.

“Kabul ediyorum,” dedi. “Bilmem biliyor musunuz, ama böyle bir şey yapmadım daha önce; ama günün birinde yapacağımı biliyordum. İncelediğinizde, pek çok yazarın ressamlar üstüne yazılar yazdığını görürsünüz; bu yüzyıllardır yapılıyor. Ne tuhaf. Az önce çalışmalarınıza bakarken, kendi kendime şunu sordum: Neden fotoğrafı bırakmış? Neden resme dönmüş?”

Jed yanıt vermeden uzun süre düşündü. “Bunu bildiğimden emin değilim,” dedi sonunda. “Ama bence plastik sanatlardaki sorun,” diye sürdürdü çekine çekine, “konu bolluğu. Örneğin, şu radyatöre değerli bir resim konusu olarak bakabilirim.” Houellebecq hızla dönüp radyatöre kuşkuyla baktı, radyatör resminin çizilmesi fikrine sevinip kımıldanmaya başlayacakmışçasına; tabii öyle bir şey olmadı.

“Ama siz, edebiyat alanında, radyatörle bir şeyler yapabilir misiniz, bilmiyorum,” diye üsteledi Jed. “Yapılabilir, Robbe-Grillet yapıyor örneğin, yalnızca radyatörü betimleyebilir o… Ama bilmiyorum, bana çok ilginç gelmiyor…” Jed ne söyleyeceğini kestiremiyordu, kafasının karıştığının ve hatta beceriksizce davrandığının farkındaydı, Houellebecq’in Robbe-Grillet’yi sevip sevmediğini bilmiyordu, ama özellikle neden resme yöneldiğini düşünüyordu sıkıntıyla, oysa fotoğraf ilkeleri ve aletleri konusunda iyicene yetkinleşmişken, resimde yıllar geçse bile aşamadığı teknik sorunlarla karşılaşıyordu.

“Neyse, bırakalım şimdi Robbe-Grillet’yi,” dedi Houellebecq yüreğine su serperek. “Bu radyatörle bir şey yapmaya kalksak… Örneğin, sanırım internette babanızın mimar olduğunu okudum…”

“Evet, doğru; tablolarımdan birinde, şirketinin müdürlüğünü bıraktığı günde onu resimledim.”

“İnsanlar böyle tek radyatör almıyor pek. Müşterilerin çoğu babanızın yönettiği gibi inşaat şirketleri, onlarca, hatta yüzlerce radyatör alıyorlar. Binlerce radyatör üstünden – örneğin bir ülkedeki tüm sınıflara takmak üzere– önemli bir pazarla ilgili bir gerilim romanı düşünebiliriz, rüşvet, siyasal müdahaleler, Romanyalı bir radyatör firmasının

çok seksi reklamı vb. Bu çerçevede, bu radyatör ve onunla yarışan modeller uzun uzadıya, sayfalarca betimlenebilir.”

Şimdi çok hızlı konuşuyor, sigara üstüne sigara yakıyor, karşısındakinde sakinleşmek, beyninin işleyişini yavaşlatmak için sigara içtiği izlenimini uyandırıyordu. Jed bir ara şirketteki etkinlikleri göz önüne alırsa, babasının da klimaları toplu olarak alabileceğini düşündü; kuşkusuz öyle yapıyordu zaten.

“Bu radyatörler dökme demirden,” diye sürdürdü Houellebecq canlılıkla; büyük olasılıkla, gri dökme demirden, karbon oranı yüksektir, bilirkişilerin raporlarında bunun ne kadar tehlikeli olduğu birçok kez vurgulandı. Yeni yapılmış bu evde o kadar eski radyatörlerin bulunmasının utanç verici olduğu düşünülebilir, niteliksiz radyatörler bunlar sonuçta, bir kaza olsa, örneğin radyatörler patlasa, inşaatçılara çatabilirim. Sanırım, öylesi bir durumda babanız da sorumlu tutulurdu, öyle değil mi?”

“Evet, kuşkusuz.”

“İşte nefis bir konu, son derece ilgi çekici hatta, *gerçek bir insanlık dramı*!” diye heyecanlandı *Plateforme*’un yazarı. “Öncelikle dökme demir, bir yandan XIX. yüzyıla özgü şeyleri, yüksek fırınlarda çalışan işçi aristokrasisini akla getirir biraz, sonuçta bunlar geçerliliği kalmamış şeylerdir, ama hâlâ dökme demir üretiliyor, Fransa’da değil tabii ki, Polonya ya da Malezya gibi ülkelerde. Bugün, bir romanda demir filizinin izlediği yol, demirin ve metalürjik kokun indirgeyici biçimde eritilmesi, son olarak da piyasaya sürme anlatılabilir – tüm bunlar kitabın girişinde, radyatörün soyağacı olarak verilebilir.”

“Her şekilde, insana ihtiyacınız var…”

“Orası doğru. Asıl konum sanayi süreçleri olsa da, insan olmadan hiçbir şey yapamam.”

“Bence temel fark bu işte. Sadece nesneleri betimlemekle yetindiğim sürece, fotoğraf işimi pekâlâ görüyordu. Ama insanları ele almak istediğimde, yeniden resme dönmem gerektiğini hissettim; nedenini tam olarak söyleyemem. Bunun tersine, ölü doğa hiç ilgimi çekmiyor; fotoğrafçılığın bulunuşundan beri, ölü doğanın bence bir anlamı kalmadı. Tabii sonuçta, bu kişisel düşüncem…” dedi özür dilercesine.

Akşam oluyordu. Güneye bakan pencereden, Shannon Halici’ne doğru inen çayırlar görülüyordu; uzakta, bir sis katmanı suların üstünde geziniyor, batan güneşin ışınlarını kırarak ölgün ölgün yansıtıyordu.

“Örneğin, şu manzara…” diye sürdürdü Jed. “Tamam, XIX. yüzyılda izlenimcilerin yaptığı çok güzel suluboya resimlerin olduğunu kabul ediyorum; yine de, bugün bu manzarayı yansıtmak istesem, sadece fotoğrafını çekerim. Ama dekorda bir insan olursa, söz konusu olan uzaklarda çitini onaran bir köylü bile olsa, resmini yapmak

isterim. Saçma görünebilir bu; kimileri konunun öneminin olmadığını, hatta işleyiş tarzının işlenen konuya bağımlı kılınmasının gülünç olduğunu, asıl önemli olan şeyin tablonun ya da fotoğrafın figürlere, çizgilere, renklere ayrılış tarzı olduğunu söylüyorlar."

"Evet, biçimci bakış açısına… yazarlarda da rastlanıyor; hatta belki de edebiyatta plastik sanatlardan daha yaygın bile olabilir bence."

Houellebecq sustu, başını eğdi, sonra gözlerini Jed'e çevirdi; sanki aklına birden çok üzücü bir şey gelmişti. Ayağa kalkıp mutfağa gitti; birkaç dakika sonra, elinde bir şişe kırmızı Arjantin şarabı ve iki kadehle geri döndü.

"İsterseniz, akşam yemeğini birlikte yiyelim. Oakwood Arms Lokantası fena değil. Geleneksel İrlanda yemekleri var – füme somon, *Irish Stew*, aslında tatsız tuzsuz, ilkel şeyler; ama kebaplar, tandırlar da var, aşçıları Pakistanlı."

"Saat daha altı bile olmadı," dedi Jed şaşırarak.

"Evet, sanırım altı buçukta açıyorlar. Bu ülkede yemek erken yeniyor; ama benim için asla yeterince erken değil. Şimdilerde, aralık ayının sonunu yeğliyorum; saat dörtte hava kararıyor. Ben de pijamalarımı çekip uyku ilacımı alabiliyor, bir şişe şarap ve bir kitapla yatağa gidebiliyorum. Yıllardır böyle yaşıyorum. Güneş dokuzda doğuyor; e işte, yıkanıyorum, kahve içiyorum, öğleyi buluyorum, geriye dört saat kalıyor dayanmam gereken, genellikle fazla sıkıntı çekmeden atlatabiliyorum. Ama ilkbahar dayanılmaz, güneş batmak bilmiyor, bir de öyle göz kamaştırıcı ki, yere batasıca bir cafcaf, sürekli yeni renkler, yeni ışıklar çıkıyor ortaya, bir kez tüm ilkbaharı burada geçireyim dedim, öleceğim sandım, her akşam intiharın eşiğinden dönüyordum, bir türlü gece olmak bilmiyordu. Ondan beri, nisan başı oldu mu, Tayland'a gidiyorum, ağustos sonuna dek orada kalıyorum, gün altıda başlıyor, altıda bitiyor, her şey çok daha basit, tam da ekvatora özgü, düzenli, sıcaklık insanın canına okuyor ama klimalar iyi çalışıyor, üstelik turistik açıdan ölü mevsim, genelevlerde işler yavaş ama yine de açıklar, işime geliyor öylesi de, gayet iyi oluyor, kadınlar yatakta müthiş, kusursuz performanslar sergiliyorlar."

"Sanırım kendinize bir rol biçmişsiniz…"

"Evet, doğru,", dedi Houellebecq şaşırtıcı bir doğallıkla, "bunlar artık beni pek ilgilendirmiyor. Öyle ya da böyle bırakacağım zaten, Loiret'ye döneceğim; çocukluğumu Loiret'de geçirdim, ormanda kulübeler yapardım, yine öyle şeyler yapabilirim diye düşünüyorum. Kunduz avına çıkarım belki."

Lexus'unu hızlı ve çevikçe kullanıyordu, keyif aldığı belliydi. "Hiç olmazsa, prezervatifsiz oral seks yapıyorlar, bu da iyi bir şey…" diye mırıldandı *Temel Parçacıklar*'ın yazarı belli belirsizce, geçmişten bir düşün anısı gibi, ardından otelin park yerine arabasını park etti; geniş ve iyi aydınlatılmış lokantaya girdiler. Başlangıç olarak, karides kokteyli istedi, Jed'se füme somonu yeğledi. Polonyalı garson önlerine bir şişe ılık Chablis şarabı koydu.

"Hiç beceremiyorlar şu işi…" diye sızlandı romancı. "Beyaz şarabı doğru serinlikte getirmeyi beceremiyorlar."

"Şarapla ilgilenir misiniz?"

"Bana hava katıyor; Fransızlara özgü bir şey. Hem yaşamda bir şeylerle ilgilenmek gerek, bence insana yardımcı oluyor."

"Doğrusu biraz şaşırdım…" dedi Jed. "Buraya geldiğimde… nasıl desem, hiçbir şeyi beğenmeyen biriyle karşılaşacağımı düşünüyordum. Çok depresif biri olarak ün salmışsınız. Örneğin çok daha fazla içtiğinizi sanıyordum."

"Evet…" Romancı yeniden dikkatlice şarap mönüsünü inceliyordu. "Arkadan, bir kuzu budu sipariş ederseniz, başka bir şey seçmek gerek: Belki yine bir Arjantin şarabı, ne dersiniz? Aslında, ayyaş diye ün salmamın nedeni gazeteciler; ne tuhaftır, aralarından biri de çıkıp anlamadı ki, yanlarında çok içiyorsam, bunu sadece onlara katlanabilmek için yapıyorum. Jean-Paul Marsouin gibi bir ibneyle insan neredeyse körkütük sarhoş olmadan konuşabilir mi? *Marianne* ya da *Le Parisien libéré* için çalışan biriyle mideniz bulanmadan karşı karşıya gelebilir misiniz? Basın öyle salak, öyle uymacı ki dayanılacak gibi değil, siz öyle düşünmüyor musunuz?" diye sordu.

"Doğrusu bilmiyorum, gazete okumam."

"Bir kere olsun, gazete okumadınız mı?"

"Büyük olasılıkla okumuşumdur…" dedi Jed iyi niyetle, ama aslında bu konuda hiçbir şey anımsamıyordu; dişçisinin bekleme salonunda, bir sehpanın üstüne yığılmış *Le Figaro Magazine* yığınları geldi gözünün önüne; ama dişlerindeki sorunlar halledileli çok olmuştu. Asla bir gazete alma *ihtiyacı duymamıştı*. Paris'te, etraf zaten haberlerle doluydu, ister istemez bayilerde başlıkları görüyordu insan, süpermarketlerin kasa sıralarında konuşmaları duyuyordu. Babaannesinin cenazesi için Creuse'e gittiğinde, başkentten uzaklaşıldığı ölçüde, haberlerin insanı dört bir yandan kuşattığı o havanın açıkça dağıldığını fark etmişti; daha genel anlamda, insani olaylar önemsizleşiyor, yavaş yavaş kayboluyordu, geriye bir tek bitkiler kalıyordu.

"Serginizin katalog metnini yazacağım," diye sürdürdü Houellebecq. "Ama sizin için bunun iyi olacağından emin misiniz? Fransız medyası benden gerçekten nefret

ediyor, inanılacak gibi değil; bir hafta geçmiyor ki, basından birileri çıkıp ağzıma sıçmaya kalkmasın.”

“Biliyorum, gelmeden internete baktım.”

“Benimle iş yaparsanız, şapa oturmaktan korkmuyor musunuz?”

“Galericimle konuştum; bunun hiç önemli olmadığını düşünüyor. Bu sergideki hedefimiz Fransız pazarı değil çok da. Şu sıralar, Fransızlar çağdaş sanat yapıtlarını almıyorlar.”

“Kim alıyor?”

“Amerikalılar. İki-üç yıl önce başlayan bir şey bu, Amerikalılar yeniden almaya başladılar, biraz da İngilizler. Ama özellikle Çinlilerle Ruslar.”

Houellebecq işi etraflıca düşünüyormuş gibi baktı ona. “Önemli olan Çinlilerle Ruslarsa, haklı olabilirsiniz…” dedi. “Bağışlayın,” diye ekledi birden ayağa kalkarak, “bir sigaraya ihtiyacım var, tütünsüz düşünemiyorum.”

Park yerine çıkıp beş dakika sonra, garson yemekleri getirdiği anda geri döndü. Kuzu büryana istekle saldırdı, ama Jed’in yemeğine kuşkuyla baktı. “Budunuza nane sosu koyduklarından eminim…” dedi. “Elden bir şey gelmiyor, İngiliz etkisi. Bununla birlikte, İngilizler Pakistan’ı da sömürgeleştirdi. Ama burada durum daha da kötü, yerlilerin arasına karıştılar.” Sigara belli ki iyi gelmişti. “Bu sergi sizin için çok önemli, öyle değil mi?” diye sürdürdü.

“Evet, hem de çok. Meslekler dizisine başlayalı beri, nereye varmak istediğimi kimsenin anlamadığını düşünüyorum. Tuval üstüne resim yaptığımdan, hatta modası geçmiş yağlıboyayı kullandığımdan, resme dönüşü öven bir tür akım içinde sınıflandırılıyorum hep, oysa o insanları tanımıyorum, hiç yakın hissetmiyorum kendimi onlarla.”

“Şu sıra resme dönüş mü var?”

“Az çok, öyle bir eğilim var diyebiliriz. Resme ya da yontuya dönüş, sonuçta nesneye dönüş. Ama bence, bunun nedeni öncelikle ticari. Bir nesnenin istiflenmesi, yeniden satışa sürülmesi bir yerleştirmeden ya da bir performanstan daha kolay. Doğrusunu söylemek gerekirse, ben hiç performans gerçekleştirmedim, ama ona bazı açılardan benzeyen bir şey yaptığımı düşünüyorum. Bir resimden ötekine geçerken, topluluk için bir anlam taşıyacak durumları betimleyebileceğim yapay, simgesel bir uzam oluşturmaya çalışıyorum.”

“Tiyatroda yapılmaya çalışılan şeye benziyor bu biraz. Sizde beden takıntısı yok, orası başka… İtiraf etmeliyim ki bu da rahatlatıcı bir şey.”

“Hayır, o beden takıntısı da biraz biraz yok olmakta. Sonuçta tiyatroda daha değil, ama görsel sanatlarda evet. Her şekilde, benim yaptığım şey bütünüyle toplumla ilgili.”

“Tamam, anladım… Ne yapabileceğimi anladım sayılır. Metni ne zamana istiyorsunuz?”

“Sergiyi mayısta açmayı düşünüyoruz, katalog metninin mart sonunda elimizde olması gerek. İki ayınız var.”

“Çok da zamanım yokmuş.”

“Çok uzun olmasına gerek yok. Beş-altı sayfa işimizi görür. Daha uzun yazmak isterseniz, yazabilirsiniz tabii ki.”

“Deneyeceğim… Sonuçta benim hatam, e-postanıza daha önce yanıt vermeliydim.”

“Ücret için de, size söylediğim gibi, on bin avro düşündük. Galericim Franz onun yerine size bir resim önerebileceğimi söyledi, ama bence rahatsız edici bir şey bu, istemeyebilirsiniz kuşkusuz. Dolayısıyla, öncelikle, on bin avro diyelim; ama resim isterseniz, öylesi de olur.”

“Resim…” dedi Houellebecq düşünceli düşünceli. “Sonuçta, asacak duvarım var. Aslında yaşamda gerçek anlamda benim olan tek şey bu: duvarlar.”

III

Jed öğleye kadar otel odasını boşaltmak zorundaydı; Paris uçağıysa saat yediyi on geçe kalkıyordu. Günlerden pazar olmasına karşın, yandaki alışveriş merkezi açıktı; bir şişe yerel viski aldı oradan, kasiyerin adı Magda'ydı ve ona Dunnes Store Kartı'nın olup olmadığını sordu. Birkaç dakika pırıl pırıl koridorlarda gezindi, bir *fastfood*'cudan video oyunu salonuna giden gençlerle karşılaştı. Ronnies Rocket'ten portakal-kivi-çilek suyu aldıktan sonra, Skycourt Shopping Center'da yeterince kaldığını düşünüp havaalanına gitmek üzere taksi çağırdı; saat biri biraz geçiyordu.

Café Estuary yapının geri kalanının olduğu gibi yalın ve genişti: Koyu renk ahşaptan, dikdörtgen masalar bugünün lüks lokantalarındakilerden bile daha aralıklı yerleştirilmişti; altı kişi rahatça oturabilirdi. Jed 1950'lerin aynı zamanda *baby boom* yılları olduğunu anımsadı.

Hafif bir lahana salatasıyla körili tavuk söyledi, masalardan birine geçti, yemeğini viskisinden ufak yudumlar içerek yerken Shannon Havaalanı'nın uçuş planlarını inceledi. Paris'le Londra dışında, Batı Avrupa başkentlerinin hiçbirine uçuş yoktu, o kentlere de Air France'la British Airways uçuyordu. Buna karşın, İspanya'da ve Kanarya Adaları'nda en az altı noktaya uçuş vardı: Alicante, Gerona, Fuerteventura, Málaga, Reus ve Tenerife. Tüm uçuşları Ryanair yapıyordu. *Low cost* şirket aynı şekilde Polonya'da da altı noktaya uçuyordu: Kraków, Gdańsk, Katowice, Łódź, Varşova ve Worcław. Bir önceki gün yemekte, Houellebecq İrlanda'da sürüyle Polonyalı göçmen olduğunu söylemişti, büyük olasılıkla ülke haksız yere Katolikliğin tapınağı olarak ün saldığından orayı yeğliyorlardı. İşte, liberalizm dünya coğrafyasını gerek turistik amaçla, gerek geçimini sağlamak için yolculuklar yapan müşteri kitlesinin beklentilerine göre yeniden çiziyordu. Dünya haritasının düz, izometrik yüzeyinin yerini Shannon'ın Brüksel'dense Katowice'ye, Madrid'dense Fuerteventura'ya yakın olduğu olağandışı bir topografya alıyordu. Fransa söz konusu olduğundaysa, Ryanair'in uçuş yaptığı iki havaalanı Beauvais ve Carcassone'du. Acaba sadece turistik amaçla mı bu

iki nokta seçilmişti? Yoksa Ryanair onları seçti diye mi turistik yerlere dönüşmüşlerdi? Dünyanın gücü ve topolojisi üstüne düşünürken, Jed hafiften uyuklamaya başladı.

Bembeyaz bir alanın ortasındaydı, ucu bucağı görünmüyordu. Ufuk çizgisi yoktu, mat beyaz zemin çok uzaklarda aynı renkteki gökle karışıyordu. Zeminin yüzeyinde, dağınık olarak yerleştirilmiş, hafif kabartmalar oluşturan, kara harfli, metin öbekleri göze çarpıyordu; her öbekte elli kadar sözcük olsa gerekti. Jed o zaman bir kitabın içinde olduğunu anladı ve o kitabın kendi yaşamının öyküsünü anlatıp anlatmadığını düşündü. İlerlerken karşısına çıkan metinlerin üstüne eğildiğinde, evet, beni anlatıyor diye düşündü: Olga, Geneviève gibi adlar görüyordu; ama kesin bir bilgiye ulaşamıyordu, sözcüklerin çoğu silinmişti ya da öfkeyle üstleri çizilmişti, okunmuyorlardı, kendisine hiçbir şey çağrıştırmayan yeni adlar da ortaya çıkıyordu. Zamansal bir yön de saptanamıyordu: Dümdüz ilerlerken, Olga adından sonra beliriveren Geneviève adıyla karşılaştı – oysa Geneviève'i bir daha göremeyeceği açıktı, apaçıktı, Olga'ysa geleceğinin bir parçası olabilirdi.

Yolcuların Paris uçağına binmesini isteyen hoparlörün sesiyle uyandı. Hôpital Bulvarı'na varır varmaz, Houellebecq'e telefon etti – yazar yine neredeyse ânında açtı telefonunu.

"Size bir önerim var", dedi Jed. "Size bir resim vermek yerine, portrenizi yapmak istiyorum, sonra da size vereceğim onu."

Sonra susup beklemeye başladı; telefonun öteki ucunda, Houellebecq çıt çıkarmıyordu. Gözlerini kıstı; atölye çok aydınlıktı. Odanın ortasında, zemin *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst'le Jeff Koons*'un paramparça kalıntılarıyla kaplıydı hâlâ. Sessizlik uzadığından, Jed şunu da ekledi: "Alacağınız paradan bir şey kaybetmezsiniz; on bin avrodan daha fazla eder o resim. Portrenizi yapmayı gerçekten istiyorum. Hiç yazar resmi yapmadım, yapmam gerektiğini hissediyorum."

Houellebecq hâlâ konuşmuyordu, Jed kaygılanmaya başladı; ardından, en sonunda, en az üç dakikalık bir sessizlikten sonra, alkolün korkunç şekilde boğuklaştırdığı bir sesle yanıt verdi:

"Emin değilim. Saatlerce poz verebileceğimi sanmıyorum."

"A bunun hiç önemi yok! Şimdilerde poz verme işi bitti artık, kimse kabul etmiyor, herkesin işi başından aşkın ya da öyle sanıyorlar, ya da ne bileyim öyleymiş gibi yapıyorlar, ama tanıdığım kimse bir saat hareketsiz kalmayı kabul etmez. Portrenizi yapacaksam, sizi ziyarete gelip fotoğraflarınızı alacağım. Bir sürü fotoğrafınızı: Sıradan fotoğraflar, ama aynı zamanda çalıştığınız yerin, çalışma araçlarınızın da fotoğrafları

gerekiyor. Ellerinizin, derinizin dokusunun yakından çekilmiş fotoğrafları da… Sonra tüm bunları alıp kendi köşeme çekileceğim."

"Peki…" diye yanıtladı yazar heyecanlanmadan. "Anlaştık."

"Şu gün, şu hafta bana uygun, diyebilir misiniz?"

"Diyemem doğrusu. Genelde, hiçbir şey yapmıyorum. Gelmek istediğiniz zaman arayın."

Ertesi sabah, Jed sabah erkenden Franz'ı aradı, söyledikleri galericiyi çok heyecanlandırmıştı, hemen galeriye gelmesini önerdi ona. Ağzı kulaklarındaydı, tam anlamıyla ellerini ovuşturuyordu, Jed onun bu kadar heyecanlandığına fazla tanık olmamıştı.

"Şimdi gerçekten bir şeyler yapabiliriz… İnan bana, çok ses getirecek bu. Şimdiden basın temsilcisinin kim olacağına karar verebiliriz. Marylin Prigent'ı düşünüyorum."

"Marylin'i mi?"

"Tanıyor musun?"

"Evet, ilk sergimle de o ilgilenmişti, kendisini çok iyi anımsıyorum."

Tuhaftır, Marylin yaşlandıkça kendine çekidüzen vermişti. Biraz zayıflamış, saçlarını kısacık kestirmişti –o donuk ve düz saçları için en iyisi buydu söylediğine göre, kadın dergilerinin öğütlerini dinlemeye karar vermişti– üstüne tam oturan bir pantolonla bir deri ceket giymişti, şöyle bir bakıldığında aynı zamanda edilgin mizaçlı oğlanlara da çekici gelebilecek, entel bir sahte lezbiyene benziyordu. Ama aslında Christine Angot'yu andırıyordu – biraz daha sevimlisiydi. Üstelik, eskiden en önemli özelliği olan o boyuna burnunu çekme alışkanlığından da kurtulmuştu.

"Yıllarımı aldı," dedi. "Tatillerde, aklınıza gelebilecek tüm kaplıca merkezlerine gittim, en sonunda bir tedavi buldular. Haftada bir kükürtlü buhar çekiyorum, işe yarıyor; en azından şimdiye dek nüksetmedi."

Sesi bile daha güçlü, daha anlaşılır çıkıyordu, ayrıca şimdi cinsel yaşamından da Jed'i şaşırtan bir kaygısızlıkla söz ediyordu. Franz bronzlaşmasına iltifat edince, kış tatili yaptığı Jamaika'dan yeni döndüğünü söyledi. "Müthiş seks yaptım," diye de ekledi, "herifleri bir görecektiniz, harikaydılar." Jed şaşkın şaşkın kaşlarını kaldırdı, ama Marylin hemen konuyu değiştirip çantasından –bu kez pas rengine çalan, zarif, Hermès marka bir çantaydı– spiralli, mavi, kocaman bir defter çıkardı.

"Ama defter kullanma alışkanlığımdan vazgeçmedim," dedi Jed'e gülümseyerek. "Hâlâ cep bilgisayarı kullanmıyorum… Ama yine de çağa ayak uydurdum." Deri ceketinin iç cebinden bir USB bellek çıkardı. "Burada Michelin serginle ilgili çıkan

tüm makaleler var taranmış halde. İşimize çok yarayacak.” Franz ona etkilenmiş, inanmakta güçlük çeker gibi bakıp başını salladı.

Marylin kendini koltuğa atıp gerindi. “Yaptıklarını izlemeye çalıştım…” dedi Jed’e – şimdi ona “sen” diyordu, bu da yeni bir şeydi. “Daha önce sergi açmamakla bence çok iyi ettin, eleştirmenlerin çoğu dönüşümünü izlemekte zorlanacaktı yoksa – Pépita Bourguignon’dan söz etmiyorum bile, o asla çalışmalarından bir şey anlamadı.”

Küçük, ince bir puro yaktıktan –başka bir yenilik– sonra sözlerini sürdürdü. “Sergi açmadığından, bir şeyler söylemek zorunda kalmadılar. Şimdi iyi bir eleştiri yaparlarsa, kendilerini yalanlamış gibi hissetmeyecekler. Ama söylediğiniz de doğru, bence de öyle, hemen Anglosakson dergilerini hedef almalıyız; o noktada Houellebecq adı bize yardımcı olabilir. Katalogu kaç tane basmayı düşünüyorsunuz?”

“Beş yüz tane,” dedi Franz.

“Yetmez; bin tane basın. Sırf basın için üç yüz taneye ihtiyacım var. Hemen hemen her yerde alıntıların, hatta çok geniş alıntıların yapılmasına izin vereceğiz; Houellebecq’le ya da menajeri Samuelson’la konuşmak gerekecek, sonradan zorluk çıkarmasınlar. Franz bana Houellebecq’in portresinden söz etti. Çok iyi bir fikir gerçekten. Üstelik, sergi sırasında, tarih açısından en son yapıtın o olacak; mükemmel, onun da çok büyük etkisi olacaktır, eminim.”

“Kız karşısındakini etkilemesini biliyor…” dedi Franz Marylin gittikten sonra. “Ününü duymuştum, ama daha önce hiç çalışmamıştım kendisiyle.”

“Az değişmemiş hani. En azından kişisel anlamda. Mesleki açıdansa aynı. İnsanların yaşamlarını birbiriyle hiç ilgisi olmayan, birbirine hiç etki etmeyen iki bölüme ayırmaları etkileyici yine de. Bunu başaranlara şaşıyorum.”

“Doğrusu, insanların işleriyle… meslekleriyle çok yakından ilgileniyorsun,” dedi Franz Chez Claude’a oturur oturmaz. “Tanıdığım tüm sanatçılardan daha fazla.”

“Bir insanı tanımlayan şey nedir? Durumunu öğrenmek istediğimizde, bir insana ilk olarak ne sorarız? Bazı toplumlarda, önce evli, çocuklu olup olmadığı sorulur; bizim toplumlarımızdaysa, öncelikle meslek sorulur. Batı insanını her şeyden önce tanımlayan şey üretim sürecindeki yeridir, yoksa üremeyle ilgili durumu değil.”

Franz düşünceli düşünceli, ufak yudumlarla şarabını içti. “Umarım Houellebecq iyi bir metin yazar…” dedi en sonunda. “Büyük oynuyoruz, farkındasın değil mi? Sanatsal anlamda seninki kadar köklü bir değişimi kabul ettirmek çok zordur. Ama sanırım plastik sanatlar alanında daha şanslıyız. Edebiyatta, müzikte, yön değiştirmek kesinlikle olanaksız, adamı linç ederler. Bir yandan hep aynı şeyi yaparsan kendini yinelemekle,

gerilemekle suçlarlar, ama başka tarafa kayarsan, bu sefer de her işe el atan tutarsız biri olmakla suçlarlar. Senin durumunda yeniden resme, aynı şekilde insan betimlemesine dönmenin anlam taşıdığını biliyorum. Neymiş anlamı dersen, söyleyemem, büyük olasılıkla sen de söyleyemezsin; ama haybeye olmadığını biliyorum. Ne var ki bu yalnızca benim sezgim, makale yazılmasına yetmez, kuramsal bir söylem oluşturmalı. Bu da benim yapabileceğim iş değil; senin de değil."

Sonraki günlerde, kendilerine yol çizmeye, resimleri nasıl bir düzenle sergilemeleri gerektiğine karar vermeye çalıştılar, sonuçta zaman-dizinsel sırayı yeğlediler. Dolayısıyla, son resim *Bill Gates'le Steve Jobs Bilişimin Geleceği Üstüne Konuşuyor* olacak, Jed'in yapacağı Houellebecq portresi için de boş bir yer bırakılacaktı. Haftanın sonunda, Jed yazarla konuşmak istedi, ama Houellebecq bu kez telefonunu açmadı, telesekreter de çıkmadı. Farklı saatlerde birkaç denemeden sonra, Jed bir e-posta attı; ardından bir ikincisini, birkaç gün sonra üçüncüsünü, hiç yanıt alamadı.

İki hafta sonra, Jed gerçekten kaygılanmaya başlamıştı, durmadan SMS ve e-posta atmayı sürdürüyordu. En sonunda Houellebecq aradı. Sesi durgun, ölü gibiydi. "Kusura bakmayın," dedi, "birtakım kişisel sorunlar yaşadım. Şimdi fotoğrafları almaya gelebilirsiniz."

IV

Ertesi gün Beauvais'den Shannon'a gitmek üzere 13.25'te kalkacak uçağın bilet fiyatı Ryanair'in internet sitesinde 4,99 avro olarak gösteriliyordu, Jed bir hata olduğunu düşündü. Rezervasyon sayfasında biraz daha aşağı indikçe, ek masraflar, vergiler olduğunu fark etti: Sonuçta fiyat 28,01 avroya çıkıyordu, bu da çok sayılmazdı.

Porte Maillot'dan Beauvais Havaalanı'na servis çalışıyordu. Otobüse binerken içeride, özellikle, yolculuğa çıkan ya da tatilden dönen, büyük olasılıkla öğrenci gençlerin olduğunu gördü – şubat tatili dönemiydi. Aynı şekilde emekliler, yanlarında küçük çocuklar olan birkaç Arap kadın da vardı. Toplumun çalışan, üreten üyeleri dışında her türden insan vardı aslında. Jed *tatile çıktığı* duygusunu veren servisin içinde kendini rahat hissetmişti – oysa son kez, Air France'la uçarken, *iş için yolculuk yaptığını* hissetmişti.

Paris'in kuzeyinde uzanan tekinsiz ya da zenginlerin evleriyle dolu yörekentlerden geçerken, otobüs neredeyse bomboş bir otoyolda, buğday ve pancar tarlalarının arasından gitmeye başladı hızla. Gri gökyüzünden tek tük, koca koca kargalar geçiyordu. Çevresindeki kimse konuşmuyordu, çocuklar bile sakindi, Jed'in içi yavaş yavaş huzurla doldu.

On yıl geçti bile, diye düşündü; on yıl boyunca, kapalı, yapayalnız biçimde çalışmıştı. Tek başına çalışıp, resimlerini kimseye göstermezken –bir tek Franz dışında, o da Jed'in de bildiği gibi resimleri gizli gizli birtakım özel insanlara gösteriyor, ama tepkilerden hiç söz etmiyordu– hiçbir açılışa, tartışmaya, neredeyse hiçbir sergiye katılmamışken, Jed şu son yıllarda profesyonel sanatçı konumundan uzaklaşmaya başlamıştı. Dünyanın gözünde, hatta bir ölçüde kendi gözünde, *hevesli ressam*'a dönüşmüştü. Bu sergi yeniden o ortama girmesini, devreye girmesini sağlayacaktı birden, bunu gerçekten istiyor muyum diye düşündü. Bretagne kıyısında, ilk bakışta çalkantılı ve soğuk olan denize girmeyi sorgularkenki gibi bu işi gözü kesmiyordu – ama insan birkaç kulaç sonra dalgaların o hoş ve canlandırıcı serinliğini bulacağını bilir bir yandan.

Küçük havaalanının banklarında uçağın kalkmasını beklerken, Jed önceki gün FNAC'tan satın aldığı fotoğraf makinesinin kullanma kılavuzunu açtı. Genelde portrelerine hazırlık için fotoğraf çekerken kullandığı Nikon D3x fazla dikkat çekici, fazla profesyonel gelmişti ona. Houellebecq'in fotoğrafçılardan nefret ettiği iyi biliniyordu; daha basit, daha sıradan bir makinenin uygun olacağını düşündü.

Samsung firması kılavuzun hemen başında biraz da tumturaklı biçimde ZRT-AV2 modelini seçtiği için kendisini kutluyordu. Ne Sony, ne Nikon insanları kutlamayı düşünüyordu; o firmalar profesyonellikleri içinde aşırı kendini beğenmiş, aşırı köklüydüler; meğerki söz konusu olan Japonlara özgü kendini beğenmişlik olmasın; yerlerini iyice sağlama almış o Japon firmalarına katlanılmıyordu. Almanlarsa tanıtım yazılarında açıklamalı, doğru bir kurguyu korumaya çalışıyorlardı, bir Mercedes'in kullanma kılavuzunu okumak hâlâ büyük bir zevkti; ama nitelik-fiyat düzeyinde, *gremlin*'lerin[6] büyülü kurgusu, sosyal demokrasisi artık çok da sağlam görünmüyordu. Geriye İsviçreliler ve bazılarının iştahını kabartabilen aşırı yüksek fiyat politikaları kalıyordu. Jed bazı durumlarda, bir İsviçre ürünü almayı düşünmüştü, Alpa marka fotoğraf makinesini genelde beğeniyordu, bir kez de bir İsviçre saati almaya kalkmıştı; normal bir ürünün 5 katı daha pahalıya satılmaları onu bu işten caydırmıştı. Hiç kuşkusuz, şu 2010'lu yıllarda bir tüketicinin *yüzünün gülmesi*'ni sağlayacak en iyi ürünler Kore ürünleriydi: arabada Kia ve Hyundai, elektronikte LG ve Samsung.

Samsung ZRT-AV2 modeli, kılavuzun giriş yazısında söylendiği üzere, en parlak teknolojik yeniliklerle –örneğin, otomatik gülümseme algılama– markaya ün kazandıran efsanevi kullanım kolaylığını birleştiriyordu.

Bu lirik bölümden sonra, metnin geri kalanı daha olgusal bir hale bürünüyordu, Jed kılavuzu hızla karıştırıp temel bilgileri bulmaya çalıştı. Ürün tasarlanırken, geniş kapsamlı, birleştirici, üstünde düşünülmüş bir iyimserlikle hareket edildiği açıktı. Çağdaş teknolojik nesnelerde sık rastlanan bu eğilim olmazsa olmaz bir şey değildi öte yandan. Örneğin makinenin *sahne modu*'nda sunulan "HAVAİ FİŞEK", "KUMSAL", "BEBEK1" ve "BEBEK2" programları yerine, "CENAZE", "YAĞMURLU GÜN", "İHTİYAR1" ve "İHTİYAR2" konulabilirdi.

Neden "BEBEK1" ve "BEBEK2" demişler, diye düşündü Jed. Kılavuzun 37. sayfasına baktığında, bu işlevin iki farklı bebeğin doğum tarihlerinin düzenlenmesini, böylece fotoğraflara eklenen elektronik değişkenlere yaşlarının da eklenmesini sağladığını anladı. 38. sayfada başka bilgiler de veriliyordu: Bu programlar, deniyordu kılavuzda, bebeklere yeniden "sağlıklı ve körpe" bir cilt kazandırmak için tasarlanmıştı. Gerçekten de, anne babalar büyük olasılıkla doğum günü fotoğraflarında, BEBEK1'le BEBEK2'nin kırışmış, sarıya çalan bir yüzle görünmesini istemezlerdi; ama Jed bizzat

bebek tanımıyordu; “EVCİL HAYVAN” programını da, “BAYRAM” programını da kullanma fırsatını yakalayamayacaktı; sonuçta, belki de bu makine kendisi için yapılmamıştı.

Shannon’da aralıksız yağmur yağıyordu, taksi şoförü de kötü niyetli hıyarın tekiydi. “*Gone for holidays?*”[7] diye sordu, düş kırıklığı yaşamasına sevinmişçesine. “*No, working*,”[8] diye yanıtladı Jed, o sevinci yaşatmak istemiyordu şoföre, ama adam belli ki ona inanmamıştı. “*What kind of job you’re doing?*”[9] diye sordu, alttan alta sesinin tonuyla Jed’e herhangi bir işin verilmiş olduğuna inanmadığını göstermek istiyordu sanki. “*Photography*,”[10] diye yanıtladı Jed. Adam burnunu çekti, yenilgiyi kabul etmişti.

Jed şarıl şarıl yağan yağmurun altında, kapıyı en az iki dakika boyunca tıklattıktan sonra açtı Houellebecq. *Temel Parçacıklar*’ın yazarının üstünde, biraz televizyon dizilerindeki mahpuslara benzemesine neden olan, gri çizgili bir pijama vardı; saçları karmakarışıktı, biraz kokuyordu. Üstüne başına özen gösterememenin depresif hali ortaya koyan en kesin göstergelerden biri olduğunu anımsadı Jed.

“Kapıyı durmadan çaldığım için özür dilerim, keyfinizin olmadığını biliyorum. Ama portrenizi yapmaya bir an önce başlamak istiyorum…” dedi ve karşısındakinin *elini kolunu bağlamasını* umduğu bir gülümseme kondurdu dudaklarına. “Elini kolunu bağlayan bir gülümseme” ifadesine hâlâ bazı romanlarda rastlanıyor, bir gerçekliğe işaret ediyor olsa gerek. Ama Jed ne yazık ki bir gülümsemeyle *eli kolu bağlanacak* kadar saf hissetmiyordu kendisini; büyük olasılıkla Houellebecq de öyle değildi. Bununla birlikte, *Le sens du combat*’nın[11] yazarı bir metre kadar gerilemiş, ona ancak yağmurdan korunabileceği kadar bir yer bırakmıştı, ama evin kapısını hâlâ tam olarak açmamıştı.

“Bir şişe şarap getirdim. Hem de güzel bir şarap!..” diye bağırdı Jed biraz sahte bir heyecanla, çocuğa şeker verir gibi, bir yandan da şişeyi çantasından çıkardı. Château Ausone 1986’ydı şarap, 400 avroya patlamıştı – Ryanair’le Paris-Shannon arasında bir düzine uçuş yapılabilirdi o parayla.

“Tek şişe mi?” diye sordu *La Poursuite du bonheur*’ün[12] yazarı, boynunu etikete doğru uzatıp. Biraz kokuyordu ama ceset gibi değil; sonuçta daha kötüsü de olabilirdi. Ardından, şişeyi kaptığı gibi, hiçbir şey söylemeden arkasını döndü; Jed bu hareketini bir davet olarak yorumladı.

En geniş oda, salon, son sefer anımsayabildiği kadarıyla boştu; şimdiyse, bir yatakla bir televizyon konmuştu oraya.

"Evet," dedi Houellebecq, "ziyaretinizden sonra, bu eve giren ilk ve büyük olasılıkla da son konuk olduğunuzu fark ettim. O zaman dedim ki, neden oturma odası olarak kullanıyorum hâlâ burayı? Neden odamı salona taşımayayım? Zaten günlerimin büyük bölümünü yatarak geçiriyorum; çoğunlukla yatakta, Fox TV'de çizgi film izleyerek yemek yiyorum; *davet vermiyorum* ya…" Gerçekten de peksimet kırıntıları, *mortadella* parçalarıyla kaplıydı örtüler, bazı yerlere şarap dökülmüş, bazı yerler yanmıştı.

"Yine de biz mutfağa gidelim…" dedi *Renaissance*'ın yazarı.

"Fotoğrafınızı çekmeye geldim."

"Fotoğraf makineniz mutfakta çalışmıyor mu?"

"Yeniden… yeniden domuz etine dadandım," diye sürdürdü Houellebecq hüzünlü hüzünlü. Masa gerçekten de *chorizo, mortadella, kaz ciğeri ezmesi* ambalajlarıyla doluydu. Jed'e bir tirbuşon uzattı ve şişe açılır açılmaz ilk kadehini bir dikişte içti, ne şarabı kokladı, ne de tadını anlamaya çalışıyormuş gibi yaptı. Jed bir düzine kadar yakın çekim yaptı, çeşitli açılar denedi.

"Çalışma odanızda da fotoğrafınızı çekmek istiyorum… çalıştığınız yerde."

Yazar bu işten pek hoşlanmadığını belli edercesine homurdandı, ama ayağa kalkıp Jed'i arkasına alarak bir koridora daldı. Duvarlar boyunca yığılı duran koliler hâlâ açılmamıştı. Son seferden bu yana, göbeklenmişti, ama boynu, kolları hâlâ çok zayıftı; yaşlı, hasta bir kaplumbağaya benziyordu.

Çalışma odası, duvarlarında asılı bir şey olmayan, dikdörtgen biçimli, büyük bir odaydı, bir duvarın önüne sıralanmış üç koyu yeşil, plastik bahçe masası dışında boş sayılırdı. Ortadaki masada 24 inç bir iMac'le Samsung lazer yazıcı duruyordu; öteki masalarsa, bilgisayar çıktısı ya da elyazması kâğıtlarla doluydu. Mekândaki tek lüks mobilya yüksek arkalıklı, tekerlekli, siyah deriden bir ofis koltuğuydu.

Jed odanın genel halinin birkaç fotoğrafını çekti. Onun masalara yaklaştığını görünce, Houellebecq sinirli bir şekilde irkildi.

"Endişelenmeyin, elyazmalarınıza bakmayacağım, bundan nefret ettiğinizi biliyorum. Benim istediğim…" bir an düşündü, "notlarınızın, düzeltilerinizin nasıl göründüğünü anlamak sadece."

"Bakmasanız daha iyi."

“İçeriğe bakmayacağım kesinlikle. Bütünün genel biçimini görmek istiyorum, size söz veriyorum resimde kimse ne yazdığını anlamayacak.”

Houellebecq çekine çekine birkaç sayfa çıkardı. Çok az karalama vardı üstlerinde, ama metnin ortasına birçok yıldız işareti koymuştu, onlara kimisi sayfa kenarındaki, kimisi de farklı kâğıtların üstündeki başka metin öbeklerine işaret eden oklar eşlik ediyordu. O hemen hemen dikdörtgen biçimli metin bloklarının içinde, başka yıldız işaretleri başka öbeklere gönderme yapıyor, tüm bunlar bütün halinde bir ağacı andırıyordu. Yazısı yatıktı, çok zor okunuyordu. Houellebecq, Jed fotoğrafları çekerken, bir an olsun gözlerini ondan ayırmadı ve masadan uzaklaştığında açıkça rahatladığını belli eden bir tavırla derin bir soluk aldı. Odadan çıktıklarında, kapıyı özenle kapattı.

“Bu sizinle ilgili metin değil, ona daha başlamadım,” dedi mutfağa dönerlerken. “Jean-Louis Curtis’in bir kitabının Omnibus’tan çıkacak yeni baskısına önsöz yazıyorum, artık tamamlayıp vermem gerek. Bir kadeh şarap ister misiniz?” Şimdi aşırı bir neşeyle konuşuyordu, büyük olasılıkla ilk baştaki soğukluğunu unutturmak için. Château Ausone neredeyse bitmişti. Rahat bir tavırla, içinde kırk kadar şişe bulunan bir gömme dolabı açtı.

“Arjantin mi, Şili mi?”

“Şili, değişiklik olsun.”

“Jean-Louis Curtis bugün tamamıyla unutuldu. Aşağı yukarı on beş roman, öyküler, olağanüstü bir pastiş derlemesi yazmış. *La France m’épuise*[13] bence Fransız edebiyatının en başarılı pastişlerini içerir: Saint-Simon, Chateaubriand taklitleri kusursuzdur; Stendhal’in, Balzac’ın da üstesinden gelir. Ama bugün ondan geriye hiçbir şey kalmadı, kimse artık okumuyor onu. Bu haksızlık, iyi bir yazardı, biraz tutucu, biraz klasikti belki, ama işini doğru yapmaya çalışıyordu, tabii işi derken kendisi bundan ne anlıyorsa onu. *La Quarantaine*[14] bence çok başarılı bir kitap. Gerçek bir geçmiş özlemi var onda, geleneksel Fransa’nın çağdaş dünyaya geçişinde bir yitiklik duygusu, kitabı okurken o süreci yaşıyor gibi oluyor insan; sol görüşlü papaz gibi kahramanlar dışında karikatürsülüğe pek kaçmıyor. *Un jeune couple*[15] da çok ilginç bir kitap. Tam da Georges Perec’in *Şeyler*’de ele aldığı konuyu işlerken, karşılaştırıldığında hiç de gülünç duruma düşmüyor, bu zaten başlı başına bir başarı. Tabii ki Perec’in ustalığı yok onda, ama onun yüzyılında kimin vardı ki? Üstelik gençlerden, anlaşıldığına göre o dönemde sırt çantalarıyla Avrupa’yı dolaşan, o zamanlar söylendiği gibi “tüketim toplumu”na karşı çıkan hippi topluluklarından yana olması da şaşırtıcı gelebilir; kaldı ki onun tüketim toplumuna karşı çıkışı da en az onlarınki kadar yaman, üstelik sonradan da açıkça görüldüğü üzere çok daha sağlam temellere dayanıyor. Oysa Georges Perec tüketim toplumunu kabullenir, haklı olarak olası tek geleceği onda görür, Orly mutluluğu

üstüne düşünceleri bence kesinlikle inandırıcı. Jean-Louis Curtis'i *gerici*'lerle aynı kefeye koymak yanlış, o biraz hüzünlü, iyi bir yazar, insanlığın hiçbir şekilde değişemeyeceğine inanmış. Bir İtalya âşığı, Latinlerin dünyaya bakışının acımasızlığının da pekâlâ farkında. Sonuçta, bunları size niye anlattığımı bilmiyorum, Jean-Louis Curtis umurunuzda değil sizin, ama yanılıyorsunuz, sizi de ilgilendirmeli, sizde de biraz geçmiş özlemi var bence, ama sizinki çağdaş dünyanın geçmiş özlemi, Fransa'nın sanayi ülkesi olduğu zamana duyulan bir özlem, yanılıyor muyum?" Buzdolabından *chorizo*, salam, köy ekmeği çıkardı.

"Doğru," dedi Jed uzun uzun düşündükten sonra. "Sanayi ürünlerini her zaman sevmişimdir. Örneğin, şu… salamın fotoğrafını çekmeyi aklımdan bile geçirmem." Elini masaya doğru uzatıp hemen özür diledi. "Çok güzel olduğunu kabul ediyorum, demek istediğim bu değil, onu yemekten zevk alıyorum… Ama fotoğrafını çekmek istemem. Organik kökenli o eğri büğrülükler, her dilimdeki farklı olan yağ damarları buna engel oluyor. İnsanın… içinden gelmiyor."

Houellebecq başını salladı, bir Tantra transına giriyormuşçasına kollarını açtı – büyük olasılıkla, sarhoştu, üstüne oturduğu mutfak taburesinin üstünde dengesini sağlamaya çalışıyordu. Yeniden konuşmaya başladığında, sesi tatlı, derinlikli, saf bir heyecanla yüklüydü.

"Bir tüketici olarak yaşantımda," dedi, "üç tane kusursuz ürünle karşılaştım: Paraboot yürüyüş ayakkabıları, hem taşınabilir bilgisayar hem de yazıcı olan Canon Libris, Camel Legend parka. Bu ürünleri tutkuyla sevdim, doğal olarak yıprandıkları ölçüde, düzenli olarak aynılarından satın alarak onlarla geçirebilirdim yaşamımı. Kusursuz ve sadık bir ilişki kurulmuştu aramızda, mutlu bir tüketici olmuştum. Yaşamda, her açıdan mutlu biri değildim kesinlikle, ama en azından bunlar vardı elimde: Belli aralıklarla en sevdiğim ayakkabılardan yeni bir çift alabiliyordum. Az gibi görünüyor ama aslında çok önemli bir şey, hele insanın pek de zengin olmayan bir özel yaşamı varsa. E işte o sevinci, o basit sevinci yaşatmadılar bana. Gözde ürünlerim, birkaç yıl sonra, raflardan kaldırıldı, üretimleri düpedüz durduruldu – hiç kuşkusuz şimdiye dek üretilmiş en güzel parka olan, zavallı Camel Legend parkama gelince, en fazla bir mevsim daha dayanır…" Usulca ağlamaya başladı, koca koca damlalar süzülüyordu gözlerinden, kendine bir kadeh daha şarap koydu. "Olacak şey değil, gerçekten olacak şey değil. En değersiz hayvan türlerinin bile yok olması binlerce, kimi zaman milyonlarca yıl alırken, işlenmiş ürünler birkaç gün içinde yeryüzünden silinebiliyorlar, onlara ikinci bir şans verilmiyor, ellerinden bir şey gelmediğinden iş kollarının sorumlularının sorumsuz ve faşist diktasına boyun eğiyorlar, çünkü doğal olarak tüketicinin ne istediğini herkesten iyi o sorumlular biliyor, tüketicide bir *yenilik*

beklentisi yakaladıklarını ileri sürüyorlar, aslında yaşamı çok yorucu ve umutsuz bir arayışa, durmaksızın değiştirilen raflar arasında sonsuz bir gezintiye dönüştürmekten başka bir şey yapmıyorlar."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum," diye araya girdi Jed. "Çift objektifli Rolleiflex'in üretimi durdurulduğunda, birçok kişinin kalbinin kırıldığını biliyorum. Ama o zaman belki de… Belki de insan sadece çok pahalı, efsanevi bir konum edinmiş ürünlere güvenmeli, onları sevmeli. Örneğin, Rolex'in Oyster Perpetual Day-Date üretimini durdurmasını hayal bile edemiyorum."

"Daha gençsiniz… Çok gençsiniz hem de… Rolex de ötekiler gibi yapacak." Üç dilim *chorizo* alıp bir parça ekmeğe koydu, hepsini birden ağzına tıktı, ardından bir kadeh daha şarap koydu kendisine. "Yeni bir fotoğraf makinesi aldığınızı söylediniz… Kullanma kılavuzunu gösterin."

Samsung ZRT-AV2'nin kullanma kılavuzunu iki dakika boyunca karıştırdı, karanlık kehanetleri her satırda doğrulanıyormuş gibi başını sallıyordu. "E işte buyurun…" dedi kılavuzu uzatarak. "Güzel bir ürün bu, çağdaş bir ürün; sevebilirsiniz onu. Ama şunu da bilmeniz gerek, bir yıl içinde, bilemediniz iki yıl içinde, onun yerini sözümona daha gelişmiş özellikleri olan yeni bir ürün alacak."

"Biz de ürünüz…" diye sürdürdü, "kültürel ürünleriz. Bizim de modamız geçiyor. Düzenin işleyişi aynı – tek fark genelde teknik ya da işlevsel açıdan açık bir gelişmenin olmaması; sadece en yalın haliyle yenilik gerekliliği kalıyor geriye."

"Ama bunların hiç önemi yok, hiç önemi yok…" diye sürdürdü tasasızca. Bir dilim salam daha kesmeye başladı, arkasından bıçak elinde, salamı bırakıp avaz avaz şarkı söylemeye kalktı: "Sevmeli, gülmeli ve şarkı söylemeli!.." Elini savurup şarap şişesine çarpınca şişe döşemenin üstünde kırılıverdi.

"Durun toplayayım," dedi Jed hemen fırlayıp.

"Hayır, bırakın, önemli değil."

"Önemli olmaz olur mu, cam kırıkları var, bir tarafımızı keseriz. Beziniz var mı?" Çevresine bakındı, Houellebecq yanıt vermeksizin başını sallıyordu. Jed bir köşede küçük bir süpürgeyle, plastik bir faraş gördü.

"Yeni bir şişe açayım…" diye araya girdi yazar. Kalktı, Jed'in elinden geldiğince toplamaya çalıştığı cam parçalarının arasında zikzaklar çizerek mutfağın öteki ucuna gitti.

"Yeterince içtik zaten… Fotoğraflarımı da çektim."

"Haydi ama, şimdi gitmeyin! Yeni yeni eğlenmeye başlamıştık… 'Sevmeli, gülmeli ve şarkı söylemeli!..'" diye yeniden şarkı söyleyip, bir kadeh Şili şarabını bir dikişte içti. "*Kelaf şıltakçı! Yeyizleme! Yeyizleme!*" diye ekledi kendinden emin biçimde. Bir

süredir, ünlü yazar kimisi çok eski, kimisi yanlış, kimisiyse Kaptan Haddock'unkiler gibi çocukça uydurulmuş, böyle tuhaf sözcükler kullanmayı alışkanlık haline getirmişti. Geriye kalan tek tük arkadaşları da, yayıncıları da bu kusurunu hoşgörüyorlardı, tıpkı çöküк, yorgun bir ihtiyarın hemen her kusurunun hoşgörüldüğü gibi.

"Portremi yapma fikri epey iddialı, gerçekten iddialı…"

"Öyle mi düşünüyorsunuz?" dedi Jed, cam parçalarını toplamayı bitirmişti, tüm parçaları battal boy bir çöp torbasına koydu (Houellebecq'in başka çöp torbası yoktu anlaşılan) yeniden masanın başına oturup bir dilim salam aldı.

"Aslında…" dedi kendine güvenini yitirmeden, "o resmi doğru dürüst yapmayı çok istiyorum. Şu son on yılda, at kasabından uluslararası bir şirketin CEO'suna kadar, toplumun tüm katmanlarından insanları betimlemeye çalıştım. Tek başarısızlığımı bir sanatçıyı betimlemeye kalktığımda yaşadım – açıkça söylemek gerekirse Jeff Koons'u, nedendir bilmiyorum. Bir papazda da başarısız oldum, konuyu nasıl işleyeceğimi bilemedim, ama Jeff Koons'un durumu daha da kötüydü, resme başladım, sonradan parçalamak zorunda kaldım tuvali. O başarısızlığa takılıp kalmak istemiyorum – sizin portrenizi yaparken, amacıma ulaşacağıma inanıyorum. Bakışlarınızda bir şey var ki, ne olduğunu tam olarak söyleyemesem de, resme aktarabileceğimi düşünüyorum…"

Birden Jed'in aklında *tutku* sözcüğü geldi, derken on yıl eskiye gitti, Olga'yla geçirdiği son hafta sonuna. Pentekostes'teki pazar günü, Vault-de-Lugny Şatosu'nun terasındaydılar. Teras, ağaçların hafif bir esintiyle kımıldandığı geniş parka bakıyordu. Akşam oluyordu, hava tam da olması gerektiği gibi ne sıcak, ne soğuktu. Olga sebzeli ıstakozuna dalıp gitmiş gibiydi, en az bir dakikadır hiç şey söylememişti, derken başını kaldırıp doğrudan onun gözlerinin içine bakmış, şunu sormuştu:

"Kadınların neden senden hoşlandığını biliyor musun?"

Bir şeyler geveleyecek oldu.

"Hayır canım, kadınlar senden hoşlanıyorlar," diye üsteledi Olga, "sen de farkına varmışsındır, bırak şimdi. Güzel çocuksun, ama nedeni bu değil, güzellik biraz da ayrıntıdır. Başka bir şey var…"

"Söyle bakalım."

"Çok basit: Yoğun bir bakışın var. Tutkulu bir bakış. Kadınların aradıkları da her şeyden önce budur. Bir erkeğin bakışlarında bir canlılık, bir tutku fark ettiler mi, onu çekici bulurlar."

Bu yargıyla onu baş başa bırakarak Mersault şarabından bir yudum aldı, başlangıç yemeğinin tadına baktı. "Kuşkusuz…" dedi biraz sonra hafif bir hüzünle, "o tutku onlara yönelik değil de bir sanat yapıtına yönelik olduğunda, bunun farkına varamazlar… en azından başlangıçta." On yıl sonra, Houellebecq'e dikkatlice baktığında, Jed onun da

bakışlarında bir tutku, hatta sanrılı bir şeyler olduğunu anlamıştı. Kadınlarda tutkulu, belki şiddetli aşklar uyandırmış olsa gerekti. Evet, kadınlar üstüne bildiği şeylere bakınca, aralarından bazılarının, şimdi karşısında kafasını sallayıp kaz ciğeri ezmesi yiyen, aşkla ve büyük olasılıkla insan ilişkileriyle uzaktan yakından ilgili her şeye karşı büsbütün duyarsızlaşmış şu biçimsiz insan müsveddesine vurulabileceğini düşünüyordu.

"Doğru, insanoğluna pek de bağlı hissetmiyorum kendimi…" dedi Houellebecq düşüncelerini okumuşçasına. "Aidiyet duygum günden güne azalıyor. Ne var ki insanları betimleseniz de, son resimlerinizi çok sevdim. Onlarda, ne bileyim… genel, öyküyü aşan bir şey var. Sonuçta, şimdiden yazacağım metin üstüne düşünmek istemiyorum, yoksa hiçbir şey yazamam. Bir yandan da şunu soracağım, mart sonunda bitiremezsem sorun olur mu sizin için? Şu sıralar pek formda değilim."

"Hiç sorun olmaz. Sergiyi erteleriz; ne kadar beklememiz gerekiyorsa bekleriz. Benim için artık çok önemlisiniz, üstelik bu çok kısa bir zaman içinde oldu, daha önce hiç kimse üstümde bu etkiyi yaratamamıştı!" dedi Jed yüksek sesle, beklenmedik biçimde heyecanlanmıştı.

"Tuhaf olan şu ki…" diye sürdürdü daha sakince, "bir portre ressamının, modelin kendine özgü bir insan olmasını sağlayan özelliklerini öne çıkarması beklenir. Bir anlamda benim yaptığım da bu, ama başka bir açıdan bakılırsa, insanların birbirlerine sanıldığından daha çok benzediklerini düşünüyorum, özellikle yüzlerin düz kısımlarını, çene kemiklerini yaparken bir yapbozun motiflerini yineliyormuşum gibi geliyor bana. İnsanların romanın, *great occidental novel*'ın asıl konusu olduğunu biliyorum, aynı zamanda en önemli resim konularından da biri, ama insanların birbirlerinden sandıklarından çok daha az farklı olduklarını düşünmeden edemiyorum. Toplumda o kadar çok karmaşıklık, o kadar çok ayrım, o kadar çok sınıflandırma var ki…"

"Evet, biraz *byzantinesque* bir şey…" dedi *Plateforme*'un yazarı iyi niyetle. "Ama ben sizin gerçek anlamda bir portre ressamı olduğunuzu düşünmüyorum. Picasso'nun yaptığı Dora Maar portresi ne işe yarar örneğin? Sonuçta Picasso'nun resimleri çirkindir, iğrençliğe varacak denli biçimsizleşmiş bir dünyayı betimler, çünkü iğrenç bir ruhu vardır, Picasso üstüne başka bir şey söylenebileceğini de sanmıyorum, resimlerinin daha fazla sergilenmesinin de bir anlamı yok, bize verebileceği bir şey yok, onda hiç ışık yoktur, renklerin ya da biçimlerin düzenine herhangi bir yenilik getirmemiştir, sonuçta Picasso'da altının çizilmesini hak eden hiçbir şey yoktur, sadece yüklü banka hesabı olan kimi altmışlıklara çekici gelebilecek aşırı bir aptallığa,

müstehcen süprüntülere rastlanır onda. Van Dyck'ın yaptığı, Tüccar Loncası'ndan Ducon'un portresiyse başka bir şeydir; çünkü Van Dyck'ı ilgilendiren Ducon değil, Tüccar Loncası'dır. Sizin resimlerinizde de aynı şeyi görüyorum, ama belki de tamamen yanılıyorumdur, ne olursa olsun yazacaklarımı beğenmezseniz, çöpe atın gitsin. Kusura bakmayın, saldırganlaştım, mantarım var da…" Jed'in şaşkın bakışları altında, ayaklarını deli gibi kaşımaya başladı, o kadar ki kan damlaları belirdi kaşıdığı yerlerde. "Mantar var bende, bakteri enfeksiyonu, yayılmış bir atopik egzama, gerçek bir enfeksiyon bu, durduğum yerde çürüyüp gidiyorum, kimsenin umurunda değil, kimse benim için bir şey yapamaz, tıp beni yüzüstü bıraktı, ne yapacağım şimdi? Kaşınıyorum, durmaksızın kaşınıyorum, yaşamım buna dönüştü işte: sonu gelmek bilmeyen bir kaşınma…"

Ardından biraz rahatlamışçasına doğrulup şöyle dedi:

"Biraz yoruldum, dinlensem iyi olacak."

"Elbette!" Jed, aceleyle kalktı. "Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim," dedi paçayı kurtarmış gibi hissederek.

Houellebecq onu kapıya kadar geçirdi. Son anda, karanlığın içinde kaybolmadan hemen önce, şöyle dedi: "Ne yaptığınızı anladım, sonuçlarını görebiliyorum. İyi bir sanatçısınız, ayrıntıları bir kenara bırakıp bunu söyleyebilirim. Sonuçta, binlerce kez fotoğrafımı çektiler, ama önümüzdeki yüzyıllara tek bir resmim kalacaksa, o da sizin tablonuz olacak." Birden genç genç gülümsedi, bu gülümseme gerçekten insanın *elini kolunu bağlayan* türdendi. "Görüyorsunuz ya, resmi ciddiye alıyorum…" dedi. Ardından kapıyı kapattı.

V

Jed bir çocuk arabasına çarptı, son anda madenî nesne dedektörünün kenarına tutundu, kuyruktaki yerine dönmek için bir-iki adım geriledi. Sırada, onun dışında yalnızca aileler vardı, her birinde iki ya da üç çocuk. Önünde, yaklaşık dört yaşındaki sarışın bir çocuk mızırdanıp duruyordu, neyin peşindeydi kim bilir, derken avaz avaz bağırarak kendini yere atıverdi, öylesine öfkeliydi ki tir tir titriyordu; annesi arsız yumurcağı yerden kaldırmaya çalışan kocasına tükenmiş gözlerle baktı. Önceki gün, roman yazmak olanaksızdır, demişti Houellebecq, yaşamayı olanaksız kılan nedenlerden ötürü: üst üste yığılan ağır sıkıntılardan ötürü. Ona göre, Gide'den Sartre'a dek, tüm özgürlük kuramları sorumsuz bekârların yarattığı ahlaksızlıklardı sadece. Benim gibi bekârların, diye de eklemişti üçüncü şişe Şili şarabına saldırırken.

Uçaktaki yerler belli değildi, binerken bir yetişkin grubuna yanaşmaya çalıştı, ama madenî merdivenin altında durduruldu –el çantası fazla ağırdı, onu mürettebata teslim etmesi gerekiyordu– dolayısıyla kendini koltuğunda durmaksızın kıpırdanan, sürekli şeker isteyen, beş yaşındaki bir kız çocuğuyla saçları cansız, dizlerinin üstünde uçak havalandıktan biraz sonra ağlamaya başlayan bir bebek olan çok şişman bir kadının arasında, koridorun yakınlarında bir koltukta buluverdi; yarım saat sonra kadının bebeğin altını değiştirmesi gerekti.

Beauvais-Tillé Havaalanı'ndan çıkınca, durdu, yolculuk çantasını yere koydu, kendini toparlamak için yavaş yavaş soluk alıp verdi. Elleri kolları çocuk arabalarıyla ve çocuklarla dolu aileler Porte Maillot'ya gidecek servise doluşuyorlardı. Onun hemen yanında kocaman camları olan, üstünde Beauvais Kent Taşımacılığı'nın kısaltması yazan, küçük bir araç vardı. Jed yaklaştı, bilgi aldı: Beauvais servisiydi bu, şoförden öğrendiğine göre; ücreti iki avroydu. Bilet aldı; tek yolcu oydu.

"Gara mı bırakayım sizi?" diye sordu şoför biraz sonra.

"Hayır, merkeze."

Görevli ona şaşkın şaşkın baktı; anlaşılan Beauvais turizmi uçaktan inenlerle beslenmiyordu pek. Yine de, neredeyse Fransa'daki tüm kentlerde olduğu gibi, merkezdeki yaya yollarını düzenlemek için belli bir çaba gösterilmiş, tarihsel ve kültürel bilgi panoları yerleştirilmişti. Beauvais sit alanında insanların yaşadığına ilişkin en eski izler MÖ 65000'le tarihlendiriliyordu. Romalıların müstahkem ordugâhı olan kent Caesaromagus adını, sonra da Bellovacum adını almıştı, en sonunda 275'te barbar istilalarında yıkılmıştı.

Ticaret yollarının birleştiği yerde bulunan, zengin buğday tarlalarıyla çevrili Beauvais XI. yüzyıldan sonra dikkate değer bir gönence erişmiş, kentte bir dokuma esnafı ortaya çıkmaya başlamıştı – Beauvais kumaşları Bizans'a kadar dış ülkelere satılmaktaydı. 1225'te Piskopos-Kont Milon de Nanteuil, tamamlanmamış haliyle bile Avrupa'nın en yüksek gotik tonozlarını içinde barındıran Saint-Pierre Katedrali (Michelin üç yıldız vermişti oraya, *özel olarak gezmeye değer*) tasarısını ortaya atmıştı. XVIII. yüzyılın sonundan itibaren, Beauvais dokuma sanayiiyle birlikte gerilemeye başlamıştı; o zamandan beri de gerilemeyi sürdürüyordu, Jed Kyriad Oteli'nde oda bulmakta zorlanmadı. Hatta akşam yemeği saatinde tek müşterinin kendisi olduğunu sandı. Tam dana yahnisini –günün yemeği– yemeye başlayacaktı ki, etrafına şaşkın şaşkın bakan, otuz yaşlarında yalnız bir Japon salona girip onun yanındaki masaya oturdu.

Dana yahnisi önerisi Japon'un canını sıkmıştı; antrikot yemeyi yeğledi, yemeği birkaç dakika sonra gelince çatalının ucuyla, üzgün üzgün, kararsız bir halde tırtıklamaya başladı. Jed konuşmaya kalkacağından endişeleniyordu; öyle de oldu, birkaç tane kızarmış patates emdikten sonra İngilizce girdi söze. Adamcağız Komatsu'da çalışıyordu, son model otomatik dokuma makinelerinden birini, bölgede etkinliğini sürdüren son kumaş şirketine satmayı başaran bir iş makinesi şirketiydi bu. Makinenin programı bozulmuştu, o da onarmaya gelmişti. Böyle yolculuklara, diye yakınıyordu, firma eskiden üç ya da dört teknisyen, sonuçta en az iki teknisyen yolluyordu; ama bütçe kısıtlamaları korkunç bir hal almıştı, bu yüzden öfkeli bir müşteri ve programı bozuk bir makineyle, Beauvais'de tek başına kalakalmıştı.

Gerçekten de durumu bir hayli kötü, diye düşündü Jed. Peki ama en azından telefonla yardım alamaz mıydı? "*Time difference…*"[16] dedi Japon üzgünce. Belki gece birde, Japonya'da ofislerin açılış saatinde birini yakalayabilirdi; ama o zamana dek yapayalnızdı, odasındaki kablolu yayında Japon televizyonları bile yoktu. Bir an *seppuku* yapmak istercesine et bıçağına baktı dikkatlice, ardından antrikotunu yemeye karar verdi.

Jed odasında, sesi kapalı televizyonda *Thalassa*'yı[17] izlerken, cep telefonunu açtı. Franz üç mesaj göndermişti. İlk çalışta açtı telefonunu.

"Eee? Nasıl geçti?"

"İyi. İyi sayılır. Ne var ki sanırım biraz gecikecek metni yazma konusunda."

"Hayır, olamaz. Mart sonunda elimde olması gerek, yoksa katalogu basamam."

"Ona dedim ki…" Jed bir an duraksadı, sonra sürdürdü. "Ona bunun önemli olmadığını; istediği kadar bekleyebileceğimizi söyledim."

Franz anlaşılmaz bir şeyler geveleyip sustu, yeniden konuşmaya başladığında sesi gergin, patlayacak gibiydi.

"Bak, buluşup konuşmamız gerek. Şimdi galeriye gelebilir misin?

"Hayır, Beauvais'deyim."

"*Beauvais*'de mi? Ne işin var *Beauvais*'de?"

"Biraz kafayı dinliyorum. Beauvais'de pek güzel kafa dinleniyor."

Saat 8'i 47 geçe bir tren vardı, Kuzey Garı'na yolculuk bir saatten biraz fazla sürüyordu. Jed saat on birde galerideydi, Franz'ın cesareti kırılmıştı. "Tek sanatçım sen değilsin, biliyorsun…" dedi sitemli bir tonla. "Sergi mayısta açılmazsa, Aralık'a ertelemem gerekir."

On dakika sonra Marylin'in gelişi keyifleri biraz olsun yerine getirdi. "A, Aralık benim için çok daha iyi," deyiverdi hemen, sonra da açgözlü bir neşeyle ekledi: "İngiliz dergileri üstünde çalışmak için daha çok zamanım olur; İngiliz dergileri konusunda çok erken harekete geçmek gerekiyor."

"Peki, Aralık diyelim…" dedi Franz ağlak ağlak, yenik düşmüşçesine.

"Ben…" diye söze girdi Jed, ellerini hafifçe havaya kaldırarak, ama devamını getirmedi. Oysa biraz gülünç bir tumturakla, "Benim sanatçı" ya da buna benzer bir şey diyecekti, ama kendini tuttu ve şunları söylemekle yetindi: "Benim de Houellebecq'in portresini yapmak için zamana ihtiyacım var. Güzel bir resim olmasını istiyorum. En iyi resmim olmasını istiyorum."

VI

Sanat tarihçilerinin çoğunun altını çizdiği gibi, *Michel Houellebecq, Yazar*'da, Jed Martin "meslekler" dönemi boyunca yapıtlarının tümüne damgasını vuran o gerçekçi dip yüzeyleri bırakmıştı. Bunda da epey zorlanmıştı, bu kopuş için büyük çaba gösterdiği hissediliyordu, bir yandan da olası bir gerçekçi dip yüzey yanılsamasını koruyabilmek için farklı yollar denemişti. Resimde, Houellebecq baştan aşağı yazılı ya da yarısı yazılı kâğıtlarla dolu bir çalışma masasının karşısında ayakta duruyordu. Arkasında, aşağı yukarı beş metre uzaklıkta, beyaz duvar hiç aralıksız, yan yana yapıştırılmış, el yazısıyla doldurduğu kâğıtlarla kaplıydı. İronik biçimde, diye vurguluyordu sanat tarihçileri, Jed Martin çalışmasında metne çok önem vermiş, tüm dikkatini her türlü gerçek göndermeden bağımsız metne yönlendirmiş gibiydi. Oysa, tüm edebiyat tarihçilerinin doğruladığı üzere, Houellebecq çalışırken çeşitli belgeleri odasının duvarlarına raptiyelemekten hoşlansa da, söz konusu belgeler genellikle romanlarındaki sahneleri konumlandırdığı yerlerin fotoğrafları oluyordu; baştan aşağı yazılı ya da yarısı yazılı kâğıtları duvarına seyrek asardı. Buna karşın, Jed Martin onu bir kâğıt evreninin içinde betimlerken, büyük olasılıkla edebiyatta gerçekçililik sorununu yorumlamaya çalışmamıştı; Houellebecq'in açıkça reddettiği bir biçimci konuma da sokmaya uğraşmamıştı yazarı. Neden kuşkusuz daha basitti, koskocaman bir polip gibi dallı budaklı, birbirine bağlı, biri bir ötekini doğuran metin öbeklerinin görüntüsü karşısında plastik bir hayranlığa kapılmıştı sadece.

Öte yandan, resim sergilendiği sırada, çok az kişi dip yüzeye dikkat etti, ana karakterin yüzündeki inanılmaz ifade onu gölgede bırakıyordu. Önündeki masada duran kâğıtlardan birinde bir düzelti fark ettiği anda betimlenmiş yazar trans halinde gibi görünüyordu, kimilerinin şeytanca olarak nitelemekten çekinmediği bir öfkeye tutulmuştu sanki; düzeltiyi yapacak kalemi tutan, hafif bir hareket fluluğuyla işlenmiş eli, genelde Uzakdoğu yazarlarına mal edilen eğretilemeli basmakalıplarından birini büyük olasılıkla ironik biçimde kullanmak isteyen Wong Fu Xin'in renkli sözleriyle, "avına vurmak üzere uzayan bir kobranın hızıyla" kâğıdın üstüne atılmıştı (Wong Fu Xin her

şeyden önce ozan olmak istiyordu; ama şiirleri artık okunmaz olmuştu, artık öyle kolay bulunmuyorlardı da; oysa Jed Martin'in yapıtı üstüne denemeleri sanat tarihi çevrelerinde vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olmayı sürdürüyordu). Martin'in önceki resimlerinden çok daha kontrastlı olan ışık, yazarın bedeninin büyük bölümünü gölgede bırakıyor, yalnızca yüzün üst kısmında ve parmakları eğri büğrü, uzun, yırtıcı kuş pençesi gibi zayıf ellerde toplanıyordu. Bakışlardaki ifade o dönemde öyle tuhaf karşılanmıştı ki, eleştirmenlerin ileri sürdüğü üzere, var olan herhangi bir resim geleneğiyle ilişkilendirilemezdi, daha çok arşivlerdeki Vudu ayinlerinde çekilmiş ırkbilim fotoğraflarıyla karşılaştırılmalıydı.

Jed 25 Ekim günü Franz'a telefon edip resminin bittiğini haber verdi. Birkaç aydır, pek görüşmemişlerdi; Jed genelde yaptığının tersine, hazırlık çalışmalarını, taslakları göstermek için onu aramamıştı bu kez. Franz da hiç de fena geçmeyen başka sergilere odaklanmıştı, galerisi birkaç yıldır pek gözdeydi, saygınlığı gittikçe artıyordu – ne var ki bunlar doyurucu satışlara yansımamıştı daha.

Franz saat altı gibi geldi. Tuval atölyenin ortasında duruyordu, 116'ya 89 santimetrelik standart bir çerçeveye gerilmişti, bir halojen lambayla aydınlatılmıştı. Franz tam karşısına katlanabilen bir bez sandalyeye oturup, on dakika kadar tek söz söylemeden resme baktı.

"Peki, tamam…" dedi sonunda. "Bazen canımı çok sıkabiliyorsun, ama sanatçılığına laf yok. Beklemeye değmiş, bunu söylemeliyim. Güzel bir resim bu; hatta çok güzel bir resim. Ona armağan etmek istediğine emin misin?"

"Söz verdim."

"Ya metin ne oldu, biter mi yakında?"

"Ayın sonundan önce."

"Haberleşiyor musunuz?"

"Pek sayılmaz. Ağustos'ta bana bir e-posta atıp yeniden Fransa'ya yerleştiğini, Loiret'de çocukluğunun geçtiği evi satın almayı başardığını söyledi. Ama bunların duruma etki etmeyeceğini, ekim sonunda metnin elimde olacağını yazmış. Ona güveniyorum."

VII

Gerçekten de, 31 Ekim sabahı, Jed ekinde, yaklaşık elli sayfalık başlıksız bir metin bulunan bir e-posta aldı, hemen Marylin'le Franz'a da gönderdi, bir yandan da kaygılıydı: Biraz fazla uzun olmamış mıydı? Marylin onun içine su serpti: Aksine, dedi, "hacimli olması" her zaman işe yarar.

Bugün tarihsel açıdan tuhaf olarak değerlendirilse de, Houellebecq'in o metni – Martin'in yapıtı üstüne yazılmış bu önemde ilk metindi– birtakım ilginç sezgiler de içermiyor değildi. Yapıtlarda ele alınan konularla tekniklerin ötesinde, ilk olarak sanatçının çalışmalarındaki birliğe işaret ediyor, öğrenim gördüğü yıllarda dünyadaki işlenmiş ürünlerin özünü yakalamaya çalıştıktan sonra, yaşamının ikinci bölümünde, onların üreticileriyle ilgilenmesini çok mantıklı buluyordu.

Jed Martin'in içinde yaşadığı zamanın toplumuna bakışı, diye vurgular Houellebecq, siyasal bir yorumcununkinden çok bir ırkbilimcininkini andırıyor. Martin, der üsteleyerek, hiç de güdümlü bir sanatçı değil, kalabalığı betimlediği ender resimlerden *Beate Uhse'nin Hisse Senedi Borsası'na Girişi* her ne kadar dışavurumcu dönemi akla getirebiliyorsa da, George Grosz ya da Otto Dix'in sert, yakıcı tarzından çok uzak. Bıkkın bir tavırla Alman porno sanayisinin bu büyük adını alkışlayan, eşofmanlar, başlıklı *sweatshirt*'ler giymiş *trader*'lar Fritz Lang'ın *Mabuse*'lerde sahneye taşıdığı, kabul törenlerinde çarpışıp duran ceketli kentsoyluların doğrudan mirasçısıdır; aynı uzaklıkla, aynı nesnel soğuklukla resmedilmişlerdir. Martin resimlerine verdiği adlarda olsun, resimlerin kendilerinde olsun, hep yalın ve dolambaçsı: Dünyayı betimlerken şiirsel bir işarete, yorumlayıcı bir alt başlığa seyrek başvuruyor. Ama bunu en başarılı yapıtlarından birinde yaptı, *Bill Gates'le Steve Jobs Bilişimin Geleceği Üstüne Konuşuyor* resminin alt başlığı "Palo Alto Konuşması"dır.

Sorgun ağacından bir sandalyeye çökmüş olan Bill Gates, kollarını genişçe açıp karşısındaki adama gülümsüyordu. Üstünde ince kumaş bir pantolon, kısa kollu haki bir

gömlek vardı, çıplak ayaklarına parmak arası terlik giymişti. Buradaki, artık Microsoft'un dünya üstündeki egemenliğini sağlamlaştırdığı, kendisinin de Brunei Sultanı'nı tahtından edip dünyanın en zengin adamı olduğu dönemdeki, koyu mavi takım elbiseler giyen Bill Gates değildi. Sri Lankalı öksüzleri ziyaret eden ya da Batı Afrika ülkelerinde çiçek hastalığına gittikçe daha sık rastlanmasına karşı uluslararası topluluğu uyaran Bill Gates de değildi. Daha ara bir konumda bulunan, gevşemiş, bilgisayar programları alanında dünyanın bir numaralı şirketinin *chairman*'liği görevini bırakmış olmaktan açıkça mutlu olan, kısacası tatile çıkmış bir Bill Gates'ti. Bir tek, camları gözlerini çok büyük gösteren metal çerçeveli gözlüğü kendisinin bir *nerd* olduğu geçmişini anımsatabiliyordu.

Karşısındaki Steve Jobs'sa, beyaz deri kanepede bağdaş kurup oturmuşsa da, tuhaf biçimde ciddiliği, genelde Protestan kapitalizmle ilişkilendirilen *Sorge*'u simgeliyordu. Sağ elinin zorlu bir düşüncede ona yardım etmek istercesine çenesini tutuşunda, karşısındakine çevirdiği kararsız bakışlarda California'lılığı akla getiren hiçbir şey yoktu; Martin'in ona giydirdiği Hawaii gömleği bile hafif kambur duruşunun, yüz hatlarından okunan şaşkın ifadenin yarattığı, genel üzgün havayı dağıtmıyordu.

Hiç kuşkusuz, Jobs'ın evinde buluşmuşlardı. Sade tasarımlı beyaz mobilyalarla canlı renkli etnik örtüler bir aradaydı; odadaki her şey Apple'ın kurucusunun estetik evrenini yansıtıyordu, tüm öğeler ileri teknoloji makinelerinin aşırılığından uzak; efsaneye göre Microsoft'un kurucusunun Seattle yörekentinde yaptırdığı evde öne çıkan bilimkurgu evreninin sınırındaydı. İki adamın arasında, taşları tahtadan bir satranç takımı duruyordu sehpanın üstünde; oyunu bıraktıkları noktada siyahların –yani Jobs'ın– durumu hiç de iç açıcı görünmüyordu.

Bill Gates *Önümüzdeki Yol* adlı özyaşamöyküsünün bazı satırlarında, eksiksiz bir kinizm olarak değerlendirilebilecek bir anlayış sergiler – özellikle de bir şirket için en yenilikçi ürünleri sunmanın ille yararlı olmadığını açıkça itiraf ettiği bölümde. Çoğunlukla rakip şirketlerin ne yaptığına bakmak (o noktada adını vermese de rakibi Apple'dan söz ettiği açıktı), onların ürünlerini piyasaya sürmesini, her yeniliğin ister istemez karşılaştığı güçlüklerle mücadele etmesini, bir şekilde ilk kez yapılan bir işin olumsuz sonuçlarına katlanmasını beklemek yeğdir onun gözünde; ardından, ikinci aşamada, rakip ürünlerden daha ucuz kopyalar çıkararak pazarı ele geçirmek gerekir. Ne var ki, bu görünüşteki kinizm, diye altını çiziyordu Houellebecq metninde, Gates'in asıl gerçeği değildir; gerçek daha çok kapitalizme, gizemli "görünmez el"e olan inancını yinelediği, şaşırtıcı, neredeyse dokunaklı bölümlerde ortaya çıkar; o bölümlerde, yaşanan değişimler ve görünüşteki karşı örnekler ne olursa olsun, sonuçta pazarın her zaman haklı olduğuna, pazarın iyiliğinin her zaman genelin iyiliğiyle

özdeşleştiğine sarsılmaz, kesin inancını açığa vurur. İşte oralarda Bill Gates, özündeki gerçeği ortaya koyarken, sanki bir inanç adamı kimliğine bürünüyor ve Jed Martin de kendisini, kollarını coşkun ve dostça bir tavırla genişçe açmış bir halde, gözlüğü Pasifik Okyanusu'nun üstüne batan güneşin son ışınlarıyla parlarken betimlediğinde, o inancı, kapitalist saflığını resme yansıtmayı başarıyor. Hastalıktan zayıflamış durumda, seyrek bir sakalla kaplı, kaygılı bir yüzle, başını acılı biçimde sağ eline koymuş biçimde betimlediği Jobs'sa, tersine, belki de onuncu kez seyrek ve ilgisiz bir dinleyici topluluğuna vaaz vermek üzereyken, birdenbire kuşkuya kapılan o gezici İncilcilerden birini andırıyor.

Yine de oyunda üstünlük hareketsiz, güçsüz düşmüş, kaybediyor gibi gözüken Jobs'tadır sanki; işte, diye altını çiziyordu Houellebecq, bu resimdeki derin çelişki de bundan kaynaklanıyordu. Jobs'ın bakışlarında yalnızca vaizlere ya da yalvaçlara değil, aynı zamanda Jules Verne'in sık sık betimlediği mucitlere de özgü olan o ateş parlıyordu hâlâ. Martin'in betimlediği satranç taşlarının konumuna dikkatlice bakıldığında, siyahların yenilgisinin kaçınılmaz olmadığını anlıyordu insan; Jobs vezirini gözden çıkarıp gözüpek üç hamlede, fil ve atla mat edebilirdi karşısındakini. Aynı şekilde, yeni bir ürünün baş döndürücü sezgisiyle pazara birden yeni ölçütler dayatabilirdi sanki. İki adamın arkasındaki camlı açıttan, neredeyse gerçeküstü bir zümrüt yeşiliyle boyanmış, hafif bir eğimle kozalaklı ağaç ormanıyla birleştikleri yerde bir dizi yalıyara doğru inen bir çayır manzarası görünüyordu. Daha ötelerde, Pasifik Okyanusu ardı arkası kesilmeyen yaldızlı esmer dalgalarını seriyordu gözler önüne. Çimenliğin üstünde, uzaklarda duran küçük kızlar frizbi oynuyorlardı. Martin'in Kuzey California üstünde, görkemli turunculuğuyla neredeyse olasılık dışı bir biçimde betimlediği batan güneşin ortalığa yayılmış ışınlarıyla akşam oluyordu, dünyanın en gelişmiş bölgesinde akşam oluyordu; Jobs'ın bakışlarından aynı zamanda bu da, vedalaşmaya özgü o sonsuz üzüntü de okunabiliyordu.

İki inançlı pazar ekonomisi yandaşı; aynı zamanda iki kararlı Demokrat Parti destekçisi, ama aynı zamanda kapitalizmin, birbirinden bir Balzac bankacısıyla bir Verne mühendisi kadar farklı olan iki karşıt yüzü. "Palo Alto Konuşması" diye altını çiziyordu Houellebecq, sonuçta çok alçakgönüllü bir altbaşlıktı; Jed Martin resmine *Kapitalizmin Kısa Tarihi* adını da verebilirdi; çünkü resimde anlatılan aslında buydu.

VIII

Bir süre, birtakım tarihler arasında bocalandıktan sonra, açılışın 11 Aralık Çarşamba günü olmasına karar verildi – en uygunu buydu, Marylin'e göre. Bir İtalyan basımevinde hızla basılan kataloglar tam zamanında geldi. Şık, hatta epey gösterişli olmuşlardı – bu konuda pintilik etmemek gerek, demişti Marylin, Franz da gitgide daha çok onun sözünü dinler olmuştu, tuhaftır, Marylin telefon konuşmalarını yaparken, galerici oda oda fino köpeği gibi ardından gidiyordu.

Girişin yakınlarına bir yığın katalog koyup, resimlerin nasıl asıldığına baktıktan sonra, saat yedide olması öngörülen açılışa kadar yapacak işleri kalmamıştı, galericiyse gerilmeye başlamıştı; siyah Diesel kotunun üstüne acayip, işlemeli bir Slovak köylüsü gömleği giymişti. Fazlasıyla havalı olan Marylin'se cep telefonundan birkaç ayrıntıyı denetliyor, bir resimden ötekine gidiyordu, tabii Franz da adım adım izliyordu onu. *It's a game, it's a million dollargame*.[18]

Saat altı buçuğa doğru, Jed iki yardımcısının dönüp durmasından sıkılmaya başlamıştı, biraz dolaşacağını söyledi. "Şöyle sokaklarda bir gezinip geleyim, biraz sokaklarda yürüyeceğim sadece, endişelenmeyin, yürümek bana iyi gelecek."

Son söylediği aslında abartılı bir iyimserlik içeriyordu, Vincent-Auriol Bulvarı'na adım attığı an anladı bunu. Arabalar çamur sıçrata sıçrata, hızla geçip gidiyorlardı, hava soğuktu, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu, işte o akşam Vincent-Auriol Bulvarı'yla ilgili söylenebilecek şeyler yalnızca bunlardı. Gözün algılayabildiği enerji merkezleri, arzu, mutluluk, sevinç uyandırabilecek toplumsal öneriler Casino Süpermarket ve bir Shell istasyonuyla sınırlıydı. Bu yaşam alanlarını Jed zaten biliyordu; Hôpital Bulvarı'ndaki Franprix'den alışveriş yapmaya başlamadan önce, yıllar boyu Casino Süpermarket'in gediklisi olmuştu. Shell istasyonuna gelince, onu da iyi biliyordu; pek çok pazar oradan Pringles ve Hepar su almıştı, ama bu akşam gereği yoktu, bir kokteyl olacaktı kuşkusuz, *ikram servisi yapan bir şirket*'le anlaşmışlardı.

Yine de, onlarca müşterinin arasından daldı büyük süpermarkete, birtakım değişikliklerin yapıldığı gözüne hemen çarptı. Kitapların satıldığı alanın yanında, şimdi

pek çok gazete ve derginin durduğu bir bölüm vardı. İtalyan erişteleri daha da çeşitlenmişti, kuşkusuz İtalyan erişte lerinin yükselişi durdurulamıyordu; mağazadaki yemek bölümlerine de göz kamaştırıcı, gıcır gıcır, bazıları insanın ağzını sulandıracak on beş kadar çeşit sunan, selfservis bir Salata Bar eklenmişti. İşte ona bakınca geri dönmek istedi; içinde *müthiş* bir geri dönme isteği duydu, derdi Houellebecq olsa, Jed, orta yaşlı birkaç kadının sunulan salata kompozisyonlarının kalori değerini kuşkuyla hesaplamaya çalıştığı Salata Bar'ın karşısında birdenbire yazarı özlediğini fark etmişti. Houellebecq'in de tıpkı kendisi gibi büyük süpermarketlerden, onun deyişiyle *gerçek* süpermarketlerden hoşlandığını biliyordu; az çok ütopik ve uzak bir gelecekte, farklı mağaza zincirlerinin insanların tüm gereksinimlerini karşılayacak tek bir süpermarkette toplanmasını istiyordu ikisi de. Baştan aşağı yenilenmiş Casino Süpermarket'e birlikte gelebilselerdi, yepyeni ürün bölümlerini ya da besinlerin üstündeki yeni, eksiksiz ve kolay anlaşılır etiketleri fark ettiklerinde birbirlerini dirsekle dürtselerdi ne kadar güzel olurdu!..

Houellebecq'e karşı bir *arkadaşlık duygusu* mu beslemeye başlamıştı yoksa? Hayır, o kadar da değil, Jed o tür bir duyguyu besleyebileceğini hiç sanmıyordu: Yeniyetmeliğini, ilk gençliğini hiç sıkı arkadaşlık kurmadan geçirmişti, oysa yaşamın o dönemlerinin arkadaşlıkların doğmasına elverişli olduğu düşünülür; arkadaşlığın şimdi, *sonradan* ortaya çıkması pek akla yatkın gelmiyordu. Ama sonuçta, buluşmalarından zevk almıştı, özellikle de metnini sevmişti, hatta yazarın resim kültüründen bütünüyle yoksun olduğu düşünülürse, şaşırtıcı bir sezgi bulmuştu yazdıklarında. Elbette onu açılışa çağırmıştı; Houellebecq "uğramaya çalışacağını" söylemişti, bu da onu görme şansı yok gibi demekti. Telefonda konuşurlarken, yeni evini düzenleme konusunda çok heyecanlıydı: İki ay öncesinde, çocukluğunu geçirdiği köye yaptığı bir tür duygusal hac gezisinden dönüşte, içinde büyüdüğü evin satışa çıktığını öğrenmişti. Bunu "kesinlikle mucizevi" bir şey, yazgının bir işareti olarak görmüş, fiyat üstünde bile tartışmadan evi hemen satın almış, eşyasını oraya taşımıştı –eşya derken, birçok koli zaten hiç açılmamıştı bile– şimdi de mobilya bulmaya çalışıyordu. Aslında yalnızca bundan söz etmişti, Jed'in resmi umurunda değildi sanki; Jed yine de, açılıştan ve serginin kimi zaman geç kalmış birkaç gazetecinin geldiği ilk günlerinden sonra, resmi ona götüreceğine söz vermişti.

Saat aşağı yukarı yediyi yirmi geçe, Jed galeriye döndüğünde, galerinin sütunlarının arasında, resimlerin arasında dolaşan yaklaşık elli kişinin gelmiş olduğunu gördü camdan. İnsanlar tam saatinde gelmişlerdi, büyük olasılıkla iyiye işaretti bu. Marylin onu uzaktan görünce, zafer işareti olarak yumruğunu salladı.

"Şahane…" dedi yanına geldiğinde. "Çok şahane."

Gerçekten de, Jed birkaç metre ötede, Franz'ın François Pinault'yla konuştuğunu gördü, Pinault'nun yanında kendisine sanat vakfının yönetiminde yardım eden, büyük olasılıkla İran kökenli, çok güzel bir kadın vardı. Galerici zorlanıyor gibi görünüyor, aşırı hareketlerle elini kolunu savuruyordu, Jed yardımına koşmak istedi içten içe, derken aslında hep bildiği, Marylin'in birkaç gün önce açıkça söylediği şeyi yeniden anımsayıverdi: Franz ağzını açmadığında daha iyi oluyordu.

"Bu kadar da değil…" diye sürdürdü basın temsilcisi. "Gri takımlı adamı görüyor musun?" Otuz yaşlarındaki, zeki görünüşlü, son derece iyi giyimli, takım elbisesi, kravatı ve gömleğiyle açık gri tonlarının incelikli bir yelpazesini sunan, genç bir adama işaret ediyordu. *Gazeteci Jean-Pierre Pernaut Bir Yayın Kurulu Toplantısında Ateşli Bir Konuşma Yapıyor* adlı resmin önünde duruyordu, Jed'in nispeten eski bir resmiydi bu, ele aldığı özneyi ilk kez o tabloda çalışma arkadaşlarıyla birlikte resmetmişti. Anımsıyordu da, resmi yaparken gerçekten zorlanmıştı, Jean-Pierre Pernaut'nun, etkileyici önderlerini tuhaf biçimde, hem hayranlıkla, hem de bıkkınlıkla dinleyen iş arkadaşlarını betimlemek hiç kolay olmamıştı, neredeyse altı ay onlarla uğraşmıştı. Ama o resim onu özgürleştirmişti, neredeyse hemen sonrasında *Mimar Jean-Pierre Martin Şirketinin Müdürlüğünden Ayrılırken* adlı resme, genel anlamda da iş dünyasını konu alan tüm büyük kompozisyonlarına el atmıştı.

"Bu adam, Roman Abramoviç'in Avrupa'daki satın alma görevlisi," dedi Marylin. "Ona Londra'da, Berlin'de rastlamıştım, ama Paris'te kendisini daha önce hiç görmemiştim; bir çağdaş sanat galerisinde de ilk kez görüyorum."

"Daha açılış akşamında yapıtların için rekabet başladıysa bu çok iyi," diye sürdürdü. "Bu çevre küçüktür, insanlar birbirlerini tanırlar, fiyatları tahmin etmeye, hayal etmeye başlayacaklar. Dolayısıyla, en azından iki kişi gerekiyor. Oysa burada…" Jed'i şaşırtan, gönül çelici, muzip bir gülümseme belirdi yüzünde, bir an gencecik bir kız gibi görünmüştü. "Oysa burada, üç kişi var… Şuradaki, Bugatti resminin önündeki adamı görüyor musun?" Yüzü bitkin, hafif şiş, kır, küçük bir bıyığı olan, üstüne doğru dürüst oturmayan, siyah bir takım elbise giymiş, yaşlı bir adamı işaret ediyordu. "Adı Carlos Slim Helú. Lübnan kökenli bir Meksikalı. Dış görünüşü pek iç açıcı değil, biliyorum; ama telekomünikasyon alanında çok para kazandı: Tahminlere göre, dünyanın üçüncü ya da dördüncü büyük serveti onda. Aynı zamanda koleksiyoncu…"

Marylin'in *Bugatti* resmi olarak adlandırdığı tablonun adı aslında *Mühendis Ferdinand Piëch Molsheim'daki Üretim Atölyelerini Ziyaret Ederken*'di, dünyanın en hızlı –ve en pahalı– arabası olan Bugatti Veyron 16.4, gerçekten o atölyelerde üretilmişti. Dört turboyla güçlendirilmiş, 1001 beygir gücündeki, on altı W silindirli bir motoru olan araba saatte 0-100 km'yi 2,5 saniyede alıyordu, azami hızı 407 km/s'ydi.

Piyasadaki hiçbir lastik bu hıza dayanamıyordu, Michelin o araba için özel lastikler geliştirmek zorunda kalmıştı.

Slim Helú resmin önünde en az beş dakika durdu, yerini fazla değiştirmedi, birkaç santimetre uzaklaşıp yaklaştı sadece. Jed'in de fark ettiği gibi, o boyutta bir resim için en uygun uzaklığı seçmişti; belli ki gerçek bir koleksiyoncuydu.

Meksikalı milyarder sonra arkasını dönüp çıkışa yöneldi; ne kimseyle selâmlaştı, ne de konuştu. O geçerken, François Pinault ona sert sert baktı; böylesi bir rakip karşısında, Bretagne'lı işadamının pek şansı yoktu. Slim Helú ona hiç bakmadan, galerinin önüne park etmiş siyah bir Mercedes limuzinin arkasına bindi.

Roman Abramoviç'in adamı da *Bugatti tablosu*'na yaklaştı. Tuhaf bir yapıttı gerçekten de. Jed onu yapmaya başlamadan birkaç hafta önce, Montreuil'deki bitpazarından, çok düşük bir fiyata –olsa olsa atık kâğıt fiyatına– *Pékin-Information*'la *La Chine en construction* dergilerinin eski sayılarından satın almıştı, resimde de onu Çin sosyalist gerçekçiliğine yaklaştıran geniş ve hafif bir tarz benimsemişti. Atölyeleri ziyareti sırasında Ferdinand Piech'in arkasından yürüyen mühendislerle makinecilerin oluşturduğu, geniş V şeklindeki grup, diyecekti sonradan birçok belgeye başvuran kavgacı bir sanat tarihçisi, *La Chine en construction*'un 122. sayısında kullanılmış, *Hunan Bölgesinde Pirinç Tarlaları İçin İleri!* adlı resimdeki, Mao Zedong'a eşlik eden tarımbilim mühendisleriyle orta-yoksul köylülerin oluşturduğu gruba çok benziyordu. Kaldı ki başka sanat tarihçilerinin de uzun zamandır altını çizdikleri gibi, Jed'in suluboya tekniğini denediği tek resimdi bu. Grubun iki metre önünden ilerleyen mühendis Ferdinand Piech sanki yürümüyor da yüzüyor, açık renk epoksi kaplı zeminin birkaç santimetre üstünde havada süzülüyordu. Farklı üretim aşamalarındaki Bugatti Veyron şasilerine üç tane alüminyum bölme eşlik ediyordu; arka planda, baştan aşağı camlı duvarlar Vosges panoramasına bakıyordu. Tuhaf bir rastlantı sonucu, diyordu Houellebecq katalog metninde, bu Molsheim kasabası ve çevresindeki Vosges manzaraları Michelin haritaları ve uydu fotoğraflarının da merkezindeydiler, Jed onlarla on yıl önce ilk kişisel sergisini açmıştı.

Yalnızca akılcı, hatta dar görüşlü bir anlayış sergileyen Houellebecq'in kuşkusuz ilginç ama kendi içinde sadece küçük bir öykü barındıran bir şey olarak dikkat çektiği bu nokta, Patrick Kéchichian'ı her zamankinden de gizemci, ateşli bir makale yazmaya itecekti: Sanatçı, bize insanla birlikte dünyanın yaratılışına katkıda bulunan bir Tanrı'yı gösterdikten sonra, diye yazmıştı, bu kez Tanrı'nın insan olarak ortaya çıkışını ele alıp, insanların arasına inen Tanrı'yı gösteriyordu bize. Göğün uyumlu güzelliğinden uzaktaki Tanrı, şimdi insan işçiliğinin kutsallığını kendi varlığıyla yüceltmek için "ellerini makine yağına bulamaya" gelmişti. Hem gerçekten insan, hem gerçekten Tanrı

olduğundan, çalışkan insanlığa ateşli sevgisinin özveriyle dolu armağanını sunmaya gelmişti. Mühendis Ferdinand Piëch'i izlemek üzere bölmesinden çıkmış soldaki makinecinin duruşunda, diye üsteliyordu, İsa'nın, "Bundan böyle balık yerine insan tutacaksın" çağrısı üstüne ağlarını bırakan Petrus'un duruşunu görmemek elde miydi? Bugatti Veyron 16,4'ün son üretim aşamasında görülmemesini de, yeni Kudüs'e bir gönderme olarak yorumluyordu.

Le Monde bu makaleyi yayımlamayı reddetmişti, sanat sayfasının yöneticisi Pépita Bourguignon bu "yobaz saçmalığı" yayımlanırsa istifa edeceğini söylemişti; ama makale bir sonraki ay *Art Press*'te yayımlanacaktı.

"Şu aşamada, basını pek iplemiyoruz. Asıl olay burada," dedi Marylin akşamın sonunda, Pépita Bourguignon'un gelmemiş olması Jed'i kaygılandırıyordu.

Saat ona doğru, son konukların da gitmesinden sonra, ikram servisi yapan şirketin çalışanları örtüleri katlarken, Franz galerinin girişinin yakınlarında, yumuşak plastikten bir sandalyeye kendini atıverdi. "Anam ağladı be…" dedi. "Harbiden anam ağladı." Canı çıkmış, ilgisini çekebileceğini düşündüğü herkese bıkıp usanmadan Jed'in sanatsal geçmişini ya da galerisinin tarihini anlatıp durmuş, bütün gece aralıksız konuşmuştu; Jed'se arada sırada başını sallamakla yetinmişti.

"Rica etsem bana bir bira getirir misin? Arkadaki buzdolabında olacak."

Jed altılı bir Stella Artois birası paketiyle döndü. Franz bir tane alıp şişeden kafasına dikiverdi, ardından konuşmaya başladı.

"E şimdi, artık teklifleri beklemekten başka yapacak bir şey yok," dedi. "Bir haftaya her şey anlaşılır."

IX

Jed Notre-Dame de la Gare Kilisesi'nin önüne vardığında, incecik, insanın iliklerine işleyen bir yağmur yağmaya başladı birden, uyarı gibi, birkaç saniye sonra da kesiliverdi. Girişe çıkan birkaç basamağı tırmandı. Kilisenin iki kanatlı kapısı her zamanki gibi ardına kadar açıktı; içeride kimse görünmüyordu. Duraksadı, ardından geri döndü. Jeanne-d'Arc Sokağı üstünden asma demiryolu geçen Vincent Auriol Bulvarı'na dek iniyordu; uzaklarda, Pantheon'un kubbesi görünüyordu. Gökyüzü koyu ve mat griydi. Sonuçta, Tanrı'ya söyleyecek fazla bir şeyi yoktu; en azından o anda.

Nationale Meydanı boştu, yapraklarını dökmüş ağaçların aralarından Tolbiac Fakültesi'nin dikdörtgen, iç içe geçmiş yapıları seçiliyordu. Jed Château-des-Rentiers Sokağı'na saptı. Randevuya erken gelmişti, ama Franz oradaydı, bir masaya kurulmuş bir kadeh kırmızı sofra şarabı içiyordu, bunun ilk kadehi olmadığı belliydi. Yüzü kıpkırmızı, saçı sakalı birbirine karışmış haldeydi, haftalardır uyumamış gibi görünüyordu.

"Şöyle diyeyim," dedi Jed masaya otururken. "Neredeyse tüm resimler için teklif aldım. Biraz daha yüksek fiyat istedim, biraz daha yükseltebilirim, sonuçta şu anda ortalama fiyat, resim başına aşağı yukarı beş yüz bin avro."

"Ne dedin?"

"Duydun: beş yüz bin avro."

Franz karmakarışık saç tutamlarını burup duruyordu; Jed bu tikini ilk kez fark ediyordu. Kadehini bitirip yenisini söyledi.

"Şimdi satarsam," diye sürdürdü, "otuz milyon avro gibi bir para kazanırız; yaklaşık."

Kafe sessizliğe gömülmüştü. Yanlarında oturan, zayıf mı zayıf, gri pardösülü, yaşlı adam Picon birasının başında uyukluyordu. Ayağının dibindeki, sıçan avcısı, beyaz-kızıl, şişman, küçük köpek de sahibi gibi uyukluyordu. Yeniden yağmur çiselemeye başladı.

"Ee?" diye sordu Franz bir dakikanın sonunda. "Ne yapayım? Şimdi mi satayım?"

“Nasıl istersen.”

“Ne demek nasıl istersen, manyak mısın sen! Sözünü ettiğimiz miktarı anlamadın galiba?” Neredeyse bağırmıştı, yanlarındaki yaşlı adam irkilerek uyandı; köpek de zar zor doğrulup onlara doğru homurdandı.

“On beş milyon avro… Adam başına on beş milyon avro…” diye sürdürdü Franz daha sakince, ama sesi kısılmıştı. “Ama bu seni hiç ırgalamıyor sanki…”

“Irgalamaz olur mu? Kusura bakma,” diye yanıtladı hemen Jed. “Şaştım kaldım doğrusu,” diye de ekledi biraz sonra.

Franz tiksintiyle karışık, kuşkulu bir bakışla süzdü onu. “Peki öyleyse,” dedi sonunda. “Larry Gagosian değilim ben, sinirlerim kaldırmıyor bu tür işleri. Şimdi satacağım.”

“Kesinlikle haklısın,” dedi Jed bir dakika geçtikten sonra. Yeniden sessizleşmişti ortalık, bir tek içi rahatlayıp yeniden sahibinin ayağının dibine kıvrılan sıçan avcısının horultuları duyuluyordu.

“Söyle bakalım…” diye söze girdi Franz. “En iyi teklifi hangi resim aldı, tahmin et.”

Jed bir an düşündü. “Bill Gates’le Steve Jobs almış olabilir…” dedi sonunda.

“Aynen. Neredeyse bir buçuk milyon avro önerdiler. Sanırım Jobs’ın hesabına çalışan Amerikalı bir komisyoncu.”

“Uzun zamandır…” diye sürdürdü Franz gergin, neredeyse öfkeli bir tonla, “uzun zamandır sanat piyasasına yeryüzünün en zengin işadamları egemen. Bugün ilk kez, estetik alanda en öncü yapıtlardan birini satın almalarının yanı sıra, kendilerini betimleyen bir resmi alma fırsatı yakaladılar. Portrelerini yapmanı isteyen işadamlarından, sanayicilerden ne kadar çok teklif aldım bilemezsin. Eski Rejim’in saray resmi dönemine döndük… Diyeceğim şu ki, şu sıra üstünde baskı var, büyük bir baskı. Houellebecq’e resmini vermeyi düşünüyor musun hâlâ?”

“Tabii ki. Söz verdim.”

“Keyfin bilir. Güzel bir armağan. Yedi yüz elli bin avro değerinde bir armağan… Ama hak etti doğrusu. Yazdığı metin çok önemli bir rol oynadı. İzlediğin yoldaki sistemli, kuramsal tarafa dikkat çekerek, yeni figürcülerden, o sefillerden sayılmana engel oldu… Resimleri tabii ki Eure-et-Loir’daki hangarda bırakmadım, bir bankada kasa kiraladım. Sana bir belge vereceğim, istediğin zaman Houellebecq’in portresini gider alırsın.”

“Ayrıca, biri beni ziyarete geldi,” diye sürdürdü Franz, kısa bir süre daha sessiz kaldıktan sonra. “Genç bir Rus kadın, sanırım kim olduğunu anladın.” Bir kartvizit çıkarıp Jed’e uzattı. “Çok güzel bir kadın…”

Hava kararıyordu. Jed kartviziti ceketinin iç cebine koyup, tek kolunu giydi.

“Bekle…” diye araya girdi Franz. “Gitmeden, durumu iyice anladığından emin olmak istiyorum. Dünyanın en zenginleri arasında sayılan elli kadar adam aradı beni. Kimi zaman asistanlarıydı arayan, ama çoğunlukla bizzat aradılar. Her biri portresini yapmanı istiyor. Her biri sana bir milyon avro öneriyor – hem de en az.”

Jed ceketini giydi, para ödemek için cüzdanını çıkardı.

“Ben ısmarlıyorum…” dedi Franz sinsi bir ifadeyle. “Yanıt verme, gerek yok, ne diyeceğini biliyorum. Düşünmek isteyeceksin; birkaç gün sonra arayıp yapmayacağını söyleyeceksin. Sonra da duracaksın. Seni tanımaya başladım, hep böyleydin, Michelin haritaları döneminde de aynıydın: Yıllarca köşene çekilip çalışıyor, didiniyorsun; çalışmaların sergilendikten sonra da, adın duyulduktan sonra da, bırakıveriyorsun.”

“Tamam da, durum şimdi biraz farklı. Bu dizide, *Sanat Piyasasını Bölüşen Damien Hirst’le Jeff Koons* resmini yapmaktan vazgeçtiğim an yerimde saymaya başladım.”

“Evet, biliyorum; hatta sergiyi de bu yüzden açmaya karar vermiştim. Bir yandan da o resmi tamamlayamamış olmana seviniyorum. Oysa, fikri sevmiştim, tasarın tarihsel açıdan çok yerindeydi, belli bir dönemde sanatın durumu üstüne oldukça doğru bir tanıklıktı. Bir sürü öğe birbirine karışıyordu: bir yanda, *fun*, cinsellik, *kitsch*; öte yanda *trash*, ölüm, kinizm. Ama senin durumunda, o ister istemez kendisinden daha zengin meslektaşlarının başarısını kıskanan, ikinci sınıf bir sanatçının yapıtı olarak değerlendirilecekti; öyle bir noktaya gelindi ki piyasada başarı her şeyi haklı gösteriyor, değerli kılıyor, tüm kuramların yerini alıyor, kimse daha ötesini göremiyor, kimse. Şimdi artık o resmi yapabilirsin, şu an Fransızlar arasında en çok para kazanan sanatçısın; ama biliyorum ki yapmayacaksın, başka bir işe kalkışacaksın. Belki sadece portre yapmayı bırakacaksın; belki de genel anlamda figürlü resmi; belki de resmi bırakırsın, fotoğrafa dönersin yeniden, orasını bilemiyorum.”

Jed konuşmuyordu. Yan masadaki yaşlı adam uyuklamayı bırakıp kalktı, kapıya yöneldi; köpeği de zar zor izliyordu onu, şişko bedeni kısa bacaklarının üstünde sallanıp duruyordu.

“Her şekilde,” dedi Franz, “senin galericin olarak kalacağımı bilmeni istiyorum. Ne olursa olsun.”

Jed onayladı. Mekânın patronu ardiyeden çıktı, tezgâhın üstündeki neon lambayı yaktı, Jed’e bakıp başını salladı; Jed de karşılık verdi. Oranın gediklisi olmuşlardı, hatta şimdilerde eski müşteri bile sayılırlardı, ama aralarında yakınlık olmamıştı hiç.

Mekânın patronu on yıl kadar önce Jed'in kendisinin ve kafenin fotoğrafını çekmesine izin verdiğini bile unutmuştu, o fotoğraf sıradan meslekler dizisinin ikinci resmi olan *Claude Vorilhon, Bar-Tabac Yöneticisi*'nin –Amerikalı bir borsa komisyoncusu üç yüz elli bin avro önermişti o resme– esin kaynağı olacaktı. Onları herhangi bir özelliği olmayan müşterilerden sayıyordu, mekânına gelen öteki insanlarla ne aynı yaştaydılar, ne de aynı çevredendiler, sonuçta *hedef kitlesi*'nden değildiler.

Jed ayağa kalktı, Franz'ı bir daha ne zaman göreceğini düşünüyordu, birden artık *zengin biri* olduğunu anladı, tam kapıya yönelecekken Franz, "Noel'de ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Hiç. Babamı göreceğim, her zamanki gibi."

X

Aslında pek de her zamanki gibi değil, diye düşündü Jed, Jeanne-d'Arc Meydanı'na doğru çıkarken. Telefonda, dünya babasının başına yıkılmış gibiydi, önce her yıl yedikleri yemeği iptal etmeye kalktı. "Kimseye yük olmak istemiyorum…" Rektum kanseri birden ilerlemişti, *mal kaybına uğruyordu* şimdilerde, öyle demişti mazoşistçe bir zevk alarak, yapay anüs takmaları gerekecekti. Jed ısrar edince, oğlunun onu evinde ağırlaması koşuluyla, görüşmeyi kabul etmişti. "İnsanların yüzlerini görmeye katlanamıyorum artık…"

Jed, Notre-Dame de la Gare Kilisesi'nin önüne geldiğinde duraksadı, ardından içeri girdi. Kilise önce boşmuş gibi geldi ona, ama sunağa doğru ilerleyince, en fazla on sekiz yaşında, sıralardan birinde, bir Meryem yontusunun önünde diz çökmüş, siyahi bir genç kız gördü; kısık sesle bir şeyler mırıldanıyordu. Duasına odaklandığından, onunla hiç ilgilenmemişti. Diz çöktüğü için çıkıklaşan kıçı, beyaz incecik kumaştan pantolonuna iyice oturmuştu, Jed istemeden de olsa bunu fark etti. Bağışlanmasını istediği günahlar mı işlemişti? Yoksa annesi ya da babası mı hastaydı? Büyük olasılıkla ikisi birden. İnancı sağlam görünüyordu. Tanrı'ya inanmak rahatlatıcı bir şey olsa gerekti: Başkaları için artık bir şey yapılamadığında –yaşamda da genellikle öyle oluyordu, işin özünde hemen hemen her zaman olan biten buydu, özellikle de babasının kanseri söz konusu olduğunda– geriye *onlar için dua etme* seçeneği kalıyordu.

Dışarı çıktı, hiç keyfi kalmamıştı. Jeanne-d'Arc Sokağı'nda akşam oluyordu, arabaların kırmızı ışıkları Vincent-Auriol Bulvarı'na doğru yavaş yavaş uzaklaşıyordu. Uzakta, Pantheon'un kubbesine tuhaf, yeşilimtırak bir ışık düşmüştü, sanki uçan daireler Paris bölgesine yoğun bir saldırı düzenliyorlardı. Kuşkusuz, kentte, şurada burada, insanlar ölüyordu tam o anda.

Ne var ki, ertesi gün, aynı saatte, fantezi mumlar yakıyor, sehpaya *deniz kabuğu içinde somonlar* koyuyor, o sırada da karanlık Alpes Meydanı'na uzanıyordu. Babası

altıda geleceğini söylemişti.

Saat altıyı bir geçe aşağıdan kapıyı çaldı. Jed otomatiğe bastı, asansör yukarı çıkana dek yavaş yavaş, derin derin soluk alıp verdi.

Babasının sert yanaklarına dokundurdu yanaklarını hızla, babası odanın ortasında hareketsiz kalakalmıştı. "Otursana…" dedi. Babası hemen söz dinleyip bir sandalyeye ilişiverdi ve çevresine utangaççça bakmaya başladı. Daha önce gelmemişti, diye düşündü birden Jed, daha önce daireme hiç gelmemişti. Paltosunu da çıkarmasını söylemeliydi ona. Babası gülümsemeye çalışıyordu, bir yerlerinin kesilmesine yiğitçe katlanan bir adam gibi biraz da. Jed şampanya açmak istedi, elleri biraz titriyordu, soğutucudan çıkardığı beyaz şarap şişesini az kalsın düşürecekti; ter içinde kalmıştı. Babası hâlâ gülümsüyordu, donuk bir gülümsemeydi yüzündeki. Yaklaşık elli kişinin çalıştığı bir şirketi canlılıkla, kimi zaman sertlikle yöneten, kimilerini kovan, kimilerini işe alan; on milyonlarca, bazen yüz milyonlarca avro değerindeki sözleşmeler üstünde pazarlık yapan bir adam ne hale gelmişti? Ama ölümün yaklaşması insanı uysal kılar, o akşam da her şeyin olabildiğince iyi geçmesini istiyormuş gibi görünüyordu, özellikle sorun çıkarmamaya özen gösteriyordu, büyük olasılıkla yeryüzündeki tek arzusu artık buydu. Jed şampanyayı açmayı başardı, biraz gevşemişti.

"Başarılarını duydum…" dedi babası kadehini kaldırarak. "Başarına içelim."

Üstüne konuşulabilecek bir şey bu, diye düşündü Jed hemen, buradan girilebilirdi söze, resimlerinden, on yıl önce başladığı çalışmadan, resim aracılığıyla bir toplumun işleyişine katkıda bulunan farklı çarkları betimleme isteğinden söz etti. Bir saat boyunca konuşurken rahattı, bir yandan da düzenli aralıklarla önce şampanya, sonra da şarap koyuyordu kadehlere, önceki gün ikram servisinden satın aldığı yemekleri yiyorlardı, üstelik masada söylediklerini daha önce kimseye söylememişti, bunun ertesi gün farkına vardı. Babası onu dikkatle dinliyor, arada sırada soru soruyor, bir çocuk gibi şaşkın ve meraklı görünüyordu, özetle peynir faslına kadar her şey çok iyi gitti, derken Jed'in heyecanı kaybolmaya başladı, yemekle içkinin ağırlığıyla babası da çökmüştü. Yine de yemek onu neşelendirmişti ve kısık sesle, "İçine edeyim böyle işin… Yapay anüs de ne be…" dediğinde, gerçek bir üzüntü duymuyormuş da sadece inanamıyormuş gibi başını sallamıştı.

"Aslında," dedi hafif çakırkeyif bir halde, "bir anlamda, annenin bunları görmemesine seviniyorum. Onun kadar ince, onun kadar zarif biri… bedensel düşkünlüğü kaldıramazdı."

Jed donup kaldı. Hah işte, dedi kendi kendine. Hah işte, *başlıyoruz*; yıllar sonra, konuşacak. Ama babası onun yüzündeki ifadenin değiştiğini fark etmişti.

“Bu akşam sana annenin neden intihar ettiğini söylememi bekleme!” dedi üstüne basa basa, neredeyse öfkeyle. “Sana söylemeyeceğim çünkü ben de bilmiyorum!” Hemen arkasından sakinleşti, yatıştı. Jed terliyordu. Belki de içerisi fazla sıcaktı, ısıtıcıyı ayarlamak olanaksız sayılırdı, yine bozulmasından korkuyordu sürekli, parası olduğuna göre yakında taşınacaktı, tabii ya, insanlar para kazandıklarında öyle yaparlar, yaşama alanlarını iyileştirmek isterler, iyi de nereye taşınacaktı? Eve ilişkin özel beklentileri yoktu hiç. En iyisi burada kalmak, bazı şeyleri elden geçirtmek, her şekilde ısıtıcıyı değiştirtmekti. Ayağa kalktı, aletin kumandasıyla oynadı biraz. Babası başını sallıyor, kısık sesle bir şeyler söylüyordu. Jed onun yanına döndü. Elini tutması, omzuna dokunması ya da bir şey yapması gerekiyordu belki, ama nasıl yapacaktı ki? Hiç yapmamıştı. “Yapay anüs…” diye mırıldandı yeniden, dalgın bir sesle.

“Yaşamımızın onu tatmin etmediğini biliyorum,” dedi sonra; “ama bu ölmek için yeterli bir gerekçe mi? Ben de yaşamımdan tatmin olmuyordum, itiraf edeyim ki maddi açıdan namussuz ve adilikte sınır tanımayan yatırımcıların denetiminde, geri zekâlı turistlere saçma sapan yazlıklar yapmak değildi mimarlıktan beklediğim; ama ne yaparsın, iş, alışkanlıklar böyleydi… Büyük olasılıkla, annen asıl yaşamı sevmiyordu, hepsi bu. Beni en çok sarsan şey, olayın hemen öncesinde onunla karşılaşan komşunun anlattıkları. Alışverişten dönüyormuş, büyük olasılıkla zehri almıştı – nereden aldığını hiç öğrenemedik. Kadın bana onun inanılmaz derecede mutlu, coşmuş ve mutlu göründüğünü söyledi. Sanki tatile çıkmaya hazırlanan birini andırıyormuş. Siyanür almış, neredeyse ânında ölmüş; acı çekmediğinden kesinlikle eminim.”

Ardından sustu, sessizlik uzun süre devam etti. Jed bilincini yitiriyor gibi hissediyordu. Gözünün önüne otları hafif bir esintiyle sallanan, engin çayırlar geliyordu, ışık sonsuz bir ilkbaharınki gibiydi. Birden aydı, babası başını sallamayı ve mırıldanmayı sürdürüyor, kendi içinde dayanılmaz bir tartışma yaşıyordu. Jed duraksadı, tatlı almıştı; buzdolabında çikolatalı profiterol vardı. Çıkarmalı mıydı onu? Yoksa annesinin intiharıyla ilgili daha çok şey öğrenmek için beklemeli miydi? Aslında, annesine ilişkin hiçbir şey anımsamıyordu. Ama babası için bu önemli olsa gerekti. Profiterol için biraz daha beklemeye karar verdi.

“Hiç başka kadın tanımadım…” dedi babası vurgusuz bir sesle. “Ama hiç. Aklımdan bile geçmedi.” Sonra yine mırıldanmaya, başını sallamaya başladı. Jed en sonunda profiterolü çıkarmaya karar verdi. Babası tatlıya şaşkınlıkla, önceki yaşamında kendisini ona hazırlayan hiçbir şey olmamışçasına baktı. Bir top alıp parmaklarında çevirdi, köpek pisliğine bakar gibi ilgiyle inceledi; derken ağzına attı.

Bunu iki-üç dakikalık sessiz bir taşkınlık izledi, pastanenin verdiği karton kutudan profiterol toplarını birer birer, hiç konuşmadan, kudurmuşçasına alıp hemencecik

yutuveriyorlardı. Sonra sakinleştiler, Jed kahve içmeyi önerdi. Babası kabul etti.

"Canım sigara çekti…" dedi. "Var mı sende?"

"içmiyorum." Jed hemen kalktı. "Ama almaya gidebilirim. Italie Meydanı'nda akşam geç saatlere kadar açık olan bir tütüncü biliyorum. Üstelik…" Saatine baktı inanamıyormuş gibi. "Saat daha sekiz."

"Noel akşamında bile açık mıdır sence?"

"Şansımı deneyeyim."

Paltosunu giydi. Çıktığında, şiddetli fırtına tokat gibi çarptı yüzüne; kuşbaşı büyüklüğündeki kar taneleri dönüyordu dondurucu havada, sıfırın altında on derece olsa gerekti. Italie Meydanı'ndaki tütüncü kapatmak üzereydi. Dükkân sahibi homurdanarak tezgâhın arkasına geçti.

"Ne istemiştiniz?"

"Sigara."

"Hangi marka?"

"Bilmem. İyi bir sigara."

Öteki kızgın kızgın baktı. "Dunhill! Dunhill ve Gitanes! Bir de çakmak!.."

Babası yerinden kımıldamamıştı, hâlâ iskemlesine gömülmüş oturuyordu, kapının açıldığını duyduğunda bile tepki vermedi. Gitanes paketinden bir sigara çıkardı, merakla inceledikten sonra yaktı. "Yirmi yıldır içmemiştim…" dedi. "Ama şimdi artık ne önemi var ki?" Bir nefes çekti, sonra bir daha. "Sertmiş…" dedi. "Güzelmiş. Benim gençliğimde, herkes sigara içerdi. İş toplantılarında, kafede laflarken, sürekli sigara içilirdi. Her şey nasıl da değişiyor…"

Oğlunun önüne koyduğu konyaktan bir yudum aldı, yeniden sustu. Sessizlikte Jed rüzgârın uğultusunu duyuyordu, gittikçe daha şiddetleniyordu. Pencereye baktı: Kar taneleri daha yoğun biçimde dönüp duruyorlardı, gerçek bir fırtına kopacaktı.

"Sanırım her zaman mimar olmak istedim…" diye söze girdi yeniden babası. "Çocukken hemen hemen tüm çocuklar gibi hayvanlarla ilgilenirdim, bana sorduklarında büyüyünce veteriner olmak istiyorum derdim, ama gerçekte o zaman bile mimarlık ilgimi çekiyordu sanırım. On yaşına geldiğimde, yazları geçen kırlangıçlar için koruya bir yuva yapmaya kalkmıştım. Bir ansiklopedide, kırlangıçların toprak ve tükürükle nasıl yuva yaptıklarına ilişkin bilgiler bulmuştum, haftalarca uğraşmıştım…" Sesi biraz titriyordu, yine sustu, Jed kaygıyla baktı ona; konyağından büyükçe bir yudum içip sürdürdü.

“Ama asla benim yaptığım yuvayı kullanmadılar. Asla. O koruya yuva yapmayı bile bıraktılar…” Yaşlı adam birden ağlamaya başladı, yüzünden yaşlar süzülüyordu, korkunç bir şeydi bu. “Baba…” dedi ne yapacağını şaşıran Jed, “baba…” Ağlaması hiç kesilmeyecek gibiydi.

“Kırlangıçlar asla insanların yaptıkları yuvaları kullanmazlarmış,” dedi Jed aceleyle, “asla kullanmazlarmış. Bir insan yuvalarına dokunduğunda bile, onu bırakıp bir yenisini yaparlarmış kendilerine.”

“Nereden biliyorsun?”

“Birkaç yıl önce hayvan davranışları üstüne yazılmış bir kitapta okudum, bir resim için bilgi topluyordum.” Yalan söylüyordu, öyle bir şey okumamıştı, ama babası birden rahatlamış göründü, sakinleşti. Bu yükü, diye düşündü Jed, altmış yıldan daha fazladır yüreğinde taşıyormuş!.. Büyük olasılıkla mimarlık kariyeri boyunca da içinde ukde kalmış!..

“Bakaloryadan sonra, Paris Güzel Sanatlar Akademisi’ne kaydoldum. Annemi endişelendiriyordu bu, o mühendislik okuluna gitmemi yeğlerdi; ama deden bana çok destek olmuştu. Sanırım fotoğrafçı olarak sanatsal arzuları vardı, ama düğün ve Komünyon ayinleri dışında bir şeylerin fotoğrafını çekme fırsatı olmamıştı…”

Jed babasının teknik sorunlardan, sonra gitgide daha çok mali sorunlardan başka bir şeyle ilgilendiğini görmemişti hiç; babasının da Güzel Sanatlar Akademisi’ne gitmiş olması, mimarlığın da bir sanat dalı olması düşüncesi şaşırtıcı, rahatsız ediciydi.

“Evet ya, ben de *sanatçı* olmak istiyordum…” dedi babası sertçe, handiyse kötü yüreklilikle. “Ama başaramadım. Ben gençken öne çıkan akım işlevcilikti, doğrusunu istersen onyıllardır modası geçmiyordu, Le Corbusier’den ve Van der Rohe’den beri mimarlık alanında hiçbir şey olmamıştı. 1950’li, 1960’lı yıllarda yörekentlerde yapılan tüm yeni kentler, tüm mahalleler onların etkisini yansıtıyordu. Akademi’den birkaç kişiyle birlikte, başka bir şey yapmak istiyorduk. İşlevin önceliğini ya da ‘yerleşim makinesi’ kavramını yadsımıyorduk; ama bir yere yerleşme olgusunun içerdiği şeyleri tartışmaya açmak istiyorduk. Le Corbusier Marksistler gibi, liberaller gibi, verimi en üst düzeye çıkarmak istiyordu. İnsan için düşlediği şey kare, yararcı, hiç süsü olmayan ofis binalarıydı; evleri de birkaç ek işlevle birlikte –çocuk parkı, jimnastik salonu, havuz– hemen hemen aynı özellikleri taşıyordu; ikisi arasında da hızlı akan yollar olacaktı. İnsan yerleşim noktasında temiz havadan ve ışıktan yararlanabilmeliydi, ona göre bu çok önemliydi; çalışma yerleriyle evler arasındaki boş alan vahşi doğaya ayrılmıştı: ormanlar, ırmaklar –bence, insan ailelerinin pazarları oralarda dolaşması gerektiğini düşünüyordu– ne olursa olsun o alanı korumak istiyordu, bir anlamda *tam olgunlaşmamış bir çevrebilimci*’ydi, gözünde, insanlık doğanın ortasında belirli

yerleşim birimleriyle kendisini sınırlandırmalıydı, doğayı asla değiştirmeye kalkmamalıydı. Düşündüğünde müthiş ilkel bir şey bu, herhangi bir kırsal alana – çayırlardan, tarlalardan, ormanlardan, köylerden oluşan çapraşık, karmaşık, evrimsel bir karışım– göre gerçekleştirilecek korkutucu bir gerileme. Hoyrat, totaliter bir zihnin bakış açısı. Le Corbusier'yi çirkin şeyleri beğenen, totaliter ve hoyrat biri olarak görüyorduk; ama XX. yüzyıl boyunca, onun görüşleri baskın çıktı. Bizse daha çok Charles Fourier'den etkileniyorduk…" Oğlunun yüzündeki şaşkın ifadeyi görünce gülümsedi. "Fourier'nin özellikle cinsellik üstüne kuramlarıyla ilgileniyorduk, doğrusu pek gülünçtürler. Fourier'deki burgaç, kadın fakirler ve Rhin ordusu perileri gibi konuları okumak öyle kolay değildir, hatta takipçilerinin, onu ciddiye alıp gerçekten kitaplarını temel alacak yeni bir toplum modeli yaratmayı düşünenlerin olmasına bile şaşıyor insan. Bir *düşünür* olarak görülmesi bile anlaşılmaz bir şey, çünkü düşüncesinden kesinlikle hiçbir şey anlaşılmıyor, ama aslında Fourier bir düşünür değil bir *guru*, türünün ilk örneği, tüm gurularda olduğu gibi başarısı entelektüel anlamda bir kuramı benimsemesinden değil de tersine, genel olarak anlaşılmamasından kaynaklanıyor, buna bir de özellikle cinsellik alanında sarsılmaz bir iyimserlik ekleniyor, insanlar cinsellikle ilgili iyimserliğe öyle çok ihtiyaç duyarlar ki… Ne var ki Fourier'nin ele aldığı temel konu, kendisini öncelikle ilgilendiren konu cinsellik değil, üretim düzeni. Kendi kendine sorduğu en önemli soru şu: İnsan neden çalışır? Onun toplumsal düzen içinde belli bir yer edinmesini, o yeri benimseyip görevini yerine getirmesini sağlayan şey nedir? Bu soruya liberaller sadece ve sadece kazancın çekiciliği yanıtını veriyorlardı; bizse bu yanıtın yeterli olmadığını düşünüyorduk. Marksistlerinse bir yanıtı yoktu, bununla ilgilenmiyorlardı bile, kaldı ki bu da komünizmin başarısızlığa uğramasına yol açtı: Parasal itici güç ortadan kaldırıldığında insanlar çalışmayı bıraktılar, işlerini baltaladılar, devamsızlık oranları korkunç arttı; komünizm asla üretimi ve en temel şeylerin dağıtımını sağlayamadı. Fourier Eski Rejim'i görmüştü, kapitalizmin ortaya çıkışından çok daha önce de bilimsel araştırmaların, teknik ilerlemelerin olduğunu ve insanların sıkı, hatta çok sıkı çalıştığını biliyordu, üstelik bunu kazancın çekiciliğinden başka bir şey için yapıyorlardı, çağdaş insanın gözünde çok daha belirsiz bir şey için: keşişler söz konusu olduğunda Tanrı sevgisi için, daha basitçe söylersek çalışmanın onuru için."

Jed'in babası sustu, oğlunun şimdi kendisini çok dikkatle dinlediğini fark etti. "Evet…" dedi, "senin resimlerinde yapmaya çalıştığın şeyle bunun arasında bir bağlantı var. Fourier'de genel olarak bakıldığında bir sürü zırva vardır, neredeyse okunacak şey değildir; ama yine de belki ondan bir şeyler çıkarılabilir. Sonuçta, o dönemde biz öyle düşünüyorduk…"

Sustu, anılara dalmış gibiydi. Fırtına dinmiş, yerini yıldızlı, sessiz bir geceye bırakmıştı; çatıları kalın bir kar tabakası kaplamıştı.

"O zaman gençtim…" dedi sonunda yumuşakça, inanamıyormuş gibi. "Belki sen tam olarak anlayamazsın, çünkü zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldin. Ama ben gençtim, mimar olmaya hazırlanıyordum ve Paris'teydim; her şey olanaklı görünüyordu gözüme. Üstelik yalnız da değildim, Paris o dönemde pek keyifliydi, dünyayı yeniden kurabileceğimize inanıyorduk. İşte o sıra annenle tanıştım, konservatuvarda öğrenciydi, keman çalıyordu. Gerçekten, bir sanatçı çetesi gibiydik. Aslında, topluca imzaladığımız, bir mimarlık dergisinde çıkan dört-beş makaleden söz ediyorum topu topu. Büyük ölçüde siyasal metinlerdi. Fourier'nin önerdiği gibi, dallı budaklı, birçok organizasyon düzeni içeren, karmaşık bir toplumun bireysel yaratıcılığa izin veren karmaşık, dallı budaklı, çoklu bir mimarlıkla atbaşı gittiği düşüncesini savunuyorduk. Metinlerde, Van der Rohe'ye –şirketlerin *open space*'lerine model oluşturacak boş, değiştirilebilir yapılar üretiyordu o– ve özellikle bıkıp usanmaksızın, tam da örnek bir hapishaneye uygun –öyle yazmıştık– birbirinin tıpkısı hücrelere ayrılmış, toplama kamplarını anımsatan mekânlar yapan Le Corbusier'ye çatıyorduk. O makaleler bir ölçüde yankı uyandırdı, sanırım Deleuze onlardan söz etmişti; ama çalışmak gerekiyordu, ötekiler için de aynı şey geçerliydi, büyük mimarlık ofislerine girdik ve yaşamın tüm eğlencesi kaçıverdi. Maddi durumum kısa sürede iyileşti, o dönemde çok iş vardı, Fransa hızla yeniden kuruluyordu. Raincy'deki evi satın aldım, iyi bir fikir olduğunu düşünüyordum bunun, o dönemde orası güzel bir kentti. Üstelik evi çok iyi bir fiyata almıştım, bir müşteri, bir gayrimenkul komisyoncusu aracı oldu. Ev sahibi hep gri, üç parçalı takım elbise giyen, yaşlı, görünür biçimde entelektüel bir adamdı, yakasına çiçek takardı, onu her gördüğümde farklı bir çiçek olurdu yakasında. *Belle Époque*'tan, en fazla 1930'lu yıllardan fırlamış gibiydi, görüntüsünü içinde bulunduğu çevreye oturtamıyordum. Ne bileyim, örneğin Quai Voltaire'de rastlanabilecek türde bir adamdı… Raincy'de ne işi var diye düşünüyordu insan. Eskiden üniversitede öğretim görevlisiymiş, içrekçilik ve din tarihi konusunda uzmandı, Kabala ve gizli bilgilerle ilgili çok şey bildiğini anımsıyorum, ama bunlarla çok özel bir biçimde ilgileniyordu, sözün gelişi René Guénon'u aşağılardı. 'O Guénon olacak geri zekâlı,' derdi ondan söz ederken, sanırım onun kitapları üstüne bir sürü sert eleştiri yazısı yayımlamış. Hiç evlenmemiş, hani *işi için yaşamış* denir ya, işte o türden. Bir insani bilimler dergisine yazdığı uzun bir makaleyi okudum, Yazgı üstüne, eşzamanlılık ilkesini temel alacak yeni bir dinin geliştirilebilme olasılığı üstüne, epey tuhaf düşünceler ileri sürüyordu. Kütüphanesi tek

başına sanırım ev kadar para ederdi –Fransızca, İngilizce ve Almanca yazılmış en az beş bin kitabı vardı. William Morris'in yapıtlarını orada keşfettim."

Jed'in yüzündeki ifadenin değiştiğini fark edince bir an sustu.

"William Morris'i tanıyor musun?"

"Hayır baba. Ama ben de o evde yaşadım, kütüphaneyi anımsıyorum…" İç çekti, duraksıyordu. "Bunlardan konuşmak için neden bunca yıl beklediğini anlayamıyorum," dedi.

"Yakında öleceğim için herhalde," dedi sadece babası. "Sonuçta öyle hemen, ertesi gün değil, ama çok zamanım kalmadı, orası kesin…" Çevresine bakındı, neredeyse sevinçle gülümsedi. "Biraz daha konyak alabilir miyim?" Jed hemen kadehini doldurdu. Bir Gitane yakıp dumanı keyifle içine çekti.

"Sonra annen sana hamile kaldı. Hamileliğin son dönemi kötü geçti, sezaryen yapmak zorunda kaldılar. Doktor bir daha çocuk doğuramayabileceğini söyledi ona, üstüne üstlük bir hayli çirkin yara izleri kalmıştı. Onun için katlanması zor bir şeydi bu; güzel bir kadındı doğrusu… Birlikteyken mutsuz sayılmazdık, aramızda hiç ciddi bir tartışma olmamıştı, ama doğruyu söylemem gerekirse onunla yeterince konuşmazdım. Bir de keman işi var tabii, bence asla bırakmamalıydı çalmayı. Bir akşamı anımsıyorum da, Bagnolet Kapısı'ndan, Mercedes'imle işten eve dönüyordum, saat dokuz olmuştu bile ama hâlâ trafik vardı, nereden aklıma geldi bilmiyorum, belki Mercuriales binalarındandır, çünkü onlara çok benzeyen, hiç ilginç olmayan, çirkin bir proje üstünde çalışıyordum, neyse otoyolların birleştiği noktada, o iğrenç binaların karşısında arabadaydım, birden artık devam edemeyeceğimi düşündüm. Neredeyse kırk yaşına gelmiştim, meslek yaşantım başarılarla doluydu, ama devam edemeyecektim. Birkaç dakika içinde, istediğim şekilde mimarlık yapmayı denemek için kendi şirketimi kurmaya karar verdim. Zor olacağını biliyordum, ama en azından denemeden ölmek istemiyordum. Güzel Sanatlar Akademisi'nden tanıdığım eski arkadaşlarımı aradım, ama onlar yaşamda geldikleri yerden mutluydular – başarılı olmuşlardı, risk almaya pek yanaşmıyorlardı. Ben de tek başıma harekete geçtim. Bernard Lamarche-Vadel'le bağlantı kurdum, birkaç yıl öncesinde tanışmış, sevmiştik birbirimizi, Serbest Figürasyon akımından insanlarla tanıştırdı beni: Combas, Di Rosa… William Morris'ten söz ettim mi sana?"

"Evet, baba, beş dakika önce söz ettin."

"A öyle mi?" Konuşmasına ara verdi, yitik bir ifade belirdi yüzünde. "Bir de Dunhill deneyeyim…" Birkaç nefes çekti. "Bu da güzel; Gitanes'dan farklı, ama güzel. Neden herkes birdenbire sigara içmeyi bıraktı anlamıyorum." Sustu, sigarasını sonuna dek, tadını çıkara çıkara içti. Jed bekliyordu. Dışarıdan, çok uzaklardan, birinin

kornayla "Doğmuştur ilahi çocuk" adlı Noel şarkısının melodisini çaldığı duyuluyordu yalnızca, notaları kaçırıyor, sonra baştan başlıyordu; ardından ortalık yeniden sessizleşti, korna konseri bitmişti. Paris'in çatılarındaki kar iyice kalınlaşmış, oturmuştu; bu sessizlikte kesin bir şeyler var, diye düşündü Jed.

"William Morris Ön-Raffaelloculara yakın biriydi," diye yeniden söze girdi babası, "başlarda Gabriel Dante Rossetti'ye, sonlara doğru da Burne-Jones'a. Ön-Raffaellocuların temel düşüncesine göre, sanat Ortaçağ'dan hemen sonra yozlaşmaya başlamış, Rönesans'ın başından sonra maneviyattan, doğallıktan tümüyle kopmuş, sonunda büsbütün bir sanayi ve ticaret etkinliğine dönüşmüştü ve Rönesans'ın sözümona *büyük ustaları* –söz konusu olan ister Botticelli, ister Rembrandt, ister Leonardo da Vinci olsun– aslında sadece ve sadece ticari şirket yöneticileri gibi davranıyorlardı; Rönesans'ın sözümona büyük ustaları tıpkı bugünkü Jeff Koons ya da Damien Hirst gibi, zincirleme resimler, yontular, freskler üreten, elli, hatta yüz kişilik atölyeleri sertlikle yönetiyorlardı. İzlenecek yolu göstermekle, tamamlanan yapıtın altına imza atmakla yetiniyorlar, üstüne üstlük zamanın mesenleriyle –hükümdarlar ya da papalar– ilişki kurmaya özen gösteriyorlardı. Ön-Raffaellocular için olduğu gibi, William Morris için de, sanatla zanaat arasındaki, düşünceyle uygulama arasındaki ayrım ortadan kaldırılmalıydı: Herkes kendi çağında güzelliği üretebilmeliydi – bu resim için de, elbise için de, mobilya için de geçerliydi; aynı zamanda herkesin gündelik yaşamda güzel nesnelerle çevrili olmaya hakkı vardı. Bu düşünceyi, kendisini gittikçe emekçiler sınıfının özgürleştirilmesi hareketine yaklaştıran bir sosyalist eylemcilikle birleştiriyordu; sanayi üretimi sistemine son vermek istiyordu."

"Tuhaf olan şu ki, Gropius da Bauhaus'u kurarken, tam olarak aynı çizgiyi izliyordu –belki o kadar siyasal değildi, daha fazla manevi kaygıları vardı– her ne kadar gerçekte kendisi de sosyalist olsa da. 1919 tarihli *Bauhaus Bildirgesinde*, sanatla zanaat karşıtlığını aşmak istediğini, güzelliğe ulaşmanın herkesin hakkı olduğunu söylüyordu; tam da William Morris'in yapmak istediği şeydi bu. Ama yavaş yavaş, Bauhaus sanayiye yaklaştığı ölçüde, gitgide daha işlevci olup verimden yana bir duruş sergilemeye başladı; Kandinsky'yle Klee öğretim görevlileri arasında aykırı görülür oldu, Göring enstitüyü kapattığında bütünüyle kapitalist üretime hizmet ediyordu.

"Bizse gerçek anlamda siyasete bulaşmamıştık; ama William Morris'in düşünceleri Le Corbusier'nin her türlü süsleme biçimine getirdiği yasaktan kurtulmamızı sağlamıştı. Combas'nın başlarda çok sakınımlı olduğunu anımsıyorum – Ön-Raffaellocu ressamlar ona göre değildi pek; ama William Morris'in çizdiği duvar kâğıdı motiflerinin çok güzel olduğunu kabul etti sonunda, yaptığı şeylerin anlamını kavradığında ona çok düştü. Mobilya kumaşlarına, duvar kâğıtlarına ya da dış frizlere, birçok binada

kullanılacak motifler çizmek kadar sevdiği bir şey yoktu. Yine de Serbest Figürasyoncular kalabalık değildi, minimalist akım öne çıkıyordu hâlâ, grafiti daha ortaya çıkmamıştı – en azından sözü edilmiyordu. Bunun üstüne, yarışmalara konu olan az çok ilgi çekici projeler için dosyalar hazırlandı…"

Babası yeniden sustu, anılarına takılmış kalmıştı sanki, ardından oturduğu yere gömüldü, küçülmüş, incelmiş gibiydi, işte Jed son dakikalarda konuşurken ne kadar coşkulu, ne kadar heyecanlı olduğunu o an fark etti. Böyle konuştuğunu çocukluğundan beri hiç görmemişti –bir daha da görmeyeceğini düşündü hemen, bir daha onun bu şekilde konuşmasına tanık olmayacaktı, yaşamının öyküsünü oluşturan umudu ve başarısızlığı son kez yeniden yaşamıştı. Genel olarak insan yaşamı çok da bir şey değildir, az sayıda olayla özetlenebilir; Jed bu kez onun yaşadığı üzüntüyü ve yitik yılları, kanseri ve stresi, aynı zamanda annesinin intiharını da anlamıştı pekâlâ.

"İşlevciler baskındı tüm jürilerde…" dedi babası yumuşak bir tonla. "Bir duvara toslamıştım; hepimiz duvara toslamıştık. Combas'yla Di Rosa öyle hemen vazgeçmedi, yıllarca engellerin ortadan kalkıp kalkmadığını öğrenmek için bana telefon ettiler… Sonra hiçbir şeyin değişmediğini görünce, resim çalışmalarına odaklandılar. Ben de sonunda sıradan bir siparişi kabul etmek zorunda kaldım. İlk proje, Port-Ambares'teydi – ardından yenileri gelmeye başladı, çoğu yazlık alanları düzenlemesiydi. Projelerimi kutulara koydum, hâlâ Raincy'deki çalışma odamda, bir dolapta duruyorlar, gidip bakabilirsin…" "Ben öldüğümde" dememek için kendini zor tuttu, ama Jed zaten anlamıştı.

"Geç oldu," dedi sandalyesinde doğrularak. Jed saatine baktı: Gecenin dördü olmuştu. Babası kalktı, tuvalete gitti, sonra dönüp paltosunu giydi. Bunların olduğu iki-üç dakika boyunca, Jed bir an ya ilişkilerinde yeni bir evrenin başladığını ya da birbirlerini bir daha görmeyeceklerini düşündü. En sonunda, babası karşısına bir şey beklercesine dikildiğinde, "Sana taksi çağırayım," dedi.

XI

25 Aralık sabahı uyandığında, Paris karla kaplanmıştı; Vincent-Auriol Bulvarı'nda, cildi neredeyse cüruf rengi, gür sakallı bir dilencinin önünden geçti. Çanağına iki avro koydu, sonra geri dönüp on avroluk bir banknot daha bıraktı; adam şaşırarak homurdandı. Jed artık zengin bir adamdı ve asma demiryolunun madenî kemerleri yumuşak, öldürücü bir manzaranın üstünde yükseliyordu. Gün içinde kar eriyecek, tüm bunlar çamura, kirli suya dönüşecekti; sonra yaşam oldukça yavaş bir ritimle yeniden başlayacaktı. İlişkiler açısından ve ticari anlamda, Noel ve yılbaşı yemekleri gibi iki önemli gün arasında, özünde engin bir ölü zamandan başka bir şey olmayan, bitmek bilmeyen bir hafta vardır — 31'i akşamının başlarında, ortalık canlanır, hem de öyle böyle değil, tam bir curcuna başlar.

Evine döndüğünde, Olga'nın kartvizitine baktı: Michelin TV, Pierre Ier de Serbie Caddesi, program yöneticisi. Mesleki alanda o da başarılı olmuştu, bu konuda çok da açgözlü olduğu söylenemezdi yine de; ama evlenmemişti, bu düşünce Jed'i rahatsız etti. Geçen yıllar boyunca, üstüne tam olarak düşünmese de, onun Rusya'da aşkı, en azından bir *aile yaşantısı*'nı bulduğuna inanmıştı.

Ertesi gün, akşama doğru aradı, herkesin tatilde olduğunu düşünüyordu, ama hiç de öyle değildi: Beş dakika bekledikten sonra, gergin bir sekreter Olga'nın toplantıda olduğunu, ona aradığını söyleyeceğini bildirdi.

Dakikalar boyunca, telefonunun yanında hareketsiz beklerken, sinirleri bozulmaya başladı. Houellebecq'in resmi şövalede, tam karşısında duruyordu; o sabah bankadan almıştı onu. Yazarın aşırı yoğun bakışı onu daha da rahatsız ediyordu. Ayağa kalkıp resmin arkasını çevirdi. Yedi yüz elli bin avro… dedi kendi kendine. Ne kadar anlamsızdı. Picasso da anlamsızdı; hatta büyük olasılıkla daha da anlamsız, tabii anlamsızlık derecelendirilebilirse.

Mutfağa yöneldiği anda, telefon çaldı. Koşup açtı. Olga'nın sesi değişmemişti. İnsanların sesleri asla değişmez, yüzlerindeki ifade de aynı şekilde. Yaşlılığı özetleyebilecek genel bedensel çöküşte, sesle bakış kimliğin, özlemlerin, arzuların,

insan kişiliğini oluşturan her şeyin sürüp gittiğine acılı ama söz götürmez biçimde tanıklık eder.

"Galeriye gittin mi?" diye sordu Jed, biraz da ilk başta *havadan sudan* konuşmak için, derken kendi yapıtlarından söz ederken *havadan sudan* konuşmayı düşünmesine şaştı.

"Evet, çok sevdim. Çok… Özgün. Daha önce gördüğüm hiçbir şeye benzemiyor. Ama yetenekli olduğunu zaten biliyordum."

Ardından net bir sessizlik oldu.

"Seni gidi Fransızcık…" dedi Olga, alaycı ses tonu duyduğu gerçek heyecanı gizleyemiyordu, Jed yine rahatsız hissetti kendini, ağlayacak gibiydi. "Seni gidi *successful* Fransızcık…"

"Buluşalım mı?" diye karşılık verdi Jed çabucak. Bunu birinin söylemesi gerekiyordu; söylemişti işte.

"Bu hafta işler çok yoğun."

"A öyle mi? Nasıl gidiyor?"

"2 Ocak'ta yayına başlıyoruz. Ayarlanması gereken bir sürü şey var." Birkaç saniye düşündü. "31'inde kanalın düzenlediği bir parti var. Seni davet edebilirim." Yeniden birkaç saniye sustu. "Gelirsen sevinirim…"

Akşam, Olga'dan ayrıntıları içeren bir e-posta aldı. Yemek Jean-Pierre Pernaut'nun konağında yenecekti –Sablons Bulvarı'nda, Neuilly'de oturuyordu. Yemeğin teması pek de şaşırtıcı değildi: "Fransa taşrası."

Jed, Jean-Pierre Pernaut'yla ilgili her şeyi bildiğini sanıyordu; yine de Vikipedia'dan bilmediği şeyler öğrendi. Gözde program sunucusunun birçok kitap yazdığını okudu. *La France des Saveurs*[19], *La France en fêtes*[20] ve *Au cœurde nos régions*'nin[21] yanında, iki ciltlik *Les Magnifiques Métiers de l'Artisanat*'ı[22] yazmıştı. Tüm kitapları Michel Lafon Yayınları'ndan çıkmıştı.

Ayrıca Vikipedia'daki övücü, hatta adamı göklere çıkaran ton da şaşırtmıştı Jed'i. Anımsadığı kadarıyla, Jean-Pierre Pernaut kimi zaman eleştirilmişti; anlaşılan tüm bunlar unutulmuştu artık. Jean-Pierre Pernaut'nun dehası, diye vurguluyordu daha baştan yazar, paranın ve yapmacıklığın damgasını vurduğu 1980'li yıllardan sonra, halkın ekolojiye, doğallığa, gerçek değerlere düşkün olacağını anlamasında yatıyordu. Başarısında Martin Bouygues'ün ona güvenmesinin payı olsa da, TF1'de yayınlanan, saat 13'teki haber programı bütünüyle onun ileriyi gören kişiliğinin izlerini taşıyordu. Jean-Pierre Pernaut her gün kutsal bir görevi yerine getiriyor, –şiddetli, hızlı, çılgınca,

akla sığmayan– güncel haberlerden hareketle, korkmuş, stresli televizyon izleyicisini insanların doğayla uyum içinde yaşadığı, mevsimlere göre yaşamını düzenlediği, korunmuş bir kırsal alanın, pırıl pırıl bölgelerine götürüyordu. TF1'in, bir haber programı olmanın çok ötesindeki saat 13 programı bir ilahiyle tamamlanan, yıldızlar altındaki bir yürüyüşe benziyordu. Makalenin yazarı –kendisinin Katolik olduğunu itiraf etse de– Jean-Pierre Pernaut'nun *Weltanschauung*'unun[23] kırsal Fransa'ya kusursuzca uyduğu gibi, tüm tanrıcılığa, hatta Epikurosçu bilgeliğe de uyabileceğini gizlemiyordu.

Ertesi gün, Jed Italie 2 alışveriş merkezindeki France Loisirs kitapçısından *Les Magnifiques Métiers de l'Artisanat*'ın ilk cildini aldı. Kitap basit bir çerçeveye göre bölümlendirilmişti, bölümler işlenen malzemeleri temel alıyordu: toprak, taş, metal, ahşap… İnsan onu okurken (oldukça akıcıydı, neredeyse sadece fotoğraflardan oluşuyordu zaten) bir geçmiş hayranlığı izine rastlamıyordu. Jean-Pierre Pernaut betimlediği farklı zanaatların ortaya çıkışını sistemli olarak tarihlendirirken, durağancılıktansa *yavaş gelişim*'i savunuyor gibiydi. Belki de, diye düşünüyordu Jed, Jean-Pierre Pernaut'yla William Morris'in düşünceleri arasında birtakım benzerlikler vardı – sosyalizme bağlılık dışında tabii ki. Çoğu televizyon izleyicisinin *sağa yakın* olarak konumlandırdığı Jean-Pierre Pernaut gündelik haber programının genel havasında, meslek ahlakı konusunda aşırı sakınmalı davranıyordu. 1989'da kurulan – demek ki TF1 'deki saat 13 programını yönetmeye başlamasından tam bir yıl sonra– *Avcılık, Balıkçılık, Doğa, Gelenekler* hareketi serüveni içinde yer alıyor görünmek bile istememişti. 1980'li yılların sonunda gerçekten birçok şeyin köklü olarak değiştiğini düşündü Jed; o anda farkında olunmadan çok önemli bir tarihsel değişim gerçekleşmişti, zaten genellikle hep öyle olurdu. Aynı zamanda Jacques Séguéla'nın yarattığı ve tüm beklentilere karşın, François Mitterrand'ın 1988'de yeniden seçimleri kazanmasını sağlayan "sakin güç" sloganını da anımsıyordu. Petain'ci yaşlı mumyayı çan kuleleri, köyler önünde gösteren afişler geliyordu gözünün önüne. Jed o dönemde on üç yaşındaydı, bir siyasal slogana, bir başkanlık seçimi kampanyasına yaşamında ilk kez dikkat ediyordu.

O ideolojik değişimdeki en anlamlı ve en kalıcı öğe kendisi olsa da, Jean-Pierre Pernaut büyük ününü kariyerini geliştirmek ya da siyasal bir harekete katılmak için kullanmayı her zaman reddetti; hep *entertainer*'lar arasında kalmak istedi. Noël Mamère'in tersine, bıyık da bırakmadı. *Avcılık, Balıkçılık, Doğa, Gelenekler* Partisi'nin ilk başkanı Jean Saint-Josse'un büyük olasılıkla tüm düşüncelerini benimsese de, onu halkın önünde desteklemeye hiç yanaşmadı. Bunu sonraki başkan Frédéric Nihous için de yapmadı.

1967’de Valenciennes’de doğan Frederic Nihous’ya babası, on dört yaşında, ortaokul diplomasını aldığında ilk tüfeğini almıştı. Hem uluslararası ekonomi hukuku ve topluluk hukuku alanında, hem de ulusal savunma ve Avrupa güvenliği alanında yüksek lisans yaptıktan sonra, Cambrai Fakültesi’nde yönetim hukuku dersi vermişti; ayrıca Kuzey’deki Güvercin ve Göçmen Kuş Avcıları Derneği’nin başkanıydı. 1988’de, Hérault’da düzenlenen bir balık tutma yarışmasında, 7,256 kiloluk bir sazan avlayarak birinci olmuştu. Yirmi yıl sonra, Philippe de Villiers’yle ittifak kurmak gibi bir hata yaparak –genel olarak Kilise karşıtı ve daha çok köktenci ya da sosyalist eğilimli Güneybatı avcıları onu asla bağışlamayacaklardı– hareketin düşüşüne neden olacaktı.

30 Aralık’ta, ikindi ortasında, Jed Houellebecq’e telefon etti. Yazar tam formundaydı; bir saat odun kesmişti, söylediğine göre. Odun mu kesmişti? Evet, Loiret’deki evinde, bir şöminesi vardı artık. Aynı zamanda bir köpeği de olmuştu – iki yaşında bir kırma, Noel günü Montargis Hayvanları Koruma Derneği’nin barınağından almıştı onu.

“31 ’i akşamı bir şey yapacak mısınız?” diye sordu Jed.

“Hayır, özel bir şey yok; şu sıralar Tocqueville’i okuyorum yeniden. Kırsal alanda, erken yatıyor insan, özellikle kışın.”

Jed’in aklından bir an için onu davet etme düşüncesi geçti, derken kendisinin düzenlemediği bir davete birini çağıramayacağını düşündü; zaten yazar da kesinkes gelmezdi.

“Söz verdiğim gibi portrenizi getireceğim size. Ocak ayının ilk günlerinde.”

“A evet, portrem… Tabii, tabii.” Hiç umurunda değilmiş gibi bir havası vardı. *Temel Parçacıklar*’ın yazarının sesinde Jed daha önce hiç tanık olmadığı, ondan hiç beklemeyeceği, yıllardır artık kimsede görmediği için ne olduğunu öyle hemen anlayamadığı bir şey sezmişti: Sesi mutlu geliyordu.

XII

Jean-Pierre Pernaut'nun konağının önündeki sundurmanın her iki yanında, ellerinde dirgenler olan Vendée köylüleri nöbet tutuyordu. Jed çıktısını aldığı davetiye mektubunu onlardan birine uzattı, sonra zemini taşla döşeli, her yeri meşalelerle aydınlatılan, büyük kare bir avluya girdi. Aşağı yukarı on konuk davet salonuna bağlanan, ardına kadar açık, iki büyük kapıya yönelmişti. Jed kadife pantolonu ve C&A marka Simpateks ceketi içinde, kendisini korkutucu şekilde *underdressed* hissediyordu: Kadınlar uzun elbiseler, erkeklerin çoğu da smokin giymişti. İki metre önünde, yanında ancak omzuna geldiği olağanüstü bir siyahi kadın olan Julien Lepers'i gördü; kadın altın sarısı işlemeleri olan, pırıltılı beyaz, uzun bir elbise giymişti, sırt dekoltesi neredeyse poposuna kadar iniyordu; meşalelerin ışığı çıplak sırtında oynak yansımalar yaratıyordu. "Okullar Yarışıyor" akşamlarında bir tür iş smokini olarak kullandığı, sıradan bir smokin giymiş olan sunucuysa, kurumsal sorumluluklar taşıdığı izlenimini veren, kötü birine benzeyen, ufak tefek ve hareketli bir adamla zorlu bir tartışmaya girmiş gibiydi. Jed yanlarından geçip ilk davet salonuna girdiğinde, insanı canından bezdiren, bitmek bilmeyen, neredeyse kulakları acıtan bir Kelt parçası çalmaya başlamış, on kadar Bretagne gaydası çalgıcısının çıkardığı iğrenç iniltiyle karşılandı. Onların uzağından geçip, ikinci salona girdi, konukların arasında ellerinde tepsiyle gezen, bellerine beyaz-kırmızı bir önlük takmış, başlıklı iki Alsace'lı hizmetçinin sunduğu Emmental peyniri aromalı Knacki sosisiyle "geç bağbozumu" Gewürztraminer şarabından aldı; kızlar birbirlerine ikiz kadar benziyorlardı.

Davet alanı sıra halinde düzenlenmiş dört büyük salondan oluşuyordu, tavan yüksekliği en az sekiz metreydi. Jed bu kadar büyük bir ev görmemişti hiç; bu kadar büyük bir evin var olabileceğini bile bilmiyordu. Bir an ayıp, bugün onun resimlerini alanların evlerinin yanında, çok da bir şey sayılmaz, diye düşündü. İçeride iki yüz-üç yüz konuk olsa gerekti, konuşmaların gürültüsü gaydaların ulumalarını yavaş yavaş bastırmaya başladı, başı döner gibi oldu, sırtını Auvergne ürünleri standına dayadı, kendisine uzatılan Jésus-Laguiole peynirinden ve Saint-Pourçain şarabından aldı.

Peynirin güçlü, toprağınkini anımsatan kokusu biraz kendine getirdi onu, Saint-Pourçain şarabını bir dikişte bitirdi, bir kadeh daha istedi ve kalabalığın içinde yeniden yürümeye başladı. İçerisi çok sıcak olmuştu, ceketini vestiyere bıraksaydı iyi ederdi, ayrıca üstündeki ceket *dress code*'a hiç uymuyordu, bunun için yine kendine kızdı, tüm erkekler, ama tüm erkekler resmî kıyafetler giymişler, diye geçirdi içinden umutsuzlukla, işte tam o anda petrol mavisi tergal bir pantolon ve göğsü yağ lekeleriyle kaplı beyaz bir gömlek giymiş Pierre Bellemare'la karşılaştı, pantolonunu Amerikan bayrağı renklerinde geniş askılar tutuyordu. Jed sıcak bir ilgiyle elini Fransız tele-alışveriş kralına uzattı, adam şaşkın şaşkın sıktı o eli, ardından birazcık yatışmış bir halde gezinmeyi sürdürdü.

Olga'yı bulması yirmi dakikasını aldı. Kız bir perdenin arkasında, bir açıtın önünde durmuş Jean-Pierre Pernaut'yla mesleki olduğu açıkça belli olan bir konuşmaya dalmıştı. Çoğunlukla adam konuşuyor, tümcelerini sağ eliyle yaptığı kararlı hareketlerle vurguluyordu; Olga'ysa ara sıra başını sallıyor, yoğunlaşmış ve dikkatli bir biçimde dinliyor, çok seyrek olarak karşı çıkıyor ya da düşüncesini ileri sürüyordu. Jed ondan birkaç metre uzakta durdu. Boynunun arkasından bağlanmış, kristallerle bezeli, iki krem rengi kumaş şerit göğüslerini sarıyor ve göbeğinin üstünde yeniden birleşiyordu, güneş biçiminde, gümüş kaplamalı madenî bir broşla tutturulmuşlardı, oradan da üstünde yer yer yine kristaller bulunan, kısa ve daracık bir eteğe bağlanıyorlardı, etekten beyaz jartiyeri görünüyordu. Yine beyaz olan çorapları incecikti. Yaşlılık, özellikle de görünüşteki yaşlılık hiç de sürekli işleyen bir seyir değildir, yaşam daha çok ani düşüşlerle birbirinden ayrılan, art arda aşamalarla tanımlanabilir. Yıllardır görmediğimiz biriyle karşılaştığımızda, kimi zaman onun *birden yaşlanıverdiğini* sanırız; kimi zamansa, tersine, değişmediğini düşünürüz. Aldatıcı bir izlenimdir bu – gizli bozulma kendine önce organizmanın içinde bir yol açıp sonra gün ışığına çıkar. On yıldır, Olga güzelliğinin en parlak dönemini yaşamayı sürdürüyordu – gelgelelim bu onu mutlu etmeye yetmemişti. Jed de kendisinin şu son on yılda çok değişmediğini düşünüyordu, söylendiği gibi bir *yapıt ortaya koymuştu* ama mutluluğu ne bulmuş ne de aklından geçirmişti.

Jean-Pierre Pernaut sustu, Beaumesde-Venise şarabından bir yudum aldı, Olga o sırada gözlerini ondan çevirince konukların arasında hareketsiz duran Jed'i gördü. Yaşamın nasıl geçeceğine olmasa da, en azından ana eğilimlerin ortaya çıkmasına birkaç saniye yeter. Sunucunun önkoluna hafifçe dokunup izin istedi, sıçraya sıçraya Jed'e doğru koştu ve onu öpücüklere boğdu. Ardından kendini geri çekip, Jed'in ellerini tuttu, birkaç saniye sessizce durdular.

Arthur van Aschendonk kuyruklu smokini içinde nazik bir görüntü sergileyen Jean-Pierre Pernaut, ikisinin kendisine doğru yaklaştığını gördü. Yüzündeki içten ifadeyle, o an yaşamı biliyor, hatta seviyormuş gibi görünüyordu. Olga onları tanıştırdı.

"Sizi tanıyorum!" diye bağırdı sunucu, şimdi yüzünde daha büyük bir gülümseme vardı. "Benimle gelin!"

Son salonu hızla kat edip, geçerken Patrick Le Lay'nin (kendisi kanalın hissedarı olmaya çalışmasına karşın başarılı olamamıştı) koluna hafifçe dokunup, som kireçtaşından, yüksek ve tonozlu duvarları olan geniş bir koridora götürdü onları. Jean-Pierre Pernaut'nun konaktan çok öte bir şey olan evi koridorlarıyla, mahzenleriyle, bir Roman manastırını andırıyordu. Pas rengine çalan deri kapitone kaplı, kalın bir kapının önünde durdular. "Çalışma odam," dedi sunucu.

Eşikte durup, Jed'le Olga'nın içeriyi keşfedişini izledi. Maundan bir dizi kitaplıkta genel olarak turistik rehberler vardı – her eğilime karşılık verebilecek türden rehberler, *Guide du Routard*'ın yanında *Guide Bleu, Petit Futé*'nin yanında *Lonely Planet* duruyordu. Vitrinlerde *Les Magnifiques Métiers de l'Artisan*'dan *La France des Saveurs*'a kadar Jean-Pierre Pernaut kitapları sergileniyordu. Bir vitrinde de meslek yaşamı boyunca kazandığı beş Sept d'Or ödülü, ayrıca nereden alındığı belli olmayan spor kupaları duruyordu. Derin, deri koltuklar maundan, çekmeceli bir çalışma masasının çevresinde daire oluşturuyorlardı. Jed çalışma masasının arkasındaki, bir halojen lambayla hafifçe aydınlatılan, Michelin döneminden fotoğraflarından birini hemen tanıdı. Tuhaftır, sunucu Var Kayalıkları ya da Verdon Boğazı fotoğrafları gibi göz alıcı, resimsi bir fotoğraf seçmemişti Gournay-en-Bray'i merkez alan bu fotoğraf düzce işlenmişti, ne ışık oyunu, ne perspektif vardı; Jed onu tam olarak dikey olarak çektiğini anımsıyordu. Beyaz, yeşil ve kahverengi lekeler eşit biçimde dağılmışlardı, aralarından bakışımlı iller ağı geçiyordu. Hiçbir yerleşim yeri açıkça öne çıkmıyordu, hepsine sanki eşit derecede önem verilmişti; bütün olarak bakıldığında, bir dinginlik, denge, hatta soyutlama izlenimi doğuyordu insanda. Şimdi farkına varmıştı, bu manzara büyük olasılıkla, Houellebecq'i İrlanda'da ziyarete giderken, Beauvais Havaalanı'ndan havalandıktan hemen sonra, alçak uçuşta üstünden geçtiği yere aitti. Yan yana duran çayırların, tarlaların, köylerin ağırbaşlı, somut gerçekliği karşısında da aynı şeyi hissetmişti: denge, dingin bir uyum.

"Artık resme döndüğünüzü biliyorum," dedi Jean-Pierre Pernaut, "benim resmimi yaptığınızı da. Doğrusunu isterseniz, satın almaya çalıştım onu; ama François Pinault fiyatı artırdı, devam edemedim."

“François Pinault mu?” Jed şaşırmıştı. *Gazeteci Jean-Pierre Pernaut Bir Yayın Kurulu Toplantısında Ateşli Bir Konuşma Yapıyor* ağırbaşlı, klasik görünümlü bir resimdi, Bretagne’lı dümencinin çok daha *wild* olan genel seçimlerine hiç uymuyordu. Çeşit olsun istemişti kuşkusuz.

“Belki de…” dedi Jed. “Kusura bakmayın… Belki de betimlediğim kişilere öncelik vermeliydim satışta.”

“Piyasa böyle…” dedi Pernaut geniş, ışıl ışıl bir gülümsemeyle, hiç kızmış gibi değildi, hatta Jed’in omzunu okşadı.

Sunucu onları yeniden tonozlu koridora götürdü, smokininin kuyruğu sırtının arkasında yavaşça dalgalanıyordu. Jed saatine baktı: On iki olmak üzereydi. Yine çarpma kapılardan geçip davet odalarına vardılar: Salonlarda gürültü iyice artmıştı; yeni konuklar gelmişti, içeride şimdi dört yüz-beş yüz insan olsa gerekti. Körkütük sarhoş olmuş Patrick Le Lay, küçük bir grubun ortasında bağıra çağıra söylev çekiyordu; bir şişe Châteauneuf-du-pape şarabı kapmış, şişeyi kafasına dikip dikip duruyordu. Gergin olduğu her halinden belli olan Claire Chazal elini onun omzuna koymuş, durdurmaya çalışıyordu; ama kanal müdürünün bazı eşikleri aştığı açıktı. “TF1 en büyüktür!” diye bağırıyordu. “Jean-Pierre’in kanalına altı ay bile vermiyorum! M6 da aynı, “Loft”la canımıza okuyacaklarını düşünmüşlerdi, ama ne oldu, Koh Lanta’yla bahsi iki katına çıkardık ve düzdük onları! Düzdük!” diye yineleyip şişeyi arkasına doğru fırlattı; şişe Julien Lepers’in kafasını sıyırıp orta yaşlı üç adamın ayaklarının dibinde paramparça oldu, orta gri üç parçalı takım elbise giymiş adamlar sert sert baktılar ona.

Jean-Pierre Pernaut duraksamadan eski genel müdürüne doğru yürüdü, karşısına dikildi. “Fazla içtin Patrick,” dedi sakin bir sesle; kuyruklu smokinin altındaki kasları gerilmişti, yüzü kavga etmeye hazırlanıyormuşçasına sertleşmişti. “OK, OK…” dedi Le Lay, gevşek bir yatıştırma hareketiyle, “OK… OK…” O anda, inanılmaz güçlü, titreyen bir tenor sesi yükseldi ikinci salondan. Ardından baritonlar, sonra baslar aynı sözsüz motifi kanon halinde yinelediler. Çoğu konuk o tarafa döndü, ünlü bir Korsikalı çoksesli müzik grubu görünmüştü. Siyah pantolon ve siyah gömlek giymiş, bere takmış, her yaştan, on iki adam iki dakikadan biraz daha uzun bir süre boyunca performans sergiledi, müziğin sınırıydı bu, daha çok yabanıl bir savaş narasıydı, insanın yüreğini hoplatıyordu. Derken birdenbire durdular. Jean-Pierre Pernaut ellerini hafifçe açıp kalabalığın ortasına ilerledi, insanların susmasını bekledi, ardından olanca gücüyle bağırdı: “Herkese iyi yıllar!” İlk şampanyalar patladı. Arkasından, sunucu orta gri takım

elbiseli üç adama doğru ilerleyip birer birer ellerini sıktı. "Michelin'in Yönetim Kurulu'ndan bu adamlar…" diye fısıldadı Olga Jed'e, sonra da grubun yanına gitti. "Parasal açıdan, TF1 Michelin'le karşılaştırıldığında çok önemli bir şey sayılmaz. Görünen o ki, Bouygues de onların zararlarını kapatmaktan bıktı…" dedi bir de arada, Jean-Pierre Pernaut kendisini üç adamla tanıştırmadan önce. "Aslında Patrick'in rezalet çıkarmasını bekliyordum biraz…" diyordu Jean-Pierre Pernaut Yönetim Kurulu üyelerine, "ayrılmamı kaldıramadı."

"En azından, projemizin ilgi uyandırdığını gösterir bu," diye karşılık verdi adamların en yaşlısı. O anda, Jed altında eşofman, üstünde başlıklı *sweatshirt* olan, kırk yaşlarında birinin yaklaştığını gördü, başına da bir *rap*'çi şapkasını ters takmıştı, Jed gözlerine inanamamıştı çünkü bu Michelin-Fransa'nın iletişim müdürü Patrick Forestier'ydi. Üç yöneticiye, "Yo!" diye seslenip avuç içlerine çaktı. "Yo," dedi ötekiler de, tam o anda işler sarpa sarmaya başladı, konuşmaların gürültüsü daha da artarken Bask ve Savoie orkestraları da çalmaya başlamıştı, Jed ter içindeydi, birkaç dakika boyunca iyi yıllar dilemek üzere konuklar arasında güler yüzle ve sıcak bir tavırla dolaşıp duran Olga'yı izlemeye çalıştı, yanlarına gittiği kişilerin takındıkları arkadaşça ama ciddi ifadeye bakılırsa *staff*'ının yeni yılını kutladığı anlaşılıyordu.

Jed birden midesinin bulandığını hissetti, avluya koşup bir bodur palmiyenin üstüne kustu. Gece hava tuhaf biçimde yumuşaktı. Bazı konuklar daha şimdiden davetten ayrılıyorlardı, Michelin Yönetim Kurulu'nun üç üyesi de onlar arasındaydı, nereden gelmişlerdi acaba? Aynı otelde mi kalıyorlardı? Bir üçgen oluşturmuş, esnek hareketlerle ilerliyorlar, Vendée köylülerinin önünden hiç konuşmadan geçiyorlardı, iktidarı ve dünyanın gerçekliğini temsil ettiklerini biliyorlardı. İyi bir resim konusu olurdu onlardan, diye düşündü Jed, arkalarında Fransız televizyonunun yıldızları kahkahalarla gülüp avaz avaz bağırırken, Julien Lepers gözetiminde açık saçık bir şarkı yarışması düzenlenirken, davetten gizlice ayrıldıkları sırada resmedebilirdi onları. O sırada, Jean-Pierre Pernaut gece mavisi kıyafetiyle gizemli bir havada, her şeye korkusuz gözlerle bakıyor, körkütük sarhoş olmasının yanı sıra bir de dayak yemiş Patrick Le Lay de avludaki taşların üstünde sendeleye sendeleye, kendisine dönüp de bakmayan Michelin Yönetim Kurulu üyelerine sesleniyordu. "Batı Avrupa televizyon tarihinde bir değişim", böyle olabilirdi Jed'in yapmayacağı resmin adı, derken yine kustu, safra kusuyordu, büyük olasılıkla romlu punçla absenti karıştırması hataydı.

Alnı kanlar içindeki Patrick Le Lay önünde yerde sürünüyordu, artık Charles-de-Gaule Caddesi'nin köşesinden dönen Yönetim Kurulu üyelerini yakalama umudu kalmamıştı. Müzik sakinleşmiş, davet salonundan Savoie yöresinden bir müziğin hafif ritmi duyuluyordu. Jed başını göğe, vurdumduymaz takımyıldızlara kaldırdı. Yeni

manevi oluşumlar ortaya çıkıyor, en azından radyo-televizyon dünyasının yapısında bir şeyler kökünden sarsılıyordu, işte paltolarını alıp ağır adımlarla araba kapılarına yönelen konukların konuşmalarından çıkardığı buydu. Geçenlerden "yeni kan", "önemli bir sınav" gibi sözler duyuyordu, birçok konuşmanın Fransız televizyon dünyasında bir yenilik olan Olga'yla ilgili olduğunu anlamıştı, "yatırımcı kurumdan geliyordu" o, en sık yapılan yorumlardan biri buydu, tabii bir de güzelliğiyle ilgili yorumlar vardı. Dışarıdaki havanın sıcaklığını kestirmek güçtü, bir serinliyor, bir ısınıyordu. Midesi yeniden kasıldı, palmiyenin üstüne eğilip zar zor geğirdi. Doğrulduğunda, üstünde bir kar leoparı kürkü olan Olga'yı gördü, kendisine biraz kaygıyla bakıyordu.

"Haydi, eve gidiyoruz."

"Eve mi? Senin evine mi?"

Yanıt vermeden, onu kolundan tutup, arabaya götürdü. "Seni gidi hassas Fransızcık…" dedi gülümseyerek, sonra da motoru çalıştırdı.

XIII

Kalın, astarlı, lal ve sarı motifli, ikili perdenin aralığından günün ilk ışıkları süzülüyordu. Olga yanında mışıl mışıl uyuyordu, kısa geceliği beline kadar açılmıştı. Jed onu uyandırmadan ak ve yuvarlak kalçalarını okşadı yavaşça. Bedeni on yıl içinde neredeyse hiç değişmemişti ya, yine de göğüsleri biraz sarkmıştı. O olağanüstü, hassas ten parıltısını yitirmeye başlamıştı; ve bozulma artık hızlanacaktı. Jed'den iki yaş büyüktü; Jed de bir sonraki ay kendisinin kırk yaşında olacağını fark etti. Yaşamlarının neredeyse yarısındaydılar; her şey ne çabuk geçip gitmişti. Kalktı, yere saçılmış giysilerini topladı. Önceki akşam soyunduğunu anımsamıyordu, onu Olga soymuş olsa gerekti; sanki başını yastığa koyar koymaz uyumuştu. Sevişmişler miydi? Büyük olasılıkla hayır, bu sıradan olay bile aslında enikonu ciddiydi, çünkü onca yıl ayrı kaldıktan sonra, sevişmelilerdi, en azından denemelilerdi, hemen sertleşememesi doğal olarak aşırı alkole bağlanabilirdi, ama Olga emip onu sertleştirebilirdi, öyle bir şey yaptığını anımsamıyordu Jed, belki de sormalıydı… Cinsel haklarla, ilişkileri çerçevesinde doğal ve olağan görünen bir şeyle ilgili bu duraksama da kaygı vericiydi, ola ki sonun habercisiydi. Cinsellik hassas bir şeydir, içine girmesi güçtür güç olmasına ama insan kolayca çıkıverir ondan.

Odanın beyaz deriyle kaplı, kapitone kapısını arkasından kapattı, sağda başka odalara ve bir çalışma odasına, soldaysa oturma odalarına –XVI. Louis tarzı silmeli, zikzak parkeli küçük salonlar– giden uzun bir koridora çıktı. Her odada abajurlu büyük lambalarla aydınlanan alacakaranlıkta, daire gözüne çok büyük göründü. Salonlardan birine girdi, bir perdeyi araladı: Sıradışı genişliğiyle Foch Caddesi önünde uzanıp gidiyordu, ince bir kırağı katmanıyla kaplamıştı. Tek yaşam belirtisi motoru yan sokakta çalışmaya başlayan bir Jaguar XJ'nin egzoz sesiydi. Ardından, bir apartmandan üstünde gece elbisesi olan bir kadın çıktı hafifçe sendeleyerek, sürücünün yanına oturdu; araba hareket etti, Zafer Takı'na doğru gitti. Kent manzarasının üstüne tam bir sessizlik çöktü yeniden. Zayıf bir kış güneşi La Defence'ın kuleleri arasından yükselip de caddenin tertemiz zemini ışıldadıkça, her şey Jed'in gözüne alışılmadık bir netlikte görünüyordu.

Koridorun ucunda, bazalttan bir tezgâhı çevreleyen, fırçalanmış alüminyum dolaplarla döşeli, geniş bir mutfağa çıktı. Buzdolabı boştu, sadece bir kutu Debauve et Gallais çikolatasıyla bir kısmı yenmiş, Leader Price marka portakallı tatlı vardı. Mutfakta şöyle bir göz gezdirince, bir kahve makinesi gördü, kendine bir Nespresso hazırladı. Olga hoştu, hoş ve sevgi doluydu, Olga onu seviyordu, bir yandan kendi kendine bunları yinelerken bir yandan da aralarında artık hiçbir şeyin olmayacağını, artık hiçbir şeyin olamayacağını hissediyordu, yaşam bazen bir şans verir, diye düşünüyordu, ama insan onu yakalayabilmek için fazla ödlek ya da fazla kararsız olmayagörsün yaşam dizginleri yeniden eline alıverir; bir şeyler yapmak ve olası bir mutluluğa erişmek için bir süre vardır, o süre birkaç gün, kimi zaman birkaç hafta, hatta birkaç ay olabilir, ama o şans yalnızca bir kez ortaya çıkar, sonradan onu bir kez daha yakalamak olanaksızdır; coşkunluğa, inanca ve bağlılığa yer yoktur artık, geriye yumuşak bir boyun eğiş, karşılıklı ve üzüntülü bir acıma duygusu, yararsız olduğu kadar doğru da olan, "Bir şeyler olabilirdi, ama biz o armağanı hak etmedik," düşüncesi kalır. Kendine bir kahve daha yaptı, böylece uykunun sisi büsbütün ortadan kalkmış oldu, ardından Olga'ya bir not yazmayı düşündü. "Düşünmemiz gerek," diye yazdı, sonra da tümcenin üstünü çizip, "Benden daha iyisini hak ediyorsun," yazdı. Onun da üstünü çizip, "Babam ölüyor," dedi, ama birden Olga'ya babasından hiç söz etmediğini fark etti, kâğıdı buruşturup çöpe attı. Yakında babasının o doğduğundaki yaşına basacaktı; babası için, çocuğunun olması her türlü sanatsal tutkunun sona ermesi, daha genel anlamda ölümün kabul edilmesi demekti, kuşkusuz birçok insan için de öyleydi ya babası için haydi haydi geçerliydi bu. Yeniden koridora dalıp odaya gitti; Olga tortop olmuş, hâlâ melek gibi uyuyordu. Jed yaklaşık bir dakika boyunca, onun o düzenli soluk alıp verişine kulak verip orada öylece durdu, düşüncelerini bir türlü toplayamıyordu, birden aklına yeniden Houellebecq geldi. Bir yazarın yaşam üstüne birtakım şeyleri bilmesi gerekirdi, en azından öyle hissettirmeliydi başkalarına. Ne olursa olsun, Houellebecq düşüncelerini toplamasına yardımcı olabilirdi.

Güneş artık tümüyle doğmuştu, ama Foch Caddesi hâlâ bomboştu. Jed Olga'ya babasından söz etmediği gibi, Olga'dan da babasına söz etmemişti, ikisi üstüne Houellebecq'le ya da Franz'la da konuşmamıştı, kuşkusuz belli bir toplumsal yaşamı vardı hâlâ, ama ilişkileri ne kadar canlı olursa olsun hiçbir şekilde herhangi bir ağı ya da organik dokuyu akla getirmiyordu, dalları birbirinden bağımsız ve kurumuş, budaklanmamış, temel ve küçücük bir grafik çiziyorlardı sadece. Kendi evine

döndüğünde, yazarın portresini titan bir kutuya koyup steyşın Audi'sinin portbagajına bağladı. Italie Kapısı'ndan, A10 otoyoluna saptı.

Son yörekentleri, son antrepoları geçer geçmez, karın tuttuğunu fark etti. Dışarısı –3 °C'ydi ama klima çok iyi çalışıyordu, arabanın içine eşit oranda ılık hava yayılıyordu. Audi'lerin en büyük özelliği mükemmel donanımlı olmalarıydı, *Auto-Journal*'e göre bu konuda onlarla ancak bazı Lexus'lar yarışabilirdi, bu araba bir servet edindikten sonra aldığı ilk arabaydı, Audi satıcısına gider gitmez madenî parçaların sağlamlığına ve kesinliğine, kapıların kapanırken çıkardıkları tatlı takırtıya vurulmuştu, her şey bir çelik kasa gibi işlenmişti. Hız sabitleyicisini en ekonomik hız olan 105 km/s'ye getirdi. Sabitleyicinin 5 km/s'lik aralıklarla ayarlanabilmesi aracı kullanmayı kolaylaştırıyordu; bu araba gerçekten kusursuzdu. İncecik, dümdüz bir kar katmanı kaplamıştı ufuktaki ovayı; güneş uyuyan Beauce'un üstünde yılmadan, handiyse sevinçle parıldıyordu. Orléans'a ulaşmadan az önce, Courtenay yönünde, E60 otoyoluna saptı. Zeminin yüzeyinin birkaç santimetre altında, filizlenmeyi, uyanışı bekleyen tohumlar vardı. Yolculuk çok kısa gelecek, diye düşündü, oysa aklını toparlamaya başlaması için aynı hızda saatlerce, günlerce gitmesi gerekiyordu. Yine de kendini bir benzin istasyonunda durmaya zorladı, ardından yeniden motoru çalıştırırken, gelişini haber vermek için Houellebecq'e telefon etmesi gerektiğini düşündü.

Batı Montargis'e çıktı, gişelerin elli metre kadar uzağına park etti, yazarın numarasını çevirdi, aşağı yukarı on kez çaldırıp kapattı. Güneş kaybolmuştu, kar manzarasının üstündeki gökyüzü süt beyazıydı. Kirli beyaz gişe kulübesi açık tonların ağırbaşlı senfonisini tamamlıyordu. Arabadan ayaza çıktı, kenttekinden daha soğuktu hava, birkaç dakika mola yerinin makadamında gezindi. Gözü arabasının tepesine bağladığı titan kutuya takılınca, birden yolculuğunun amacını anımsadı ve artık her şey bittiğine göre Houellebecq'i okuyabileceğini düşündü. Ama peki artık biten şey *neydi*? Bu soruyu sorar sormaz yanıtını da verdi, Franz'ın haklı olduğunu anlamıştı: *Michel Houellebecq, Yazar* onun son resmi olacaktı. Kuşkusuz başka resim fikirleri aklına gelecekti, resimler düşleyecekti, ama onlara biçim kazandırmak için gerekli olan gücü, isteği bulamayacaktı. İnsan her zaman, demişti Houellebecq romancılığını anlatırken, notlar alabilir, tümcelerini arka arkaya getirmeyi deneyebilir; ama roman yazmaya başlamak için, tüm bunların yoğunlaşmasını, söz götürmez bir duruma gelmesini beklemek, gerçek bir gereksinim çekirdeğinin ortaya çıkmasını beklemek gerekir. İnsan asla bir kitap yazmaya kendi kendine karar veremez, diye eklemişti; ona göre, bir kitap sertleşen bir beton blok gibiydi ve yazarın hareket olanağı orada olmakla, can sıkıcı bir kıpırtısızlık içinde, sürecin kendiliğinden başlamasını beklemekle kısıtlıydı. O anda Jed hareketsizliğin artık kendisinin asla canını sıkmayacağını anladı ve Olga'nın görüntüsü

ulaşılamamış bir mutluluğun hayaleti gibi belleğinde gezinmeye başladı yine, elinden gelse onun için dua ederdi. Yeniden arabasına bindi, gişelere doğru yavaşça ilerlemeye başladı, ödeme yapmak için kredi kartını çıkardı.

Houellebecq'in oturduğu köye vardığında neredeyse öğle olmuştu, ama sokaklarda kimse yoktu. Acaba bu köyün sokaklarında hiç kimse olmuş muydu ki? Köy belki ki bölgeye özgü, art arda sıralanmış, eski kiremit çatılı, kireçtaşından evlerden ve daha çok Normandiya kırsalında görülmesi beklenecek türde, kireçle beyazlatılmış, hımış yapılardan oluşuyordu. Desteklerini sarmaşık sarmış kilise özenli bir yenileme işleminden geçmişti görünüşe göre; anlaşılan burada, halkın ortak mallarına çok önem veriliyordu. Her yere süsleme amaçlı çalılar, çimenlikler ekilmişti; kahverengi ahşap levhalar konukları Puisaye sınırında doğa yürüyüşüne çağırıyordu. Çok işlevli kültür salonunda kalıcı bir yerel zanaatlar sergisi vardı. Büyük olasılıkla, buradaki evler artık uzun zamandır yalnızca yazlıklardan oluşuyordu.

Yazarın evi köyün biraz dışındaydı; telefonda kendisine ulaşmayı başardığında, yeri açıkça tarif etmişti. Köpeğiyle birlikte uzun bir yürüyüş yaptığını söylemişti, donmuş kırda uzun bir yürüyüş; Jed'e akşam yemeğine kalmasını da önerdi.

Jed duvarları kireçle boyanmış, L biçimli, geniş bir köy evinin anakapısının önüne park etti. İçinde resminin durduğu kutuyu alıp zili çaldı. Anında evin içinden havlamalar yükseldi. Birkaç saniye sonra kapı açıldı, uzun tüylü, kara, kocaman bir köpek havlayarak anakapıya koştu. *Temel Parçacıklar*'ın yazarı da göründü, üstünde kürklü bir ceket ve kadife pantolon vardı. Görüntüsü değişmişti, Jed bunun hemen farkına vardı. Daha güçlü kuvvetli, büyük olasılıkla daha kaslı görünüyordu, canlı adımlarla yürüyordu, dudaklarında bir hoşgeldin gülümsemesi vardı. Aynı zamanda zayıflamıştı, yanakları çökmüş, ince kırışıklıklar belirmişti yüzünde, kısacık kesilmiş saçları da beyazlaşmıştı. Kış postuna bürünmüş bir hayvana benzediğini düşündü Jed.

Salonun şöminesinde büyük bir ateş yanıyordu; koyu yeşil, kadife kanepelere oturdular. "Eskiden kalma bazı mobilyalar duruyordu…" dedi Houellebecq. "Gerisini eskiciden aldım." Sehpanın üstüne sucuk dilimleri, zeytinler koymuştu; bir şişe Chablis şarabı açtı. Jed portreyi kutudan çıkardı, kanepenin arkalığına dayadı. Houellebecq ona biraz dalgın dalgın baktı, ardından gözlerini odada gezdirdi. "Şöminenin üstünde iyi durur, ne dersiniz?" diye sordu sonunda. Kendisini ilgilendiren tek şey buydu sanki. Belki de böylesi daha iyi, diye düşündü Jed; sonuçta bir tablo çok pahalı bir mobilyadan başka nedir ki? Küçük yudumlarla içkisini içiyordu.

“Evi gezmek ister misiniz?” dedi Houellebecq. Doğal olarak Jed kabul etti. Ev hoşuna gitmişti, biraz dedesiyle babaannesininkini anımsatıyordu; ama geleneksel köy evleri zaten az çok birbirlerine benzerler. Salonun dışında –aynı zamanda odunluk ve şarap mahzeni işlevi de gören– bir ardiyeye bağlanan büyük bir mutfak vardı. Sağ tarafta, iki odanın kapıları bulunuyordu. Odalardan ilki boştu, sadece ortasında dar ve yüksek, iki kişilik bir yatak vardı, buz gibiydi içerisi. İkincisindeyse, raflı bir mobilyaya yerleştirilmiş tek kişilik bir yatakla, bir çocuk yatağıyla açılır kapanır kanatları olan bir yazı masası duruyordu. Jed yatağın başucundaki mobilyanın raflarına dizilmiş kitapların adlarına baktı: Chateaubriand, Vigny, Balzac.

“Evet, orada yatıyorum…” dedi Houellebecq salona dönüp yeniden ateşin karşısına kurulduklarında. “Çocukluğumdan kalma yatakta… İnsan nasıl başlarsa öyle bitiriyor…” diye ekledi yorumlanması güç bir ifadeyle. (Doymuşluk muydu bu? Yazgıya boyun eğiş mi? Üzüntü mü?) Jed o ifadeye bu duygulardan hiçbirinin tam olarak uymayacağını düşündü.

Üçüncü kadeh Chablis’ten sonra, bedeninin biraz uyuştuğunu hissetti. “Masaya geçelim…” dedi yazar. “Dün sebzeli sığır haşlaması yapmıştım, çok iyi gelir şimdi. Sığır haşlaması yeniden ısıtıldığında da çok güzel olur.”

Köpek de arkalarından mutfağa geldi, kumaş bir sepete kıvrıldı, keyifle derin derin soludu. Sebzeli sığır haşlaması güzeldi. Sarkaçlı bir duvar saatinden hafif bir tiktak sesi geliyordu. Pencereden karla kaplı çayırlar görünüyor, bir karaağaç korusu kaplıyordu ufkun bir bölümünü.

“Kendinize dingin bir yaşam seçmişsiniz…” dedi Jed.

“Sona yaklaşıyoruz; dingince yaşlanıyoruz.”

“Artık yazmıyor musunuz?”

“Aralık başında, kuşlar üstüne bir şiir yazmayı denedim; aşağı yukarı sizin beni serginize çağırdığınız zaman. Bir yemlik almıştım, içine onlar için biraz domuz yağı koydum; hava soğumuştu bile, kış erken gelmişti. Bir sürü kuş geldi: ispinozlar, şakrak kuşları, nar bülbülleri… Domuz yağını pek sevdiler, ama bunun üstüne şiir yazmak, ne bileyim… Sonuçta, köpeğim üstüne bir şiir yazdım. Köpeklere P harfiyle başlayan adların verildiği yılda[24] doğduğu için köpeğime Platon adını verdim, onun üstüne yazdığım şiirde başarılı oldum; Platon felsefesi üstüne –büyük olasılıkla ayrıca köpekler üstüne– şimdiye dek yazdığım en iyi şiirlerden biri. Son yapıtlarımdan biri olacak, belki de sonuncusu.”

O anda, Platon sepetinde kıpırdandı, patileriyle havayı dövdü, rüya görürken uzun uzun homurdandı, ardından yeniden derin bir uykuya daldı.

“Kuşların hiç önemi yoktur,” diye sürdürdü Houellebecq, “kuluçkaya yatan ve içe dokunacak şekilde oradan oraya pır pır uçup binlerce böceği gövdeye indiren, canlı renkli, küçük lekelerdir yalnızca onlar, sürekli didinip durdukları aptalca bir yaşam sürerler, böcekleri gövdeye indirmekten –kimi zaman kendilerine kurtçuklarla küçük bir ziyafet çekmekten– sürekli aynı şeyleri yapmaktan başka bir şey bilmezler. Bir köpeğinse bireysel bir yazgısı, bir dünya görüşü vardır, ama onun dramında hep olduğu gibi süregiden şeyler vardır, ne tarihseldir ne gerçek anlamda anlatısal, sanırım ben de *anlatı olarak dünya*’yla –romanların ve filmlerin dünyasıyla, ayrıca müziğin dünyasıyla– işimi bitirdim. Artık yalnızca *yan yana geliş olarak dünya*’yla –şiirin, resmin dünyasıyla– ilgileniyorum. Biraz daha haşlama alır mısınız?”

Jed istemedi. Houellebecq buzdolabından Saint-Nectaire peyniriyle Époisses peyniri çıkardı, ekmek dilimledi, yeni bir şişe Chablis şarabı açtı.

“Resmi bana getirmeniz büyük incelik,” diye ekledi birkaç saniye sonra. “Ona arada sırada bakacağım, bazı anlarda yoğun bir yaşamım olduğunu anımsatacak bana.”

Kahve içmek üzere salona döndüler. Houellebecq ateşe iki odun daha attı, arkasından kahve yapmaya mutfağa gitti. Jed kütüphaneyi incelemeye başladı, romanların sayısının o kadar az olmasına şaşırmıştı – olanların çoğu da klasikti. Buna karşılık, XIX. yüzyılın toplumsal reformcularının kitaplarından sürüyle vardı: Marx, Proudhon ve Comte gibi en tanınmış olanlarından, Fourier, Cabet, Saint-Simon, Pierre Leroux, Owen, Carlyle gibi adlara ya da Jed’in neredeyse hiç tanımadığı yazarlara kadar. Yazar bir tepsinin üstünde bir kahve demliği, badem kurabiyesi ve erik likörüyle geri döndü. “Biliyorsunuz Comte’un dediğini,” dedi, “insanlık canlılardan daha çok ölülerden oluşur. E işte ben de öyle düşünüyorum şimdilerde, ölülerle temas halindeyim…” Jed buna da yanıt verecek bir şey bulamamıştı. Tocqueville’in *Souvenirs*’inin eski bir baskısı duruyordu sehpanın üstünde.

“İlginç bir adam Tocqueville…” diye sürdürdü yazar. *Amerika’da Demokrasi* bir başyapıttır, daha önce eşine rastlanmamış bir öngörüsü olan bir kitaptır, tüm alanlarda yenilikçidir; kuşkusuz yazılmış en akla yatkın siyaset kitabıdır. O şaşırtıcı yapıtı yazdıktan sonra, devam etmek yerine, Manche’ın önemsiz bir ilçesinde milletvekili seçilmek, sonra da zamanının hükümetlerinde görev alabilmek için canını dişine takmış, sıradan bir siyasetçi gibi. Buna karşın, keskin zekâsından, gözlem gücünden hiçbir şey yitirmemiş…” Bir yandan ayağının dibine uzanmış Platon’un sırtını okşayarak *Souvenirs* cildinin sayfalarını karıştırdı. “Şunu dinleyin, Lamartine’den söz ediyor! Of of, nasıl da geçiriyor Lamartine’e!” Hoş, vurgulu bir sesle okumaya başladı:

> İçinde yaşadığım şu bencil hırslarla dolu dünyada, halkın iyiliği konusunda onunki kadar boş bir zihinle daha önce karşılaştım mı bilmiyorum. Kendini olduğundan büyük göstermek için ülkesini karıştıran çok adam gördüm: Sık rastladığımız bir ahlaksızlıktır bu; ama bence, sadece eğlence olsun diye dünyayı altüst etmeye her zaman hazır olan tek kişi odur.

"Tocqueville öyle biri karşısında ne yapacağını şaşırmış. Oysa kendisi özünde dürüst biri, ülkesi için en iyisi olduğunu düşündüğü şeyi yapmaya çalışmış. Hırsı, açgözlülüğü anlayabiliyor; ama öylesi bir soytarı tarzı, öylesi bir sorumsuzluk ve aynı zamanda öylesi bir özenti karşısında afallayıp kalmış. Bakın, şunu da dinleyin, hemen sonrasında şöyle diyor:"

> İçtenlikten o kadar uzak, gerçekleri o kadar aşağılayan bir zihin de görmedim asla. Aslında aşağılıyor derken yanlış söyledim; doğrusu, gerçeğe hiç saygı duymuyor, hiçbir şekilde onunla ilgilenmiyor. Konuşurken ya da yazarken, hiç dikkat etmeden gerçeklik alanına girip girip çıkıyor; tek kaygısı o anda yaratmak istediği etki…

Houellebecq konuğunu unutup kendi kendine okumayı sürdürdü, gitgide artan bir sevinçle çeviriyordu sayfaları.

Jed bekledi, duraksadı, ardından erik likörünü bir dikişte bitirdi, boğazını temizledi. Houellebecq gözlerini ona doğru kaldırdı. "Buraya gelmemin nedeni…" dedi Jed, "size resmi getirmekti elbette, ama aynı zamanda sizden bir mesaj bekliyorum."

"Mesaj mı?" Yazarın yüzündeki gülümseme yavaş yavaş silindi, yüzüne kuru, soğuk bir üzüntü oturdu. "Diyorsunuz ki…" dedi sonunda yavaş bir sesle, "yaşamımın sonuna geldim ve büyük bir düş kırıklığı yaşıyorum, öyle mi?"

"Ee… evet, aşağı yukarı öyle bir şey."

"E ne diyeyim, haklısınız: Yaşamımın sonuna geldim ve büyük bir düş kırıklığı yaşıyorum. Gençliğimde umduğum hiçbir şey gerçekleşmedi. İlginç anlar yaşadım, ama hepsi çok zorluydu, hepsi için var gücümle çabaladım, hiçbir şeyi armağan olarak görmedim, şimdiyse doğrusu bıktım, sadece her şeyin fazla acı çekmeden, beni elden ayaktan düşürecek bir hastalığa tutulmadan, sakat kalmadan bitmesini istiyorum."

"Babam gibi konuşuyorsunuz…" dedi Jed yumuşak bir tonla. Houellebecq *baba* sözcüğünü duyunca, açık saçık bir söz duymuşçasına irkildi, ardından yüzünde bıkkın, nazik ama soğuk bir gülümseme belirdi. Jed arka arkaya üç badem kurabiyesi yedi, ardından ağzına kadar dolu bir kadeh erik likörünü içip konuşmasını sürdürdü.

“Babam…” diye yineledi sonunda, “bana William Morris’ten söz etti. Onu bilir misiniz, hakkında ne düşünürsünüz diye soracaktım.”

“William Morris…” Ses tonu yeniden rahatlamış, yansızlaşmıştı. “Babanızın size ondan söz etmesi tuhaf, neredeyse kimse tanımaz William Morris’i.”

“Gençliğinde görüştüğü mimarlarla sanatçılar arasında anlaşılan tanınıyormuş.”

Houellebecq ayağa kalktı, en az beş dakika kütüphanesinde arandıktan sonra kapağı solmuş, sarıya çalan, girişik *art nouveau* motifleriyle bezeli, ince bir kitap çıkardı. Yeniden oturdu, küçük lekelerle dolu, sertleşmiş sayfaları özenle çevirdi – görünen o ki, kitap yıllardır açılmamıştı.

“Bakın,” dedi sonunda, “bu onun bakış açısını biraz olsun yansıtıyor. 1889’da Edinburg’da verdiği bir konferanstan:”

> İşte biz sanatçıların önerisi kısaca şu: Biz ticari üretimin ölümcül bir darbe indirdiği zanaatın son temsilcileriyiz.

“Yaşamının sonlarında, Marksizm’i benimsemiş, ama başlarda çok farklıymış, gerçekten özgün bir adammış. Bir yapıt üretirkenki sanatçı bakışından hareket etmiş, o bakış açısını üretim dünyasının –sanayi ve tarım– bütününe yaymak istemiş. Bugün o dönemin siyasal düşüncesinin zenginliğini düşlememiz güç. Chesterton *Don Kişot’un Dönüşü*’nde William Morris’e saygılarını sunar. Tuhaf bir romandır bu, kitapta zanaata ve Ortaçağ Hıristiyanlığına dönüşü temel alan, Britanya Adaları’nda gittikçe yaygınlaşan, öteki işçi hareketlerinin, sosyalist ve Marksist hareketlerin yerini alan, zanaatçı ve çiftçi topluluklar yararına sanayi üretimi sisteminin bırakılmasına yol açan bir devrim düşler. Bir peri masalı havasında işlenmiş, bütünüyle gerçekdışı bir şey, *Peder Brown*’dan çok da farklı değil. Bence Chesterton kitaba kendi kanılarını da katmış bolca. Ama şunu söylemek gerekir ki, William Morris, kendisiyle ilgili bilinen şeylere bakıldığında, oldukça sıradışı biriymiş.”

Şöminede bir odun düşünce kıvılcımlar uçuştu. “Şömine siperi almam gerekirdi…” diye homurdandı Houellebecq, sonra da kadehini ağzına götürdü. Jed hâlâ kımıldamadan, dikkatle ona bakıyordu, sinirleri anlaşılmaz biçimde aşırı gerilmişti. Houellebecq ona şaşkın şaşkın baktı, Jed sol elinin tir tir titrediğini fark etti sıkıntıyla. “Kusura bakmayın,” dedi sonunda birdenbire gevşeyip. “Biraz… tuhaf bir dönemden geçiyorum da…”

“Genel ölçütlere göre değerlendirirsek, William Morris’in pek iç açıcı bir yaşamı olmamış,” diye yeniden söze girdi Houellebecq. “Yine de, tüm tanıklıklarda neşeli,

iyimser ve çalışkan biri olarak anlatılıyor. Yirmi üç yaşında, on sekiz yaşındaki, ressamlara modellik yapan Jane Burden'la tanışmış. İki yıl sonra onunla evlenmiş, kendisi de ressam olmayı düşünmüş bir ara, sonra yeterince yetenekli olmadığını düşündüğünden vazgeçmiş –resme her şeyden çok önem verirmiş. Upton'da, kendi çizdiği planlardan hareketle, Thames kıyısında bir ev yaptırmış, karısı ve iki kızıyla birlikte orada yaşamak üzere evin içini de kendisi düzenlemiş. Karısı çok güzel bir kadınmış, gören herkes öyle diyor; ama kocasına sadık değilmiş. Özellikle Ön-Raffaelloculuk hareketinin önderi Dante Gabriel Rossetti'yle ilişkisi olmuş. William Morris ressam olarak ona büyük hayranlık duyuyormuş. En sonunda Rossetti de gelip onlarla birlikte yaşamaya başlamış, karıkoca yatağında Morris'in yerini almış. Morris de İzlanda'da yolculuğa çıkmış, ülkenin dilini öğrenmiş, sagaları çevirmeye girişmiş. Birkaç yıl sonra döndüğünde, artık bir açıklama istiyormuş; Rossetti evden ayrılmayı kabul etmiş etmesine ama bir şeyler düzelmeyesiye bozulmuş artık, çift bir daha asla sevişmemiş. Daha öncesinde de birçok toplumsal harekete katılmış, ama kendisine fazla ılımlı gelen *Social Democratic Federation*'dan ayrılıp açıkça komünist bir tutum sergileyen *Socialist League*'i kurmuş, ölene dek de komünist dava için var gücüyle çalışmış, bir sürü gazete makalesi yazmış, konferanslar vermiş, mitinglere katılmış…"

Houellebecq sustu, uysalca başını salladı, elini yavaşça mutlulukla homurdanan Platon'un sırtında gezdirdi.

"Ayrıca sonuna dek," dedi yavaşça, "Victoria dönemindeki aşırı namuslulukla savaşmış, özgür aşk için mücadele etmiş…"

"Aslında ben," diye ekledi, "görünüşte çıkar gözetmeyen, mücadeleci, yüce gönüllü hareketlerin özel sorunları telafi etmek için ortaya çıktıkları yönündeki o iğrenç, ama pekâlâ inandırıcı düşünceden nefret ederim."

Jed sustu, bir dakika daha bekledi. "Sizce o bir ütopyacı mıydı?" diye sordu sonunda. "Gerçekçilikten bütünüyle uzak mıydı?"

"Bir anlamda evet, kuşkusuz. Çocukların büsbütün özgür bir ortamda daha çok şey öğreneceklerini düşündüğünden okulları kaldırmak istiyordu; vicdan azabının suçlu için yeterli bir ceza olduğunu düşündüğünden hapishaneleri kaldırmak istiyordu. İnsan tüm bu saçmalıkları okuduğunda, ister istemez hem acıyor ona, hem de bu düşüncelerden tiksiniyor. Ama şu da var ki, şu da var ki…" Houellebecq duraksadı, doğru sözcükleri bulmaya çalıştı. "Şu da var ki, çelişkili biçimde, uygulamada birtakım başarılar elde etmiş. Zanaat üretimine dönüş konusundaki düşüncelerini uygulamaya koymak için, daha başlarda bir dekorasyon ve mobilya firması kurmuş; işçiler orada o dönemdeki,

zindandan farkı olmayan fabrikalardan çok daha az çalışıyorlarmış, ama asıl özgürce çalışabiliyorlarmış, herkes işin başından sonuna kadar kendi görevinden sorumluymuş, William Morris'in temel ilkesi düşünceyle uygulamanın asla birbirinden ayrılmaması gerektiğiydi, tıpkı Ortaçağ'daki gibi. Tüm tanıklıklarda anlatılan çalışma koşulları gerçekten harika: ırmak kıyısında, ışıklı, havadar atölyeler. Tüm kazanç, sosyalist propagandada kullanılan küçük bir pay dışında, işçilere dağıtılıyormuş. E sonuçta, tüm beklentilerin aksine, ticari alanda da başarı çok geçmeden gelmiş. Marangoz işlerinden sonra, mücevhercilikle, dericilikle, sonra vitraylarla, kumaşlarla, mobilya döşemeciliğiyle ilgilenmişler, bunların hepsinde de başarılı olmuşlar: Morris & Co firması her zaman kâr etmiş. XIX. yüzyıl boyunca birbiri ardına kurulan hiçbir işçi kooperatifinin başaramadığı bir şeymiş bu, ne Fourier'ci falansterler, ne Cabet'nin Icarie topluluğu etkili bir mal ve yiyecek üretimi sistemi geliştirmeyi başarabilmiş, William Morris'in kurduğu firma dışında, bu konuda birbiri ardına başarısızlıklar yaşanmış diyebiliriz. Sonraki komünist derneklerinin sözünü bile etmiyorum…"

Yeniden sustu. Odanın içindeki ışık azalmıştı. Kalktı, abajurlu bir lambayı yaktı, ateşe bir odun daha atıp yeniden oturdu. Jed hâlâ dikkatle ona bakıyor, ellerini dizlerinin üstüne koymuş, çıt çıkarmıyordu.

"Bilmiyorum," dedi Houellebecq, "çok yaşlandım, sonuç çıkarmaya ya da çok basit şeyler söylemeye hevesli değilim artık, alışkın da değilim zaten. Biliyorsunuzdur, Burne-Jones'un yaptığı portreleri var: Yeni bir bitkisel boya karışımını denerken ya da kızlarına kitap okurken gösteriyor onu. Bodur, kaba saba, pancar suratlı, canlı bakışlı, küçük bir gözlüğü ve karmakarışık bir sakalı olan bir adam; tüm desenler sürekli hiperaktif hep iyi niyetli ve temiz yürekli biriymiş izlenimini veriyor. Kuşkusuz şu söylenebilir, William Morris'in önerdiği toplum modeli herkesin William Morris'e benzediği bir dünyada hiç de ütopik olmazdı."

Jed uzunca bir süre daha bekledi, o sırada çevredeki tarlaların üstünde hava kararıyordu. "Teşekkür ederim," dedi sonunda ayağa kalkıp. "Huzurunuzu kaçırdıysam kusuruma bakmayın, ama düşünceniz benim için önemliydi. Çok yardımcı oldunuz."

Eşikte, soğuk hava çarpıverdi yüzlerine. Kar hafif hafif parıldıyordu. Ağaçların çıplak, kara dalları koyu gri gökyüzünde göze çarpıyordu. "Buzlanma olacak," dedi Houellebecq, "dikkatli kullanın." Jed yola çıkmak üzere arabasını ileriden geri döndürdüğünde, onun omuz hizasından yavaşça el salladığını gördü, veda işareti olarak. Yanında oturan köpeği de gidişini onaylarcasına başını sallıyordu sanki. Jed onu

yeniden görmek istiyordu, ama bunun olmayacağını hissetti, kesinkes birtakım engeller, aksilikler çıkacaktı. Toplumsal yaşamı, o sırada kuşkusuz daha basitleşmekteydi.

Kıvrıntılı ve ıssız yollardan geçip 30 km/s'yi aşmadan yavaş yavaş giderek, A10 otoyolunun girişine vardı. Anayola bağlanan tali yola gireceği anda, aşağılarda, farların oluşturduğu uçsuz bucaksız ışıklı şeridi görünce, trafiğin çok yoğun olduğunu anladı. Dışarıda sıcaklık –12 °C'ye düşmüştü, ama arabanın içinde hâlâ 19 °C'ydi, klima kusursuz çalışıyordu; hiç sabırsızlanmıyordu.

France-Inter kanalını açınca, haftanın güncel kültür haberlerini yorumlayan bir programla karşılaştı; gazeteciler kahkahalarla gülüyorlardı, yapmacık ciyaklamaları ve gülüşleri öyle bayağıydı ki katlanamadı onlara. France-Musique'teyse tumturaklı ve zorlama ateşliliğiyle çok geçmeden kendisini rahatsız eden bir İtalyan operası vardı; radyoyu kapattı. Müziği zaten hiçbir zaman çok sevmemişti, anlaşılan şimdi daha da az seviyordu, bir ara kendisini dünyanın sanatsal betimlemesini yapmaya ya da hatta dünyanın sanatsal betimlemesinin olanaklı olduğunu düşünmeye iten şeyin ne olduğunu düşündü, oysa dünya sanatsal duyarlılığa konu olabilecek bir şey değildi hiç de, dünya büyüden de özel çıkardan da yoksun, kesinlikle akla yatkın bir düzen görünümü sergiliyordu. Auroroute FM'i açtı, orada da sadece somut bilgiler veriliyordu: Fontainebleau ve Nemours yakınlarında kazalar olmuştu, trafik büyük olasılıkla Paris'e dek sürecekti.

Ocak ayının 1'indeyiz, diye düşündü Jed, bu yalnızca bir hafta sonunun değil, bir tatil döneminin de sonuydu ve yavaş yavaş, ola ki trafik yoğunluğuna verip veriştirerek evlerine dönen, birkaç saat içinde Paris yörekentlerinin sınırına varacak olan ve kısa bir geceden sonra Batı üretim sistemi içindeki yerlerini –ast ya da üst– yeniden alacak olan tüm şu insanlar için yeni bir yılın başlangıcıydı. Güney Melun yakınlarında beyazımsı bir sis indi, arabalar daha da yavaşladılar, Melun Merkez yakınlarında yol yavaş yavaş açılmaya başlayıncaya dek beş kilometre boyunca kağnı gibi gittiler. Dışarıdaki sıcaklık –17 °C'ydi. *Arz talep yasası* bir aydan daha kısa bir süre önce onu da başkalarından ayırmıştı, zenginlik birdenbire bir kıvılcım yağmuru gibi yağmıştı üstüne, onu her türlü parasal boyunduruktan kurtarmıştı, şimdi anlıyordu ki aslında hiçbir zaman parçası olmadığı bir dünyadan ayrılacaktı, zaten az sayıdaki insan ilişkileri birer birer kuruyup tükenecekti, yaşamda da tıpkı şimdi mükemmel donanımlı Audi Allroad A6'sının içinde olduğu gibi hissedecekti kendini, dingin ve neşesiz, bütünüyle tepkisiz.

Üçüncü bölüm

I

Safrane'ın kapısını açar açmaz, Jasselin meslek yaşamının en kötü anlarından birini yaşayacağını anladı. Bariyerin birkaç adım ötesinde, otlara oturmuş Teğmen Ferber bitmiş tükenmiş görünüyor, hiç kıpırdamadan duruyordu. Bir meslektaşını ilk kez bu durumda görüyordu – adli poliste, herkes duygusal tepkilerini denetim altına almasını sağlayan bir sertlik kazanır, yoksa istifa eder, oysa Ferber on yılı aşkın bir süredir bu işi yapıyordu. Birkaç metre ileride, Montargis jandarmasından üç adam donmuş kalmıştı: İkisi boş bakışlarla, otların üstüne diz çökmüştü, üçüncüsüyse –büyük olasılıkla üstleriydi bu adam, Jasselin kolunda onbaşı işareti görür gibi olmuştu– olduğu yerde yavaşça sallanıyordu, her an bayılacakmış gibiydi. Köy evinden, parlak yeşil çayırdaki sarı düğünçiçeklerini hafifçe kımıldatan meltemin taşıdığı pis kokular geliyordu. Arabanın gelişine dört adamdan hiçbiri tepki vermemişti.

Jasselin Ferber'ye yaklaştı, adam hâlâ bitik görünüyordu. Christian Ferber solgun teni, çok açık mavi gözleri, yarı uzun kara saçlarıyla, otuz iki yaşında, romantik, gizemli, duyarlı, güzel bir çocuğa benziyordu, polisler arasında pek sık rastlanan bir durum değildi bu; kaldı ki, yetenekli ve inatçı bir polis memuruydu, Jasselin'in çalışmayı yeğlediği adamlardan. "Christian…" dedi Jasselin usulca, sonra sesini biraz yükseltip yine seslendi. Ferber cezalandırılmış bir çocuk gibi, yavaşça gözlerini kaldırdı, hem hınçla dolu, hem çok dertli bir bakış vardı yüzünde.

"O kadar mı kötü?" dedi usulca Jasselin.

"Feci. Hayal bile edemezsin. Bunu yapan kişi… yaşamamalı. Yeryüzünden silinmeli."

"Yakalayacağız onu, Christian. Her zaman yakalarız."

Ferber başını salladı ve ağlamaya başladı. Tüm bunlar alışıldık şeyler değildi.

Kendisine çok uzun gelen bir süreden sonra Ferber ayağa kalktı, hâlâ doğru dürüst yürüyemiyordu, Jasselin'i jandarmaların yanına götürdü. "Amirim Komiser Jasselin…"

dedi alçak sesle. Bu sözcükler üstüne, iki genç jandarmadan biri uzun uzun kusmaya başladı, arada soluk almaya çalışıyor, sonra yine toprağa kusuyordu, kimseyle ilgilenecek hali yoktu, bu da jandarmalar için alışıldık bir şey değildi. "Onbaşı Bégaudeau," dedi üstü, makine gibi, anlamsızca sallanmayı da sürdürüyordu, anlaşılan şu anda Montargis jandarmasından bir şey beklememek gerekiyordu.

"Dava onların değil," diye özetledi Ferber. "İncelemelere biz başladık, adamın Paris'te bir randevusu varmış, gelmemiş, bizi aradılar. Evi burada olduğundan, bir bakmalarını söyledim jandarmalara; e işte bulmuşlar."

"Cesedi onlar bulduysa, davayı üstlenmek isteyebilirler."

"İsteyeceklerini sanmıyorum."

"Neden?"

"Sen de… kurbanın durumunu görünce benim gibi düşüneceksin." Sustu, ürperdi ve kusmaya başladı, ama kusacak bir şeyi kalmamıştı, sadece biraz safra.

Jasselin evin ardına kadar açık kapısına baktı. Bir sinek bulutu toplanmıştı oraya, oldukları yerde vızıldayarak uçuşuyorlardı, sıranın kendilerine gelmesini beklercesine. Bir sineğin bakış açısından, insan ölüsü ettir, sadece ve sadece et; yeni kokular geldi burunlarına, koku gerçekten dayanılacak gibi değildi. Suç mahallini görmeye dayanmak için, bunun kesinlikle farkındaydı, birkaç dakikalığına bir sineğin bakış açısını benimsemesi gerekiyordu; karasineğin, *Musca domestica*'nın dikkate değer nesnelliğini. Her *Musca domestica* dişisi beş yüz, kimi zaman bin yumurta yumurtlayabilir. Bu yumurtalar beyazdır, 1,2 mm uzunluğundadır. Tek bir günün sonunda, yumurtalardan larvalar (*kurtçuklar*) çıkar; organik maddenin (genellikle ceset, çöp ya da dışkı gibi ölü ve kokuşmakta olan maddelerin) üstünde yaşar, beslenirler. Kurtçuklar soluk beyaz renktedir, uzunlukları 3-9 mm'dir. Ağız bölgeleri daha incedir, ayakları yoktur. Üçüncü deri değiştirme aşamasının sonunda, kurtçuklar serin ve kuru bir yere sürünüp *pupa* evresine girer, kırmızımsı bir renk alırlar.

Erişkin karasinekler doğada iki haftayla bir ay arası, laboratuvar koşullarında daha uzun zaman yaşarlar. Pupa evresinden çıktıktan sonra, karasinekler daha fazla büyümezler. Küçük karasinekler genç değildir, onlar larva evrelerinde yeterince besin alamamış sineklerdir.

Dişi pupa evresinden çıktıktan yaklaşık otuz altı saat sonra çiftleşebilir. Erkek sperm vermek üzere onun sırtına çıkar. Genelde, dişi yalnızca bir kez çiftleşir, spermi sürüyle yumurta yumurtlamak için saklar. Erkeklerse kendilerine bölgeler belirlerler; belli bölgelere başka erkeklerin girmesini engellemeye çalışır, bölgeye giren tüm dişilere atlamaya bakarlar.

"Üstelik, kurban ünlü biri…" diye ekledi Ferber.

“Kimmiş?”

“Michel Houellebecq.”

Amiri tepki vermeyince, ekledi: “Yazar. Yazardı demek istiyorum. Çok tanınmış biriydi.”

E işte, *tanınmış yazar* bir sürü kurtçuğa besin oldu şimdi, diye geçirdi içinden Jasselin, gözüpek bir *mind control* çabasıyla.

“Ben de gidip baksam mı, ne dersin?” diye sordu astına. “İçeri girsem mi?”

Ferber yanıt vermeden önce uzun süre duraksadı. Bir soruşturmanın sorumlusu suç mahallini her zaman bizzat görmeliydi, Jasselin Saint-Cyr-au-Mont-d’Or Komiser Eğitim Enstitüsü’nde verdiği konferanslarda sık sık vurgulamıştı bunu. Cinayet, özellikle hırsızlık için ya da anlık bir nedenden ötürü gerçekleştirilmeyen bir cinayet çok özel bir şeydir, katil ister istemez kendi kişiliğinden, kurbanla olan ilişkisinden bir şeyleri açığa vurur. Suç mahallinde hemen hemen her zaman bireysel, biricik bir şey bulunur, katilin imzası gibi bir şey; bu özellikle, diye ekliyordu, acımasız ya da ayinsel cinayetler için, doğal olarak araştırmalarımızı bir psikopata yönelttiğimiz cinayetler için geçerlidir.

“Yerinde olsam, Olay Yeri İnceleme Ekibi’ni beklerdim…” diye yanıtladı sonunda Ferber. “Steril maskeleri var; en azından kokuyu duymazsın.”

Jasselin düşündü; fena fikir değildi.

“Ne zaman gelirler?”

“İki saate kadar.”

Onbaşı Bégaudeau hâlâ olduğu yerde sallanıyordu, belli bir ritim tutturmuştu artık, kendisine kaygı verecek herhangi bir şey yapabilecek gibi görünmüyordu, kesinkes güçlü sakinleştiriciler verip onu bir hastane yatağına ya da evine yatırmak gerekiyordu şu anda, hepsi bu. Hâlâ kendisinin yanında diz çökmüş halde duran astlarıysa başlarını oynatıp, komutanları gibi uyuşuk uyuşuk sallanmaya başlamışlardı. Bunlar kırsal bölge jandarmaları, diye düşündü Jasselin iyi niyetle. Aşırı hıza, küçük bir kredi kartı dolandırıcılığına ceza kesmeye alışkınlar.

“İzin verirsen…” dedi Ferber’ye. “Beklerken, köyde biraz dolaşacağım. Öylesine, ortamı koklayayım.”

“Git, git… Patron sensin…” Ferber’nin yüzünde bıkkın bir gülümseme belirdi. “Her şeyle ben ilgilenirim, sen yokken *konukları ağırlarım*.”

Yeniden otların üstüne oturdu, birkaç kez burnunu çekti ve ceketinden bir cep kitabı çıkardı – Jasselin’in de gözüne çarptığı gibi, Gérard de Nerval’in *Aurélia*’siydi kitap. Jasselin döndü köye doğru ilerledi – küçücük bir köydü burası, ormanın derinliklerinde pinekleyen bir grup evden oluşuyordu.

II

Polis komiserleri İçişleri Bakanlığı'na bağlı, bakanlıklar arası görevli, bir üst teknik birim olan Ulusal Polis'in planlama ve yönetim koludur. Görev ilkelerinin hazırlanıp uygulanması ve hizmet yönetimiyle görevlendirilmişlerdir, operasyonel ve örgütsel sorumluluk onlardadır. Bu hizmetlere atanmış kişiler üstünde yetkilidirler. Güvenlik sorunlarını önlemeye ve suçla mücadeleyle ilgili program ve projelerin hazırlanıp uygulamaya konmasına, geliştirilmesine katkıda bulunurlar. Yasanın kendilerine verdiği yüksek görevli yetkilerini kullanırlar. Üniforma giyerler.

Meslek yaşamlarının başında aldıkları maaş 2.898 avrodur.

Jasselin kendisini olağandışı, yemyeşil bir koruluğa götüren yol boyunca ağır ağır yürüyordu, büyük olasılıkla yılanlar, sinekler – hatta, olur a, akrepler ve büvelekler cirit atıyordu ağaçların arasında, Yonne'da akrep sık görülüyordu, Loiret sınırlarına kadar rastlanıyordu onlara, gelmeden önce Jandarma Kuvvetleri Bilgilendirme Sayfası'nda okumuştu, çok başarılı bir siteydi bu, yalnızca özenle denetlenen bilgileri koyuyorlardı internete. Sonuçta, kırsal yaşamda, görünüşün tersine, insanın başına her şey gelebilir, en beterinden belalarla karşılaşabilir, diye düşündü üzülerek Jasselin. Köy onun üstünde çok kötü bir izlenim bırakmıştı: Siyah kiremitli, tertemiz, beyaz evler, acımasızca yenilenmiş kilise, sözümona oyunlu bilgi panoları, her şey bir dekoru, bir televizyon dizisi için kurulmuş sahte bir köyü andırıyordu. Kaldı ki, hiç kimseyle karşılaşmamıştı. Böylesi bir yerde, kimsenin hiçbir şey görmediğinden, duymadığından emin olabilirdi, tanık bulmak olanaksız bir iş gibi görünüyordu.

Yine de başka işi olmadığından geri döndü. Bir kişiyle, tek bir kişiyle bile karşılaşsam, diye geçirdi içinden çocukça bir itkiyle, bu cinayeti aydınlatabilirim. Bir an Chez Lucie adlı bir kafe görünce şansının yaver gittiğini düşündü, mekânın anayola bakan kapısı açıktı. Oraya doğru hızla ilerledi, ama tam kapıdan girecekti ki, aralıktan bir kol (bir kadın kolu; kafenin sahibi Lucie miydi yoksa?) çıkıp, kapıyı sertçe kapadı.

Kilidin iki kez döndüğünü duydu. Mekânın kapısını açmaya, tanıklık etmeye zorlayabilirdi onu, bir polis olarak buna yetkisi vardı; ama bunlar için erken olduğunu düşündü. Sonuçta, Ferber'nin ekibinden biri bu işle uğraşacaktı. Ferber'nin kendisi de insanları konuşturmakta çok başarılıydı, onunla karşılaşanlar aynasız olduğunu düşünmüyorlardı asla, kimliğini gösterdiğinde bile bunu hemencecik unutuveriyorlar (daha çok bir psikologa ya da ırkbilim araştırma görevlisine benziyordu) beklenmedik şekilde, bildiklerini kolayca söylüyorlardı.

Chez Lucie'nin hemen yanındaki Martin-Heidegger Sokağı köyün daha keşfetmediği bir bölümüne iniyordu. Sokağa daldığında, kentlerinin sokaklarına ad verme konusunda belediyelere tanınan, neredeyse mutlak güç üstüne düşünmeden edemedi. Leibniz Çıkmazı'nın köşesinde, tenekeden bir levha üstüne akrilik boyayla yapılmış, ördek kafalı, kocaman çüklü bir adamı betimleyen, çiğ renkli, gülünç bir resmin karşısında durdu; adamın gövdesiyle bacakları kalın, kahverengi bir kürkle kaplıydı. Bir bilgi panosundan öğrendiğine göre, ham sanat yapıtlarının ve Montargis Akıl Hastanesi'ndeki delilerin resimlerinin sergilendiği "Muzé'rétique"in karşısında duruyordu. Parménide Meydanı'na gelip de gıcır gıcır bir park yeri görünce, belediyeye duyduğu hayranlık bir kat daha arttı, arabaların girecekleri yerlere işaret eden beyaz yağlıboya çizgiler en fazla bir haftalıktı, üstelik park yerinde Avrupa ve Japonya kredi kartlarını kabul eden elektronik bir ödeme sistemi de vardı. O sırada, tek bir araba duruyordu orada, su yeşili bir Maserati Gran-Turismo; Jasselin ne olur ne olmaz diye plaka numarasını not etti. Bir soruşturma çerçevesinde, diyordu her zaman Saint-Cyr-au-Mont-d'Or'daki öğrencilerine, not almak çok önemlidir –dersin o noktasında cebinden kendi not defterini çıkarıyordu, 105x148 mm boyutlarındaki, standart bir Rhodia bloknot. Soruşturmalarda her gün en az bir not almalısınız, diye üsteliyordu, not aldığınız şey size önemsiz gelse de. Soruşturmanın ileri aşamalarında, neredeyse her zaman o notun gerçekten önemsiz olduğu ortaya çıkıyordu, ama işin özü bu değildi: İşin özü etkin kalmak, küçük de olsa zihinsel bir etkinliği korumaktı, çünkü etkinlikten uzaklaşan polis cesaretini yitiriyor, dolayısıyla da önemli olgular açığa çıkmaya başladığında tepki veremiyordu.

Ne tuhaftır ki, Jasselin bilmeden, Houellebecq'in, Nisan 2011'de Louvain-la-Neuve Üniversitesi'nde, yaşamında ilk ve son kez *creative writing* atölyesinde ders vermeyi kabul ettiğinde, yazarlık mesleğinden söz ederken verdiği öğütlerin neredeyse aynılarını veriyordu bu şekilde.

Güney yönünde, köy Emmanuel-Kant Alanı'yla sona eriyordu, estetik açıdan son derece yalın, kentsel bir düzenlemeydi bu alan, hiçbir yere, hiçbir yola bağlanmayan, çevresinde hiç ev bulunmayan, basit, güzel, gri tonlu, makadamlı bir daireydi. Biraz

ötesinde, debisi az bir ırmak akıyordu. Güneş ışınları çayırlara gitgide daha yoğun biçimde düşüyordu. Kenarında titrek kavaklar bulunan ırmak nispeten gölgelik bir alan oluşturuyordu. Jasselin aşağı yukarı iki yüz metre, bir engelle karşılaşıncaya dek suyun akıntısını izledi: Üst bölümü ırmak yatağı düzeyinde olan, betondan eğik bir düzlem başka bir yatağın, birkaç metre sonra anlayacağı gibi, aslında uzunca bir su birikintisi olan küçücük bir derenin beslenmesini sağlıyordu.

Su birikintisinin kıyısına, sık otlara oturdu. Elbette o bilmiyordu ama o an yorgun argın, bel ağrısı ve yıllar geçtikçe daha da şiddetlenen bir sindirim güçlüğü çekerek oturduğu yer Houellebecq'in çocukken oynadığı oyunlara, çoğunlukla tek başına oynadığı oyunlara sahne olmuştu tam da. Kafasında Houellebecq bir *vaka*'dan başka bir şey değildi, bir hayli zorlu olacağını sezdiği bir vaka. *Ünlüler* öldürüldüğünde, halkta cinayetin aydınlatılması beklentisi daha büyük olur, polisin çalışmalarını karalama ve başarısızlığıyla alay etme eğilimi birkaç gün içinde kendini belli etmeye başlar, başınıza gelebilecek en kötü şeyse şansınıza bir çocuk cinayetinin çıkmasıdır, hele *bebek* cinayeti söz konusu olduğunda yanmışsınızdır, bebek cinayetlerinde işler iyice sarpa sarar, bebek katilinin hemen, köşeyi bile dönemeden yakalanması gerekir, kırk sekiz saatlik bir süreç bile halkın gözünde kabul edilebilecek şey değildir. Saatine baktı, suç mahallinden ayrılalı bir saatten fazla olmuştu, bir an Ferber'yi yalnız bıraktığına pişman oldu. Su birikintisinin yüzeyi sumercimekleriyle kaplıydı, suyun rengi ışığı geçirmiyordu, pis görünüyordu.

III

Suç mahalline döndüğünde, hava sıcaklığı biraz düşmüştü; sinekler de azalmış gibi geldi ona. Ferber ceketini yastık yapıp otlara uzanmış, hâlâ *Aurélia*'yı okuyordu, bir kır partisine gelmiş gibi görünüyordu şimdi. "Dayanıklı çocuk…" diye geçirdi içinden Jasselin, kuşkusuz onu tanıdığından beri yirminci kez.

"Jandarmalar gitti mi?" diye sordu şaşkınlıkla.

"Onlarla ilgilenecek birileri geldi. Psikolojik yardım biriminden adamlar, Montargis Hastanesi'nden geliyorlardı."

"Daha şimdiden mi?"

"Evet ya, ben de şaşırdım. Jandarmaların işi de şu son yıllarda epey zorlaştı, neredeyse bizdeki kadar intihar vakasıyla karşılaşıyorlar; ama psikolojik yardım biriminin de çok yol kat ettiğini kabul etmek gerek."

"Nereden biliyorsun? İntihar istatistiklerini kastediyorum."

"Güvenlik Güçleri Ortak Bülteni'ni okumuyor musun hiç?"

"Hayır…" Hantalca meslektaşının yanına, otlara oturdu. "Genelde çok okumam." Gölgeler ıhlamur ağaçlarının arasına yayılmaya başlamışlardı. Jasselin bir an umutlandı, birkaç metre ötelerindeki cesedin varlığını neredeyse unutmuştu, derken Olay Yeri İnceleme Ekibi'nin Peugeot Partner'i bariyerin önünde duruverdi. İçinden kusursuz bir eşzamanlılıkla iki adam indi, üstlerinde nükleer arındırma ekiplerini akla getiren, gülünç, beyaz tulumlar vardı.

Jasselin Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespiti teknisyenlerinden, hep iki kişi çalışmalarından, bir sürü pahalı ve anlaşılmaz aletlerle donatılmış küçük arabalarından, Emniyet hiyerarşisini açıkça umursamamalarından nefret ediyordu. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, Kimlik Tespitçiler sevilmeye de çalışmıyorlardı, hatta tersine sıradan polislerden olabildiğince farklı olmaya uğraşıyorlar, her koşulda bilgisizlere karşı teknisyenlere özgü o onur kırıcı afra tafrayı sergiliyorlardı, bunun nedeni de kuşkusuz yıllık bütçelerinin gittikçe artmasıydı. Kullandıkları yöntemlerin çok geliştiği doğruydu, artık bundan birkaç yıl öncesinde hayal bile edilemeyecek

koşullarda parmak izi ya da DNA örneği alabiliyorlardı, ama bu ilerlemelerin onlarla ne ilgisi vardı ki? O sonuçları elde etmelerini sağlayan aletleri icat edebilecek, hatta zaten var olan bir aleti geliştirebilecek halleri yoktu, onları kullanmakla yetiniyorlardı, bu da ne zekâ, ne de özel bir yetenek gerektiren bir işti, uygun teknik eğitimi almaları yetiyordu, oysa o eğitimin Cinayet Masası'nın sokaklarda çalışan polislerine verilmesi gerekirdi, en azından Jasselin'in, üstlerine verdiği raporlarda bir yere varamadan ama düzenli olarak savunduğu şey buydu. Ne var ki kimsenin ona kulak asacağına ilişkin umudu yoktu, servis eski ve fazlasıyla oturmuştu, bunu yapmasının asıl nedeni sinirlerini yatıştırmaktı.

Ferber durumu iki adama anlatmak üzere zarif ve nazik bir hareketle ayağa kalktı. Adamlar sabırsızlıklarını ve profesyonelliklerini göstermek için düzenli, kısa aralıklarla başlarını sallıyorlardı. Bir ara Ferber Jasselin'e işaret etti, kuşkusuz soruşturmanın sorumlusunun o olduğunu söylemek için. Yanıt vermediler, ona doğru bir adım bile atmadılar, maskelerini takmakla yetindiler. Jasselin hiyerarşik öncelikler konusunda asla pimpirikli olmamıştı, bir komiser olarak kendisine gösterilmesi gereken saygıya asla öyle çok dikkat etmezdi, kimse aksini ileri süremezdi, ama şu iki soytarı çileden çıkarmaya başlamıştı onu. Zaten ağır olan yürüyüşünü kabilenin yaşlı reisi gibi daha yavaşlatarak, karşılık alamadığı bir selam verip tartışmaya yer bırakmayacak bir tonla, "Ben de sizinle geleceğim," dedi. Adamlardan biri irkildi, kuşkusuz işlerini sakin sakin yapmaya alışmışlardı, başka kimsenin yaklaşmasına izin vermeden suç mahallini kuşatıyorlar, taşınabilir veri kayıt aygıtlarına o saçma notçuklarını alıyorlardı. Ama ona nasıl karşı çıkabilirlerdi ki? Kesinlikle söyleyecekleri bir şey yoktu, adamlardan biri bir maske uzattı. Jasselin maskeyi takınca, özellikle de yapıya yaklaştıkça, suçun gerçekliğinin farkına vardı yeniden. Adamların önden gitmelerine, kendisinden birkaç adım önde yürümelerine izin verdi ve iki hortlağın eve tam girecekken, oldukları yerde apışıp kaldıklarını gördü, belli belirsiz bir tatmin duygusuyla. Yanlarına gidip onları geçti, rahat bir şekilde salona girdi, ama yine de kararsızdı. "Ben yasanın canlı ifadesiyim," dedi kendi kendine. Hava kararıyordu. Bu cerrah maskeleri çok etkiliydi, neredeyse hiç koku almıyordu. İki suç mahalli teknisyeninin cesaretlerini toplayıp onun arkasından salona girdiğini, ama hemen kapının eşiğinde yine durduklarını duymadıysa da hissetti. "Ben yasanın canlı ifadesiyim, ahlak yasasının kusurlu ifadesiyim," diye yineledi, biraz mantra söyler gibi, ardından gözlerinin zaten algıladığı şeye bütünüyle bakmaya karar verdi.

Bir polis memuru bir *ceset*'ten hareketle akıl yürütür, öyle eğitilmiştir, not almaya ve cesedin konumunu, cesetteki yaraları, cesedin ne durumda olduğunu betimlemeye alışmıştır; ama burada, ortada neredeyse ceset bile kalmamıştı. Arkasına dönüp

baktığında, iki Kimlik Tespiti teknisyeninin tam da Montargis jandarmaları gibi oldukları yerde sallanıp durmaya başladıklarını gördü. Kurbanın boynundan kesilip, şöminenin önündeki koltuklardan birine konmuş başında başka yara yoktu, koyu yeşil kadifenin üstünde küçük bir kan birikintisi oluşmuştu; onun karşısındaki kanepede, büyükçe, kara bir köpeğin, yine boynundan kesilmiş başı duruyordu. Gerisiyse tam bir kıyımdı, akla hayale sığmayacak bir cinayet, şerit şerit et parçaları saçılmıştı yerlere. Ne var ki, ne adamın ne de köpeğin başından bir dehşet ifadesi okunuyordu, daha çok inanamıyor ve kızmış gibi görünüyorlardı. Birbirine karışmış insan ve köpek etlerinin ortasında, elli santimetre genişliğindeki boş bir alan, üstlerinde hâlâ et parçaları bulunan kemiklerle dolu şömineye dek uzanıyordu. Jasselin dikkatlice o alana gitti, bu geçiş yerini büyük olasılıkla katil düzenlemişti, arkasına döndü; sırtını şömineye verip salonda gözlerini gezdirdi, yaklaşık altmış metrekare olsa gerekti. Halının tüm yüzeyinde yer yer kan lekeleri vardı, bazı noktalarda karmaşık motifler oluşturuyorlardı. Kimisi siyaha çalan kırmızı et parçaları öyle rastgele değil de anlaşılması güç gerekçelere göre yerleştirilmişti sanki, bir yapbozla karşı karşıya olduğunu düşündü. Hiç ayak izi yoktu, katil yöntemli çalışmıştı, önce odanın köşelerine koymak istediği et parçalarını kesmiş, oradan yavaş yavaş ortaya doğru yönelmiş, çıkış yolunu açık bırakmıştı. Salonun fotoğrafının çekilmesi gerekiyordu, böylece her şeye bütün halinde bakabilirdi. Jasselin iki Kimlik Tespiti teknisyenine baktı, biri geri zekâlı gibi sallanıp durmayı sürdürüyordu, aklını başına toplamaya çalışan ötekiyse sırt çantasından dijital bir fotoğraf makinesi çıkarmış, elinde sallıyordu, ama yine de fotoğraf çekebilecek gibi görünmüyordu. Jasselin cep telefonunu açtı.

"Christian? Ben Jean-Pierre. Senden bir şey isteyeceğim."

"Söyle."

"Gelip Kimlik Tespitçileri alsan iyi edersin, daha şimdiden iptaller, üstelik bu vakanın fotoğrafları başka türlü çekilmeli. Her zamanki gibi çekerlerse olmaz, sadece yakın çekim istiyorum, odadaki bölgelerin hepsini görebilmeliyim, bir de, olabiliyorsa tüm salonun fotoğrafını çeksinler. Ama şu anda bizi dinleyecek halleri yok, bekle de biraz kendilerine gelsinler."

"Tamam, hallederim… Aslında, ekip de yolda. Montargis çıkışından aradılar, on dakikaya burada olacaklarmış."

Düşünceli düşünceli telefonu kapattı; bu oğlan onu şaşırtmayı sürdürüyordu. Ekibi olaylardan birkaç saat sonra, büyük olasılıkla kendi arabalarıyla, tam kadro geliyordu; Ferber'nin öyle aklı beş karış havada, uçarı görüntüsüne kanmamak gerekiyordu,

ekibine sözünü geçiriyordu, emrinde çalışanlar arasında gördüğü en iyi grup lideriydi kuşkusuz. İki dakika sonra, onun sessiz sedasız odaya girdiğini gördü, iki Kimlik Tespitçisi'nin sırtına vurup nazikçe oradan çıkardı. Jasselin meslek yaşamının sonuna gelmişti; aşağı yukarı bir yıl sonra işi bırakabilir, bu süreyi iki-üç yıla, en fazla dört yıla uzatabilirdi. Artık kendisinden vakaları *çözmesini* beklemediklerini, asıl, yerine kimin geçeceğine karar vermesini, ondan sonra vakaları çözecek olanları seçmesini istediklerini içten içe biliyordu, zaten on beş günde bir bölüm şefiyle yaptıkları görüşmelerde kimi zaman açıkça söyleniyordu bu kendisine.

Ferber'yle iki Kimlik Tespitçisi çıkmıştı; odada şimdi yalnızdı. Hava kararmıştı ama lamba yakmak istemedi, nedenini bilmese de cinayetin gündüz işlendiğini hissediyordu. Ortamdaki sessizlik neredeyse gerçekdışıydı. Acaba bu vakada, özel, kişisel olarak kendisini ilgilendiren bir şeylerin olduğu hissi bundan mı kaynaklanıyordu? Bir kez daha salonun zeminine yayılmış et parçalarının oluşturduğu karmaşık motifi inceledi. Tiksintidense, tüm dünyaya karşı, kendi içinde böyle iğrençliklere yol açabilen insanlığa karşı acıma duyuyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, en beterlerine alışkın Kimlik Tespitçileri bile altüst eden bu görüntüye dayanabilmesine kendisi de şaşırmıştı. Bir yıl önce, suç mahallerini görmeye dayanmakta zorlandığını fark ettiğinde, *Asubha*, yani cesetlere bakıp meditasyon yapabilir mi diye sormak için Vincennes'deki Budist merkezine gitmişti. Oradaki lama önce onu caydırmaya çalışmıştı: Bu meditasyon türü, diyordu, zordur, Batılıların düşünme biçimine uygun değildir. Ama mesleğini öğrenince iş değişmiş, düşünmek için zaman istemişti. Birkaç gün sonra, telefon edip *Asubha*'nın onun durumuna kesinlikle uyduğunu söylemişti. Gelgelelim genel sağlık ölçütleriyle bağdaşmadığından Avrupa'da yapılmıyordu; ama Sri Lanka'da kimi zaman Batılıları kabul eden bir manastırın adresini verebilirdi ona. Jasselin iki haftalık tatilini o işe ayırmıştı, tabii bir de (en zor kısmı da buydu) köpeğini de yanında götürmek için hayvan taşımayı kabul eden bir havayolu şirketi bulması gerekmişti. Her sabah, birlikte yaşadığı kadın kumsala giderken, o yakın zamanda ölmüş insanların cesetlerinin leşçilere ya da böceklere karşı bir önlem alınmaksızın konduğu toplu mezarlara gidiyordu. Böylece, Buddha'nın öğütlerini izlemeye çalışıp düşünsel yeteneklerini elinden geldiğince yoğunlaştırarak, kül rengi kesilmiş cesedi dikkatle gözlemlemeyi, parçalanmış cesedi dikkatle gözlemlemeyi, kurtların yediği cesedi dikkatle gözlemlemeyi başarmıştı. Her aşamada, kırk sekiz kez kendi kendine şu tümceyi yinelemesi gerekiyordu: "Bu benim yazgım, tüm insanlığın yazgısı, bundan kaçamam."

Şimdi de anlıyordu ki *Asubha* çok işine yarıyordu, o kadar ki her polise salık verirdi. Yine de Budist olmamıştı ve ceset gördüğünde içgüdüsel tiksinti duygusu büyük

ölçüde azaldıysa da, katile karşı *nefret* duyuyordu hâlâ, nefret ve korku, katilin canına okunduğunu, yeryüzünden silinip gittiğini görmek istiyordu. Çayırı aydınlatan, batan güneşin ışınlarıyla kaplanmış kapıdan geçerken, içinde o nefretin hâlâ bulunmasına sevindi, bir polisin işinde etkin olabilmesi için bu duyguya ihtiyacı olduğunu düşünüyordu. Akılcı gerekçeler, gerçeği araştırma gerekçesi genelde yeterli olmuyordu; öte yandan, şu durumda, bu gerekçe de hiç olmadığı kadar güçlüydü. Karşısında büyük olasılıkla karmaşık, canavarsı ama akılcı bir şizofrenin olduğunu hissediyordu. Paris'e döndüklerinde, *serial killers* dosyalarına bakması, ayrıca belki yabancı dosyaları kendisine yollamalarını istemesi gerekecekti, böylesi bir vakanın Fransa'da daha önce görüldüğünü anımsamıyordu.

Evden çıkınca, ekibinin ortasında talimatlarını sıralayan Ferber'yi gördü; düşüncelere dalıp gittiğinden, arabaların sesini duymamıştı. Bir de takım elbiseli, kravatlı, iri yarı bir adam vardı yanlarında – büyük olasılıkla Montargis savcı yardımcısıydı. Ferber'ye istediklerini anlatmak için, onun görev dağılımını tamamlamasını bekledi: Suç mahallinin geniş planla çekilmiş, genel görüntüyü yansıtan fotoğraflarını istiyordu.

"Paris'e dönüyorum," dedi sonra. "Sen de geliyor musun Christian?"

"Evet, burası tamam sanırım. Yarın sabah bir toplantı yapalım mı?"

"Çok erken olmasın. Öğleye doğru, daha iyi." Geç saatlere, kuşkusuz gün doğana dek çalışmak zorunda kalacaklarını biliyordu.

IV

A10 otoyoluna girdiklerinde, akşam oluyordu. Ferber hız sabitleyicisini 130 km/s'ye getirdi, müzik çalsa rahatsız olup olmayacağını sordu ona; olmayacağını söyledi.

Tüm arkadaşları ölmüş, işin özünde yaşamının sonuna gelmiş, bir şekilde daha şimdiden geçmişe karışmış ve ölümün kendisine de yaklaştığını hisseden, ölümü bir kız kardeş, bir arkadaş, kendisine verilmiş doğduğu eve dönüş sözü gibi gören yaşlı bir adamın hem iç karartıcı, hem de uysal duygularını, belki başka hiçbir müzik Franz Liszt'in son oda müziği parçaları kadar ifade edemez. *Koruyucu Meleklere Dua* parçasının ortasında, yeniden gençliğini, öğrencilik yıllarını düşünmeye başladı.

Ne tuhaftır ki, Jasselin birinci sınıftan ikinci sınıfa geçecekken, tıp eğitimini insan bedeninin kesilmesine, hatta cesetlere bakmaya bile katlanamadığından bırakmıştı. Hemen sonrasında hukukla ilgilenmeye başlamıştı, neredeyse tüm okul arkadaşları gibi avukat olmayı düşünüyordu, ama annesiyle babasının boşanması düşüncelerini değiştirdi. Boşandıklarında artık yaşlanmışlardı, Jasselin yirmi üç yaşındaydı ve tek çocuktu. İnsanlar gençken boşandığında, ortada bakımlarının paylaşılması gereken ve her şeye karşın az çok sevilen çocuklar olduğunda, kavgaların şiddeti azalır; ama yaşlılar boşanıyorsa, geriye sadece parasal çıkarlar ve miras sorunları kaldığından, şiddette sınır tanınmaz. İşte o zaman bir avukatın tam olarak ne olduğunun farkına varmıştı, bir avukatın, özellikle de boşanma davalarında uzmanlaşmış avukatların profesyonel tutumundaki o sinsiliğe ve uyuşukluğa tanık olmuştu. Dava iki yıldan uzun sürmüştü, durmaksızın kavgayla geçen iki yıl, sürecin sonunda annesiyle babası birbirinden öylesine nefret ediyordu ki, ölene dek bir daha görüşmeyecekler, birbirlerini telefonla bile aramayacaklardı, tüm bunlar da mide bulandıracak kadar sıradan, hödüklerin bile "Hiçbir Şey Bilmeyenler İçin Boşanma" kitabını okuduktan sonra on beş dakikada yazabileceği bir boşanma anlaşması içindi. Boşanma

davalarında, diye düşünmüştü birçok kez, en sonunda eşini öldüren karıkocalara daha sık rastlanmaması şaşırtıcı – ister kendi elleriyle, ister bir profesyonelden yardım alarak. Polis korkusu, demişti sonunda, insan toplumunun gerçek temeli bu, bunun üstüne neredeyse ister istemez, komiserlik sınavına kaydolmuştu. İyi bir derece almıştı, Paris kökenli olduğu için staj yılını XIII. bölge karakolunda yaptı. Zorlu bir eğitim süreciydi. Sonrasında tanık olacağı hiçbir dava, meslek yaşamının başında karşılaştığı, Çin mafyası içindeki hesaplaşmalar kadar karmaşık, anlaşılmaz değildi.

Saint-Cyr-au-Mont-d'Or'daki komiser okulu öğrencileri arasından çoğu, Quai des Orfèvres'de çalışmayı düşlüyordu, kimisi çocukluğundan beri kuruyordu bu düşü, kimileriyse yalnızca bunun için polis olmak istiyorlardı, aralarında amansız bir yarış vardı, bu yüzden beş yıl karakollarda çalıştıktan sonra, Cinayet Masası'na geçme isteği kabul edilince biraz şaşırdı. O sıralarda, ekonomi eğitimi alıp öğretmenliğe atılmış bir kadınla *birlikte yaşamaya başlamıştı*, kadın Paris-Dauphine Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olmuştu; ama asla onunla evlenmeyi, hatta bir evlilik sözleşmesi yapmayı bile düşünmemişti, annesiyle babasının boşanmasının bıraktığı izler silinecek gibi değildi.

"Seni eve mi bırakayım?" diye sordu yumuşak bir tonla Ferber. Porte Orléans'a gelmişlerdi. Tüm yolculuk boyunca birbirleriyle hiç konuşmadıklarını fark etti; düşüncelere dalıp gitmiş, gişelerde durduklarını bile anlamamıştı. Vakayla ilgili konuşmak için daha çok erkendi; kafalarını toparlayabilmeleri, sarsıntının etkisini atlatmaları için üstünden bir gece geçmesi gerekiyordu. Ama hayale de kapılmıyordu: işlenen cinayetin korkunçluğu ve kurbanın *ünlü bir kişi* olması göz önünde alındığında, olaylar çok çabuk gelişecekti, korkunç bir baskı başlayacaktı. Basının daha olan bitenden haberi yoktu, ama bu dinlenme süresi yalnızca bir gece sürecekti: Bu akşam, cep telefonundan bölüm şefini aramak zorundaydı. Büyük olasılıkla, o da hemen emniyet müdürünü arayacaktı.

Geoffroy-Saint-Hilaire Sokağı'nda, neredeyse Poliveau Sokağı'nın köşesinde, Jardin des Plantes'a çok yakın bir evde oturuyordu. Geceleri dolaşmaya çıktıklarında, kimi zaman fillerin çığlıklarını, yırtıcı hayvanların etkileyici kükremelerini duyuyorlardı – aslan mıydı? Panter mi? Yoksa puma mı? Sesten çıkaramıyorlardı. Aynı zamanda, özellikle dolunaylı gecelerde kurtların toplu halde ulumalarını duyuyorlardı, Bolonya bişonları Michou'nun atalarından kalma, bastırılamaz bir krize girmesine neden oluyordu bu. Çocukları yoktu. Birlikte yaşamaya karar verdikten birkaç yıl sonra ve cinsel yaşamları –genel ifadeyle– "son derece tatmin edici" olmasına karşın, doktora gitmeye karar verdiler. Biraz onur kırıcı, ama hızlı muayenelerden sonra onun

oligospermi'li olduğu anlaşıldı. Hastalığın adı biraz örtmeceli görünüyordu: Zaten çok yoğun olmayan ersuyunda *yeterli oranda spermatozoit bulunmuyordu*, aslında *hiç spermatozoidi yoktu*. Oligospermi hastalığı farklı nedenlerden kaynaklanabilir: erbezinde varikosel, erbezinde atrofi, hormon eksikliği, kronik prostat iltihabı, grip ve başka nedenler. Çoğunlukla erkeğin gücüyle ilgili değildir. Çok az spermatozoit üreten ya da hiç üretemeyen kimi erkekler *çadırı kuruveriyorlardı*, buna karşılık neredeyse iktidarsız olan başkalarıysa öyle yoğun ve öyle verimli bir ersuyu çıkarabiliyorlardı ki tüm Batı Avrupa'yı doldurmaya yeterdi; pornografide öne çıkarılan ideal erkeğin en önemli özellikleri de bu iki niteliğin birleşmesiyle özetlenebilirdi. İşte Jasselin, bu kusursuz özelliği sergileyemiyordu: Elli yıl sonra birlikte yaşadığı kadına sıkı ve kalıcı sertleşmeler armağan edebilse bile, kadının istemesi halinde onu *ersuyuyla yıkayamayacağı* kesindi; ondan çıkan ersuyu, tabii o da çıktığında, bir çay kaşığını ancak doldururdu.

Erkekte kısırlığın başlıca nedeni olan oligospermi tedavisi her zaman çok zordur, çoğunlukla olanaksızdır. Geriye iki seçenek kalıyordu: bir donörün spermatozoitlerine başvurmak ya da evlat edinme. Bir sürü tartışmadan sonra, vazgeçmeye karar vermişlerdi. Hélène doğrusunu söylemek gerekirse çocuğunun olmasını o kadar da istemiyordu, birkaç yıl sonra bir köpek almayı öneren de o oldu. Faşist yazar Drieu la Rochelle Fransızların yozlaşmasından ve doğum oranlarındaki azalmadan (1930'lu yıllarda bile gündemdeydi) yakındığı bir bölümde, kendi döneminden yozlaşmış bir Fransız çiftinin konuşmasını taklit eder kınamak için, şöyle bir şey der: "Hem köpeğimiz Kiki bizi eğlendirmeye yeter…" Hélène de aslında böyle düşünüyordu, en sonunda bunu kocasına da itiraf etti: Bir köpek çocuk kadar eğlendiriciydi, hatta ondan bile fazla eğlendiriciydi, bir ara çocuk yapmayı düşünmüşse bunun nedeni yalnızca ortama uyum sağlamaktı, biraz da annesini sevindirmek, ama gerçekte çocukları sevmiyordu, hiç sevmemişti, Jasselin de biraz düşündüğünde onları sevmediğini anlamıştı, doğal ve kasıtlı bencilliklerini, daha baştan kural tanımamalarını, yorucu ve neredeyse her zaman sonuçsuz kalacak bir eğitim gerektiren temel ahlaksızlıklarını sevmiyordu. Hayır, çocukları, en azından insan yavrularını sevmiyordu.

Sağında bir gıcırtı duydu, birden evinin önünde durduklarını anladı, belki de uzun zamandır duruyorlardı orada. Poliveau Sokağı dizi dizi sokak lambasının altında boştu.

"Kusura bakma Christian…" dedi utanarak. "Kafam… biraz karışık."

"Önemli değil."

Saat daha dokuz, diye geçirdi içinden merdivenleri çıkarken, Hélène büyük olasılıkla yemek için bekliyordu onu. Yemek yapmayı seviyordu, kimi zaman Jasselin de Mouffetard Pazarı'na onunla birlikte alışverişe gidiyordu, Paris'in o köşesine bayılıyordu, küçük meydanın hemen yanındaki Saint-Médard Kilisesi, çan kulesinin üstündeki horozla, bir köy kilisesini andırıyordu.

Gerçekten de, üçüncü katın sahanlığına vardığında, hardallı tavşan kokusuyla, kendisini ayak sesinden tanıyan Michou'nun sevinç dolu havlamaları karşıladı kendisini. Anahtarı kilidin içinde döndürdü; yaşlı bir çift, dedi içinden, geleneksel bir çift, 2010'lu yıllarda onların yaşındaki insanlar arasında pek yaygın olmayan bir şey, ama görünen o ki gençler için yeniden umulan bir ideale dönüşüyor, her ne kadar genelde ulaşılamayan bir ideal olsa da. Mutluluk ve huzurla dolu, gerçek olamayacak bir adacıkta yaşadığının farkındaydı, kendilerine dünyanın gürültü patırtısından uzak, neredeyse çocukça bir saflıkta, her gün işte karşılaştığı barbarlıkların ve şiddetin tam karşıtı bir yuva kurduklarının farkındaydı; birlikte mutluydular, büyük olasılıkla da *ölüm onları ayırana dek* mutlu olacaklardı.

Michou'yu yerden alırken köpek sıçrayıp duruyor, ellerinin arasında mutluluktan havlıyordu, onu yüzüne kadar kaldırdı; küçük beden hareketsizleşti, sevinçten kendinden geçmişçesine öylece durdu. Bişonların kökeni Antikçağ'a dayansa da (II. Ramses'in mezarında bişon yontuları bulundu] Bologna bişonu I. François'nın sarayına Ferrara Dükü'nün armağanı olarak girmiştir; Fransız hükümdar iki Correggio minyatürüyle birlikte gelen armağanı o kadar sevmiştir ki düke Mantova Prensliği'ni fethetmesi için askerî yardım göndermiştir. Sonrasında bişon aralarında II. Henri'nin de bulunduğu, birçok Fransa kralının gözde köpeği olur, zamanla pug ve kaniş onu tahtından etmiştir. Arkalarında uzun bir *iş hayvanlığı* geçmişiyle, *ev hayvanlığı* konumuna geç bir tarihte erişen Shetland ya da Tibet teriyesi gibi başka köpeklerin tersine, bişon anlaşılan en baştan beri insanlara neşe ve mutluluk vermekten başka bir şey yapmamıştır. Bu görevi bağlılıkla yerine getirir, sayısız kuşaktır çocuklara karşı sabırlı, yaşlılara karşı yumuşak başlı davranır. Yalnız kalmayı hiç sevmez, bişon alırken bu kesinlikle göz önünde bulundurulmalıdır: Sahipleri yanında olmadığında köpek terk edildiğini hisseder, tüm dünyası, içeriden dışarıdan tüm dünyası bir anda başına yıkılır, ciddi bir bunalıma girer, yemek yemez olur, gerçekten de bir bişonu birkaç saatliğine bile olsa asla yalnız bırakmamak gerekir. Bunu Fransız Üniversitesi bile kabul etmişti, Hélène derslerine Michou'yu da götürebiliyordu, buna açıkça izin verilmese de alışılmıştı, ses çıkarılmıyordu. Michou sakin sakin çantasında oturuyor, kimi zaman biraz huysuzlanıyor, dışarı çıkmak istiyordu. Hélène o zaman onu kürsüye koyuyor, çocuklar bu işe çok seviniyorlardı. Birkaç dakika, arada sırada sahibine bakıp kürsüyü

arşınlıyor, Schumpeter ya da Keynes'ten yapılan bir alıntıya esneyerek ya da havlayarak karşılık veriyordu; sonra da esnek çantasına dönüyordu. Buna karşın, özünde faşist örgütler olan havayolu şirketleri aynı hoşgörüyü göstermiyorlardı, bu yüzden çift uzak yolculuklara çıkamıyordu. Her yaz, ağustos ayında, arabayla Fransa'yı ve komşu ülkeleri keşfetmekle kısıtlı kalan yolculuklar yapıyorlardı. Araba, ona genel anlamda kazandırılan bireysel konut olma özelliğiyle, evcil hayvan sahipleri için olduğu kadar sigara içenler için de, şu üçüncü binyılın başlarında, insanlara sunulan en son özgürlük alanlarından, en son *geçici özerklik alanları*'ndan biriydi hâlâ.

Bu onların ilk bişonu değildi: Doktorlar Jasselin'in kısırlığının büyük olasılıkla tedavisinin olmadığını söyledikten kısa bir süre sonra, Michou'nun önceli, babası Michel'i almışlardı. Birlikte öyle mutluydular, öyle mutluydular ki Michel sekiz yaşında *dirafilariosis*'e yakalandığında çok sarsıldılar. *Dirafilariosis* asalakların yol açtığı bir hastalıktır; buradaki asalak kalbin sağ karıncığına ve akciğer atardamarına yerleşen bir ipsi solucandır. Hastalık aşırı bitkinlik, ardından öksürük ve ileride bayılmalara yol açabilen kalp sorunlarıyla kendini belli eder. Tedavisi de tehlikelidir: Bazen kimisinin boyu otuz santimetreyi bulan, onlarca kurt olabilir köpeğin kalbinde. Günlerce, ölecek diye korkmuşlardı. Köpek hiç değişmeyen bir çocuk gibidir, daha uysal, daha tatlıdır, sanki iyiyi kötüden ayırabilecek yaşa gelip orada gelişimi duruvermiş bir çocuk gibidir, ama aynı zamanda bizden daha kısa ömürlü bir çocuk: Bir köpeği sevmeyi kabullenmek demek, kaçınılmaz olarak alıp başını gidecek, sizden koparılacak bir varlığı sevmek demektir, tuhaftır, bunu Michel'in hastalığından önce hiç düşünmemişlerdi. Köpeğin iyileşmesinin ertesi günü, onu çiftleştirmeye karar verdiler. Başvurdukları hayvan yetiştiricilerinin birtakım çekinceleri vardı: Fazla beklemişlerdi, köpekleri biraz yaşlanmıştı bile, spermatozoitleri bozulmuş olabilirdi. En sonunda, Fontainebleau yakınlarında oturan bir hayvan yetiştiricisi kabul etti de Michel'le Lizzy Lady de Heurtebise adındaki genç bir dişinin çiftleşmesinden biri erkek, biri dişi, iki yavru doğdu. Geleneğe göre, (genel ifadeyle) tohumluk köpek onların olduğu için, alacakları yavruyu önce onlar seçebiliyordu. Erkeği seçtiler ve Michou adını verdiler ona. Görünüşte hiçbir kusuru yoktu, üstelik korktuklarının tersine babası onun eve gelişini çok iyi karşıladı, kıskançlık yapmadı.

Ne var ki birkaç hafta sonra, Michou'nun erbezlerinin hâlâ inmemiş olduğunu fark ettiler, anormal bir şeyler vardı sanki. Bir veterinere, ardından bir başkasına götürdüler: İkisi de bunu tohumluğun fazla yaşlı olmasına bağladı. İkinci pratisyen hekim önce bir cerrahi müdahaleyi düşünse de, sonra bunun çok tehlikeli, hatta olanaksız olduğunu ileri sürerek caydı. Korkunç bir darbeydi bu onlar için, Jasselin'in kısırlığından bile daha büyük bir darbe. O zavallı köpekçiğin başka yavrusunun

olmayacak olması bir yana, cinsel anlamda ne bir itki duyacak, ne de doyum yaşayacaktı. Küçük düşmüş, yaşamı aktaramayan, ırkın temel çağrısından kopmuş, zaman içine –hem de mutlak biçimde– sıkışıp kalmış bir köpek olacaktı.

Zamanla, bu düşünceye alışmaya başladılar, bir yandan köpekçiğin, yoksun kaldığı o cinsel yaşamı hiç aramadığını görüyorlardı. Köpek sonuçta hiç de hazcı, şehvet düşkünü bir hayvan değildir, çiftleşme ânında yaşadığı doyum türün yaşamsal içgüdülerinin kısa, mekanik bir rahatlamasını geçmez. Bişondaki güç istenci her şekilde çok zayıftır; ama genomu yayma gerekliliğinin en son bağlarından da kurtulan Michou babasından bile daha uysal, daha sevinçli, daha saf görünüyordu. Masum, günahsız, eksiksiz bir maskottu, yaşamı, bütünüyle taparcasına sevdiği sahiplerinin yaşamına bağlıydı, her zaman kusursuz bir neşe kaynağıydı. Jasselin o dönemde ellisine yaklaşıyordu. O küçük varlığın salon halısı üstünde pelüşleriyle oynamasını izlerken, kimi zaman elinde olmadan karanlık düşüncelere dalıyordu. Hiç kuşkusuz kendi kuşağında moda olan düşüncelerin etkisiyle, o zamana dek cinselliğin olumlu bir güç; paylaşılan hazzın masum yollarından insanlar arasındaki dirlik ve düzeni artıran bir birlik kaynağı olduğunu düşünüyordu. Şimdiyse cinselliği, gitgide daha sık olarak, egemenlik kurmak, rakibi safdışı bırakmak ve yalnızca genlerin olabildiğince çok yayılmasını sağlamak amacıyla rastgele çiftleşip durmak için verilen bir mücadele, hoyrat bir kavga olarak görüyordu. Her çatışmanın, her kıyımın, her acının kaynağı olarak görüyordu onu. Gitgide cinselliğin kötülüğün en dolaysız ve en açık belirtisi olduğunu düşünmeye başlamıştı. Polislik mesleği de bu düşüncesinin değişmesini sağlayacak gibi durmuyordu hani: Para için işlenmeyen cinayetler cinsellik yüzünden işleniyordu, ya biri ya öteki, insanlık sanki en azından cinayet alanında bunların ötesinde başka bir şey bilmiyordu. Şanslarına çıkan bu son vaka ilk bakışta özgün bir vaka gibi görünüyordu, ama en azından üç yıldır böylesine ilk kez rastlıyorlardı, genele bakıldığında insanların cinayet işlemesine yol açan gerekçeler korkutucu biçimde hep aynıydı. Jasselin meslektaşlarının çoğu gibi çok az polisiye roman okurdu; ama geçen yıl, aslında tam anlamıyla bir roman olmayan, Bangkok'ta çalışmış ve meslek yaşamını otuz kadar kısa öyküyle anlatmayı seçmiş, eski bir özel dedektifin anılarını içeren bir kitap okumuştu. Neredeyse tüm vakalarda, dedektifin müşterileri Taylandlı genç bir kıza çılgınca âşık olmuş Batılılardı ve yokluklarında, kızların söyledikleri gibi, onlara sadık kalıp kalmadıklarını öğrenmek istiyorlardı. Neredeyse tüm vakalarda, kızın bir ya da daha çok sevgilisi oluyordu, adamın parasını sevgilileriyle harcıyordu hiç çekinmeden, ayrıca çoğunlukla da daha önceki birlikteliğinden bir çocuğunun olduğu ortaya çıkıyordu. Bir açıdan bakıldığında, kesinkes kötü bir kitaptı, kötü bir polisiye romandı: Yazar düş gücünü çalıştırmaya hiç çabalamamış, farklı motifler, ilginçlikler katmaya

çalışmamıştı; ama işte tam da insanın içini ezen o tekdüzelik kitaba biricik bir doğruluk, bir gerçekçilik kokusu kazandırıyordu.

"Jean-Pierre!" Hélène'in sesi çalındı kulağına çok uzaklardan geliyormuş gibi, birden kendine geldi ve karısının bir metre önünde, saçları açık, ev giysisiyle durduğunu fark etti. Kollarını göğsünün yarısına kadar kaldırmış, Michou'yu hâlâ sımsıkı ellerinin arasında tutuyordu, kim bilir ne kadar zamandır; küçük köpek ona şaşkınlıkla, ama korkmadan bakıyordu.

"İyi misin? Bir acayiplik var sende…"

"Akıl almaz bir vakayla karşılaştım bugün."

Hélène sustu, konuşmasını sürdürmesini bekledi. Birlikte oldukları yirmi beş yıl içinde, kocası iş günlerinden neredeyse hiç söz etmemişti. Olağan duyarlılık sınırlarını aşan korkutucu olaylarla her gün karşılaşan polislerin aşağı yukarı hepsi eve döndüğünde konuşmamayı yeğler. Onlar için en iyi korunma kendilerine tanınan birkaç saatlik dinlenme süresi boyunca, hiçbir şey düşünmemek, hiçbir şey düşünmemeye çalışmaktır. Kimileri içkiye verirler kendilerini, onlara zar zor yatağa gitmekten başka çare bırakmayan bir sarhoşluk sersemliğiyle kalkarlar yemekten. Daha gençlerse haz peşinde koşarlar, onlar için parçalanmış, işkence edilmiş cesetlerin görüntüsü kucaklaşmaların ortasında yitip gider. Neredeyse hiçbir polis konuşmak istemez, Jasselin de o akşam, Michou'yu bıraktıktan sonra masaya yöneldi, her zamanki yerine oturdu, karısının mayonezli kereviz salatasını getirmesini bekledi – mayonezli kereviz salatasını her zaman çok sevmişti.

V

Ertesi sabah işe yürüyerek gitti, Fossés-Saint Bernard Sokağı'na saptı, ardından rıhtımlar boyunca biraz gezindi. Archevêché Köprüsü'nde uzunca bir süre durdu: Kendisine göre, en güzel Notre-Dame manzarası oradan görünüyordu. Güzel bir ekim sabahıydı, hava serin ve pırıl pırıldı. XXIII. Jean Meydanı'nda biraz oyalandı, çoğu çift olarak gezen, öpüşen ya da el ele yürüyen turistleri ve eşcinselleri izledi.

Ferber de neredeyse onunla aynı zamanda geldi ofise, amirini üçüncü kattaki kontrol noktasında, merdivenlerde yakaladı. Quai des Orfèvres'e asla asansör koymayacaklar, diye düşündü Jasselin göğüs geçirerek; Ferber'nin adımlarını kısa tuttuğunu, yukarı çıkarken onu geçmemeye çalıştığını fark etti.

Ekibin ofisinde, yanlarına ilk katılan Lartigue oldu. Hiç de formda görünmüyordu, mat ve düz Güneyli yüzü gerilmiş, kaygılıydı, oysa genelde güler yüzlü bir adamdı; Ferber olay yerinde, tanık bulmakla görevlendirmişti onu.

"Sıfıra sıfır, elde var sıfır…" dedi hemen. "Hiçbir şey bulamadım. Kimse bir şey görmemiş, bir şey duymamış. Hatta haftalardır köye yabancı bir arabanın geldiğini bile görmemişler."

Messier de birkaç dakika sonra geldi, selam verdi, sağ omzunda taşıdığı sırt çantasını masasına koydu. Yalnızca yirmi üç yaşındaydı; Cinayet Masası'na altı ay önce girmişti, ekipte en çok sevilen çocuktu. Ferber de onu çok seviyor, aslında sert, ağırbaşlı, hemen hemen asla gülümsemeyen yüzüne pek de uymayan, genelde eşofman, *sweatshirt* ve kısa ceketten oluşan rahat giyim tarzına göz yumuyordu; arada sırada üstüne başına biraz çekidüzen vermesini söylese de, bunu arkadaşça takılmak için yapıyordu. Çocuk makineden bir Coca-Cola light alıp araştırmalarının sonuçlarını anlatmaya koyuldu. Yüzü her zamankinden de yorgun görünüyordu, gece uyumamış gibiydi.

“Cep telefonunda, hiçbir sorunla karşılaşmadık…” dedi, “şifre bile yoktu. Ama ondan da pek bir şey çıkmadı. Yayıncısı kadınla, kendisine akaryakıt getirecek adamla, çift cam takacak başka bir adamla yaptığı konuşmalar… Ya gündelik ihtiyaçlarla ilgili, ya da mesleki konuşmalar. Bu herifin özel yaşamı yok gibi.”

Messier’nin şaşkınlığı yersizdi bir bakıma: Kendi telefon konuşmalarının da listesi çıkarılsa hemen hemen aynı sonuçla karşılaşılırdı. Ama doğrusu, adamın öldürülmesi için de bir neden yoktu ortada; cinayete kurban gitmiş birinin yaşamında, cinayetin gerekçesi olabilecek, eylemi açıklayabilecek bir şeyler olması gerektiği varsayılır; yaşamının bir yerlerinde ilginç bir şeylerin *gerçekleştiği*.

“Ama bilgisayar hiç öyle değildi,” diye sürdürdü. “Daha baştan iki şifre vardı, öyle kolay şifreler de değil, küçük harfler, pek yaygın olmayan karakterler… Ayrıca, tüm dosyalar da şifreliydi – kolay kolay kırılamayacak bir şifre, 128 *byte*’lık SSL Double Layer. Diyeceğim, ben bir şey yapamadım, Bilgi İşlem Birimi’ne yolladım. Paranoyak mı bu herif?”

“Yazar…” dedi Ferber. “Metinlerini korumak istiyor, çalınmalarından korkuyor.”

“Öyle olsun…” Messier inanmış görünmüyordu. “Daha çok çocuk pornosu videosu değiş-tokuşu yapıyormuş gibi, o kadar koruma da ne oluyor?”

“Olmayacak şey değil…” dedi Jasselin sağduyuyla. Hiç de kötü niyetle söylenmemiş bu basit söz, cinayetle ilgili içler acısı belirsizliğe işaret ettiğinden toplantının havasını gerdi. Kabul etmek gerekiyordu ki, ellerinde hiçbir şey yoktu: Cinayete neden olabilecek bir şey bulamamışlardı, tanık bulamamışlardı, en ufak ize rastlamamışlardı. Bomboş bir dosyayla, çözülmeyi yıllarca bekleyen –tabii o da çözülebilirse– ve ancak büsbütün rastlantı sonucu, örneğin başka bir cinayet için tutuklanan sabıkalı bir katilin sorgu sırasında başka bir cinayet daha işlediğini itiraf etmesiyle ortaya çıkacak, o can sıkıcı vakalardan biri olacak gibi görünüyordu.

Aurélie’nin gelişiyle işler biraz yoluna girdi. Aurélie lüle lüle saçlı, yüzü çilli, hoş bir kızdı. Jasselin onun biraz ortalığı karıştırdığını düşünüyor, ağırbaşlılıktan uzak buluyordu, ciddi görevlerde %100 güvenilemezdi kendisine; ama canlı kızdı, hep neşeliydi, bu da bir ekipte önemlidir. Kimlik Tespiti biriminin elde ettiği ilk sonuçları getirmişti. Jasselin’e kalın bir dosya uzatmakla başladı işe: “İstediğin fotoğraflar…” Dosyada A4 boyutunda, parlak kâğıtlara basılmış elli kadar fotoğraf vardı. Her fotoğrafta cinayetin işlendiği salonun zemininin, taban uzunluğu bir metreden biraz fazla olan, dikdörtgen biçiminde bir bölümü görünüyordu. Fotoğraflar net, açık seçikti, gölge yoktu üstlerinde, neredeyse dikey olarak çekilmişlerdi, bir fotoğrafta görünen bir

noktanın başka bir fotoğrafta da göründüğü enderdi, bütün halinde odanın zeminini tam olarak yansıtıyorlardı. Kız ayrıca adamın ve köpeğin başlarını kesen silahla ilgili de birtakım ön bilgiler edinmişti, hepsinin farkına vardığı üzere kafalar son derece temiz, son derece net biçimde kesilmişti: Neredeyse hiç kan sıçramamıştı, oysa kanepe, tüm alan kan gölüne dönmeliydi bu işlem sırasında. Katil çok özel bir alet, lazerli bir kesme makinesi kullanmıştı, bir tür peynir kesme teli gibi bir aletti bu, ama telin rolünü bir yandan yaraları dağlaya dağlaya, etleri kesen argon lazer üstlenmişti. On binlerce avro değerindeki bu alet yalnızca hastanelerin cerrahi servislerinde bulunuyordu, ağır ampütasyon ameliyatlarında kullanılıyordu. Kaldı ki kurbanın cesedinin parçalara ayrılması, kesiklerin kesinliğine ve netliğine bakılırsa, büyük olasılıkla profesyonel cerrah aletleriyle gerçekleştirilmişti.

Birtakım hoşnut mırıldanmalar oldu ofiste. "Peki şimdi tıp dünyasından bir katil mi karşımızdaki?" diye sordu Lartigue.

"Belki," dedi Ferber. "Her şekilde, bu tür bir malzeme eksilmiş mi diye hastanelere sormak gerek; tabii katil onu birkaç günlüğüne ödünç de almış oiabilir."

"Hangi hastanelere?" diye sordu Aurélie.

"Başlangıç olarak, Fransa'daki tüm hastanelere. Ayrıca kliniklere de elbette. Aynı zamanda son yıllarda sıradışı bir alıcının, özel bir alıcının olup olmadığını öğrenmek için üretici firmayı da sorgulamak gerek. Bu tür aletleri üreten çok firma yok sanırım, öyle değil mi?"

"Sadece bir tane var. Tüm dünyada tek bir tane. Bir Danimarka şirketi."

Az önce gelen Michel Khory'ye de olan biteni anlattılar. Lübnan kökenli adam, Ferber'yle aynı yaştaydı. Ama bedensel açıdan ondan çok farklıydı, tombuldu, güzel giyinmeye çalışıyordu; ama Ferber'deki, polislerde çok seyrek rastlanan *güven verme* özelliği onda da vardı, en gizli sırları insanların ağzından kolayca alıyordu. O sabah, kurbanın yakınlarına haber vermek ve onları sorgulamakla görevliydi.

"Tabii yakınları denebilirse…" diye düzeltti. "Adamın çok yalnız olduğunu söyleyebiliriz. İki kez boşanmış, görüşmediği bir çocuğu var. On yılı aşkın bir süredir ailesinden hiç kimseyle bağlantısı kalmamış. Sevgilisi de yok. Telefon konuşmaları incelendiğinde belki bir şeyler öğreniriz, ama şu an için yalnızca iki ad buldum: yayıncısı Teresa Cremisi ve Frédéric Beigbeder, bir başka yazar. Dahası: Beigbeder'yi aradım sabah, bence gerçekten yıkıldı, ama bana yine de iki yıldır görüşmediklerini söyledi. İşin tuhaf yanı, o da, yayıncı kadın da aynı şeyi söyledi: Çok düşmanı varmış. Bu öğleden sonra buluşacağım onlarla, belki daha fazlasını öğrenirim."

“Çok düşmanı varmış…” diye araya girdi Jasselin, düşünceli bir tavırla. “İlginç, genelde kurbanların hiç düşmanı olmaz, sanki herkes onlara bayılıyordur… Cenazeye gitmek gerek. Biliyorum artık pek gidilmiyor, ama bir şeyler öğrenebiliriz. Cenazeye arkadaşlar gelir, ama kimi zaman düşmanlar da, sanki zevk alırlar bu işten.”

“İşin özünde…” dedi Ferber. “Onun nasıl öldüğünü bilmiyoruz, öyle değil mi? Tam olarak neyle öldürüldüğünü…”

“Hayır,” diye yanıtladı Aurélie. “Beklemek gerek… Parçalara otopsi yapıyorlar.”

“Kafa kesme işlemi adam yaşarken yapılamaz mıymış?”

“Kesinlikle hayır. Ağır bir işlem, bir saat alabilirmiş.” Kız biraz titredi, silkindi.

İşlerinin başına dönmek üzere hemen dağıldılar. Ferber’yle Jasselin ofiste yalnız kalmışlardı. Toplantı başladığından iyi bitmişti: Herkesin yapacak işi vardı şimdi; gerçek bir iz bulamamalarına karşın, en azından araştırılacak noktalar keşfetmişlerdi.

“Basında hâlâ hiçbir şey çıkmadı,” dedi Ferber. “Kimsenin haberi yok.”

“Öyle,” diye yanıtladı Jasselin, gözlerini Seine’in üstündeki bir mavnaya dikip. “Garip, haber hemen yayılır diye düşünmüştüm.”

VI

Haber ertesi gün yayıldı. “Yazar Michel Houellebecq vahşice katledildi!” başlığını atmıştı *Le Parisien*, habere yarım sütun ayırmıştı, ama olayla ilgili çok fazla bilgi toplayamamışlardı. Öteki gazetelerde de aşağı yukarı o kadar yer ayrılmıştı, daha fazla ayrıntı verilmiyor, temelde Montargis cumhuriyet savcısının açıklamasını aktarmakla yetiniliyordu. Anlaşılan, hiçbir gazete olay yerine muhabir göndermemişti. Kısa bir süre sonra, çeşitli ünlülerin ve Kültür Bakanı’nın açıklamaları yansıdı basına: Hepsi “yıldırım çarpmışa döndüğünü” ya da en azından “büyük bir üzüntü içinde olduğunu” söylüyor, “hiçbir zaman unutulmayacak, olağanüstü yaratıcı bir yazar”ın anısına selam duruyordu, sonuçta klasik bir ünlü ölümü nasıl karşılanırsa öyle karşılanmıştı bu da, aynı şeyleri söyleyip duran goygoycularıyla, katışıksız mankafalıklarıyla her şey tamamdı, onlara pek de yardımcı olabilecek şeyler değildi bunlar.

Michel Khoury, Teresa Cremisi ve Frédéric Beigbeder’yle buluşmasından düş kırıklığına uğramış bir halde döndü. Gerçekten üzüldüklerine dair hiç kuşkusu yoktu. Jasselin Khoury’nin böyle şeylerden söz ederkenki sakin özgüvenine hep şaşıyordu, oysa bu tür yargılar kendisinin gözünde insan psikolojisinin en karmaşık, en belirsiz yanlarıyla ilgiliydi. “Kadın onu gerçekten seviyormuş,” diyordu ya da, “Acılarının içten olduğuna kuşku yok.” Üstelik bunları deneye dayalı, gözlemlenebilir olgulardan söz ediyormuş gibi söylüyordu tam da; işin asıl tuhaf yanı, soruşturma ilerledikçe genelde haklı çıkmasıydı. “İnsanları bilirim,” demişti bir defasında, “Kedileri bilirim,” ya da, “Bilgisayarları bilirim,” dermişçesine.

Kısacası, iki tanıktan pek bir şey öğrenememişti. Houellebecq’in çok düşmanı olduğunu yinelemişlerdi, ona haksız yere acımasızca saldırıyorlarmış; o düşmanların kim olduklarını öğrenmek isteyince de, Teresa Cremisi sabırsızca omuz silkip Khoury’ye bir basın dosyası yollamayı önermiş. Ama o düşmanlardan birinin onu öldürmüş olup olamayacağı sorusuna, ikisi de olumsuz yanıt vermiş. Teresa Cremisi bir geri zekâlıyla konuşuyormuşçasına aşırı açık şekilde, söz konusu olanların *edebî* düşmanlar olduğunu, nefretlerini internet sitelerinde, gazete ya da dergi makalelerinde,

bazen de kitaplarda kustuklarını, ama aralarından hiçbirinin cinayete soyunabilecek biri olmadığını söylemiş. Üstelik bu ahlaki nedenlerden de kaynaklanmıyor pek, diye sürdürmüş acılı acılı, bunu yapacak yürek yok hiçbirinde. Hayır, demiş, suçlu edebiyat dünyasında aranmamalı (Khoury bir an az kalsın "ne yazık ki" diyecek sanmış).

Beigbeder de aşağı yukarı aynı şeyleri söylemiş. "Ülkemin polisine güvenim tam…" diye girmiş söze, derken müthiş bir şaka yapmışçasına kahkahalara boğulmuş, ama Khoury buna kızmamış, yazarın bu ani ölüm karşısında gergin, şaşkın, büsbütün dengesiz olduğu açıkmış. Arkasından, Houellebecq'in "Paris'te anasının örekesinde bile düşmanının olduğunu" söylemiş. Khoury ısrar edince, nouvelobs.com sitesindeki gazetecilerin adlarını vermiş, ama şimdi bu ölüme seviniyorlarsa da, aralarından hiçbirinin kendi başına en ufak risk alamayacağını da eklemiş. "Didier Jacob'un kırmızı ışıkta geçebileceğini düşünür müsünüz? Bisikletle bile cesaret edemez buna," demiş son olarak da *Bir Fransız Romanı*'nın yazarı, Jacob'dan tiksindiği belliymiş.

Sonuçta, diye düşündü Jasselin alınan iki ifadeyi sarı bir dosyaya koyarken, sıradan kıskançlıklarıyla, sıradan rekabetleriyle sıradan bir iş ortamı. Sarı dosyayı "İfadeler" dosyasının en sonuna yerleştirdi, o sırada soruşturmanın *edebiyat ortamı* kanadını da kapadığının farkındaydı, kuşkusuz bir daha *edebiyat ortamı*'yla bağlantı kurmayacaktı. Aynı zamanda, soruşturmada hiç ilerleme kaydetmediklerinin de farkındaydı ne yazık ki. Kimlik Tespiti Birimi'nin elde ettiği sonuçlar gelmişti: Adam da, köpek de bir Sig Sauer M-45'le öldürülmüştü, ikisi de kalbin yakınlarından tek kurşun yemişti, yakın mesafeden ateş edilmişti; silaha susturucu takılmıştı. Öncesinde ikisi de sert, uzun bir nesneyle dövülmüştü – beyzbol sopası olabilirdi bu. Gereksiz şiddete başvurulmadan gerçekleştirilmiş bir cinayetti. Bedenin kesilip parçalara ayrılması sonra olmuştu. Bu işlemler yedi saatten biraz daha fazla sürmüştü, bu süreyi saptamak için Kimlik Tespitçiler hızlıca olayı canlandırmaya çalışmışlardı. Cinayet bedenlerin bulunmasından üç gün önce işlenmişti; demek ki bir cumartesi günü, gün ortasında olmuştu.

Kurbanın, operatörün yasaya uygun olarak sakladığı bir yıllık telefon konuşması listesi incelenince de bir şey çıkmadı. Houellebecq doğrusu o süreç boyunca çok az kişiye telefon etmişti: Toplamda sadece doksan üç arama; ayrıca bunların hiçbiri kişisel görüşme değildi.

VII

Cenaze töreni bir sonraki pazartesi günü yapılacaktı. Yazar bu konuyla ilgili çok kesin talimatlar vermişti notere, gerçekleştirilmeleri için gereken parayı da bırakmıştı. Aslında çok resmi olan bir metinde kişisel bir düşüncesini açığa vurarak, "Kurtlar iskeletimi ortaya çıkarsın istiyorum," demişti; "iskeletimle her zaman çok iyi ilişkilerim olmuştur, etlerimin boyunduruğundan kurtulması beni sevindirir." Kesinlikle Montparnasse Mezarlığına gömülmek istiyordu, yeri de önceden satın almıştı, rastlantı bu ya Emmanuel Bove'un mezarının birkaç metre ötesindeki basit bir mezardı söz konusu olan, orası için otuz yıllığına anlaşmıştı.

Jasselin de, Ferber de cenaze töreni için *uygun* adamlardı. Genellikle koyu renk giysiler giyen, teni doğal halinde soluk, cılız Ferber koşullara uyacak üzgün ve ağırbaşlı görüntüyü sergilemekte hiç zorlanmayacaktı; Jasselin'e gelince, bitkin, işleri oluruna bırakmış, deneyimli, yaşama ilişkin artık çok hayale kapılmaz tavrıyla, o da çok uyun bir görüntü çiziyordu. Zaten birçok cenaze törenine katılmışlardı, bazen kurbanlarınkine, çoğu zaman da meslektaşlarınınkine: Meslektaşlarından bazıları intihar etmişti, bazılarıysa görev başında ölmüştü – şaşırtıcı olan şeyse şuydu: Genelde, o törenlerde, tabuta ciddiyetle bir madalya iğneleniyor, cenazeye üst düzey bir yönetici, hatta bir bakan, sonuçta devletin önde gelenlerinden biri katılıyordu.

Saat onda VI. Bölge karakolunda buluştular; belediye binasındaki bekleme salonunun onlar için açılan pencerelerinden çok güzel bir Saint-Sulpice Meydanı manzarası görünüyordu. Öğrendiklerine göre, *Temel Parçacıklar*'ın uzlaşmaz bir tanrıtanımaz olduğunu yaşamı boyunca açığa vurmuş yazarı, altı ay önce Courtenay'deki bir kilisede gizlice vaftiz ettirmişti kendini, herkes buna çok şaşırdı. Bu haber Kilise yetkililerini can sıkıcı bir belirsizlikten kurtarmıştı: Kuşkusuz medyatik nedenlerden ötürü, ünlü kişilerin cenazelerine katılmak istiyorlardı; ama tanrıtanımazlığın gitgide daha yaygınlaşması, yalnızca görgü kuralları gereği yapılan vaftizler de içinde olmak

üzere vaftiz oranlarının düşmeye başlaması, kurallarına hâlâ katı biçimde bağlı oluşları o cenazelerden gittikçe daha sık uzak kalmalarına neden oluyordu.

Kendisine e-posta yoluyla haber verilen Paris Kardinal-Başpiskoposu ayin için heyecanla onay verdi, ayin saat on birde yapılacaktı. Romancının yapıtının evrensel, insani değerine vurgu yapan ve Courtenay'deki bir kilisede gizlice vaftiz olmasına yalnızca, bir *bitiş bölümü* gibi değinen konuşma metninin yazılması işine de bizzat katkıda bulundu. Komünyon ayini ve öteki temel işlemler yaklaşık bir saat sürecekti; dolayısıyla, Houellebecq öğleye doğru *son yolculuğuna uğurlanmış* olacaktı.

Jasselin'in Ferber'den öğrendiğine göre, Houellebecq'in bu konuyla ilgili de çok kesin talimatları vardı, mezar taşını bile çizmişti: Toprağın düzeyini aşmayacak, bazalttan, basit, kara bir taş; hiçbir şekilde, topraktan birkaç santimetre olsun yüksek olmamasını istemişti. Taşa tarih, bilgi verilmeden sadece adı yazılmış, bir de Möbius şeridinin deseni konmuştu. Ölmeden önce Parisli bir mermerciye yaptırmıştı taşı, yapılışını bizzat izlemişti.

"Anlaşılan," dedi Jasselin, "kendini bir bok sanıyormuş…"

"Haksız değil," diye yanıtladı yumuşak bir tonla Ferber. "Kötü bir yazar değildi hani…"

Jasselin söylediği şeye pişman oldu hemen, düşünmeden konuşmuştu. Houellebecq'in kendisi için yaptığı şey, XIX. yüzyıldan herhangi bir önemli kişinin ya da daha önceki yüzyıllardan herhangi bir küçük soylunun yaptığından farklı bir şey değildi, hatta onlarınkinin yanında önemsiz sayılırdı. Gerçekte, düşününce, ölünün yakılıp sanki doğaya dönüşü, yeniden elementlere karışıldığını daha iyi göstermek için, küllerinin doğaya saçılması yönündeki çağdaş, alçakgönüllü eğilimi onaylamadığını fark ediyordu. Beş yıl önce ölen köpeğini bile, kendi ailesinin Bretagne'daki, babasının da bir önceki yıl öldüğü, emeklilikte bir gün Hélène'le oraya taşınırlar belki diye satmak istemediği evinin bahçesine gömmeyi yeğlemişti –onu gömerken küçük cesedinin yanına, en sevdiği oyuncağı koymuştu– bir de gösterişsiz bir anıt dikmişti köpek için. İnsan doğanın bir parçası *değildi*, o doğanın üstündeydi, köpek de evcilleştirildiğinden beri doğanın üstüne çıkmıştı, işte içten içe böyle düşünüyordu. Düşündükçe, bir insanın küllerinin çayırlara, ırmaklara ya da denize, hatta zamanında anımsıyordu da televizyondaki hava durumu programlarına *yeni bir soluk getiren* Alain Gillot-Petre'nin yaptırdığı gibi bir fırtınanın gözüne saçılmasının *günah*, Tanrı'ya inanmasa bile *insanbilim açısından günah* olduğunu düşünüyordu. Bir insanın bir bilinci, biricik, bireysel ve yeri doldurulamaz bir bilinci vardı ve bu yüzden bir anıtı,

bir mezar taşını, en azından bir yazıtı, sonuçta varlığını açığa vuracak ve gelecek yüzyıllara duyuracak herhangi bir şeyi hak ediyordu, işte Jasselin böyle düşünüyordu içten içe.

Ferber yumuşak bir tonla, "Geliyorlar…" deyince daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Gerçekten de, saat daha sadece on buçuk olmasına karşın kilisenin girişinde otuz kadar insan toplanmıştı. Kimdi bunlar? Adsız kişiler, Houellebecq okurları büyük olasılıkla. Özellikle öç duygusuyla işlenen cinayetlerde, katilin kurbanın cenaze törenine katıldığı oluyordu. Jasselin bugün bunun olabileceğini olası görmüyordu, ama yine de Kimlik Tespiti biriminden iki adamı, iki fotoğrafçıyı Froidevaux Sokağı'ndaki, Montparnasse Mezarlığı'nı çok iyi gören bir daireye yerleştirmişti, adamların makineleri, teleobjektifleri hazırdı.

On dakika sonra, Teresa Cremisi'yle Frédéric Beigbeder'nin yürüyerek yaklaştığını gördü. Birbirlerini görünce, kucaklaştılar. İkisinin de, diye düşündü, hali duruma çok uygun. Yayıncı kadın Doğuluları andıran görüntüsüyle, yakın zamana dek Akdeniz havzasındaki bazı cenaze törenlerinde kullanılan *ağıtçılardan* biri olabilirdi pekâlâ; Beigbeder de kapkaranlık düşüncelere dalıp gitmiş gibiydi. Aslında, *Bir Fransız Romanı*'nın yazarı o sırada elli bir yaşındaydı, kuşkusuz *kendi kuşağından* birinin cenazesine ilk kez katılıyordu; bunun sonuncu olmayacağını düşünüyor olsa gerekti; bundan sonra, arkadaşlarıyla yaptığı telefon konuşmalar, "Bu akşam ne yapıyorsun?" tümcesiyle değil, gittikçe, "Kim ölmüş, biliyor musun?" sorusuyla başlayacaktı daha çok.

Jasselin'le Ferber belediye binasından göze çarpmadan çıkıp kalabalığa karıştılar. Şimdi yaklaşık elli kişi toplanmıştı. Saat on bire beş kala, cenaze arabası –Cenaze İşleri Servisi'nin sıradan, siyah bir kamyoneti– kilisenin önünde durdu. İki görevli tabutu dışarı çıkarırken, acılı ve dehşet dolu mırıltılar yükseldi kalabalıktan. Kimlik Tespiti birimi teknisyenleri suç mahalline saçılmış et parçalarını toplamak, sonra sıkıca bağladıkları torbalara sınıflandırmak, sonra da parçalanmamış başla birlikte Paris'e yollamak gibi korkunç bir görevi üstlenmişlerdi. Araştırmalar bittiğinde, parçalar bütün halinde sıkışık, küçük bir yığın boyutundaydı ancak, insan cesedinden çok daha az yer kaplıyorlardı, Cenaze İşleri Servisi görevlileri de bir metre yirmi santimetrelik bir çocuk tabutu kullanmayı uygun bulmuşlardı. Bu akılcı seçim aslına bakılırsa övülebilirdi belki, ama iki görevlinin tabutu kilisenin önüne çıkardıkları anda yarattığı etki kesinlikle çok acıydı. Jasselin Ferber'nin saklamaya çalışsa da, üzüntüyle hıçkırdığını duydu, kendisinin de ne kadar nasır tutmuş olursa olsun yüreği sıkışmıştı; oradakilerin birçoğu hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.

Ayin kendi içinde, Jasselin için, her zaman olduğu gibi, tam bir can sıkıntısıydı. On yaşından beri Katolik inancıyla olan bağlantısı kopmuştu, katılmak zorunda olduğu onca cenaze törenine karşın, o inanç canlanmamıştı bir daha. İşin özünde, hiçbir şey anlamıyor, papazın neden söz ettiğini bile tam olarak kavrayamıyordu; konuşmada, kendisine konuyla hiç ilgisi yokmuş gibi gelen Kudüs'ten söz ediliyordu, ama bunun simgesel bir anlamı olmalı, diye düşünüyordu. Öte yandan, ayinin duruma *elverişli* olduğunu, öbür dünyada yaşamla ilgili vaatlerin o anda kesinlikle yerinde olduğunu kabul etmesi gerekiyordu. Kilise'nin devreye girişi bir doğumdan ya da bir evliliktense, cenazelere daha uygun düşüyordu özünde. Cenazeler Kilise'nin en sevdiği alandı, ölüm *üstüne diyecek bir şeyleri* vardı – aşk söz konusu oldu mu, orası tartışılırdı.

Genelde, cenazelerde, aileden yakınlar başsağlığı dileklerini kabul etmek üzere tabutun yanında dururlar; ama burada aileden kimse yoktu. Ayin bitince, iki görevli yeniden tabutu kapıp –Jasselin de yeniden hüzünle titredi o anda– kamyonete yükledi. Kilisenin önünde, çıkmalarını bekleyen yaklaşık elli kişinin olduğunu görünce şaşırdı – büyük olasılıkla her türlü dinsel ayine alerjisi olan Houellebecq okurlarıydı bunlar.

Özel bir düzenleme yapılmamıştı, ne yollar kapatılmış, ne trafiğe ilişkin önlemler alınmıştı, cenaze arabası doğrudan Montparnasse Mezarlığı'na yöneldi, toplanan yaklaşık yüz kişi de kaldırımdan aynı tarafa gidiyordu, Guynemer Sokağı'ndan Luxembourg Bahçesi boyunca yürüdükten sonra, Vavin Sokağı'na, ardından Bréa Sokağı'na saptılar, bir süre Raspail Bulvarı'nı tırmanıp Huyghens Sokağı'na vardılar. Jasselin'le Ferber de onların arasındaydı. Her yaştan, her sınıftan insan vardı kalabalıkta, çoğu tek başınaydı, bazı çiftler de vardı; aslında bir araya gelmesi olanaksız görünen bir topluluktu, hiçbir ortak noktaları yoktu sanki, Jasselin birden zaman kaybettiklerini anladı, bunlar Houellebecq okurlarıydı, hepsi bu, o cinayete karışmış birinin aralarında olması pek olası görünmüyordu. Ne yapalım, diye geçirdi içinden, hiç olmazsa güzel bir yürüyüş yapıyorlardı; hava Paris'te hâlâ güzeldi, gökyüzünün mavisi neredeyse kışa özgü bir koyuluktaydı.

Büyük olasılıkla papazın bilgilendirdiği mezar kazıcıları toprak atmak için onları beklemişlerdi. Mezarın önünde dururken, Jasselin'in toprağa verme törenlerine duyduğu hayranlık daha da arttı, o kadar ki kesinlikle gömülmeye karar verdi, vasiyetinde bunu açıkça belirtmesi için hemen ertesi gün noteri arayacaktı. Küreklerin attığı ilk topraklar tabutun üstüne düştü. Otuz yaşlarında, kalabalıktan ayrı duran bir kadın beyaz bir gül attı – kadınlar yine de iyi, diye düşündü Jasselin, hiçbir erkeğin aklından geçmeyen

şeyleri düşünüyorlar. Yakma töreninde, her zaman makine gürültüleri, gazlı ocakların çıkardığı korkutucu sesler olur, oysa orada neredeyse çıt çıkmıyordu, bir tek ahşabın üstüne yığılan, tabutun üstüne yayılan toprağın güven uyandırıcı sesi duyuluyordu. Mezarlığın ortasında, trafiğin uğultusu neredeyse hiç işitilmiyordu. Toprak çukuru doldurdukça, ses daha boğuk, daha tok çıkıyordu; ardından mezar taşını yerleştirdiler.

VIII

Fotoğrafları hemen ertesi gün, gün ortasında aldı. Kimlik Tespiti teknisyenleri kendilerini beğenmişlikleriyle Jasselin'in sinirlerini bozsalar da, genelde çok iyi iş çıkardıklarını kabul etmek gerekiyordu. Fotoğraflar net, aydınlıktı, uzaklığa karşın çok açık seçikti, kalkıp yazarın cenazesine gelen herkesin yüzü rahatlıkla seçilebiliyordu. Fotoğrafların yanında dijitalleri içeren bir USB bellek de vardı. Belleği hemen Bilgi İşlemcilere yolladı, yanına bir de fotoğraflardaki insanları fişlenmiş suçlularla karşılaştırmalarını isteyen bir not iliştirdi; artık bu işlemin birkaç dakika içinde yapılmasını sağlayan bir yazılım vardı ellerinde. Bir şey çıkacağına pek inanmıyordu, ama en azından denemek gerekiyordu.

Sonuçlar akşama doğru, tam eve gitmeye hazırlanırken eline ulaştı; beklediği gibi karşılaştırmadan sonuç çıkmamıştı. Bilgi İşlem birimi aynı zamanda Houellebecq'in – en sonunda şifrelerini kırmayı başardıkları– bilgisayarının içeriğiyle ilgili, otuz sayfalık bir araştırma raporu yollamıştı. Evde sakin kafayla incelemek üzere yanına aldı onu.

Evde en az on beş dakika boyunca, oradan oraya sıçrayıp duran Michou'nun havlamalarıyla ve Galiçya usulü morina balığının kokusuyla karşılandı – Hélène farklı tatlar deniyordu, Bourgogne mutfağından Alsace mutfağına, Provence mutfağından Güneybatı mutfağına kadar; İtalyan, Türk, Fas mutfakları konusunda da ustaydı, V. Bölge Belediyesi'nin düzenlediği bir Uzakdoğu mutfağına giriş atölyesine de kayıt yaptırmıştı. Jasselin yaklaşıp öptü onu; üstünde güzel bir ipek elbise vardı. "İstersen yemeği on dakikaya hazırlarım…" dedi. Gevşemiş, mutlu görünüyordu, fakülteye gitmek zorunda olmadığı günlerde hep olduğu gibi – Azizler Yortusu tatili başlamıştı. Hélène'in ekonomiye olan ilgisi yıllar geçtikçe çok azalmıştı. Ekonomi olaylarını açıklamaya, değişimleri öngörmeye çalışan kuramların hemen hemen hepsi gittikçe tutarsız, rastlantısal geliyordu gözüne, onları gittikçe şarlatanlıkla bir tutar olmuştu; hatta, diye düşünüyordu kimi zaman, sanki ekonomi dalında, kimyadaki ya da fizikteki gibi bir

yöntem ciddiyeti, zihinsel bir kesinlik varmışçasına, bir Ekonomi Nobel'i vermeleri şaşırtıcı. Eğitime olan ilgisi de çok azalmıştı. Genel olarak bakıldığında, gençler çok ilgisini çekmiyordu artık, öğrencilerinin entelektüel düzeyleri yerlerde sürünüyordu, bazen, onları eğitim almaya iten şey ne diye düşünüyordu insan. Bunun tek yanıtı, o da içten içe biliyordu bunu, para kazanmak, olabildiğince çok para kazanmak istemeleriydi; kısa süreli birtakım insancıl hayranlıklar duymalarına karşın, onları gerçek anlamda harekete geçiren tek şey paraydı. Meslek yaşamı, toplamda ikbal düşkünü alıklara çelişkili saçmalıklar anlatmakla özetlenebilirdi, her ne kadar kendi kendine bunu bu kadar açıkça ifade etmese de. Jasselin Cinayet Masası'ndan ayrılır ayrılmaz erken emekliliğe ayrılmayı tasarlıyordu – adamsa onun gibi düşünmüyor, işini hâlâ çok seviyor, işe yirmi sekiz yıl önce başlarken olduğu gibi kötülük ve suçu geciktirilmeye gelmeyecek, son derece önemli konular olarak görüyordu.

Jasselin televizyonu açtı, haber saati gelmişti. Michou yanına, kanepenin üstüne sıçradı. Sunucu Filistin kamikazelerinin Hebron'a düzenlediği kanlı bir intihar saldırısına değindikten sonra, birkaç gündür borsa piyasalarını altüst eden ve kimi uzmanlara göre 2008 krizinden de beter olacak krize geçti; sonuçta, çok klasik bir özetti bu. Tam kanalı değiştirmeye hazırlanıyordu ki, Hélène yemeğinin başından ayrılıp kolçağa oturdu. Jasselin televizyonun kumandasını bıraktı; sonuçta onun alanı bu, diye düşündü, belki biraz ilgisini çeker.

Başlıca finans piyasaları şöyle bir gözden geçirildikten sonra, stüdyoda bir *bilirkişi* ağırlandı. Hélène onu dikkatle dinliyordu, dudaklarında anlaşılmaz bir gülümseme vardı. Jasselin elbisesinin aralığından göğüslerine bakıyordu onun: Göğüsleri silikonluydu elbette, on yıl önce takmışlardı, ama başarılı bir çalışmaydı, cerrah iyi iş çıkarmıştı. Jasselin kesinlikle silikonlu göğüslere karşı değildi, çünkü onlar kadında erotik anlamda dünyadaki en önemli şey olan, çiftin cinsel yaşamının bitimini kimi zaman on, hatta yirmi yıl erteleyen, belli bir *erotik iyi niyet*'i açığa vuruyorlardı. Üstelik bazı anlarda gerçekten hayran kalmıştı onlara, gözüne küçük bir mucize gibi görünmüşlerdi; havuzda, Dominik Cumhuriyeti'ndeki kulüp otelde tatil yaparken (ilk bişonları Michel az kalsın bunun için onları bir daha bağışlamayacaktı, köpek kabul eden bir kulüp otel bulmadıkça o deneyimi bir daha yaşamamaya karar verdiler – ama ne yazık ki öyle bir otel bulamadılar), işte o tatilde, havuzda sırtüstü uzanmış karısının yerçekimini yadsırcasına göğe bakan göğüslerine hayran hayran dalıp gitmişti.

Silikonlu göğüsler kadının yüzü aşırı kırıştığında, bedenin geri kalanı iyice biçimsizleştiğinde, yağlandığında ve pörsüdüğünde gülünç görünür; ama Hélène için bu söylenemezdi, hem de hiç. Onun bedeni hâlâ inceydi, kalçaları sıkıydı, pek sarkmamışlardı; kalın telli ve lüleli kızıl-kestane rengi saçları da yuvarlak omuzlarının

üstüne zarafetle dökülüyordu hâlâ. Sonuçta çok güzel bir kadındı, sonuçta Jasselin şanslıydı, hem de çok şanslıydı.

Uzun vadede, elbette her silikonlu göğüs gülünç görünür; ama uzun vadede insan böyle şeyleri düşünmez olur, rahim ağzı kanserlerini, ana atardamar kanamalarını ve bunlara benzer şeyleri düşünür. Aynı zamanda kimlere miras bırakacağını, taşınmazların vârisler arasındaki dağılımını düşünür, sonuçta silikonlu göğüslerden başka dertleri olur, ama onlar daha o noktaya gelmemişlerdi, daha değil diye düşündü Jasselin, belki de bu akşam sevişirlerdi (ya da daha iyisi yarın sabah, sabahı yeğliyordu, güne iyi başlıyordu öyle) önlerinde *birkaç güzel yılın daha olduğu* söylenebilirdi.

Ekonomi konusu az önce bitmişti, televizyonda şimdi ertesi gün Fransız sinemalarında gösterime girecek bir duygusal komedinin tanıtımı vardı. "Şu bilirkişinin dediklerini duydun mu?" diye sordu Hélène. "Tahminlerini dinledin mi?" Hayır, aslında hiç dinlememişti, onun göğüslerine bakmakla yetinmişti, ama sözünü kesmek istemedi.

"Bir hafta içinde, onun tüm tahminlerinin yanlış olduğu anlaşılacak. Başka bir bilirkişiyi, hatta aynı adamı çağıracaklar, aynı özgüvenle yeni tahminlerini sıralayacak…" Sıkkın sıkkın, neredeyse öfkelenmişçesine başını salladı. "Doğrulanabilen tahminler bile üretemeyen bir dal nasıl olur da bir *bilim* olarak değerlendirilebilir?"

Jasselin Popper'ı okumamıştı, ona verecek geçerli bir yanıtı yoktu; bu yüzden elini uyluğuna koymakla yetindi. Hélène gülümseyip, "Yemek birazdan hazır olur," dedi ve ocağının başına döndü, ama yemek sırasında yeniden konuyu açtı. Cinayetin kendisine derinlemesine insanca bir şey, elbette insanlığın en karanlık alanlarına bağlı, ama yine de insanca bir şey gibi geldiğini söyledi Jasselin'e. Başka bir örnek vermek gerekirse, sanat her şeye bağlıydı: karanlık alanlara, aydınlık alanlara, ara alanlara. Ekonomiyse neredeyse hiçbir şeye bağlı değildi, bir tek insanoğlunun en makinemsi, en öngörülebilir özellikleriyle bağlantılıydı. Bilim olmaması bir yana, bir sanat da değildi, aslında hiçbir şey değildi.

Jasselin öyle düşünmüyordu, bunu ona söyledi. Uzun zamandır katillerle uğraştığından, onların da hayal edilebilecek en makinemsi, en öngörülebilir kişilerden olduğunu söyleyebilirdi. Vakaların neredeyse hepsinde, para için, sadece para için öldürüyorlardı; yakalanmalarını kolaylaştıran da genelde buydu zaten. Oysa, neredeyse hiç kimse *sadece* para için çalışmıyordu asla. Her zaman başka gerekçeler de oluyordu: işe gösterilen özen, çalışmanın getirebileceği saygınlık, meslektaşlarla kurulan iyi ilişkiler… Aynı şekilde, neredeyse hiç kimse bütünüyle akılcı bir satın alma davranışı

da sergilemiyordu. Büyük olasılıkla ekonomik kuramları o kadar rastlantısal, sonuçta o kadar yanlış kılan şey, üreticiler açısından da, tüketiciler açısından da gerekçelerin bu belirsizliğiydi. Oysa suçluların bulunup ortaya çıkarılması bir bilim olarak, en azından akılcı bir dal olarak görülebiliyordu. Hélène ona verecek yanıt bulamadı. Akıldışı ekonomik etkenlerin varlığı ezelden beri her ekonomik kuramın *karanlık yüzü*, zayıf noktasıydı. Hélène artık işinden soğumuş olsa da, ekonomik kuram hâlâ eve maddi katkısını, Üniversite'deki konumunu temsil ediyordu: büyük ölçüde simgesel kazançlar. Jean-Pierre haklıydı: Hélène de hiç de *akılcı bir ekonomik etken* gibi davranmıyordu. Kadın kanepeye uzandı, salon halısının sol alt köşesinde, sırtüstü, göbeği havada, kendinden geçmiş bir halde yatan köpeğine baktı.

Akşamın ilerleyen saatlerinde, Jasselin Bilgi İşlem biriminin araştırma raporunu aldı eline. İlk saptama, Houellebecq'in, birçok söyleşide söylediklerine karşın hâlâ yazdığıydı; hatta çok yazıyordu. Bununla birlikte, yazdıkları epey tuhaf şeylerdi; şiire ya da siyasal bildirilere benziyorlardı, sonuçta Jasselin rapora alınan parçalardan neredeyse hiçbir şey anlamamıştı. Tüm bunları yayıncısına göndermeli, diye düşündü.

Bilgisayarda yazılardan başka işe yarar çok bir şey yokmuş. Houellebecq Macintosh'unun "Adres Defteri" işlevini kullanıyormuş. Adres defterinin içeriği bütün olarak rapora konmuştu, durumu içler acısıydı doğrusu: Toplamda yirmi üç ad vardı, bunlardan on ikisi tamircilerden, doktorlardan ve başka hizmet alanlarında çalışan kişilerden oluşuyordu. Ayrıca "Ajanda" işlevini de kullanıyormuş, o da ötekinden çok farklı değildi, aldığı notlar "çöp torbası" ya da "akaryakıt teslimi" gibi şeylerdi. Genele baktığında, bu kadar can sıkıcı bir yaşamı olan birine çok rastlamamıştı. İnternet tarayıcısından bile ilginç bir şey çıkmamıştı. Çocuk pornosu sitelerine, hatta porno sitelerine bile girmemişti; girdiği en cüretkâr siteler belleetsexy.com ya da liberette.com gibi kadın iç çamaşırı ve erotik giysi siteleriydi. Demek, o zavallı ihtiyarcık dar mini etek ya da içini gösteren bluzlar giymiş kızları dikizlemekle yetiniyordu, Jasselin o sayfayı okuduğu için utanmıştı neredeyse. Kuşkusuz, cinayeti aydınlatmak kolay olmayacaktı. Yaptıkları kötülüklerdir insanları katillerine yaklaştıran şey, kötülükleri ya da paraları. Houellebecq'in Jasselin'in düşündüğünden daha az da olsa parası vardı, ama görünüşe göre hiçbir şey çalınmamıştı, çek defteri, kredi kartı ve içinde yüzlerce avro olan cüzdanı bile evde bulunmuştu. Jasselin bir açıklama ya da bir anlam bulmayı umarak, onun siyasal bildirilerini yeniden okumaya çalışırken uykuya daldı.

IX

Hemen ertesi gün, adres defterindeki, yazarla kişisel ilişkisi bulunan on bir adın kim olduğunu saptadılar. Daha önce sorguladıkları Teresa Cremisi'yle Frédéric Beigbeder dışındaki dokuz kişi de kadındı.

Operatörler SMS'leri bir yıl saklasalar da, e-postalar konusunda bir sınır yoktu, özellikle de Houellebecq'in yaptığı gibi, kullanıcı onları kişisel bilgisayarında değil de, sağlayıcısının kendisine verdiği saklama alanında korumuşsa; o durumda, donanım değiştirilse bile iletiler korunabilir. Houellebecq'in me.com adlı sitede kırk *gigabyte*'lık bir saklama alanı vardı; genel e-posta alışverişinin ritmine bakılırsa, onu doldurması için yedi bin yıl gerekiyordu.

E-postaların durumuyla ilgili, özel yazışma olarak görülüp görülemeyecekleri konusunda gerçek anlamda, adli bir belirsizlik vardı. Jasselin daha fazla zaman kaybetmeden, tüm ekibi Houellebecq'in e-postalarını okumakla görevlendirdi, çünkü yakında istinabe yoluyla sorguya çekileceklerdi, zorunlu olarak bir sorgu yargıcı atanacaktı, savcılar ve savcı yardımcıları genelde hoşgörülü davransalar da, sorgu yargıçları cinayet soruşturmasında bile tam bir baş belası olabiliyorlardı.

Ekip günde yaklaşık yirmi saat çalışıp –Houellebecq ölmeden önceki dönemde internet üstünden birileriyle çok az yazışsa da, bazı süreçlerde, özellikle bir kitabının yayımlanmasını izleyen süreçlerde, günde ortalama otuz e-posta almıştı– bir sonraki perşembe günü dokuz kadının kimliğini saptamayı başardı. Coğrafi açıdan bir hayli zengin bir yelpaze çıkmıştı karşılarına: Aralarında bir İspanyol vardı, bir Rus, bir Çinli, bir Çek, iki Alman – üç de Fransız. Jasselin söz konusu yazarın kitaplarının tüm dünya dillerine çevrildiğini o zaman anımsadı. "İyiymiş, hani…" dedi listeyi az önce tamamlayan Lartigue'e. Laf olsun diye, yeri geldi diye şaka yapar gibi söylemişti bunu; aslında yazarı kıskanmıyordu hiç. Kadınlar eski metresleriydi, yazışmalardan kesin olarak belli oluyordu –kimisi çok eski metreslerdi, aralarındaki ilişki otuz yıldan daha eskiye dayanıyordu.

O kadınlara kolay ulaştılar: Hepsiyle hâlâ yazışıyordu, birbirlerine sıradan, tatlı e-postalar yazıyorlar, yaşamlarındaki küçük ya da büyük sorunları, kimi zaman da sevinçlerini anlatıyorlardı.

Üç Fransız kadın Quai des Orfèvres'e gelmeyi hemen kabul etti – oysa aralarından biri Perpignan'da, ikincisi Bordeaux'da, üçüncüsüyse Orléans'da oturuyordu. Yabancılar da gelemeyiz demediler, sadece işlerini yola koyabilmek için biraz zaman istediler.

Jasselin'le Ferber izlenimlerini karşılaştırabilmek için kadınları ayrı ayrı sorguladı; ama izlenimleri tıpatıp aynıydı. Tüm o kadınlar Houellebecq'e büyük bir sevgi besliyorlardı. "Sık sık yazışırdık…" diyorlardı, Jasselin o e-postaları okuduğunu söylemedi onlara. Yeniden buluşmaları söz konusu bile olmamıştı, ama yeri gelse buluşmayı kabul ederlermiş gibi görünüyorlardı. Korkunç bir şey, diye geçirdi içinden Jasselin, korkunç: Kadınlar *ex*'lerini unutmuyor, bunu kesin olarak söyleyebilirdi işte. Hélène'in de *ex*'leri olmuştu, gençken tanışmış olsalar da *ex*'leri olmuştu; onlarla yolları yeniden kesişirse ne olurdu acaba? Polis sorgulamalarının zorluğu budur, insan ister istemez can sıkıcı, kişisel sorunlara takılıp kalır. Ama cinayetin araştırılması konusunda, tüm bunlardan hiçbir şey çıkmıyordu. Kadınlar Houellebecq'i tanımışlardı, hem de çok iyi tanımışlardı, Jasselin daha fazla bir şey söylemeyeceklerini hissetti – bunu bekliyordu da, bu sorular karşısında kadınların ağzı çok sıkıdır, birini artık sevmediklerinde bile, aşklarının anısı sonsuz bir değer taşır gözlerinde– ama sonuçta onu yıllardır görmemişlerdi, kimisi onyıllardır görmemişti, onu öldürmeye kalkabilecekleri ya da onu öldürmeye kalkabilecek birini tanımaları olasılığı gülünçtü.

Peki onca yıl ayrı kaldıktan sonra kıskançlığa kapılan bir koca, bir sevgili olabilir miydi? Böyle bir şeyin olabileceğine de hiç inanmıyordu. Erkek karısının *ex*'lerinin olduğunu biliyorsa ve kıskançlık duyuyorsa, *ex*'leri öldürmenin hiçbir işe yaramayacağını da –hatta sadece yarayı deşmek olacağını da– bilir. Yine de bunu araştırması için hemen ekipten birini görevlendirecekti – çok da zorlamadan, yarı zamanlı olarak. Kuşkusuz buna inanmıyordu; ama aynı zamanda insanın kimi zaman yanılabileceğini de biliyordu. Bununla birlikte, Ferber ona, "Yabancılara da bakacak mıyız? Tabii para gerekiyor bunun için, adam yollamamız gerek, ama buna hakkımız var, sonuçta cinayet davası," dediğinde, hiç duraksamadan buna gerek olmadığını söyledi. O sırada çalışma odasında, son iki haftadır defalarca yaptığı gibi suç mahallinin zemin fotoğraflarını –dallı budaklı, iç içe geçmiş kırmızılarla siyahlar– ve yazarın cenazesine katılanlarınkileri –üzgün görünen insanların teknik açıdan kusursuz yakın çekimleri– rastgele karıştırıyordu.

"Kaygılı görünüyorsun Jean-Pierre…" dedi Ferber.

“Evet, bocalıyoruz gibi geliyor, ne yapmamız gerektiğini bilmiyorum. Otursana, Christian.”

Ferber bir an makine gibi, dikkatlice bakmadan, iskambil oynarcasına, fotoğrafları karıştırmayı sürdüren amirini süzdü.

“Fotoğraflarda ne arıyorsun tam olarak?”

“Bilmiyorum. Bir şeyler olduğunu hissediyorum, ama ne olduğunu söyleyemem.”

“Lorrain’e danışabiliriz.”

“Emekli olmadı mı hâlâ?”

“Sayılır, aslında durumunu tam da anlamış değilim; haftada birkaç saat uğruyor. Sonuçta, yerine birini koymadılar.”

Guillaume Lorrain aslında sıradan bir polis onbaşısıydı, ama çok acayip bir yeteneği vardı, görsel, fotoğraf belleği çok güçlüydü: Birinin fotoğrafını gazetede bile gördü mü, on ya da yirmi yıl sonra anımsıyordu. Suçluların dosyasıyla ânında karşılaştırma yapılmasını sağlayan Visio yazılımının ortaya çıkmasından önce, ona başvurulurdu; ama tabii bu özel yeteneği sadece suçlulara yönelik değildi, herhangi bir şekilde fotoğrafını gördüğü birini hemen tanıyabiliyordu.

Ertesi cuma onun odasına gittiler. Bodur, kır saçlı bir adamdı. Ağırbaşlı, oturaklı görüntüsüyle yaşamını bir ofiste geçirmiş izlenimini veriyordu – aslında biraz da öyle sayılırdı: Kendisindeki acayip yetenek fark edilir edilmez, Cinayet Masası’na atanmış, tüm öteki görevler ondan alınmıştı.

Jasselin kendisinden istediği şeyi anlattı. Hemen çalışmaya başladı, cenaze günü çekilen fotoğrafları birer birer inceledi. Kimi zaman bir fotoğrafı çok çabuk geçiyordu, kimi zamansa birine yaklaşık bir dakika boyunca, dikkatle, uzun uzun bakıp yanına koyuyordu. Konsantrasyonu korkutucuydu; beyni nasıl işliyordu acaba? Görüntüsü gerçekten tuhaftı.

Yirmi dakika sonra, bir fotoğrafı tutup öne arkaya sallanmaya başladı. “Bunu gördüm… Bu adamı bir yerlerde gördüm…” dedi neredeyse duyulmaz bir sesle. Jasselin gerilip irkildi, ama araya girmek istemedi. Lorrain ona çok uzun gelen bir süre boyunca öne arkaya sallanmayı sürdürdü, durmadan “Gördüm… Gördüm,” deyip duruyordu, kişisel bir mantra söyler gibi, birden duruverdi, yüz hatları ince, teni bembeyaz, saçları yarı uzun ve siyah, kırk yaşlarındaki bir adamı gösteren fotoğrafı Jasselin’e uzattı.

“Kim bu?” diye sordu Jasselin.

“Jed Martin. Adından eminim. Fotoğrafını nerede görmüştüm, %100 söyleyemem, ama sanırım *Le Parisien*’deydi, bir sergi açılışı haberi. Bu adamın bir şekilde sanat dünyasıyla bağlantısı olmalı.”

X

Jed günün birinde babasıyla ilgili kötü bir haber beklerken, Houellebecq'in ölmesine şaşırmıştı. Babası kendisinden hiç beklenmeyecek şekilde, eylül sonunda telefonla arayıp ona bir uğramasını söylemişti. Artık Vésinet'de, III. Napoleon'un yaptırdığı büyük bir konaktaki, bir öncekinden çok daha şık ve çok daha pahalı merkezde, ölümü bekleyenler için hazırlanmış yüksek teknolojili zarif bir binada kalıyordu. Bir oda-bir salon daireler genişti, orada kalanların büyük bir LCD televizyonu, kablolu ve uydu yayınları, DVD oynatıcıları ve hızlı internet erişimleri oluyordu. Konağın parkında, içinde ördeklerin yüzdüğü küçük bir göl, dişi geyiklerin atlayıp zıpladığı, ağaçlı, güzel yollar vardı. Hatta isteyenler bahçenin kendilerine ayrılan yerlerinde meyve-sebze yetiştirebiliyorlardı –ama pek isteyen çıkmıyordu. Jed bu değişikliği babasına kabul ettirebilmek için epey uğraşmak zorunda kalmış, artık o iğrenç tutumluluğa gerek olmadığını anlatmak için –kendisinin artık *zengin* olduğunu anlatmak için– birçok kez üstelemişti. Kuşkusuz, kurum sadece yaşamda etkinken, Fransız kentsoylu sınıfının üst katmanlarından olan insanları kabul ediyordu; "kendini beğenmişlerle züppeler," diye özetlemişti babası bir kez, içten içe halkın içinden geliyor olmasıyla gurur duyuyordu.

Jed önce babasının onu neden çağırdığını anlamadı. Parkta kısa bir yürüyüş yaptıktan sonra –artık zar zor yürüyordu– tahta kaplamaları ve deri koltuklarıyla, bir İngiliz kulübüne öykünen, kahve içebilecekleri bir odaya geçtiler. Kahveyi gümüş kaplamalı bir sürahide getirdiler, yanında da krema ve bir tabak kurabiye vardı. Oda boştu, yalnızca tek başına sıcak çikolatasının başına oturmuş, başı sallanan, çok yaşlı bir adam vardı içeride, uykuya daldı dalacak gibi görünüyordu. Ak saçları uzun ve lüleliydi, açık renk bir takım elbise giymiş, boynuna ipek fular takmıştı, yaşlanmış bir lirik sanatçıyı andırıyordu –örneğin en büyük başarılarını Lamalou-les-Bains Festivali'nde kazanmış bir operet şarkıcısını– sonuçta Fransa'da, hatta Côte d'Azur üstünde bile eşi olmayan, onun kadar iyisini bulmak için Monaco'ya ya da İsviçre'ye

gitmek gereken bu konaktansa, La Roue Tourne[25] gibi bir kurumda görülebilecek türde bir adamdı.

Jed'in babası oğluyla konuşmaya başlamadan önce, o kart zamparaya sessiz sessiz, uzunca bir süre baktı. "O şanslı…" dedi sonunda. "Çok ender rastlanan, tedavisi olmayan bir hastalığı var – demolo-mayoz mu ne, öyle bir şey. Hiç acı çekmiyor. Sürekli bitkin, sürekli uyuyor, yemeklerde bile; yürüyüş yaparken, yirmi-otuz metre sonra bir banka oturup ânında uykuya dalıyor. Gitgide daha çok uyuyor, bir gün hiç uyanmayacak. İşin sonuna dek şanslı olanlar var…"

Yüzünü oğluna döndü, dosdoğru gözlerinin içine baktı. "Sana söylemem gerek diye düşündüm, telefonda da söylenecek şey değil. İsviçre'de bir örgüte başvurdum. Ötenazi yaptırmaya karar verdim."

Jed hemen tepki vermedi, bu firsattan yararlanan babası nedenlerini sıralamaya başladı, aslında neden, kısaca yaşamaktan bıkmasıydı.

"Burada rahat değil misin?" diye sordu sonunda oğlu, titrek bir sesle.

Aksine, çok iyiydi orada, daha iyi olamazdı, ama kafasına sokması gereken şey aslında artık *hiçbir yerde* iyi olamayacağıydı, *genel anlamda yaşamın içinde* artık iyi olamayacağıydı (sinirlenmeye başlamış, ses tonu yükselmişti, neredeyse öfkeyle bağırıyordu, ama yaşlı şarkıcı uyuklamayı sürdürüyordu, odadaki ortam dingindi). Yaşamayı sürdürürse, yapay anüsünü değiştirmeleri gerekecekti, sonuçta artık yetmişti bu saçmalık. Üstelik, ağrısı vardı, dayanamıyordu, çok acı çekiyordu.

"Morfin vermiyorlar mı?" diye sordu Jed şaşkınlıkla.

Oo vermez olurlar mıydı, istediği kadar morfin veriyorlardı, orada kalanların sakin olmalarını istiyorlardı, ama sürekli morfinin etkisi altında olmaya yaşam denir miydi ki?

Doğrusunu söylemek gerekirse, Jed denir diye düşünüyordu, hatta tasasız, sorumluluksuz, arzusuz, korkusuz, güneşin ve meltemin ılımlı okşayışlarından zevk alabileceği, bitkisel yaşama yakın, imrenilecek bir yaşamdı bu ona göre. Ama babasının bu bakış açısını benimseyeceğini hiç düşünmüyordu. Adam eskiden bir şirket yöneticisiydi, etkin biriydi, o tür insanların uyuşturucuyla hep sorunları olur, diye düşündü.

"Hem sonra sana ne?" diye bağırdı saldırganca babası (Jed işte o an, ihtiyarın yakınmalarını bir süredir dinlemediğini fark etti). Duraksadı, hık mık edip yine de, bir anlamda, bunun kendisini de ilgilendirdiğini söyledi. "Sadece intihar etmiş birinin

çocuğu olmak bile hoş değil…" diye ekledi. Babasının bu sözden etkilendiği belliydi, bir an için kendi içine kapandıysa da sonra sertçe karşılık verdi: "Hiç ilgisi yok!"

İnsanın annesinin de, babasının da intihar etmesi, diye sürdürdü Jed babasının çıkışına aldırmadan, onu ister istemez sallantılı, rahatsız bir konuma sürüklüyordu: Yaşamla arasındaki bağlar zayıf olan birine dönüştürüyordu, bir şekilde. Uzun süre, sonradan düşündüğünde kendisini şaşırtan bir rahatlıkla konuştu, oysa kendisi de yaşama karşı kararsız bir sevgi besliyordu, genelde sakınımlı, hüzünlü biri olarak görülüyordu. Ama babasını etkilemenin tek yolunun ondaki görev duygusuna seslenmek olduğunu hemen anlamıştı – babası her zaman bir görev adamı olmuştu, yaşamında yalnızca işi ve görevleri gerçek anlamda önemliydi. "*Kişinin kendiyle birlikte ahlakın öznesini yok etmesi, ahlakı elinden geldiğince yeryüzünden kovmasıyla eşdeğerdir*" diyordu makine gibi, tümcenin anlamını kavramadan, aslında bu sözün sadece biçimsel zarafetine kapılmıştı, bir yandan da genel kanıtlar ileri sürüyordu: gitgide daha çok ötenaziye başvurulmasının uygarlığı gerileteceği, en ünlü ötenazi yandaşlarının ikiyüzlülüğü ve özünde *kötü yürekli* oluşları, rahatlatıcı bakımın ahlaki açıdan üstünlüğü vb.

Konaktan saat beşe doğru ayrıldığında, güneş epey alçalmıştı, her yeri olağanüstü, altın sarısı yansımalarla aydınlatıyordu. Üstlerinde kırağılar ışıldayan otların arasında serçeler yürüyordu seke seke. Kırmızıyla lal arası bir renkteki bulutlar batan güneş yönünde, paramparça, tuhaf biçimlere bürünmüşlerdi. Yeryüzünün güzel olduğunu, o akşam, yadsımak olanaksızdı. Babası acaba duyarlı mıydı böyle şeylere? Doğaya hiç ilgi göstermemişti; ama yaşlandıkça, belki de, kim bilir? Kendisi de Houellebecq'i ziyarete giderken, kırsal alanı sevmeye başladığını fark etmişti – oysa o zamana dek onunla hiç ilgilenmemişti. Beceriksizce babasının omzunu sıkıp sert yanaklarına bir öpücük kondurmuştu – işte o anda, mücadeleyi kazandığını hissetmişti ya akşamında, özellikle de daha sonraki günlerde, içine kurt düşmüştü. Babasına telefon etmesi, onu yeniden ziyaret etmesi hiçbir işe yaramazdı – hatta tersine, onu öfkelendirebilirdi. Bir doruk çizgisine oturmuş, hangi tarafa devrileceğine karar veremezken hayal ediyordu onu. Yaşamında alacağı en son önemli karar buydu ve Jed bu kez de, eskiden şantiyede bir sorunla karşılaştığında yaptığı gibi, *kestirip atmasından* korkuyordu.

Sonraki günlerde, kaygıları daha da arttı; şimdi artık her an kurumun müdiresinden telefon gelmesini bekliyordu: "Babanız bu sabah saat onda Zürich'e gitti. Size bir mektup bıraktı." Bu yüzden, telefonda bir kadın ona Houellebecq'in öldüğünü

söyleyince, başta anlamadı, bir hata olduğunu düşündü. (Marylin kendini tanıtmamış, Jed de sesini tanımamıştı. Kadın gazetelerde yazanların dışında bir şey bilmiyordu, ama onu araması gerektiğini hissetmişti, çünkü –haklı olarak– gazeteleri okumadığını düşünmüştü.) Jed telefonu kapattıktan sonra bile, bir süre hata olduğunu düşündü, çünkü Houellebecq'le olan ilişkisi kendi gözünde daha başlangıç aşamasındaydı, daha pek çok kez görüşeceklerini, sonunda belki, onlar gibi insanlar için de bu söylenebilirse, *arkadaş* olacaklarını düşünüyordu. Doğrusu, Ocak başında, ona resmi götüreli beri görüşmemişlerdi, kasımın sonu olmuştu bile. Üstelik, sonrasında da Jed'i ne aramış ne de buluşmaya çağırmıştı, ama sonuçta ondan yirmi yaş büyük biriydi Houellebecq, Jed'e göre yaşın getirdiği tek ayrıcalık da, yaşın getirdiği tek hazin ayrıcalık da, sizi *rahat bırakmaları* hakkını kazanmanızdı, önceki buluşmalarında Houellebecq'in de her şeyden önce kendisini *rahat bırakmalarını* istediğini hissetmişti, yine de Houellebecq'in onu yeniden arayacağını ummuştu, çünkü son buluşmalarında daha söyleyeceği çok şey, ondan duymayı istediği çok şey olduğunu düşünmüştü. Jed bu arada, yılın başlarından beri pek bir şey yapmamıştı: Yeniden fotoğraf makinesini ortalığa çıkarmış, fırçalarını, tuvallerini de kaldırmamıştı, kararsızlığı artık uç noktaya varmıştı. Taşınmamıştı bile, sonuçta kolay iş değildi taşınmak.

Cenaze günü biraz yorgun olduğundan, ayinden bir şey anlamamıştı. Hem acıdan, hem de umuttan ve dirilişten söz ediliyordu, verilen mesaj oldukça karışıktı. Montparnasse Mezarlığı'nın net, geometrik biçimlere ayrılmış, işlenmiş çakıllı yollarında, olaylar birden aydınlanıvermişti: Houellebec'le ilişkisi *elde olmayan nedenlerden ötürü* sona ermişti. Çevresinde toplanan, hiçbirini tanımadığı insanlar da aynı şeyi düşünüyorlardı sanki. O anda yeniden düşününce, babasının ölümcül tasarısında ayak direyeceğini kesin olarak anlayıverdi; er geç müdire arayacaktı Jed'i, her şey öylece bitecekti, ne sonuç ne de açıklama olmadan, son söz asla söylenmeyecekti, geriye yalnızca bir özlem, bir bıkkınlık kalacaktı.

Ne var ki yaşayacağı başka bir şey daha vardı, birkaç gün sonra Ferber adındaki bir adam onu aradı. Sesi tatlı, hoştu, bir polise yakıştıracağı türde bir ses değildi. Quai des Orfèvres'de onunla kendisinin değil, amiri Komiser Jasselin'in görüşeceğini söyledi.

XI

Komiser Jasselin "toplantıda"ydı, öyle söylendi kendisine. İçinde yeşil, plastik iskemleler olan küçük bir bekleme salonunda, *Forces de police* dergisinin eski bir sayısını karıştırarak sabırla bekledi, sonra pencereden bakmayı düşündü: Pont Neuf ve Quai Conti, daha uzakta Pont des Arts üstündeki manzara olağanüstüydü. Seine kış güneşiyle donmuş gibi görünüyordu, yüzeyi mat gri renkteydi. Enstitü'nün kubbesi gerçekten zarif görünüyordu, biraz da istemeye istemeye bunu kabullendi. Bir yapıya yuvarlak bir biçim vermek elbette hiçbir şekilde haklı çıkarılamazdı; akılcı planda, bu sadece yer kaybıydı. Modernlik belki de bir hata, diye düşündü Jed yaşamında ilk kez. Kaldı ki bütünüyle retorikle ilgili bir sorundu bu: Batı Avrupa'da modernlik zaten uzunca bir süre önce sona ermişti.

Birden içeri Jasselin girince, daldığı düşüncelerden sıyrıldı. Adam gergin, hatta sinirli görünüyordu. Bunun nedeni de o sabah yeni bir düş kırıklığı yaşamış olmasıydı: Katilin cinayeti işleme şeklinin seri katil dosyalarıyla karşılaştırılması hiçbir sonuç vermemişti. Ne Avrupa'nın herhangi bir yerinde, ne ABD'de, ne Japonya'da, kurbanlarını şerit şerit doğrayıp parçaları odaya dağıtan bir katil görülmüştü daha önce, onun gibisine hiç rastlanmamıştı. "İlk kez Fransa öne çıkıyor…" demişti Lartigue, feci gerilen ortamı biraz olsun gevşetmek için.

"Kusura bakmayın," dedi Jasselin, "odam şu an dolu. Kahve içer misiniz? Fena değildir, yeni bir makine aldılar."

İki dakika sonra, elinde içinde kahve olan iki küçük karton bardakla geri döndü, kahve gerçekten lezizdi. Polislerin işini ciddiyetle yapabilmesi için, dedi Jed'e, iyi bir kahve makinesi gerekir. Ardından, kurbanla olan ilişkisini sordu. Jed ilişkilerinin öyküsünü anlattı; sergi tasarısı, katalog metni, yazarın portresi… Gittikçe karşısındaki adamın karardığını, plastik iskemlede çöktüğünü fark ediyordu.

"Anlıyorum… Sonuçta, pek yakın sayılmazsınız…" dedi komiser.

Hayır, yakın oldukları söylenemezdi, Jed bunu onayladı; ama her şekilde Houellebecq'in *yakını* denebilecek kimsenin de olmadığını düşünüyordu, en azından

yaşamının son döneminde.

"Biliyorum, biliyorum…" Jasselin'in tüm cesareti kırılmış gibiydi. "Neden umutlandım bilmem… Sanırım, sizi boşu boşuna rahatsız ettim. Şimdi, yine de odama geçelim, ifadenizi yazılı olarak almam gerekiyor."

Çalışma masasının üstü neredeyse bütünüyle, sabah belki de ellinci kez büyük bölümünü bir yere varamadan incelediği suç mahalli fotoğraflarıyla kaplıydı. Jed merakla yaklaşıp bir fotoğrafı aldı bakmak için. Jasselin şaşkınlığını gizlemeye çalıştı.

"Özür dilerim…" dedi Jed rahatsız olup. "Sanırım, bakmaya hakkım yok."

"Aslında, soruşturmanın gizliliği açısından bakmamanız gerek. Ama buyurun bakın: Belki bir şey görürsünüz…"

Jasselin'e hepsi hemen hemen aynı görünen büyütülmüş fotoğrafların çoğuna baktı Jed: lekeler, parçalar, biçimsiz bir yapboz. "Tuhaf…" dedi sonunda. "Pollock'a benziyor sanki; ama neredeyse tekrenk çalışan bir Pollock'a. Öyle çalışmışlığı da var gerçi, ama çok değil."

"Pollock kim? Cahilliğimi bağışlayın."

"Jackson Pollock savaş sonrası dönemden Amerikalı bir ressamdı. Soyut bir dışavurumcu, akımın öncülerinden biri hatta. Şamanlıktan çok etkilenmişti. 1956'da öldü."

Jasselin dikkatle süzdü onu, söyledikleri birden ilgisini çekmişti.

"Peki ama bu fotoğraflar ne?" diye sordu Jed. "Demek istediğim, neyin fotoğrafları?"

Jed'in yoğun tepkisi Jasselin'i şaşırtmıştı. Bir koltuğu ona doğru yaklaştırmasıyla Jed'in koltuğa yığılıvermesi bir oldu, bedeni titriyor, kasılıyordu. "Kımıldamayın… Bir şeyler içmeniz gerek," dedi Jasselin. Ferber'nin ekibinin odasına koşup elinde bir şişe Lagavulin ve bir kadehle geri döndü. Bir polisin işini ciddiyetle yapması için yedeklediği iyi bir içki olmalıdır, diye düşünüyordu, ama bu kez içkiyi saklamaktan vazgeçmişti. Jed kadehi bir dikişte, büyük yudumlarla içti, derken titremeleri azalmaya başladı. Jasselin beklemeye çalışıyor, heyecanını bastırıyordu.

"Biliyorum, korkunç bir şey…" dedi sonunda. "Uğraşmak zorunda kaldığımız en korkunç cinayetlerden biri. Sizce…" diye sürdürdü sakınımlılıkla, "sizce katil Jackson Pollock'tan etkilenmiş olabilir mi?"

Jed birkaç saniye sustu, başını inanamıyormuş gibi sallıyordu, derken yanıtladı: "Bilmiyorum… Benziyor, orası doğru. XX. yüzyılın sonunda birçok sanatçı bedenini kullanmıştır, kimi *body art* yandaşları da kendilerini Pollock'un takipçileri olarak

göstermişlerdir. Ama başkalarının bedeni söz konusu olunca… Bir tek 1960'lı yıllarda, Viyanalı aksiyonistler sınırı aştılar, ama zamanın geneline bakıldığında çok kısıtlı bir hareketti bu, bugüne hiçbir etkisi kalmadı."

"Saçma gelebileceğini biliyorum…" diye üsteledi Jasselin. "Ama şu an bulunduğumuz noktada… Aslında, size belki söylememeliyim, ama soruşturma yerinde sayıyor, cesedi bulalı iki ay oldu, arpa boyu yol alamadık."

"Nerede olmuş?"

"Evinde, Loiret'de."

"A evet, halıdan anlamalıydım."

"Evine gittiniz mi? Loiret'ye…" Bu kez, heyecanını bastıramıyordu. İlk kez sorguladıkları biri Houellebecq'in yaşadığı yeri biliyordu. Yayıncısı bile oraya hiç gitmemişti; hep Paris'te buluşuyorlardı onunla.

"Evet, bir kez," diye yanıtladı sakince Jed. "Resmini ona vermek için."

Jasselin odasından çıktı, Ferber'yi çağırdı. Koridorda, ona az önce öğrendiklerini özetledi.

"İlginç," dedi Ferber düşünceli düşünceli. "Gerçekten ilginç. Sanırım başlangıçtan beri öğrendiğimiz en ilginç şey."

"Acaba daha ileri nasıl gidebiliriz?" dedi Jasselin.

Hemen Ferber'nin odasında bir toplantı yaptılar; Aurélie, Lartigue, Michel Khoury katıldı toplantıya. Messier yoktu, görünüşe göre kendisini heyecanlandıran bir soruşturmayla ilgileniyordu – cinayetlerinin işleniş tarzını anlaşılan internette bulan, psikozlu bir yeniyetme, bir tür *otaku*[26]… (Vakaya olan ilgilerini yitiriyorlar, diye düşündü Jed üzüntüyle, başarısızlık olasılığına boyun eğmeye başladılar…) Uzunca bir süre boyunca her türden öneri ileri sürüldü –aralarından hiçbiri sanat ortamıyla ilgili bir şey bilmiyordu– ama son kararı Ferber verdi:

"Bence onu da alıp Loiret'ye gidelim. Cinayetin işlendiği yere. Belki bizim gözümüzden kaçan bir şey görür."

Jasselin saatine baktı: İki buçuktu, öğle yemeği saati çoktan geçmişti – ama asıl, tanık tek başına üç saattir onun odasında bekliyordu.

Odaya girdiğinde, Jed ona dalgın gözlerle baktı. Hiç de sıkılmış gibi görünmüyordu: Komiserin çalışma masasına oturmuş, dikkatle fotoğraflara bakıyordu. "Aslında…" dedi sonunda, "aslında bu bayağı sıradan bir Pollock taklidi. Biçimler, lekeler var ama bütün mekanik biçimde düzenlenmiş, herhangi bir güç, herhangi bir temel atılım yok…"

Jasselin duraksadı, Jed'i zor durumda bırakmak istemiyordu. "Orası benim masam…" dedi sonunda, söyleyecek daha iyi bir şey bulamamıştı. "Ah özür dilerim!" Jed bir sıçrayışta kalkıp yeri ona bıraktı, çok da rahatsız olmuş gibi değildi. Bunun üstüne, Jasselin ona düşüncesini açtı. "Sorun değil," diye yanıtladı Jed hemen. Ertesi gün yola çıkmaya karar verdiler, Jasselin kendi arabasını kullanacaktı. Randevulaşırken, birbirlerinden birkaç yüz metre uzakta oturduklarını fark ettiler.

Jed'in gidişinden sonra "Ne acayip herif…" diye geçirdi Jasselin içinden, geçmişte sık sık yaptığı gibi aynı kentin ortasında, özel bir nedeni olmaksızın birlikte yaşayan, ortak ilgi alanları, uğraşları olmayan, ilgisiz, ayrı yollardan geçen, kimi zaman yolları (gitgide daha seyrek olarak) cinsellik ya da (gitgide daha sık olarak) cinayet yüzünden kesişen tüm o insanları düşündü. Ama –polislik kariyerinin başlarında kendisini büyüleyen, içinde eşeleme, daha fazlasını öğrenme, insan ilişkilerinin derinine inme arzusu doğuran– bu düşünce ilk kez, sadece belli belirsiz bir bıkkınlık yarattı üstünde.

XII

Jed onun yaşamına ilişkin hiçbir şey bilmese de, Jasselin'i bir A Serisi Mercedes'in direksiyonunda görünce şaşırdı. A Serisi Mercedes kentte ya da kent yakınlarında yaşayan, bununla birlikte arada sırada *şık bir otel*'de kaçamak yapmaya da hayır demeyen, çocuksuz, yaşlı bir çift için ideal arabadır; ama aynı zamanda tutucu mizaçlı genç bir çifte de uygun gelebilir – o durumda, ilk Mercedes'leri bu olur. Yıldız amblemli firmanın üretim yelpazesine giren bu araba *beklenenden biraz farklıdır*, C Serisi Mercedes Sedan, E Serisi Mercedes Sedan daha paradigmatiktir. Genel olarak Mercedes arabalarla çok da ilgilenmeyip, güvenliğe ve rahatlığa *sürüş keyfi*'nden daha çok önem verenler –aynı zamanda, elbette, yeterli olanakları olanlar– içindir. Elli yılı aşkın bir süredir –Toyota'nın ticari vurucu gücüne, Audi'nin mücadeleciliğine karşın– dünya üstündeki kentsoylular genele bakıldığında Mercedes'e bağlı kalmışlardı.

Güney otoyolunda trafik akıyordu, ikisi de suskundu. *Buzları eritmek* gerek, diye düşündü Jasselin yarım saat sonra, tanığın kendisini rahat hissetmesi önemlidir, bunu Saint-Cyr-au-Mont-d'Or'da verdiği konferanslarda sık sık yineliyordu. Jed orada değil gibiydi, düşüncelere dalıp gitmişti – sadece uykuya dalmamışsa tabii. Bu adam kafasını karıştırıyordu Jasselin'in, ondan biraz etkilenmişti. Kabul etmesi gerekiyordu ki, polislik kariyeri boyunca karşılaştığı *suçluların* hepsi herhangi yeni bir düşünce ortaya atamayan ya da neredeyse bir düşünce bile ileri süremeyen, dar kafalı, kötü yürekli adamlardan, hem kendi iyilikleri, hem başkalarının, tüm insanlığın iyiliği için yakalandıkları anda tepelenmeleri gereken (en azından kendisi –gitgide daha sık– böyle düşünüyordu) yozlaşmış hayvanlardan oluşuyordu. Ama sonuçta onun işi değildi bu, *yargıçlar*'ın göreviydi. Onun işi avı kovalamak, ardından getirip yargıçların, daha genel anlamda *Fransız halkı*'nın önüne koymaktı (o halk için çalışıyorlardı, en azından söylenen buydu). Bir avda, avcının önüne konulan hayvan çoğunlukla ölü oluyordu – yakalama sırasında yaşamı sona eriyor, onu uygun bir yerinden vuran mermi yaşama işlevlerini durduruveriyordu; kimi zaman da, köpeklerin sivri dişleri bitiriyordu işi. Polis soruşturmasındaysa, yargıcın önüne gelen suçlu canlı sayılırdı – bu da Fransa'nın

Amnesty International'da düzenli olarak yayımlanan insan hakları araştırmalarında iyi not almasını sağlıyordu. O zaman *Fransız halkı*'na bağlı, genel olarak onu temsil eden ve Jasselin'in ilgilendiği hemen hemen tüm vakalar için geçerli olduğu gibi, bir *jüri* gerektiren ağır suçlarda halka daha da bağımlı olan yargıç onun yazgısına karar vermek durumunda kalıyordu. Çeşitli uluslararası anlaşmalar onun öldürülmesini yasaklıyordu (*Fransız halkı*'nın büyük çoğunluğu onun ölmesini istese de).

Saint-Arnoult-en-Yvelines gişelerinden geçtikten sonra, Jed'e durup bir kahve içmeyi önerdi. Otoyol üstünde mola verdikleri yer Jasselin'in üstünde karmaşık bir etki yaratmıştı. Bazı açılardan, açıkça Paris bölgesini akla getiriyordu: Dergi ve ulusal gazete yelpazesi çok genişti –taşranın derinliklerine doğru ilerledikçe çeşitler azalacaktı– sürücülere sunulan başlıca hediyelik eşyalar da farklı farklı biçimlerdeki Eyfel kuleleri ve Sacré Cœur'lerdi. Öte yandan, yörekentte olunduğunu söylemek de güçtü: Son Turuncu Kart[27] bölgesi olan gişelerden geçiş simgesel olarak yörekentin bittiğine, *yöreler'*in başladığına işaret ediyordu; bununla birlikte, ilk yöresel ürünler (Gâtinais balı, tavşan kavurma) ortaya çıkmaya başlamıştı. Sonuçta bu mola yeri tarafını seçmemişti, Jasselin bundan pek hoşlanmazdı. Yine de kahvesinin yanına çikolatalı bir ıslak kek aldı, kendilerine yüzlerce boş masa arasından bir yer seçtiler.

Konuşmaya bir yerden başlaması gerekiyordu; Jasselin birkaç kez öksürdü. "Diyeceğim o ki…" diye başladı sonunda, "benimle gelmeyi kabul ettiğiniz için minnettarım. Zorunlu değildiniz."

"Polise yardım etmeli," diye yanıtladı Jed ağırbaşlılıkla.

"Ee doğru…" Jasselin gülümsedi, ama karşısındakinde benzer bir tepki uyandıramadı. "Bu söylediğinize sevindim doğal olarak, ama yurttaşlarımızın hepsi sizin gibi düşünmüyor hiç de…"

"Ben kötülüğe inanırım," diye sürdürdü Jed aynı tonla. "Suça ve cezaya inanırım."

Jasselin'in şaşkınlıktan ağzı bir karış açık kaldı; konuşmanın buraya geleceğini düşünmemişti.

"Cezaların başkaları için örnek olduğuna inanıyor musunuz?" diye sordu, Jed'i yüreklendirmeye çalışarak. Temizlik bezini masalar arasında gezdiren yaşlı bir kadın garson onlara doğru yaklaşıyor, kötü kötü bakıyordu. Yalnız bitkin, bezgin görünmekle kalmıyor, sanki tüm dünyaya diş biliyordu, dünya tam da bundan; çeşit çeşit pislikle kaplı ne idüğü belirsiz bir yüzeyden ibaretmişçesine bezini kovasının içinde buruyordu.

"Bilmiyorum," diye yanıt verdi Jed bir süre sonra. "Doğrusunu söylemek gerekirse, kendime hiç sormadım bu soruyu. Cezaların yerinde olduğunu düşünüyorum, çünkü bu

normal ve gerekli, çünkü bir suçlunun ceza alması normal bir şey, çünkü kötülüğün cezalandırılması gerekiyor. Neden sordunuz? Siz inanmıyor musunuz?" diye sordu biraz da saldırganca, karşısındakinin sessizliğini koruduğunu görünce. "Sonuçta sizin işiniz bu…" Jasselin kendini toparlayıp bunun kendisinin değil, *jüri*'den yardım alan *yargıç*'ın işi olduğunu söyledi. Bu heriften, diye düşünüyordu, çok acımasız bir jüri üyesi olurdu. *Kuvvetler ayrılığı* var, diyordu ısrarla, anayasamızın temellerinden biri bu. Jed anladığını göstermek için hızla başını salladı, ama bu ona bir ayrıntı gibi görünüyordu. Jasselin bir an, belli bir nedeni olmadan, sadece laf olsun diye, ölüm cezası üstüne bir tartışma başlatmayı düşündü, ama vazgeçti; bu herifi çözmekte zorlanıyordu. Yeniden sessizlik oldu.

"Sizinle gelmemin," dedi Jed, "başka, daha kişisel nedenleri de var. Houellebecq'in katilinin yakalanmasını, cezasını çekmesini istiyorum. Bu benim için çok önemli."

"Birbirinize o kadar da bağlı değilmişsiniz oysa…"

Jed acılı acılı homurdandı, Jasselin istemeden de olsa hassas bir noktaya dokunduğunu fark etmişti. Donuk gri bir takım elbise giymiş, neredeyse obez bir adam, elinde bir tabak patates kızartmasıyla birkaç metre önlerinden geçti. Satış mühendisine benziyordu; bir ayağı çukurda gibiydi. Oturmadan önce, elini göğsüne koydu, birkaç saniye hareketsiz durdu, biraz sonra bir kalp rahatsızlığı yaşamayı bekler gibiydi.

"Dünya vasat bir yer," dedi sonunda Jed. "Bu cinayeti işleyen kişi dünyayı daha da vasat kıldı."

XIII

Souppes'a (yazarın son günlerini yaşadığı köyün adı buydu) vardıklarında, hemen hemen aynı anda, hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu düşündüler. Kaldı ki, herhangi bir şeyin değişmesini gerektirecek bir neden de yoktu: Köy turistik amaçlı kırsal kusursuzluğu içinde donup kalmış gibi duruyordu, internet kioskları ya da park yerleri gibi yaşamı kolaylaştıran birtakım sınırlı öğelerin eklenmesiyle, daha yüzyıllar boyu da böyle kalacaktı; ama zeki bir canlı türü bakımını üstlenmek, onu elementlerin saldırısından, bitkilerin yıkıcı açgözlülüğünden korumak için orada olsaydı, bu şekilde kalamazdı.

Köy aynı zamanda yine ıssızdı, sessiz ve sanki yapısal açıdan ıssız; galaksiler arası bir nötron bombasının patlamasından sonra, diye düşündü Jed, dünyanın hali de tam buna benzerdi işte. Uzaylılar köyün sakin ve onarılmış sokaklarına girebilirler, ondaki ölçülü güzelliğin keyfini çıkarabilirlerdi. İlkel de olsa bir estetik duyarlılığa sahip uzaylılar söz konusu olursa, çok geçmeden köyün bakımdan geçmesi gerektiğini anlar, birtakım yenilemelere girişirlerdi; hem insanın içini rahatlatan, hem de olası bir varsayımdı bu.

Jasselin Mercedes'ini yavaşça köy evinin önüne park etti. Jed çıkınca ayazı hissetti, birden ilk ziyaretini anımsadı, onu karşılamak üzere atlayıp zıplayan köpek, köpeğin kesik başı geldi gözünün önüne, aynı şekilde sahibinin başı da, cinayetin korkunçluğunun farkına vardı ve bir an geldiğine pişman oldu, ama kendini topladı, işe yaramak istiyordu, tüm yaşamı boyunca işe yaramak istemişti, zengin olalı beri bu isteği daha da güçlenmişti. Şu noktada, bir işe yarama fırsatı doğmuştu yadsınamaz biçimde, bir katilin yakalanıp safdışı bırakılmasına yardım edebilirdi, aynı şekilde kendisi kış güneşinin altında kıpırdamadan soluk alıp verişini kontrol etmeye çalışırken, yanında duran şu biraz kaygılı, yaşlı, bezgin ve huysuz polise de yardım edebilirdi.

Suç mahallini temizlerken çok iyi çalışmışlar, diye geçirdi içinden Jasselin salona girerken, meslektaşlarını ortalığa saçılmış et parçalarını birer birer toplarken düşündü. Halının üstünde kan lekesi bile kalmamıştı, sadece bazı yerlerde birkaç açık renk leke,

yıpranmış noktalar görünüyordu. Bunun dışında, ev de hiç değişmemişti, mobilyaların düzenini tam olarak anımsıyordu. Bir sedire oturdu, Jed'e bakmamaya çalışıyordu. Tanığı rahat bırakmak gerekiyordu, doğal hareket etmesine izin vermeli, onda uyanabilecek duygulara, sezgilere engel olmamalı, o da onlara hizmet etsin diye kendini bütünüyle onun hizmetine vermeliydi.

O sırada, Jed bir odaya yönelmişti, tüm evi dolaşmaya niyetliydi. Jasselin Ferber'yi yanında getirmediğine pişman oldu: O duyarlı biriydi, *duyarlı bir polis*'ti, bir sanatçıya nasıl davranması gerektiğini bilirdi – oysa kendisi yaşlanmakta olan sevgilisine ve kısır küçük köpeğine tutkuyla bağlı, sıradan, yaşlı bir polisti.

Jed odalar arasında dolanıp duruyor, arada yine salona uğruyor, kütüphaneye dalıyordu, kitaplar ilk ziyaretinde olduğundan bile daha şaşırtıcı, daha etkileyici görünüyordu gözüne. Ardından Jasselin'in önünde durdu, Jasselin irkilip hemen ayağa kalktı.

Aslında Jed'in halinde kaygı verici bir şey yoktu; ellerini, ezberlediği dersini okumaya hazırlanan bir öğrenci gibi arkasında kavuşturmuştu.

"Resmim yok," dedi sonunda.

"Resminiz mi? Hangi resminiz?" diye sordu Jasselin hararetle, bir yandan bunu fark etmesi gerektiğini, *normalde* bunu fark etmesi gerektiğini, artık eskisi gibi olmadığını düşündü. Titriyordu; belki de grip ya da daha kötü bir hastalığa yakalanıyordu.

"Onun resmini yapmıştım. Ona verdiğim resimden söz ediyorum. Burada değil."

Jasselin bir süre bu yeni bilgiyi kafasında evirip çevirdi, beyninin çarkları ağır işliyordu ve kendini gitgide daha kötü hissediyordu, ölesiye yorgundu, bu vaka canına okumuştu, temel soruyu, anlamı olan tek soruyu sorması inanılmaz zaman aldı: "Para ediyor muydu?"

"Evet, az da sayılmaz," diye yanıtladı Jed. "Ne kadar?" Jed birkaç saniye düşünüp yanıtladı:

"Şu anda, resimlerimin fiyatları biraz arttı, ama öyle hızla değil. Bence dokuz yüz bin avro."

"Ne?.. Ne dediniz?.." Neredeyse bağırmıştı.

"Dokuz yüz bin avro."

Jasselin yeniden sedire çöktü, ara sıra anlaşılmaz sözler mırıldanarak, bitkin bir halde, kımıldamadan durdu.

"Size yardımcı olabildim mi?" diye sordu Jed duraksayarak.

"Dava çözüldü." Sesinde bir bezginlik, korkunç bir üzüntü vardı, "insanlar elli bin, on bin, kimi zaman bin avro için bile adam öldürüyorlar. Dokuz yüz bin avro olunca…"

Kısa süre sonra Paris'e doğru yola çıktılar yeniden. Jasselin Jed'den arabayı kullanmasını rica etti, kendini iyi hissetmiyordu. Yine gelirken durdukları mola yerinde durdular. Görünüşte hiçbir nedeni olmaksızın, birçok masa birbirinden beyaz-kırmızı bir şeritle ayrılmıştı –belki de az önce orada oturan obez satış görevlisi en sonunda bir kalp krizi geçirip ölmüştü. Jed bir kahve aldı; Jasselin içki istiyordu ama satmıyorlardı. Benzin istasyonunun mağazasında, yöresel ürünler reyonunda, bir şişe kırmızı şarap buldu; ama onların da tirbuşonu yoktu. Tuvalete gitti, bir kabine kapattı kendini; şişenin ağzını klozetin kenarına vurup kırdı, ardından kırık şişesi elinde, kafeteryaya döndü; gömleğine biraz şarap sıçramıştı. Tüm bunlar biraz zaman almıştı, Jed kalkmış, karışık salataların önünde düşlere dalmıştı; en sonunda çedar peynirli-hindili salatayla Sprite almaya karar verdi. Jasselin kendisine bir kadeh doldurmuştu, bir dikişte içti; biraz neşelenip ikincisini daha yavaş yudumladı. "Karnımı acıktırdınız…" dedi. Bir Provence dürümü alıp üçüncü kadehini doldurdu. Tam o anda, ergenliğin eşiğindeki bir grup İspanyol genç bir otobüsten inip çok yüksek sesle konuşarak kafeteryaya girdiler; özellikle kızlar aşırı coşmuşlardı, hormon oranları çok fazla yükselmiş olmalıydı. Grup büyük olasılıkla okul gezisindeydi, Louvre Müzesi'ni, Beaubourg'u, bunlara benzer yerleri gezmiş olmalılardı. Jasselin o sırada, bunlara benzer, ergenliğe daha yeni yeni giren bir gencin babası olabileceğini düşündü ürpererek.

"Davanın çözüldüğünü söylediniz," dedi Jed. "Ama katili daha bulamadınız."

Jasselin bunun üstüne sanat yapıtları hırsızlığının çok özel bir alan olduğunu, uzman bir birim, Sanat Yapıtları ve Kültür Nesneleri Kaçakçılığıyla Mücadele Merkez Ofisi tarafından üstlenildiğini anlattı. Elbette soruşturmadan hâlâ kendileri sorumlu olacaklardı, sonuçta bir cinayet işlenmişti, ama artık Ofis'in birtakım önemli ilerlemeler kaydetmesini bekleyeceklerdi. Özel bir koleksiyondaki yapıtların nerede bulunabileceğini çok az insan biliyordu, bir milyon avroya resim satın alabilecek kişilerin sayısı daha da azdı: Dünya çapında, belki on bin kişi.

"Resminizi ayrıntılarıyla tanımlayabilirsiniz herhalde…"

"Elbette; bir sürü fotoğrafı var elimde."

Resim hemen çalıntı sanat nesneleri dosyasına, TREIMA'ya konacaktı, beş bin avroyu geçen ticari işlemlerde o dosyanın denetlenmesi zorunluydu; bu zorunluluğa uymamanın cezası da ağırdı, öyle söylüyordu Jasselin, çalıntı sanat nesnelerinin satışı gittikçe daha zorlaşıyordu. Bu hırsızlığı ayinsel bir cinayet maskesi altına saklamak parlak bir fikirdi öte yandan, Jed'in yardımı olmasa yerlerinde sayıyor olacaklardı.

Ama şimdi, işin rengi değişecekti. Er ya da geç, resim yeniden piyasada ortaya çıkacak, olaya karışanları birer birer kolayca yakalayacaklardı.

"Ama siz yine de çok tatmin olmuş görünmüyorsunuz…" dedi Jed.

"Doğru," dedi Jasselin şişeyi bitirirken. Başta, bu vaka çok korkunçtu korkunç olmasına ama özgün bir yanı vardı. Tutkulu bir cinayetle, dinsel bir delilik kriziyle, farklı şeylerle karşı karşıya olduklarını düşünmüşlerdi. Sonunda en yaygın, en evrensel nedenle karşılaşmaları çok can sıkıcıydı: yine para. Önümüzdeki yıl polislik kariyerinde otuzuncu yılını dolduracaktı. Meslek yaşamı boyunca, para için işlenmemiş kaç cinayet görmüştü? Bir elin parmaklarını geçmezdi. Bir anlamda, bu insanın içini rahatlatan bir şeydi, saltık kötülüğün insanlar arasında seyrek rastlanan bir şey olduğunu gösteriyordu. Ama o akşam, nedenini bilmese de, bunu üzücü bir şey olarak görüyordu.

XIV

Sonuçta ısıtıcı Houellebecq'ten fazla dayandı, diye düşündü Jed evine girerken, huysuz bir hayvan gibi sinsice horuldayan alete bakınca.

Babasından da fazla dayanmıştı aslında, bunu birkaç gün sonra anlayacaktı. 17 Aralık olmuştu bile, bir hafta içinde Noel olacaktı, ihtiyardan hâlâ haber alamamıştı, bakımevinin müdiresini aramaya karar verdi. Kadın babasının bir hafta önce, dönüş tarihi vermeden Zürich'e gittiğini söyledi. Sesi kaygılı değildi, Jed birden Zürich'in yalnızca yaşlılara ötenazi yapan derneğin işlem merkezi olmadığını, aynı zamanda zenginlerin, hatta çok zenginlerin, dünyanın en zenginleri arasından kişilerin yaşadığı yer olduğunu anımsamıştı. Müdirenin konuklarından birçoğunun Zürich'te akrabaları ya da yakınları olsa gerekti, aralarından birinin Zürich'e gitmesi büyük olasılıkla ona son derece olağan bir şey gibi görünmüştü. Telefonu kapattı, kolu kanadı kırılmıştı, ertesi güne Swiss Airlines'tan bilet ayırttı.

Roissy 2 Havaalanı'nın kendisi de iç karartıcı, uğursuz, koskocaman çıkış salonunda uçağının kalkmasını beklerken, Zürich'te ne yapacağını sordu kendine. Babası hiç kuşkusuz birkaç gün önce ölmüştü, külleri şimdiden Zürich Gölü'nün suları üstünde yüzüyordu. İnternetten öğrendiğine göre, Dignitas (ötenaziciler topluluğunun adı buydu) yerel bir ekoloji derneğinin şikâyetiyle karşı karşıyaydı. Şikâyet oradaki etkinliklerle ilgili değildi hiç de, söz konusu ekolojistler Dignitas gibi bir yerin var olmasından mutluydular, hatta *mücadelesini bütünüyle desteklediklerini* söylüyorlardı; ama gölün suyuna attıkları küllerin, insan kemiklerinin aşırıya kaçtığını düşünüyorlardı, bu durum Avrupa'ya yakın zamanda gelmiş bir tür Brezilya sazanının çoğalmasını sağlayıp, Alp alabalığına, genel anlamda yerel balıklara zarar verebilirdi.

Jed göl kıyısındaki lüks otellerden birini, Widder'i ya da Baur au Lac'ı seçebilirdi, ama aşırı lükse katlanamayacağını hissetti. Havaalanına yakın, Glattbrugg bölgesinde

bulunan, geniş ve işlevsel bir oteli yeğledi. Kaldı ki, o da oldukça pahalıydı, gayet rahat görünüyordu; zaten İsviçre'de ucuz otel var mıydı ki? Rahat olmayan otel var mıydı ki?

Saat akşam ona doğru vardı otele, hava dondurucuydu ama otelin uğursuz cephesine karşın, odası konforlu ve sevimliydi. Otel lokantası az önce kapanmıştı; bir süre *room service* listesine baktı, derken aç olmadığını fark etti; hatta ağzına tek lokma atacak hali yoktu. Bir ara porno film izlemeyi düşündü, ama *pay per view* işleyişini anlayana dek uyuyakaldı.

Ertesi gün uyandığında, etrafı beyaz bir sis kaplamıştı. Uçaklar kalkamıyordu, danışma görevlisinin söylediğine göre, havaalanı felç olmuştu. Kahvaltı büfesine gitti, ama yalnızca bir kahveyle bir çöreğin yarısını yiyebildi. Kent planını biraz inceledikten sonra –karmaşık bir plandı, dernek de Zürich'in bir yörekentinde bulunuyordu, ama başka bir yörekentte– boşverip taksiye binmeye karar verdi. Taksi sürücüsü Ifangstrasse'yi iyi biliyordu; Jed numarayı not etmeyi unutmuştu, ama oranın kısa bir sokak olduğunu söyledi sürücü. Schwerzenbach tren istasyonunun yakınındaydı söylediğine göre, hatta demiryolu boyunca uzanıyordu. Jed sürücünün büyük olasılıkla onu *intihar etmeye aday biri* olarak gördüğünü düşününce rahatsız oldu. Ama adam –İngilizceyi koyu bir İsviçreli-Alman şivesiyle konuşan, irikıyım bir ellilik— arada sırada ona dikiz aynasından, *onurlu bir ölüm* düşüncesine pek de uymayan şakacı, takılgan gözlerle bakıyordu. Taksi Ifangstrasse'nin başında, girişi çok *kitsch* erotik fresklerle, eskimiş bir halıyla ve küp içindeki palmiyelerle bezeli, anlaşılan bir genelev olan, Yeni-Babil tarzı, koskocaman bir yapının önünde durduğunda anladı bunun nedenini. Bir ötenazi kurumundansa geneleve gidecek biri olarak görülmek Jed'in içini çok rahatlatmıştı; taksi parasını verdi, bolca bahşiş bıraktı ve sürücünün sokağın ilerisinden geri dönmesini bekledi. Dignitas Derneği talebin en çok olduğu dönemlerde, günde yüz müşterinin isteklerini yerine getirmekle böbürleniyordu. Babylon FKK Relax-Oase Genelevi'nin bu kadar müşterisinin olmasıyla övünüp övünemeyeceği kesinlikle kuşkuluydu, oysa çalışma saatleri daha fazlaydı –Dignitas genelde iş saatlerinde açıktı, bir de çarşambaları akşam dokuza kadar çalışıyorlardı– ve genelevin dekorasyonu için dikkate değer bir çaba gösterilmişti – zevkli olup olmadığı tartışmaya açık, ama gerçekten dikkate değer bir dekorasyonu vardı. Dignitas merkeziyse, tersine, –Jed elli metre kadar ilerideki yapının önüne gelince fark etti bunu– cepheyi öne çıkaran kiriş-sütun yapısıyla ve üstünde hiç süs bulunmamasıyla çok Le Corbusier tarzı, beyaz betondan, son derece sıradan bir binada, sonuçta, yeryüzündeki yarı yerleşmeli yörekentleri oluşturan binlerce beyaz beton binanın tıpkısı bir binada bulunuyordu. Arada yalnızca tek bir fark vardı, betonun niteliği, orası kesindi: İsviçre betonu Polonya, Endonezya ya da Madagaskar betonlarından karşılaştırılamayacak denli

üstündü. Cephede en ufak eğri büğrülük, en ufak çatlak yoktu, üstelik bina yapılalı büyük olasılıkla yirmi yılı geçmişti. Babası da kesinlikle bunu fark etmişti, hatta ölmeden birkaç saat önce.

Tam kapıyı çalacağı sırada, üstlerinde ceket ve pamuklu kumaştan pantolon olan, açık renk, ahşap bir tabut taşıyan –hafif ve sıradan bir tabuttu bu, büyük olasılıkla ahşap atıklarından yapılmıştı– iki adam çıktı dışarı, tabutu binanın önüne park etmiş bir Peugeot Partner kamyonete yüklediler. Hemen arkasından Jed'e hiç bakmadan, binaya dönüp kamyonetin kapılarını açık bıraktılar, bir dakika sonra da ellerinde ilkinin aynısı, ikinci bir tabutla yeniden aşağı indiler, onu da taşıma aracına koydular. İşleri kolaylaşsın diye kapıyı açık bırakmışlardı. Jed'in düşüncesi doğrulanıyordu: Babylon FKK Relax-Oase'da bu kadar hareket olamazdı. Acıyla ölümün ticari değeri hazla seksinkinden üstün geliyor artık, diye düşündü Jed, büyük olasılıkla Damien Hirst de birkaç yıl önce, sanat piyasasında, dünya çapında birinciliği Jeff Koons'un elinden aynı nedenden ötürü kapmıştı. O olayı yansıtacak resimde başarılı olamamıştı kuşkusuz, hatta onu tamamlamayı bile başaramamıştı, ama o resim üstüne hâlâ düşünülebilirdi, bir başkası yapabilirdi onu –daha iyi bir ressam gerekiyordu kuşkusuz. Oysa Zürich'in doğusundaki bir yörekentte, bir demiryolu boyunca uzanan, sıradan, hatta iç karartıcı bir sokağın aynı kaldırımı üstünde, kırkelli metre arayla duran bu iki işletme arasındaki ekonomik dinamizm farkını hiçbir resim açıkça yansıtamazdı kendisine göre.

O sırada, kamyonete üçüncü bir tabut yüklendi. Jed dördüncüsünü beklemeden binaya girdi, birkaç basamak çıkıp üç kapılı bir sahanlığa vardı. Sağdaki, üstünde *Wartesaal* yazan kapıyı itti ve duvarları krem rengi, zevksiz, plastik mobilyalı bir bekleme odasına girdi – aslında biraz Quai des Orfèvres'de beklediği odayı anımsatıyordu, yalnız bu kez kapanmaz *Pont des Arts manzarası* yoktu burada, pencereler de sadece adsız, meskûn bir yörekente bakıyordu. Duvarların tepesine yerleştirilmiş hoparlörlerden tabii ki hüzünlü, ama *oraya yaraştığı* söylenebilecek bir müzik geliyordu – büyük olasılıkla Barber'di çalan.

Orada toplanmış beş kişi hiç kuşkusuz *intihar etmeye aday* insanlardı, ama daha önce olsa öyle kolay tanımlanamazlardı. Yaşları bile belli değildi, elliyle altmış yaş arası olsalar gerekti – demek ki çok da yaşlı değillerdi, babası oraya geldiğinde *döneminin en kıdemlisi* olmuştu herhalde. Adamlardan birinin, beyaz bıyıklarına, kırmızıya çalan tenine bakıldığında, İngiliz olduğu açıktı; ama ötekilerin hangi ulustan olduklarını bile söylemek zordu. Aşırı zayıf, Latinlere bzgü bir fiziği, kahverengimsi sarı renkte bir teni olan, yanakları korkunç çukurlaşmış –ağır bir hastalığa yakalandığını düşündüren tek şey buydu– bir adam merakla, *Spirou*'nun serüvenlerinin bir İspanyolca

baskısını okuyordu (Jed içeri girdiğinde başını kısa bir süre kaldırdı, ardından hemen kitabına döndü); herhangi bir Güney Amerika ülkesinden gelmişti büyük olasılıkla.

Jed bir an duraksadı, ardından tipik bir Allgäu'lu ev kadınına benzeyen ve örgü işlerinde olağanüstü yetenekliymiş izlenimini uyandıran, altmış yaşlarındaki bir kadınla konuşmaya karar verdi. Kadın bir danışma odası olduğunu söyledi, dışarı çıkınca sahanlıkta, soldaki kapıymış.

Üstünde hiçbir şey yazmıyordu, Jed soldaki kapıyı itti. Oraya yalnızca dekoratif amaçla konmuş bir kız (Babylon FKK Relax-Oase'da çok daha iyileri vardır kesinlikle, diye düşündü Jed) bir tezgâhın arkasında bekliyor, zorlanarak bir bulmaca çözüyordu. Jed ne istediğini anlatınca şaşırmış göründü: Aileden insanlar ölümden sonra gelmezler, diye karşılık verdi. Kimi zaman önce gelirler, ama asla sonra değil. "*Sometimes before… Never after…*" diye yineledi birçok kez, sözcükleri geveleye geveleye. Bu geri zekâlı kız sinirlerini bozmaya başlamıştı, sesinin tonunu yükseltip daha önce gelemediğini, kesinlikle yetkili biriyle konuşmak istediğini, babasının dosyasını görmeye hakkı olduğunu yineledi. Bu *hak* sözcüğü kızı etkilemişe benziyordu; istemeye istemeye yaptığını açıkça belli ederek, telefonunu açtı. Birkaç dakika sonra, açık renk bir tayyör giymiş, kırk yaşlarında bir kadın girdi odaya. Dosyayı incelemişti: Babası 10 Aralık Pazartesi sabahı gelmiş oraya; işlemde "her şey normal" gitmişti, söylediğine göre.

Oysa buraya 9'u Pazar akşamı gelmiş olmalıydı, diye düşündü Jed. Son gecesini nerede geçirmişti acaba? Kendisine Baur au Lac'ta bir oda mı kiralamıştı? Öyle umuyordu ya pek de inanmıyordu buna. Her şekilde *otelden ayrılırken hesabını ödediğine, arkasında hiçbir şey bırakmadığına* emindi.

Üstelemeyi sürdürdü, neredeyse yalvardı. Olay olduğunda yolculukta olduğunu, orada olamadığını söyledi, şimdi daha fazla şey öğrenmek, babasının son anlarıyla ilgili ayrıntıları duymak istiyordu. Rahatsız olduğu her halinden belli olan kadın, en sonunda boyun eğip kendisiyle gelmesini söyledi. Jed karanlık, madenî dolaplarla dolu bir koridorda onu izledi, ardından kadının bir tür parka bakan aydınlık ve işlevsel odasına girdiler.

"İşte babanızın dosyası bu…" dedi ona incecik bir dosya uzatarak. Aslında *dosya* sözcüğü biraz abartılı kaçıyordu: İsviçre Almancasıyla arkalı önlü doldurulmuş tek bir sayfaydı bu.

"Hiçbir şey anlamıyorum bundan… Çevirtmem gerek."

"Ama daha ne istiyorsunuz, anlamıyorum ki!" Kadın soğukkanlılığını her dakika kaybediyordu. "Her şeyin gereğince yapıldığını söyledim ya size!"

"Herhalde tıbbi bir inceleme yapılmıştır."

“Doğal olarak.” Jed’in rapordan çıkarabildiği kadarıyla, tıbbi inceleme tansiyonuna bakılmasıyla, anlamsız sorularla kısıtlıydı, bir tür iş *görüşmesi* yapmışlardı onunla kısaca, tek fark bu işe herkesin alınmasıydı, dava sistemli biçimde on dakikadan kısa bir süre içinde kapanmıştı.

“Tamamen İsviçre yasalarına uygun hareket ediyoruz,” dedi kadın, gittikçe daha da soğuyordu tavrı.

“Cesedine ne oldu?”

“E işte, müşterilerimizin büyük çoğunluğu gibi, babanız da yakılmak istedi. Biz de onun arzusunu yerine getirdik; küllerini de doğaya saçtık.”

Demek öyle, dedi Jed içinden; babası artık Zürich Gölü’nün Brezilya sazanlarına yem olmuştu.

Kadın dosyayı aldı, konuşmanın bittiğini düşündüğü anlaşılıyordu, dosyayı dolabına yerleştirmek üzere kalktı. Jed de ayağa kalktı, ona yaklaştı ve sert bir tokat attı. Kadın çok boğuk bir inilti çıkardı, ama karşılık vermeye zaman bulamadı. Jed çenesine sert bir aparkat indirdikten sonra, önkoluyla hızla yüzüne vurmaya başladı. Kadın olduğu yere çakılmış soluk almaya çalışırken, hızlanmak için geriye çekildi ve güneş sinir ağının oraya var gücüyle bir tekme indirdi. Bu kez yığıldı kadın, düşerken çalışma masasının madenî köşesine de çarptı sertçe; net bir çatırtı duyuldu. Omurgasına bir şey olmuş olmalı, diye düşündü Jed. Kadının üstüne eğildi: İyice sersemlemiş, zar zor soluk alıyordu, ama soluk alıyordu.

Jed hızla çıkışa yöneldi, birinin kalkıp alarm çalmasından korkuyordu, ama danışmadaki kız bulmacasından gözlerini pek kaldırmamıştı; kavga çok sessiz olmuştu doğrusu. Gar iki yüz metre ilerideydi. Jed oraya varır varmaz, bir tren durdu peronlardan birinde. Bilet almadan bindi, kontrol eden olmadı, Zürich merkez garında indi.

Otele geldiğinde, o şiddet sahnesinin kendisini dinçleştirdiğini fark etti. Yaşamında ilk kez birine karşı fiziksel şiddete başvuruyordu; karnını acıktırmıştı bu. Büyük bir iştahla yemek yedi, Graubünden et raklet ve dağ jambonu yanında, kusursuz bir kırmızı Valais şarabı içti.

Ertesi sabah, Zürich’te hava yeniden güzelleşmişti, yerleri ince bir kar katmanı kaplamıştı. Havaalanına gitti, pasaport kontrolünde tutuklanabileceğini düşünürken, hiçbir şey olmadı. Sonraki günlerde de başka haber almadı. Dava açmamaları tuhaftı; büyük olasılıkla hiçbir şekilde etkinliklerine dikkat çekmek istemiyorlardı. Belki de,

dedi kendi kendine, dernek üyelerinin kişisel anlamda zenginleştiğiyle ilgili, internette birbiri ardına sıralanan suçlamalarda doğruluk payı var. Ötenazi işlemi ortalama beş bin avro karşılığında yapılıyordu, oysa ölümcül sodyum pentobarbital dozunun fiyatı yirmi avroydu, sıradan bir yakma işlemi de daha fazla tutmasa gerekti. İsviçre'nin neredeyse tekel olduğu, gittikçe büyüyen bir pazarda, gerçekten de *tıkırları yerinde* olmalıydı.

Heyecanı kısa süre içinde geçti, geriye derin bir üzüntü dalgası kaldı, bunun kalıcı olduğunu biliyordu. Oradan dönüşünden üç gün sonra, yaşamında ilk kez, Noel akşamını yalnız geçirdi. Yılbaşı akşamını da öyle. Sonraki günlerde de hep yalnızdı.

Sonsöz

Birkaç ay sonra Jasselin emekliye ayrıldı. Tam olması gereken tarihte; oysa o zamana dek en azından bir ya da iki yıllık bir uzatma isteyeceğini düşünmüştü. Houellebecq vakası onu derinden sarsmıştı, kendine, işindeki becerisine olan güveni yok olup gitmişti sanki. Kimse ona kızmamıştı, tersine emekliliğinden hemen önce başkomiser olmuştu; bu rütbeyle çalışmayacaktı ama emekli aylığı biraz artacaktı bu sayede. Bir veda partisi düzenleyeceklerdi, hatta büyük bir veda partisi, Cinayet Masası'nda çalışan herkes çağrılacak, Emniyet müdürü konuşma yapacaktı. Sonuçta, *onurlu biçimde ayrılıyordu*, herkesin ona meslek yaşamının bütününe bakıldığında iyi bir polis olduğunu göstermeye çalıştığı belliydi. Bu da doğruydu, kendisi de öyle olduğunu düşünüyordu, saygın bir polis, öyle ya da böyle inatçı bir polis olduğuna inanıyordu, inat da yalnızca polislik mesleğinde değil, birçok meslekte, en azından *gerçeklik* kavramıyla uzaktan yakından ilgisi olan her meslekte, işe yarayan tek insan özelliğidir.

Ayrılışından birkaç gün önce, Ferber'yi Dauphine Meydanı'ndaki küçük bir lokantada öğle yemeğine çağırdı. 30 Nisan Pazartesi günüydü, birçok insan tatil günlerini birleştirmişti, Paris sakindi, lokantada yalnızca birkaç turist çift vardı. İlkbahar gelmişti bile, tomurcuklar açmıştı, toz ve çiçektozu parçacıkları dans ediyordu ışıkta. Terastaki bir masaya oturmuşlardı, yemekten önce iki pastis söylediler.

"Diyeceğim o ki," dedi garson kadehleri önlerine koyduğu anda, "bu vakada harbiden sıçtım, hem de baştan sona. O adam resminin ortada olmadığını söylemeseydi, hâlâ çuvallayıp duruyorduk."

"Kendine haksızlık etme; adamı suç mahalline götürmeyi sen akıl ettin sonuçta."

"Hayır, Christian…" diye yanıtladı yumuşak bir tonla Jasselin. "Unuttun galiba, bunu asıl sen akıl ettin."

"Çok yaşlandım…" diye sürdürdü biraz sonra. "Bu meslek için çok yaşlıyım. Yıllar geçtikçe, beyin uyuşuyor, geriye kalan her şey gibi; hatta bana öyle geliyor ki, öteki şeylerden daha hızlı. İnsan başlangıçta seksen ya da yüz yıl yaşamaya hazır bir varlık değilmiş; tarihöncesi zamanlarda olduğu gibi, en fazla otuz beş ya da kırk yıl

yaşıyormuş. Dolayısıyla, dayanan organlar var –hatta epey dayanıklı olanlar– bir de yavaş yavaş –yavaş yavaş ya da hızla– ayvayı yiyenler."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu Ferber, konuyu değiştirmek için. "Paris'te mi kalacaksın?"

"Hayır, Bretagne'a yerleşeceğim. Annemle babamın Paris'e gelmeden önce yaşadığı eve." Aslında oraya taşınmadan önce yapılması gereken bir sürü iş vardı. Yakın geçmişten, diye düşündü Jasselin, hatta çok yakın geçmişten insanların –annesiyle babası– yaşamlarının büyük bir bölümünü bugün kabul edilemez olarak görülen koşullarda geçirmeleri ne tuhaf: Ne küvetleri, ne duşları vardı, evi etkili biçimde ısıtan bir ısıtma sistemleri de yoktu. Her şekilde, Hélène üniversitede yıl sonunu beklemeliydi; görünen o ki ancak yaz sonunda taşınabileceklerdi. Evde onarım yapmayı sevmediğini söyledi Ferber'ye, ama bahçeciliği seviyordu, bostanıyla uğraşmanın kendisine mutluluk vereceğini düşünüyordu.

"Bir de," dedi hafif gülümseyerek, "polisiye romanlar okuyacağım. Çalıştığım yıllarda neredeyse hiç yapmadığım bir şey bu, bir deneyeceğim bakalım. Ama Amerikalıları okumak istemiyorum, sanırım en çok onlar polisiye yazıyor. Bana önerebileceğin bir Fransız var mı?"

"Jonquet," diye yanıtladı Ferber duraksamadan. "Thierry Jonquet. Fransa'da bence en iyisi o."

Garson tereyağında dilbalığını getirdiği sırada, Jasselin adı not defterine yazdı. Lokanta güzeldi, az konuşuyorlardı, ama son kez Ferber'yle birlikte olmaktan mutluydu, onun yeniden görüşme olasılığı, ilişkiyi koparmama gibi bayağı konulara girmediğine sevinmişti. Kendisi taşraya yerleşecek, Ferber'yse Paris'te kalacaktı, iyi bir polis, hatta çok iyi bir polis olacaktı, büyük olasılıkla yıl sonunda yüzbaşı rütbesine yükselecek, biraz daha sonra binbaşı, en sonunda da komiser olacaktı; ama büyük olasılıkla birbirlerini bir daha görmeyeceklerdi.

Lokantada oyalanıyorlardı, tüm turistler gitmişti. Jasselin tatlısını –kestaneşekeri tatlısı– bitirdi. Çınarların arasından geçen bir güneş ışını meydanı pek güzel aydınlatıyordu.

"Christian…" dedi biraz durakladıktan sonra, sesinin biraz titrediğini fark edince buna kendisi de şaştı. "Bana bir söz vermeni istiyorum: Houellebecq vakasının peşini bırakma. Artık bize bağlı olmadığını biliyorum, ama Sanat Yapıtları Kaçakçılığıyla Mücadele Ofisi'ndekilerin yakasını bırakma, bir sonuca ulaştıklarında bana haber ver."

Ferber başını sallayıp söz verdi.

Aylar geçti ama her zaman kullanılan ağlarda resmin izine rastlanmadı, katilin profesyonel bir hırsız değil de kendi hesabına çalışan, nesneyi satmayı aklından bile geçirmeyen bir koleksiyoncu olduğu kesinleşiyordu. Bu en kötü olasılıklardan biriydi, Ferber işin içine özel klinikleri de katarak hastaneleri araştırmayı sürdürdü – en azından onlara yanıt vermeyi kabul edenleri; özel cerrahi malzemenin kullanılmış olması, ellerindeki tek ciddi kanıttı hâlâ.

Olay ancak üç yıl sonra, rastlantı sonucu çözüldü. A8 otoyolunda, Nice-Marsilya yönünde devriye gezen bir jandarma ekibi, 210 km/s'yle giden bir Porsche 911 Carrera'yı durdurmak istemişti. Sürücü kaçmaya çalışmış, ancak Fréjus yakınlarında yakalanabilmişti. Arabanın çalıntı olduğu ortaya çıktı, adam hafif sarhoştu ve *güvenlik güçlerinin yakından tanıdığı* biriydi. Patrick Le Braouzec adi ve nispeten küçük suçlardan –pezevenklik, adam dövme ve yaralama– sabıkalıydı, ama uzun zamandır *böcek kaçakçılığı* gibi tuhaf bir iş yaptığı söylentisi dolaşıyordu ortalıkta. Bir milyon böcek türü vardır, her yıl özellikle ekvator bölgesinde yenileri keşfedilmektedir. Birtakım varlıklı meraklılar ender bulunan –doldurulmuş ya da tercihen canlı– güzel bir örneğe yüksek, hatta çok yüksek fiyatlar ödemeye hazırdır. Bu hayvanların yakalanması ve özellikle dışarıya satılması çok katı kurallara bağlıydı ama La Braouzec şimdiye dek kaçamak yolunu bulmuştu – hiç suçüstü yakalanmamıştı ve düzenli olarak Yeni Gine'ye, Sumatra'ya ve Guyana'ya yaptığı yolculukları cengel ve vahşi yaşam aşkıyla açıklıyordu. Gerçekten de adamın serüvenci bir ruhu vardı, fiziksel açıdan gerçekten yürek isteyen işlere kalkışıyordu: Yeryüzündeki en tehlikeli cengellerden bazılarına rehbersiz, tek başına dalıyor, yanına çok az malzeme, bir asker bıçağı, bir de su arıtıcı tabletlerden alıyordu.

Ne var ki bu kez, arabanın bagajında esnek deriyle kaplı, sağlam bir çanta bulundu, üstünde havalandırma için birçok delik açılmıştı; delikler zar zor fark ediliyordu, ilk bakışta sıradan bir memurun evrak çantası olduğu sanılabilirdi. Çantanın pleksiglas bölmelerle ayrılmış iç kısmında, elli kadar böcek vardı, jandarmalar aralarında bir çıyan, bir yerörümceği ve kocaman bir kulağakaçan olduğunu gördüler; ötekilerin ne

olduğunuysa, birkaç gün sonra Nice Doğa Tarihi Müzesi saptayacaktı. Listeyi bir uzmana –aslında bu tür suçlara bakan tek Fransız uzmana– götürdüler, o da kabaca bir tahmin ileri sürdü: Piyasadaki fiyatlarla, bu böcekler toplamda yaklaşık yüz bin avro edebilirdi.

Le Braouzec suçunu zorluk çıkarmadan itiraf etti. Müşterilerinden biriyle –Cannes'lı bir cerrah– arasında, önceki bir teslimatın ödemesi yüzünden tartışma çıkmıştı. Başka böcekler getirip yeniden pazarlık yapmayı kabul etmişti. Derken, tartışma alevlenmişti, adama vurmuş, cerrah başının arkasını mermer bir sehpaya çarpmıştı. Le Braouzec öldüğünü düşünmüştü. "Kazaydı," diye savunuyordu kendini, "onu öldürmek istememiştim." Çılgına dönmüş, gelirken yaptığı gibi taksi çağırmak yerine, kurbanının arabasını çalmıştı. Böylece, suçluluk kariyeri nasıl sürüp gittiyse öyle sona ermişti, salaklık ve şiddetle.

Cannes'lı pratisyen hekim Adolphe Pétissaud'nun villasına Nice Adli Polisi gitti. Adam Cannes yakınlarında, Californie Caddesi'nde oturuyordu; çalıştığı, erkeklere yönelik plastik ve estetik cerrahi alanında uzman kliniğin hisselerinin %80'i kendisinindi. Yalnız yaşıyordu. Halinin vaktinin yerinde olduğu açıktı, çimenlik ve havuz son derece iyi durumdaydı, evde en aşağı on oda vardı.

Giriş katındaki ve üst kattaki odalarda bir şey bulamadılar. Şimdi bir kan gölünün içinde duran çatlak kafatasıyla, salon halısında yatan hazcı ve zarafetten çok da payını almamış bir büyük kentsoylunun klasik, sıradan yaşamını yansıtıyordu o odalar. Le Braouzec büyük olasılıkla doğru söylemişti: Sonunda aptalca, sarpa saran bir iş tartışmasıydı bu, cinayeti önceden tasarlamakla hiçbir şekilde suçlanamazdı. Ama yine de, en az on yıl ceza alırdı.

Buna karşılık, bodrum katında onları bir sürpriz bekliyordu. Hepsi kaşarlanmış, deneyimli polislerdi, Nice bölgesi uzun zamandır yüksek suç oranıyla ün salmıştı, Rus mafyasının ortaya çıkışı olayların sayısını daha da artırmıştı; ama ne ekibin başındaki Binbaşı Bardèche, ne adamlarından biri böyle bir şey görmüştü daha önce.

Yirmi metreye on metrelik odanın dört duvarı neredeyse bütünüyle iki metre yüksekliğindeki, camlı, raflı dolaplarla kaplıydı. Spotlarla aydınlatılan o dolapların içine, düzenli biçimde, insanı andıran canavarsı yaratıklar dizilmişti. Gövdelere cinsellik organları tutturulmuştu, burunlardan hortum gibi küçücük dölüt kolları sarkıyordu. Birbirine bağlanmış, karıştırılmış, dikilmiş, insan kollarından bacaklarından oluşan öteki yığınlarsa, ağzı yüzü çarpılmış başları çevreliyorlardı. Tüm bunlar polislerin bilmediği bir yöntemle korunuyordu, ama görüntüleri o kadar gerçekti

ki insan bakmaya dayanamıyordu: Kesilmiş ve çoğunun gözleri oyulmuş yüzler acıyla, iğrenç bir biçimde kasılmışlardı, kesilmiş organları pıhtılaşmış kandan taçlar çevreliyordu. Pétissaud ciddi bir sapıktı, sapıklığı alışılmamış bir düzeydeydi, suç ortakları olsa gerekti, ceset ve aynı zamanda dölüt kaçakçılığı söz konusuydu, uzun bir soruşturma olacak, diye düşündü Bardèche, o sırada yardımcılarından biri, ekibe yeni katılan genç bir onbaşı, birkaç metre önünde kendinden geçip, kesilen bir çiçek gibi yumuşak, zarif bir hareketle yere devrildi.

Bir ara ayrıca, bunun Le Braouzec için çok iyi bir haber olduğunu düşündü: İyi bir avukat olaylardan kolaylıkla yararlanabilir, kurbanın canavarsı yüzünü ortaya koyabilir, bu da kesinkes jürinin kararına etki ederdi.

Odanın ortasında, koskocaman, en az beş metreye on metrelik bir ışıklı masa duruyordu. İçinde, saydam bölmelerle ayrılmış, türlerine göre sınıflandırılmış böcekler dolanıp duruyordu. Polislerden biri yanlışlıkla masanın kenarındaki bir kumanda aygıtını çalıştırınca, bölmelerden biri açıldı: On kadar yerörümceği kıllı bacaklarının üstünde sallana sallana yan haneye koşturdular, sonra da oradaki böcekleri –kırmızıya çalan, koca koca kırkayaklar– parçalamaya başladılar. İşte Doktor Pétissaud, meslektaşlarının çoğunun yaptığı gibi Slav fahişelerle zararsız orjiler yaparak eğlenmek yerine, akşamlarını böyle geçiriyordu. Kendini Tanrı yerine koyuyordu düpedüz; Tanrı'nın insan topluluklarını yönettiği gibi böcek topluluklarını yönetiyordu.

Kısa süre önce Nice'e atanan ve Bardèche'in ekibine almaktan mutlu olduğu, Bretagne'lı genç onbaşı Le Guern devreye girmeseydi, iş bununla kalacaktı. Le Guern polis olmadan önce, iki yıl Rennes Güzel Sanatlar Okulu'na gitmişti, bu yüzden vitrinlerden kalan ender aralıklardan birine, duvara asılmış küçük bir kömürkalem resmin Francis Bacon'ın yaptığı bir taslak olduğu anlamıştı. Aslında, mahzende, neredeyse odanın tam köşelerine yerleştirilmiş dört sanat yapıtı vardı. Bacon'ın taslağının dışında, Von Hagens'in iki plastinasyonu –kendileri de oldukça iğrenç iki iş– oradaydı. Son olarak da, Le Guern'in tarih açısından Jed Martin'in son yapıtı *Michel Houellebecq, Yazar* olduğunu sandığı bir resim asılıydı duvara.

Karakola döndüklerinde, Bardèche hemen TREIMA'yı inceledi: Le Guern hiçbir konuda yanılmamıştı. İki plastinasyon görünüşe göre bütünüyle yasal yollardan elde edilmişti; buna karşılık Bacon'ın taslağı on yıl kadar önce Chicago'daki bir müzeden çalınmıştı. Hırsızlar birkaç yıl önce yakalanmışlardı, dikkat çekici biçimde müşterilerinin adını vermekten kaçınmışlardı, o çevrede sık rastlanan bir durum değildi bu. Bacon'ın yapıtlarının fiyatlarının biraz düştüğü bir dönemde alınmış, küçükçe

boyutlu bir çizimdi, Pétissaud kuşkusuz onu piyasa fiyatının yarısına almıştı, hep bu oranda satış yapılıyordu; onun gelir düzeyindeki biri için önemli, ama yine de düşünülebilecek bir harcamaydı bu. Buna karşılık, Bardèche Jed Martin'in yapıtlarına şimdilerde verilen paraları görünce şaşırıp kaldı; yarı fiyatına bile olsa cerrah asla o çapta bir tabloyu satın alamazdı.

Hemen Sanat Yapıtları Kaçakçılığıyla Mücadele Ofisi'ni aradı, anlattıkları orada heyecan uyandırdı; açıkça söylemek gerekirse, son beş yılda karşılaştıkları en önemli davaydı bu. Jed Martin'in yapıtlarının fiyatlarının baş döndürücü boyutlara ulaşması yüzünden, resmin yakında piyasaya düşeceğini bekliyorlardı; ama bu olmamış, herkesin kafası karışmıştı.

Bu da Le Braouzec'in lehine, diye düşündü Bardèche: Değeri yüz bin avro olarak tahmin edilen bir çanta böcek ve olsa olsa o kadar edecek bir Porsche'yle olay yerinden kaçmış, değeri on iki milyon avro olarak tahmin edilen bir resme dokunmamıştı. İşte çılgına döndüğünün, her şeyi doğaçlama yaptığının, suçu yanlışlıkla işlediğinin kanıtı, iyi bir avukat bundan kesinlikle yararlanırdı, her ne kadar o serüvenci adam elinin altındakinin değerini büyük olasılıkla bilmiyor olsa da.

On beş dakika sonra, Ofis'in müdürü onu bizzat arayıp içtenlikle kutladı ve Cinayet Masası'ndan, soruşturmayı yürüten Binbaşı Ferber'nin telefon numarasını –hem iş telefonunu, hem cep telefonunu– verdi.

Meslektaşını zaman geçirmeden aradı. Saat dokuzu biraz geçiyordu, ama Ferber hâlâ ofisindeydi, çıkmaya hazırlanıyordu. O da haberi duyunca çok rahatlamıştı; asla başaramayacaklarını düşünmeye başladığını söyledi, çözülmemiş bir olay eski bir yara gibidir, diye ekledi şakayla karışık, size asla huzur vermez, sonuçta bunu Bardèche'in de zaten bildiğini düşünüyordu.

Evet, Bardèche de biliyordu; telefonu kapatmadan önce, hemen ertesi gün, ona kısa bir rapor yollayacağına söz verdi.

Ertesi sabah, öğleye doğru, Ferber bulguları bir araya getiren bir e-posta aldı. Doktor Pétissaud'nun kliniği araştırmalarına yanıt veren kliniklerden biriydi, bunu fark etti raporda göz gezdirirken; lazerli bir kesme aletlerinin olduğunu kabul etmişler, ama aletin binalarından dışarı hiç çıkarılmadığını söylemişlerdi. Gidip mektubu buldu: Pétissaud'nun imzası vardı üstünde. Aslında, diye düşündü bir an, plastik ve estetik cerrahi konusunda uzman bir klinikte organ kesmeye yarayan bir aletin bulunmasından kuşkulanmalıydık; ama doğrusu o ya, kliniğin adında uzmanlık alanı hiçbir şekilde

belirtilmiyordu; üstelik yüzlerce kurumdan yanıt almışlardı. Hayır, dedi sonunda, bu dosyada kendilerine kızmanın âlemi yoktu hiç. Jasselin'i Bretagne'daki evinden aramadan önce, iki katilin fizyonomisini biraz inceledi. Le Braouzec süzme bir hödüktü, öyle acımasız bir yanı da aslında yoktu. Sıradan bir suçluydu, her gün karşılaştıkları türde bir suçlu. Pétissaud'ysa daha şaşırtıcıydı: Oldukça yakışıklı, artık bir daha rengi açılmaz dedirtecek kadar bronzlaşmış bir adamdı, objektife gülümserken komplekssiz bir özgüven sergiliyordu. Özünde, Californie Caddesi'nde oturan, Cannes'lı bir estetik cerraha yakıştırılabilecek bir görüntüsü vardı. Bardèche haklıydı: Arada sırada Ahlak Masası'nın ağına düşebilecek türde bir adamdı; Cinayet Masası'nın değil. İnsanlar ne acayip, diye geçirdi içinden, numarayı çevirirken; ama ne yazık ki çoğu *acayip ve iğrenç* oluyordu, *acayip ve hayran olunası* olanlara seyrek rastlanıyordu. Yine de sakinleşmiş, huzura kavuşmuş hissediyordu kendini, Jasselin'in daha da fazla rahatlayacağını biliyordu; şimdi artık gerçekten *emekliliğin keyfini çıkarabilirdi*. Dolaylı ve sıradışı bir yolla da olsa, suçlu cezalandırılmıştı; denge kurulmuştu. Yara kapanabilirdi.

Houellebecq'in vasiyetindeki talimatlar açıktı: Kendisinin Jed Martin'den önce ölmesi durumunda, resim ona verilecekti. Ferber Jed'e telefonla ulaşmakta zorlanmadı: Evindeydi; hayır, onu rahatsız etmiyordu. Aslında biraz rahatsız ediyordu, o sırada Disney Channel'da Varyemez Amca'nın serüvenlerini izliyordu, ama bunu söylemedi.

İki cinayete karışmış o resim, Jed'in evine özel bir önlem alınmaksızın, sıradan bir polis kamyonetinde getirildi. Resmi odanın ortasındaki şövalesine koyup, o sıralar pek de yoğun olmayan işine gücüne döndü: Yedek merceklerini temizliyor, biraz ortalığı toparlıyordu. Beyni oldukça yavaş çalışıyordu, birkaç gün sonra resmin onu *rahatsız ettiğini*, onun yanında kendini iyi hissetmediğini fark etti. Sanki ondan yayılan, bazı ünlü mücevherlerden ya da insanlarda tutku uyandıran nesnelerden yayılana benzer kan kokusu değildi sadece sorun; asıl Houellebecq'in bakışıydı, artık yazar öldüğü için ve Montparnasse Mezarlığı'nın ortasında, tabutunun üstüne, kürekler dolusu toprak atıldığını gördüğü için, gözlerindeki çarpıcı ifade ona yersiz, anormal geliyordu. Ona katlanamasa da, iyi bir resim olduğu kesindi, yazarın resimdeki canlılığı şaşırtıcıydı, alçakgönüllülük taslamak aptallık olurdu. Kaldı ki on iki milyon avro etmesi başka bir şeydi, bu konuyla ilgili konuşmaktan hep kaçınmıştı, yalnızca bir kez çok ısrarcı bir gazeteciye, "Anlamlı olmayan bir şeyde anlam aramamalı," demişti, bu sözle farkında olmadan Wittgenstein'ın *Tractatus*'ta ulaştığı sonuca varmıştı. "*Üstüne konuşamayacağım konuda, susmam gerekir.*"

Hemen o akşam Franz'a telefon edip olan biteni anlattı ve *Michel Houellebecq, Yazar* resmini satmayı düşündüğünü söyledi.

Château-des-Rentiers Sokağı'ndaki Chez Claude'a vardığında, açık ve tartışma götürmez biçimde, o mekâna son kez girdiğini hissetti; ayrıca bunun Franz'la son buluşması olacağını da biliyordu. Franz kendi içine kapanmış, her zamanki yerinde, bir kadeh kırmızı şarapla oturuyordu; biraz yaşlanmış görünüyordu, büyük sıkıntılar çekmiş gibiydi. Kuşkusuz çok para kazanmıştı, ama birkaç yıl beklese, on kat daha fazlasını kazanabileceğini düşünmeden edemiyordu; tabii bir de *yatırımlar* yapmıştı, yatırım da

kaçınılmaz olarak can sıkıntılarını beraberinde getirir. Genel olarak bakıldığında, yeni zengin konumuna pek katlanamıyordu sanki, yoksul çevrelerden gelen insanlarda sık görülür bu: Zenginlik ancak her zaman belli bir rahatlık düzeyinde yaşamış, çocukluklarından beri ona hazırlanmış insanları mutlu eder; başlangıçta güçlükler yaşamış birine vurdu mu, o kişinin yüreğini kaplayan duygu, kimi zaman bir süreliğine onunla mücadele edebilse de en sonunda benliğine bütünüyle egemen olan duygu, *korku*'dur. Jed'se, hali vakti yerinde bir ailede dünyaya gelmiş, çok çabuk başarıya ulaşmış, cari hesabında kırk milyon avroluk bir bakiyesinin bulunmasını rahatlıkla kabullenebilen biriydi. Bankacısı bile onu çok rahatsız etmiyordu. 2008'dekinden bile beter olan, Credit Suisse'in, Royal Bank of Scotland'ın ve onlardan küçük daha pek çok kurumun iflas etmesine neden olan son mali krizden beri, bankacılar *düşük profil* sergiliyorlardı, hatta bu söz az bile kalıyordu. Kuşkusuz eğitimleri gereği kazandıkları zevzekliği koruyorlardı; ama müşteri hiçbir yatırım ürünüyle ilgilenmediğini söylediğinde, hemen vazgeçiyorlar, boyun eğip göğüs geçiriyorlar, hazırladıkları küçük dosyayı yerine koyuyorlar, neredeyse özür diliyorlardı; yalnızca içlerinde kalan son bir mesleki gurur kırıntısı %0,45 faiz getiren bir tasarruf hesabı önermelerine engel oluyordu. Daha genel anlamda, ideolojik açıdan tuhaf bir dönem yaşanıyordu, Batı Avrupa'da artık herkes kapitalizmin ölüme mahkûm olduğuna, hatta kısa süre içinde yok olup gideceğine, son yıllarını yaşadığına inanıyordu, ama aşırı sol partiler her zamanki huysuz, mazoşist müşterilerinden başka insanları kendilerine çekmeyi yine de başaramıyorlardı.

Birkaç dakika boyunca sanat piyasasının durumundan söz ettiler, piyasa uçup gitmişti. Birçok bilirkişi bir önceki aşırı vurgunculuk sürecini, pazarın yavaş yavaş, düzenli, normal bir ritimle büyüyeceği daha sakin bir sürecin izleyeceğini düşünmüştü; hatta kimileri sanatın bir *güvenli yatırım*'a dönüşeceğini öngörüyorlardı; yanıldılar. "Artık güvenli yatırım yok" diyordu *Financial Times* bir başyazının başlığında; sanat alanındaki vurgunculuk da daha şiddetlenmiş, daha düzensizleşmiş, daha çılgınca bir hal almıştı, fiyatlar yıldırım hızıyla inip çıkıyordu, *ArtPrice* sınıflandırması artık haftalık temele dayanıyordu.

Birer kadeh şarap daha aldılar, sonra üçüncü bir kadeh daha. "Alıcı bulabilirim…" dedi sonunda Franz. "Elbette, biraz zaman alır. Eriştiğin fiyat düzeyini karşılayabilecek çok kimse yok…"

Jed'in acelesi yoktu sonuçta. Aralarındaki konuşma yavaşladı, derken tamamen bitti. Biraz üzgün gözlerle bakıştılar. "Birlikte… bir sürü şey yaşadık," demeye kalktı Jed

son bir çabayla, ama sesi tümcenin daha sonuna gelmeden kısılıverdi.

“Fark ettin mi? Ne yaptığını sormadım,” dedi Franz, tam gitmek üzere kalktığı sırada.

“Fark ettim.”

Gerçekte, yerinde sayıyordu dense az kalırdı. O kadar işsiz güçsüzdü ki, birkaç haftadır ısıtıcısıyla konuşmaya başlamıştı. Daha da kaygı verici olan –bir önceki gün fark etmişti bunu– artık ısıtıcının ona yanıt vermesini beklemesiydi. Doğrusu, alet farklı farklı sesler çıkarıyordu; iniltiler, horultular, takırtılar, farklı tonda ve hacimde ıslıklar; günün birinde dili çözüp konuşması beklenebilirdi. Ne de olsa, onun en eski arkadaşıydı.

Altı ay sonra, Jed dedesiyle babaannesinin La Creuse'deki eski evine yerleşmek üzere taşınmaya karar verdi. Böyle yaparak Houellebecq'in birkaç yıl önce izlediği yoldan gittiğini hissediyordu sıkıntıyla. İçini rahat ettirmek için, arada önemli farklılıklar olduğunu yineliyordu kendine. Öncelikle, Houellebecq İrlanda'dan ayrılıp Loiret'ye taşınmıştı; onun için gerçek kırılma noktası daha önce, yazarlık mesleğinin ve arkadaşlıklarının toplumsal merkezi olan Paris'ten ayrılıp İrlanda'ya gitmesiyle yaşanmıştı. Jed'in şimdi bir sanatçı olarak toplumsal merkezinden kopması da ona benziyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, zaten o merkezden az çok kopmuş sayılırdı. Uluslararası çapta ün kazanmasını izleyen ilk aylarda, bienallere, açılışlara katılmayı, birçok söyleşi yapmayı –hatta bir defasında, aklında hiç yer etmeyen bir konferans vermeyi bile– kabul etmişti. Sonra davetlere ve e-postalara daha az yanıt verir, onları önemsemez oldu, iki yıldan daha kısa bir süre içinde yeniden o bunaltıcı yalnızlığı yaşamaya başladı, ama onun gözünde yalnızlık vazgeçilmez ve verimli bir şeydi, tıpkı Budist düşüncedeki "sayısız olasılıkla dolu" hiçlik gibi. Ne var ki o sırada hiçlik yalnızca hiçliği doğuruyordu, işte özellikle bu yüzden taşınmaya karar vermişti, kendisini geçmişte dünyada zaten var olan doğal ya da yapay, sayısız nesneye *sanatsal* olarak nitelendirilen yeni nesneler eklemeye itmiş o tuhaf dürtüye kavuşmayı umuyordu. Houellebecq gibi varsayımsal bir çocukluk halini aramıyordu. Kaldı ki çocukluğunu La Creuse'de geçirmemişti, oraya yalnızca anımsamadığı, düşününce içinde sadece belirsiz, ham bir mutluluk hissettiği, birkaç yaz tatilinde gitmişti.

Paris bölgesinden ayrılmadan önce, yapması gereken, şimdiye dek olabildiğince ertelediği, can sıkıcı bir iş kalmıştı. Birkaç ay önce, Raincy'deki evin satışı için, şirketini oraya taşımak isteyen Alain Sémoun adlı bir adamla anlaşma yapmıştı. Cep telefonlarına açılış mesajları ve duvar kâğıtları yüklenebilen bir internet sitesi sayesinde servet kazanmıştı bu adam. Çok önemli bir iş gibi görünmemesine, kısıtlı bir girişim olmasına karşın, birkaç yıl içinde, o alanda dünyada bir numara olmuştu. Birçok ünlüyle temsilcilik sözleşmeleri imzalamıştı, insanlar az bir para karşılığında onun sitesinden Paris Hilton'un, Deborah Channel'in, Dimitri Medvedev'in, Puff Dady'nin

ve daha nicelerinin resimleri ve sesleriyle telefonlarını kişiselleştirebiliyorlardı. Evi şirketin merkezi olarak kullanmak –kütüphaneyi "süper klas" bulmuştu– parka da çağdaş atölyeler kurmak istiyordu. Ona göre, Le Raincy'de "çılgın bir enerji" vardı, o enerjiden yararlanabileceğini düşünüyordu; tabii bu da bir bakış açısıydı. Jed onun *tekinsiz yörekentleri* seçerken abartılı oynadığını düşünüyordu, ama altılı bir Volvic su alırken bile abartılı oynayabilecek bir adamdı. Çaçaronlukta üstüne yoktu, alabileceği tüm yerel ve ulusal para yardımlarını koparmaya bakmıştı hep; az kalsın Jed'i de anlaşmada kazıklayacaktı, ama karşısındaki uyanınca uygun bir fiyat önerdi. Jed'in paraya ihtiyacı kesinlikle yoktu, ne ki babasının yaşamayı denediği; birkaç yıllığına bile olsa, bir *aile yaşamı* kurmayı denediği o yeri ucuza elden çıkarması babasının anısına hakaret sayılırdı.

Le Raincy yönüne saptığında, doğudan sert bir rüzgâr esiyordu. Oraya on yıldır gitmemişti. Anakapı biraz gıcırdıyordu, ama kolayca açıldı. Kavakların ve titrek kavakların dalları koyu gri gökyüzünün altında kıpırdıyorlardı. Otlar, ısırganlar ve böğürtlenlerin arasından geçen bir yolun izleri belli oluyordu. İçinde belli belirsiz bir dehşetle, yaşamının ilk yıllarını, hatta ilk aylarını orada geçirdiğini düşündü, zamanın kabuğu boğuk bir gürültüyle üstüne kapanıyor gibiydi; hâlâ genç olduğunu düşündü, çöküşün ilk yarısını yaşamıştı sadece.

Beyaz panjurlu pencereler zorlanmış gibi görünmüyorlardı, çelik kapının kilidi de rahat döndü; ilginçti bu durum. Kuşkusuz evde çalınacak hiçbir şey olmadığı, soygun için içeri girmeye bile değmeyeceği söylentisi komşu kentlere yayılmıştı. Doğruydu da bu, hiçbir şey yoktu –satılabilecek hiçbir şey yoktu. Yenice tek bir elektronik alet bile yoktu; yalnızca herhangi bir özelliği olmayan masif mobilyalar. Annesinin tek tük mücevherlerini babası –Boulogne'daki huzurevine, ardından Vésinet'deki merkeze– yanında götürmüştü. Mücevher kutusu onun ölümünden kısa bir süre sonra Jed'e teslim edilmişti; o da kutuyu hemen bir dolabın tepesine yerleştirmişti, oysa Crédit Municipal'e koysa daha iyi edeceğini biliyordu, yoksa er ya da geç onunla yeniden karşılaşıp üzücü düşüncelere kapılabilirdi ister istemez, babasının yaşamı çok neşeli geçmediyse, annesininkine ne demeliydi?

Mobilyaların düzenini, odaların biçimini hemen anımsadı. Hiç zorlanmadan on kişiyi ağırlayabilecek bu işlevsel konutta, en görkemli zamanında, yalnızca üç kişi barınmıştı – sonra iki, sonra bir, en sonunda da kimse kalmamıştı. Birkaç saniye ısıtıcı konusunu düşündü. Çocukluğunda, hatta yeniyetmeliğinde, ısıtıcıyla ilgili bir sorundan söz edildiğini hiç duymamıştı; delikanlılığında, babasının evinde geçirdiği kısa

süreçlerde de, ısıtıcı konusu açılmamıştı. Belki de babası olağanüstü bir ısıtıcı satın almıştı, Kutsal Kitap'ın bilge kadını nitelerken söylediği üzere, "ayakları çelik gibi, kolları bacakları Kudüs tapınağının sütunları kadar sağlam" bir ısıtıcı.

Hiç kuşkusuz, şu derin, deri kanepelerden birinde, bir yaz öğleden sonrasının sıcağından camları yarı saydam pencerelerle korunup, Spirou ve Fantasio'nun serüvenlerini ya da Alfred de Musset'nin şiirlerini okumuştu. Bunu düşünürken, elini çabuk tutması gerektiğini anlayıp babasının çalışma odasına gitti.

Çizim dosyalarını kolayca buldu, açtığı ilk dolapta duruyorlardı. 50 santimetreye 80 santimetre boyutunda, otuz kadar dosya vardı, bir önceki yüzyılda çizim dosyalarını saran o iç karartıcı, siyah-yeşil motifli kâğıtla kaplıydı üstleri. Yıpranmış, koptu kopacak, siyah kurdelelerle bağlıydılar, A2 boyutunda yüzlerce sayfayla tıka basa doluydular. Dördünü kolunun altına alıp yeniden aşağı indi, Audi'sinin bagajını açtı.

Üçüncü turda, iriyarı siyahi bir adamın sokağın karşısından, bir yandan cep telefonuyla konuşurken, kendisini gözlediğini fark etti. Kafası dazlak, tam bir ızbanduttu, boyu en az bir doksan vardı, en az yüz kilo ağırlığında olsa gerekti, ama yüz hatları gençti, olsa olsa on altı yaşında olabilirdi. Jed Alain Sémoun'un yatırımını koruduğunu düşündü, bir ara derdini anlatmaya niyetlendi, ama sonra vazgeçti, siyahi adamın anlattıklarından telefonda konuştuğu kişinin onu tanıyacağını ummuştu. Herhalde öyle de oldu, çünkü adam ona engel olmak için herhangi bir şey yapmadı, yalnız arabayı yükleme işi bitene dek onu gözlemekle yetindi.

İçinde belli herhangi bir duygu uyanmaksızın, herhangi bir şey anımsamaksızın, üst katta birkaç dakika daha dolandı, yine de, kesinkes çok değişecek bu eve bir daha gelmeyeceğini biliyordu, o sersem herif büyük olasılıkla *duvarları kırdıracak*, her şeyi beyaza boyatacaktı, ama bunlar içinde hiçbir şey uyandırmıyor, hiçbir şeyin üstünde fazla durmuyor, bulanık, yağ gibi bir üzüntünün belirsizliği içinde yürüyordu. Çıkarken, anakapıyı özenle kapadı. Siyahi adam gitmişti. Birden rüzgâr kesiliverdi, kavakların dalları hareketsizdi şimdi, bir süre ortalıkta çıt çıkmadı. Geri dönüp Égalité Sokağı'na girdi, otoyolun girişini kolayca buldu.

Jed mimarların tasarladıkları yapıların özelliklerini gösteren cephe çizimlerine, planlara, kesitlere alışkın değildi; bu yüzden ilk çizim dosyasının sonunda karşılaştığı ilk sanatsal betimleme onu derinden etkiledi. Çizim hiç de bir konutu andırmıyordu, içinde oturulabilir hücreleri yıldız biçiminde dallanıp budaklanan, çukur, üstü kapalı ya da açık, geniş geçitlerle birbirinden ayrılmış, bir sinir hücresi ağına benziyordu daha

çok. Hücrelerin boyutları farklı farklıydı, çoğunun biçimi yuvarlak ya da ovaldi – bu da Jed'i şaşırtmıştı; babasının daha çok düz çizgiye bağlı olacağını sanırdı. Bir başka çarpıcı nokta da hiç pencerenin olmamasıydı; buna karşılık, çatılar saydamdı. Bu şekilde, evlerine girdikleri anda, kent sakinlerinin dış dünyayla olan bağlantıları kopuyordu – bir tek gökyüzünü görüyorlardı.

İkinci dosyada konutların iç bölümlerinden ayrıntılar vardı. Öncelikle dikkat çeken şey neredeyse hiç mobilyanın olmamasıydı – bu da zemin yüksekliğinde ufak düzey farklılıklarıyla sağlanmıştı. Örneğin, yatma alanları kırk santimetre derinliğindeki dikdörtgen çukurlardan oluşuyordu, yatağa çıkılacağına iniliyordu. Aynı şekilde, küvetler de kenarları zemin düzeyinde bulunan yuvarlak havuzlardı. Jed babasının hangi malzemeyi kullanmak istediğini düşündü; büyük olasılıkla plastik malzemeler, dedi sonra, kuşkusuz ısıl biçimlendirmeyle hemen hemen her şemaya uydurulabilen polistirenler.

Akşam saat dokuza doğru, kendine mikrodalgada lazanya ısıttı. Yanında bir şişe sıradan kırmızı şarapla yemeğini yavaş yavaş yedi. Bu projeler için gereken parayı bulabileceğine, onları herhangi bir şekilde gerçekleştirebileceğine babasının gerçekten inanıp inanmadığını düşündü. Başlarda evet, inanmıştı kuşkusuz, bu basit düşünce bile yeterince üzücüydü, çünkü sonradan hiç şansının olmadığı açıkça ortaya çıkmıştı. Her şekilde, maket aşamasına bile asla geçememişti.

Bir şişe şarabı bitirip babasının projelerine daldı yeniden, alıştırmaların gitgide daha acıklı olacağını hissediyordu. Gerçekten de, birbiri ardına başarısızlıklar yaşadıktan sonra, mimar Jean-Pierre Martin hayal dünyasına sığınmıştı, yeni düzeyler, yeni dallanıp budaklanmalar, yerçekimine yeni meydan okumalar çizmiş, billursu ve olasılık dışı kalelerinin yapılabilir olup olmadığına, bütçelerine aldırmaz olmuştu.

Sabah yediye doğru, Jed son dosyayı açtı. Güneş hâlâ kararsızca Alpes Meydanı üstünden doğuyordu; hava gri, kapalı olacak gibiydi, büyük olasılıkla akşama dek. Babasının yaptığı son çizimler içinde oturulabilecek konutlara hiç benzemiyorlardı, en azından orada insan yaşayamazdı. Sarmal merdivenler baş döndürücü biçimde göğe kadar yükseliyor, bazı saçakbulutları andırır, düzensiz, mızrak ucu biçimindeki, göz kamaştırıcı bir beyazlıktaki yapıları birleştiren incecik, yarı saydam köprülere bağlanıyorlardı. Aslında, diye düşündü üzülerek Jed dosyayı kaparken, babası kırlangıçlara yuva yapmayı asla bırakmamıştı.

Jed babaannesiyle dedesinin yaşadığı köyün sakinlerinin kendisini nasıl karşılayacaklarına ilişkin hayale kapılmıyordu. Yıllar önce, Olga'yla birlikte *Fransa'nın derinliklerini* gezerken tanık olmuştu: Provence'ın içleri ya da Dordogne gibi çok turistik birtakım bölgelerin dışında, kırsal alanda yaşayan insanlar genelde konuksevmez, saldırgan ve aptaldılar. İnsan yolculuğu sırasında nedensiz saldırganlıklara hedef olmak ya da genel anlamda sıkıntı çekmek istemiyorsa, her açıdan *alışılmışın dışına çıkmasa* iyi ederdi. Geçip giden yolculara karşı gizli tutulan bu düşmanlık, biri oradan bir ev almaya görsün, basbayağı nefrete dönüşüyordu. Bölgeye yabancı birinin kendini Fransa'da kırsal alanda ne zaman kabul ettirebileceği sorusuna verilecek yanıt şuydu: *asla*. Kaldı ki ne ırkçılık, ne de ksenofobiydi onların sergilediği. Onların gözünde, bir Parislinin bir Kuzey Almanyalıdan ya da bir Senegalliden pek farkı yoktu; sözün kısası, yabancıları kesinlikle sevmiyorlardı.

Franz'ın yolladığı bir kısa mesajdan *Michel Houellebecq, Yazar*'ın satıldığını öğrendi – resmi Hintli bir cep telefonu operatörü almıştı. Dolayısıyla, banka hesabına fazladan altı milyon avro daha girmişti. Tabii ki, yabancıların zenginliği –kırsal kesimin bir arada bile görmediği bir tutarı onlar mülk satın almak için harcıyorlardı– yerli halkın kin duymasının başlıca nedenlerinden biriydi. Jed'in durumunda, onun *sanatçı* olması durumu daha da kötüleştiriyordu: Ondaki zenginlik, La Creuse'lü bir çiftçinin gözünde, neredeyse dolandırıcılık sayılabilecek, kuşkulu yollardan elde edilmişti. Bir yandan da mülkünü satın almamıştı, *miras kalmıştı* ona – birçok yaz, babaannesinin evinde kaldığı dönemden onu anımsayanlar vardı. Daha o zamandan yabani bir çocuktu, yumuşakbaşlı sayılmazdı; oraya geldikten sonra, insanlara kendini sevdirmeye çalışmazdı – hatta tam tersine.

Babaannesiyle dedesinin evinin arkasında, neredeyse bir hektarlık büyük bir bahçe vardı. İkisinin birlikte yaşadığı dönemde, bahçe bütünüyle bostana dönüştürülmüştü – sonra, dul kalan babaannesi yavaş yavaş elden ayaktan düşünce, önce boyun eğerek, sonra sabırsızca ölümü beklemeye başladığında, ekili alanlar azalmış, sebze evleklerini yabani otlar bürümüştü. Bahçenin çitle çevrilmemiş arka tarafı doğrudan Grandmont Ormanı'na bakıyordu – Jed bir defasında, avcıların kovaladığı bir dişi geyiğin bahçeye

sığındığını anımsıyordu. Oraya varışından birkaç hafta sonra, kendisininkine bitişik, neredeyse tamamı ağaçlı, elli hektarlık bir arazinin satılığa çıktığını öğrendi; duraksamadan aldı orayı.

Biraz üşütük bir Parislinin hiç pazarlık yapmadan toprak aldığı söylentisi hemen yayıldı, yıl sonunda Jed tek parça halinde, yedi yüz hektarlık bir arazinin sahibi olmuştu. Birçok vadisi olan, yer yer engebeli arazisi neredeyse bütünüyle kayınlarla, kestane ağaçlarıyla ve meşelerle kaplıydı; ortasında çapı aşağı yukarı elli metre olan bir gölcük vardı. Soğukların geçmesini bekledi, ardından araziyi üç metre yüksekliğindeki, madenî bir kafes çitle çevirtti. Çitin üstünden, alçak gerilimli bir jeneratöre bağlı bir elektrik teli geçiyordu. Oradan verilen elektrik akımının yoğunluğu ölümcül değildi, ama tırmanmaya kalkacak birinin tutunduğu yeri bırakmasını sağlamaya yeterdi – aslında, inek sürülerinin otlaklarından ayrılmaması için kullanılan elektrikli engellerin aynısıydı. Bu açıdan, yasal çerçevenin dışına kesinlikle çıkmıyordu, bölgenin görünümünde yapılan değişikliklerden kaygılanıp iki kez kendisini ziyarete gelen jandarmalara da öyle söyledi. Belediye başkanı da uğrayıp, bu ormanlarda kuşaklardır dişi geyikleri ve yabandomuzlarını kovalayan avcıların geçişini engelleyerek, birilerini çok kızdıracağını söyledi. Jed onu dikkatle dinledi, bunun bir dereceye kadar can sıkıcı bir durum olduğunu kabul etti, ama sonuçta tamamen yasal çerçeve içinde hareket ettiğini yineledi. Bu konuşmadan kısa bir süre sonra, arazisini boydan boya kat edip, doğrudan D50 otoyoluna bağlanan, uzaktan kumandalı bir anakapıyla sona erecek bir yol yaptırmak için bir mühendislik şirketini aradı. Alışverişlerini Limoges Carrefour'dan yapmayı alışkanlık edindi, orada köyden kimseyle karşılaşmayacağına neredeyse emindi. Genelde salı sabahları, açılmasından hemen sonra gidiyordu Carrefour'a, kalabalığın en az olduğu zamandı bu. Bazen tüm süpermarket ona kalıyordu – mutluluğa benzer bir şey uyanıyordu içinde.

Mühendislik şirketi evin çevresine on metre genişliğinde, katranlı bir de makadam yaptı. Evin içindeyse, hiçbir değişiklik yapılmadı.

Tüm bu düzenlemeler ona sekiz milyon avrodan biraz daha pahalıya patlamıştı. Bir hesap yaptı, yaşamının sonuna dek rahat rahat yaşayacak parası kalmıştı – çok uzun yaşasa bile. Başlıca gideri, uzak ara, varlık vergisi olacaktı. Gelir vergisi diye bir şey olmayacaktı. Geliri yoktu hiç, yeniden ticari amaçlı sanat yapıtları üretmeyi de hiç düşünmüyordu.

Dedikleri gibi, yıllar geçti.

Bir sabah, Jed radyo kanallarında gezinirken –bunu en azından üç yıldır yapmamıştı– yetmiş bir yaşındaki Frédéric Beigbeder'nin ölüm haberini aldı. Bask kıyısındaki evinde, radyo istasyonunda söylendiği üzere, "onu seven yakınlarının yanında" ölmüştü. Jed bu söze inanmakta güçlük çekmedi. Gerçekten de Beigbeder'nin, anımsayabildiği kadarıyla, "yakınları"na sevgi, hatta yaşam aşılayan bir yanı vardı; Houellebecq'te ya da kendisinde olmayan bir özellikti bu: Beigbeder yaşamın kendisiyle içli dışlıydı sanki.

İşte bu dolaylı yoldan, bir şekilde karşılaştırma yoluyla, kendisinin de altmış yaşına geldiğini fark etti. Olacak şey değildi: Bu kadar yaşlandığını daha önce fark etmemişti. İnsan yaşlandığını başkalarıyla olan ilişkileriyle, onların aracılığıyla fark eder; yoksa kendisinin sonsuza dek yaşayacağına inanmak ister içten içe. Elbette, saçları ağarmış, yüzü kırışıklıklarla dolmuştu; ama tüm bunlar hiç hissettirmeden olmuştu, gençlik resimleriyle doğrudan burun buruna gelmemişti asla. Derken Jed durumun saçma sapanlığını kavradı şaşkınlıkla: Sanatçı yaşamında, binlerce fotoğraf çekmişken, elinde kendisinin tek bir fotoğrafı bile yoktu. Bir otoportre yapmayı da hiç düşünmemişti, kendisini asla birazcık bile olsa ilginç bir sanatsal konu olarak görmemişti.

Arazisinin köye açılan güney kapısını on yıldır çalıştırmamıştı; yine de kapı kolayca açıldı, Jed de bir kez daha, babasının eski iş arkadaşlarından birinin salık verdiği o Lyonlu şirketi aradığı için kendini kutladı.

Châtelus-le-Marcheix'yi hayal meyal anımsıyordu, aklında kırsal Fransa'nın sıradan, eski püskü, küçük bir köyü olarak kalmıştı sadece. Ama köye adımını atar atmaz, şaşırıp kaldı. Öncelikle, köy büyümüştü, en az iki-üç kat daha fazla ev vardı. Üstelik bu evler geleneksel Limousin konutlarına aşırı biçimde öykünülerek yapılmış, şirin, çiçekli evlerdi. Ana sokakta her yerde yöresel ürünlerin satıldığı mağazalar, el sanatları dükkânları açılmıştı, yüz metre içinde ucuza internet bağlantısı sağlayan üç kafe saydı. İnsan kendini La Creuse'ün kırsal kesimindeki bir köydense, Koh Phi Phi'de ya da Saint-Paul-de-Vence'ta sanabilirdi.

Biraz sarsılmış bir halde ana meydanda durunca, kilisenin karşısındaki kafeyi anımsadı. Daha doğrusu, kafenin *bulunduğu yeri* anımsadı. Kafenin içinde, *art nouveau*

tarzı ayaklı lambalarla, ayakları dövme demirden koyu renk ahşap masalarla, deri kanepelerle, açıkça Belle Epoque'un Paris kafelerine öykünülmüştü. Bununla birlikte, her masada 21 inçlik *laptop* için bir yerleştirme istasyonu, Avrupa ve Amerika ölçütlerine uygun prizler, Creuse-Sat ağına nasıl bağlanılacağını gösteren kitapçıklar vardı – il genel kurulu bölgede internet hızını artırmak için, sabit yörüngeli bir uydu fırlatmaya karar vermişti, Jed'in kitapçıktan öğrendiğine göre. Roze bir Menetou-Salon şarabı söyledi, bu değişimleri düşünerek yudumladı içkisini. Sabahın o saatinde, kafede pek kimse yoktu. Çinli bir aile Jed'in mönüye bakınca öğrendiği üzere, adam başı 23 avro tutan *Limousin breakfast*'ını bitirmek üzereydi. Jed'in yanında da, saçlarını atkuyruğu yapmış sakallı, güçlü kuvvetli bir adam dalgın dalgın e-postalarına bakıyordu; derken Jed'e biraz merakla baktı, kaşlarını çattı, konuşup konuşmama konusunda bir an duraksadı, ardından yeniden bilgisayarına döndü. Jed kadehini bitirip dışarı çıktı, birkaç dakika elektrikli, spor Audi'sinin direksiyonunda düşüncelere daldı – son yirmi yılda, üç kez araba değiştirmişti, ama ilk gerçek araba keyfini direksiyonunda yaşadığı markaya bağlı kalmıştı.

Sonraki haftalarda, Limousin'den fazla uzaklaşmadan –yalnızca Dordogne'a kısa bir süre, bir de Rodez tepelerine daha da kısa bir süre uğrayarak– yavaş yavaş, aşama aşama, tartışmasız kendi memleketi olan, adına Fransa denen o ülkeyi keşfetti. Fransa kuşkusuz çok değişmişti. Jed birçok kez internete bağlanmış, otelcilerle, lokantacılarla, yine hizmet sektöründe çalışan başkalarıyla (Périgeux'lü bir garajcı, Limoges'lu bir eskort kız) konuşmuştu, hepsi de Châtelus-le-Marcheix köyünde dolaşırken hissettiği o baş döndürücü duyguyu doğrulamıştı: Evet, ülke değişmişti, derinlemesine değişmişti. Kırsal alanın geleneksel sakinleri neredeyse bütünüyle ortadan yok olmuştu. Kentsel bölgelerden gelmiş, girişim arzusuyla, kimi zaman da ölçülü, pazarlanabilecek ekolojik düşüncelerle hareket eden yeni sakinler onların yerini almışlardı. *Hinterland*'ı yeniden dolduruyorlardı – birçok verimsiz girişimin ardından ortaya çıkan, bu kez pazar kurallarının kesin olarak bilinmesini, bütünüyle kabullenilmesini temel alan bu yeni eğilim, çok başarılı olmuştu.

Jed'in kendi kendine sorduğu ilk soru –aslında tam da bir sanatçı benmerkezciliği sergileyerek– "sıradan meslekler dizisi"nin, tasarlanmasından yirmi yıl sonra hâlâ güncelliğini koruyup korumadığıydı. Aslında artık pek de korumuyordu. *Maya Dubois, Uzaktan Bakım Asistanı* diye bir resmin şimdi yapılmasının anlamı yoktu: Uzaktan bakım sektörünün %100'ü yabancı şirketlere –başta Endonezya ve Brezilya'ya– satılmıştı. Buna karşılık, *Aimée, Eskort Kız* hâlâ günceldi. Hatta ekonomik planda,

özellikle Güney Amerika ve Rusya'da fantastik *Parisli kadın* imgesinin korunmasından, aynı zamanda Batı Afrikalı göçmen kadınların yorulmak nedir bilmeden çalışmalarından ötürü, fahişeliğe daha iyi gözle bakılmaya başlanmıştı. Fransa, 1900'lü ya da 1910'lu yıllardan bu yana ilk kez, *seks turizmi*'nin önde gelen ülkelerinden birine dönüşmüştü. Ayrıca yeni meslekler de ortaya çıkmıştı – daha doğrusu, sanatsal işlemeli demircilik, pirinç eşya üreticiliği gibi eski meslekler günün zevklerine uyarlanmıştı; bataklık bostancılığı dirilmişti. Jed'in yaşadığı köyden beş kilometre uzaktaki Jabreilles-les-Bordes'da, yeniden bir nalbant açılmıştı – La Creuse, bakımlı yolları, ormanları, düzlükleriyle binicilerin zevkine sunuyordu güzelliklerini.

Genel anlamda, ekonomik plana bakıldığında da, Fransa'nın durumu iyiydi. Öncelikle bir tarım ve turizm ülkesine dönüşmüş, son yirmi yılda neredeyse aralıksız olarak birbiri ardına patlak veren farklı krizlerde sarsılmamıştı. Oysa krizlerin şiddeti gittikçe artıyordu, öngörülemezlikleri gülünç bir hal almıştı – en azından Endonezya, Rusya ya da Brezilya'nın nüfusu kadar, yani yüz milyonlarca insanın birdenbire zenginleşip, ardından kıtlık yaşamasına neden olan parasal sarsıntılarla çok eğlenen, alaycı bir Tanrı'nın bakış açısından gülünçtü bu durum. Fransa'nın elinde, şık otellerden, parfümlerden ve kavurmadan –*yaşama sanatı* dedikleri şeyden– başka satacak bir şeyi olmadığından, bu tehlikelere karşı zorlanmadan direnmişti. Her yıl, gelen müşteriler başka uluslardan oluyorlardı, hepsi bu.

Châtelus-le-Marcheix'ye dönünce, Jed öğleye doğru, köyün sokaklarında her gün bir gezinti yapmayı alışkanlık edindi. Çoğunlukla, meydandaki kafede (tuhaftır, eski adını korumuştu: Bar des Sports) yemeğe eve dönmeden önce bir tek atıyordu. Çok geçmeden, yeni gelenlerin çoğunun kendisini tanıdığını –en azından adını işittiklerini– ve ona hiç de öyle öfkeyle bakmadıklarını fark etti. Gerçekten de kırsal bölgenin yeni sakinleri öncekilere hiç benzemiyorlardı. Sepetçiliğe, bir köy evinin yenilenmesi işine ya da peynir üreticiliğine soyunmalarının nedeni yazgı değildi, bunlar onların gözünde bir girişim tasarısı, ölçülüp biçilmiş, akılcı bir ekonomik seçimdi. Bilgili, hoşgörülü, nazik olduklarından bölgelerinde yaşayan yabancılarla zorluk çekmeden geçinebiliyorlardı – üstelik bu onların çıkarınaydı, değil mi ki o yabancılar müşteri kitlelerinin özünü oluşturuyordu. Gerçekten de, Kuzey Avrupalı eski sahiplerinin bakım yapamadığı pek çok evi başkaları satın almıştı. Çinliler kuşkusuz kendi içlerine kapalı bir topluluktu, ama doğrusunu söylemek gerekirse bir zamanlar İngilizlerin olduğundan fazla değil, hatta daha az – en azından kendi dillerini dayatmıyorlardı. *Yerel gelenekler*'e aşırı bir saygı, neredeyse dinsel bir saygı gösteriyorlardı – yeni gelenler o gelenekleri başlarda pek bilmeseler de, zamanla taklit ederek kendilerine uyarlamaya çalışmışlardı; gitgide eski tariflerin, dansların, hatta yöresel giysilerin yeniden ortaya

çıktığı görülüyordu. Öte yandan, en çok değer verilen müşteriler Ruslardı. Bir içkinin parası üstüne ya da 4x4 cip kiralarken asla pazarlık yapmıyorlardı. Cömertçe, genişçe para harcıyorlardı, birbirini izleyen siyasal rejimleri güçlük çekmeden atlatan bir *potlaç* ekonomisine bağlıydılar.

Bu yeni kuşak öncekilerin hepsinden daha tutucu, paraya ve yerleşik toplumsal hiyerarşilere daha saygılı bir görüntü çiziyordu. Şaşırtıcı olan şey, doğum oranlarının, göç hesaba katılmadığında bile, Fransa'da bu kez gerçekten artmış olmasıydı, göç oranıysa son sanayi mesleklerinin yok olmasından ve 2020'lerin başlarında toplumsal koruma önlemlerinin sertçe azaltılmasından beri neredeyse sıfıra inmişti. Yeni sanayileşen ülkelere yönelen Afrikalı göçmenler, şimdi çok tehlikeli bir yolculuğa çıkıyorlardı. Hint Okyanusu'nu ve Çin Denizi'ni kat eden gemileri sürekli korsanların saldırılarına uğruyor, korsanlar ellerindekileri avuçlarındakileri alıyor, kimi zaman da göçmenleri doğrudan denize atıyorlardı.

Jed bir sabah, küçük yudumlarla bir kadeh Chablis şarabı içerken, atkuyruklu sakallı adam –köyde dikkatini çeken ilk sakinlerden biriydi o– onun yanına geldi. Çalışmalarını tam olarak bilmese de, onun *sanatçı* olduğunu biliyordu. Kendisinin de "biraz" resim yaptığını söyledi, yapıtlarını ona göstermeyi öneriyordu.

Eskiden Courbevoie'da araba tamirciliği yapan bu adam borç alıp köye yerleşmiş, orada dört tekerlekli motosiklet kiralama şirketi kurmuş – Jed bir ara Stephen-Pichon Caddesi'ndeki Hırvat'ı ve onun deniz motosikletlerini anımsadı. Aslında kendisi Harley Davidson'lara düşkünmüş, Jed on beş dakika boyunca garajında duran ve yıllar boyunca kendine özel olarak hazırladığı bir makineyi anlatmasını dinlemek zorunda kaldı. Bununla birlikte, dört tekerlekli motosikletler de onun gözünde "güzel makineler"miş, "hoş gezintiler" yapılabiliyormuş onlarla. Üstelik bakımlarının at kadar zor olmadığını söylüyordu; sonuçta işleri fena gitmiyormuş, yakınacak hali yokmuş.

Heroic fantasy'den esinlendiği açıkça belli olan resimlerinin çoğunda, atkuyruklu, sakallı bir savaşçı, anlaşılan Harley'sinin *space opera* yorumu olan, gösterişli, mekanik bir savaş atına binmişti. Kimi zaman yapışkan zombilerle, kimi zaman da asker robotlarla savaşıyordu. Daha çok, *savaşçının dinlenişi*'ni yansıtan başka resimlerdeyse, dudaklarını açgözlülükle aralamış, çoğu ikişer ikişer betimlenmiş, doyumsuz kaltakları temel alan, tam da erkeklere özgü bir erotik imgelem sergilenmişti. Sonuçta, bunların hepsi düşsel özkurgular, otoportrelerdi; var olmayan resim tekniği ne yazık ki *heroic fantasy*'nin genelde gerektirdiği aşırı gerçekçiliğe ve özene erişmesini sağlayamamıştı. Özetle, Jed bu kadar çirkin bir şeyle daha önce çok fazla karşılaşmamıştı. Bir saat boyunca, uygun bir yorum bulmaya çalışırken, adam bıkıp usanmadan, dosyalardan resimler çıkarıyordu, Jed sonunda bu yapıtta "büyük bir görüş

gücü” olduğunu gevelemekle yetindi. Hemen arkasından da sanat ortamıyla artık hiç bağlantısının kalmadığını ekledi. Bir yandan da, bu kesinlikle doğruydu.

Jed ölümünden birkaç ay önce, *Art Press*'ten genç bir gazeteci kızla söyleşi yapmayı kabul etmeseydi, yaşamının son otuz yılında oluşturduğu yapıt üstünde ne koşullarda çalıştığını asla öğrenemezdik. Söyleşi dergide kırk sayfadan biraz daha fazla yer tutmuşsa da, orada çoğunlukla –neredeyse yalnızca– bugün Philadelphia'da, MOMA'da bulunan, ne önceki yapıtlarına, ne de bilinen herhangi bir şeye benzeyen ve ziyaretçilerde otuz yıl sonra bile tedirginlikle karışık bir korku uyandıran o tuhaf videogramları üretirken kullandığı teknikleri anlatıyordu.

Yaşamının son bölümü boyunca uğraştığı bu yapıtın anlamı üstüne herhangi bir yorum yapmaktan kaçınıyordu. "Dünyayı anlatmak istedim… Sadece *dünyayı anlatmak* istedim…" diye yineliyordu birçok sayfada genç gazeteciye, kızsa olayın büyüklüğü karşısında donup kalmıştı, bu bunak gevezeliğini durdurabilecek durumda değildi, hem belki de böylesi daha iyiydi, Jed Martin bunakça, özgürce gevezelik ediyor, diyafram sorunlarına, büyütme faktörlerine ve yazılım uyumuna odaklanıyordu. Genç gazetecinin *Le Monde*'un soğukça yorumladığı gibi "kendini öne çıkarmadığı" dikkat çekici bir söyleşiydi, *Le Monde* genç kızın birkaç ay sonra –tam da Jed Martin'in ölüm haberinin verildiği gün– dergisinin genel yayın yönetmeni yardımcılığına getirilmesini sağlayan bu özel söyleşiyi kaçırdığı için kıskançlıktan çatlıyordu.

Birçok sayfaya yayılsa da, Jed'in kullandığı çekim malzemesinin aslında, kendi içinde bir özelliği yoktu: Manfrotto marka tripod, Panasonic marka yarı profesyonel kasetli video kamerası –bunu neredeyse zifirî karanlıkta bile çekim yapmasına izin veren olağanüstü görüntü algılayıcısı yüzünden seçmişti– ve kameranın USB girişine bağlı, iki terabaytlık bir sabit disk sürücüsü. On yıldan daha uzun bir süre boyunca, salıları dışında (o günleri alışverişe ayırıyordu) her sabah, Jed Martin bu malzemeyi Audi'sinin bagajına koyup, kendisi için yaptırdığı ve arazisini kat eden özel yola dalıyordu. O yolun ilerisine gitmek olanaksızdı: Çok uzamış ve yer yer dikenli çalılara karışmış otlar çok geçmeden, içlerine girilemeyecek, sık bir ormana doğru uzanıyorlardı. Ormanın içinden geçebilecek yolların izi çoktan silinmişti. Süngerimsi

bir alanda zar zor biten seyrek, kısacık otlarla kaplı göl kenarı hâlâ az çok kullanıma elverişli tek alandı.

Bir sürü objektifi olmasına karşın, neredeyse hep bir Schneider Apo-Sinar kullanmıştı, 24x36'lık görüntü algılayıcısında 1200 mm'ye denk gelen bir büyütme özelliği sergileyen, diyaframı 1,9 olan bir objektifti bu. Konu seçerken "önceden bir şey planlamadığını" söylüyordu birçok kez gazeteciye; "o an içinden ne geçiyorsa öyle hareket ediyor"du. Öte yandan, hemen hemen her sefer, çok yüksek odaklar kullanıyor, kimi zaman rüzgârla kımıldayan bir kayının dalına, kimi zaman bir tutam ota, bir ısırganın tepesine ya da iki su birikintisi arasındaki yumuşak ve nemli toprağın yüzeyine yoğunlaşıyordu. Kadrajı kurduktan sonra, kamerasını arabasının çakmak yerine bağlayıp çalıştırıyor ve evine yürüyerek dönüyordu, motor saatlerce, kimi zaman günün geri kalanında ve akşam da açık kalıyordu – sabit disk sürücüsünün kapasitesi aralıksız olarak bir hafta çekim yapmasını sağlayabilirdi.

"O an içinden geçen"in ne olduğuna ilişkin sorulara verdiği yanıtlar, genel bilgiler içeren bir dergi için düş kırıklığı yaratacak türdendi, genç gazeteci kız, bu kez daha fazla bir şeyler öğrenmek istiyordu: Yine de, diyordu, belli bir günde yapılan çekimler sonraki günlerde yapılanları etkilemiş olsa gerek; bir proje yavaş yavaş hazırlanmalı, oluşturulmalıydı. Hiç de değil, diye karşı çıkıyordu Martin; her sabah, arabasını çalıştırırken, ne çekeceğini hiç bilmiyordu; ona göre, her gün yeni bir gündü. Bu belirsizlik süreci de, söylediğine göre, yaklaşık on yıl sürmüştü.

Ardından, elde ettiği görüntüleri, temelde kurgulamaya dayalı bir yöntem uyarınca işlemişti, her ne kadar bu kurgulama bir hayli özel olsa da, kimi zaman üç saatlik bir çekimden yalnızca birkaç fotogram kullansa da; ama sonuçta, o yabanıl bir esnekliği olan, hem yumuşak başlı, hem acımasız, hareketli bitkilerin tramlarını elde etmesini sağlayan şey bir kurgulama işlemiydi ve o tramlar hiç kuşkusuz, bitkilerin dünyaya bakışını betimlemeye yönelik Batı sanatındaki en başarılı girişimi yansıtıyorlardı.

Jed Martin bütünüyle bitkileri çekmeye adadığı yaklaşık on yıldan sonra, yeniden kendisini sanayi nesnelerine dönmeye iten şeyin ne olduğunu "unutmuştu", en azından öyle söylüyordu: önce bir cep telefonu, sonra bir bilgisayar klavyesi, bir masa lambası ve daha nice nesne, başlarda çeşit çeşitti bunlar, ardından neredeyse yalnızca elektronik bileşenleri olanlara yoğunlaşmıştı. En etkileyici görüntüler hiç kuşkusuz döküntü bilgisayarların anakartlarının görüntüleriydi, ölçek belirtilmeden çekildikleri için garip, gelecekçi kaleleri andırıyorlardı. O nesneleri, evinin mahzeninde, videolara katarken sileceği donuk gri bir zemin üstünde çekmişti. Daha çabuk aşınsınlar diye, üstlerine

damacanalarla satın aldığı sulandırılmış sülfürik asitten serpmişti – genellikle bu karışımın yabani otları kurutmada kullanıldığını söylüyordu. Arkasından, yine bir kurgulama çalışmasına girişmiş, uzun aralıklı birkaç fotogram çıkarmıştı onlardan; elde ettiği sonuç hızlandırılmış çekimden çok farklıydı, bozulma süreci sürekli olmak yerine, derece derece, ani sarsıntılarla gerçekleşiyordu.

On beş yıl süren çekim ve kurgulama döneminden sonra, elinde oldukça tuhaf, ortalama üç dakikalık, yaklaşık üç bin parça toplanmış; ama asıl ondan sonra, bir bindirme yazılımı aramaya başlamasıyla, çalışması gelişmeye başlamıştı. Özellikle sessiz sinemanın başlarında kullanılan bindirme yöntemini profesyonel sinemacılar da, amatör videocular da, hatta sanat alanında ürün veren kişiler de artık kullanmaz olmuştu; gerçeklikten uzaklığı yüzünden, geçerliliğini yitirmiş, çok eski bir özel efekt olarak görülüyordu. Yine de, günlerce araştırma yaptıktan sonra, basit bir bindirme *freeware*'i bulmuştu. Yazılımın Illinois'de yaşayan yaratıcısıyla bağlantı kurmuş ve kendisi için, ücret karşılığında, yazılımının daha gelişmiş bir sürümünü geliştirip geliştiremeyeceğini sormuştu. Koşullar üstünde anlaşmışlardı, birkaç ay sonra da Jed Martin'in elinde artık piyasada bir eşi daha olmayan, olağanüstü bir gereci vardı. Photoshop katmanlarına oldukça benzer bir ilkeyi temel alan yazılım, doksan altı video filminin üst üste bindirilmesini, her birinin ışığının, renk doygunluğunun ve kontrastın ayarlanmasını; ayrıca yavaş yavaş ön plana kaymalarını ya da görüntünün derinliklerinde yitip gitmelerini sağlayabiliyordu. İşte sanayi nesnelerinin bitki katmanlarının çoğalmasıyla yavaş yavaş silinip gittiği, yok olduğu o hipnotize edici uzun planları bu yazılım sayesinde elde etmişti. Nesneler kimi zaman çırpınıyorlarmış, yeniden yüzeye çıkmaya çalışıyorlarmış gibi görünüyorlardı; derken bir ot ve yaprak dalgası onları alıp götürüyor, yine bitki yığınının içine dalıyorlar, bir yandan da kapladıkları yüzey dağılıyor, arkadan mikroişlemciler, bataryalar, bellek kartları görünüyordu.

Jed'in sağlığı kötüleşmişti, yalnızca süt ürünlerini ve şekerli besinleri yiyebiliyordu, babası gibi bir sindirim yolu kanserinden öleceğinden kuşkulanmaya başladı. Limoges Hastanesi'nde yapılan muayene bu tahmini doğruladı, ama tedaviyi reddetti, ışın tedavisinin ya da başka ağır tedavi yöntemlerinin uygulanmasını istemedi, özellikle akşamları artan ağrılarını hafifleten yatıştırıcılarla ve yüksek dozda uyku ilacıyla yetindi. Vasiyetini hazırladı, servetini çeşitli hayvanları koruma derneklerine bıraktı.

Aşağı yukarı aynı dönemde, Geneviève'den Olga'ya, Franz'dan Michel Houellebecq'e, babasına, aynı zamanda başkalarına, elinde fotoğrafı olan herkese kadar, yaşamında tanıdığı insanların fotoğraflarını filme çekmeye başladı. Fotoğrafları madenî bir çerçeveye gerilmiş, su geçirmez, belli belirsiz gri renkte bir tuvale tutturup karşıdan filme alıyor, bu kez doğal yollarla bozulmalarına izin veriyordu. Bir yağmura, bir güneş ışığına maruz kalan fotoğraflar kabarıyor, yer yer çürüyor, ardından parçalara ayrılıyor, birkaç hafta içinde de yok olup gidiyorlardı. Tuhaftır, birtakım oyuncak yontucuklar, basitleştirilmiş insan betimlemeleri satın alıp onları da aynı süreçten geçirdi. Yontucuklar daha dayanıklıydı, bozulmalarını hızlandırmak için yeniden asit damacanalarına başvurmak zorunda kaldı. Artık sadece sıvı besinlerle besleniyor, her akşam bir hemşire gelip kendisine bir morfin iğnesi yapıyordu. Ama sabahları kendini iyi hissediyordu, son güne kadar iki-üç saat çalışabildi.

İşte Jed Martin asla bütünüyle benimseyemediği bir yaşama böyle *veda etti*. Artık gözünün önünde görüntüler beliriyordu, işin garip yanı, hiç öyle olağanüstü bir cinsel yaşamı olmamasına karşın, özellikle kadınların görüntüleriydi gördükleri. Geneviève, zarif Geneviève'le zavallı Olga onu düşlerinde kovalıyordu. Port-Grimaud'daki bir balkonda, Lejaby marka sutyenini çıkarıp göğüslerini açıkta bırakarak, kendisinde cinsel arzuların uyanmasına neden olan Marthe Taillefer'i bile anımsıyordu. Kız o zaman on dört yaşındaydı, Jed'se on üç. O akşam, şantiyeyi denetlemesi için babasına verilen resmi konutun tuvaletinde mastürbasyon yapmış, bundan o kadar zevk almasına şaşırmıştı. Ayrıca başka esnek göğüsleri, çevik dilleri, dar vajinaları da anımsıyordu. Lamı cimi yok, kötü bir yaşam değildi onunki.

Otuz yıl kadar önce (*Art Press* söyleşisinde teknik konular dışında değindiği tek konuydu bu) Jed yapıtı üstüne çok kapsamlı bir dünden bugüne sergisinin düzenlendiği Ruhrgebiet'e bir yolculuk yapmıştı. Duisburg'dan Dortmund'a, Bochum'dan Gelsenkirchen'e, eski demir-çelik fabrikalarının çoğu sergi, gösteri, konser mekânlarına dönüştürülmüştü, bir yandan da yerel yetkililer XX. yüzyılın başındaki işçi yaşamı tarzını temel alan bir *sanayi turizmi* oluşturmaya çalışıyorlardı. Gerçekte tüm bölge yüksek fırınlarıyla, cüruf yığınlarıyla, üstünde yük vagonlarının paslandığı artık kullanılmayan demiryollarıyla, kimisi işçi bahçeleriyle bezeli, birbirinin tıpkısı, temiz görünümlü, dizi dizi evleriyle, Avrupa'daki ilk sanayi çağının olduğu gibi korunduğu bir bölgeyi andırıyordu. Jed o dönemde, yaklaşık bir yüzyıllık bir hareketsizlikten sonra, fabrikaları çevreleyen ormanların tehditkâr sıklığından çok etkilenmişti.

Fabrikalar arasında, yalnızca yeni kültürel işlevlerine uyum sağlayabilenler eski saygınlıklarına kavuşmuşlardı, ötekilerse yavaş yavaş dağılıyorlardı. Bir zamanlar Alman üretim kapasitesinin özünü temsil eden o sanayi devleri artık paslanmış, yarı yarıya çökmüştü, bitkiler eski atölyeleri işgal ediyorlar, üstlerini yavaş yavaş balta girmez bir cengelle kapladıkları kalıntıların aralarına sokuluyorlardı.

Dolayısıyla, Jed Martin'in yaşamının son yıllarında üstünde çalıştığı yapıt –en dolaysız yorumla– Avrupa'da sanayi devrinin sona erişi, genel olarak da her türlü insani sanayinin ölümlü ve geçici oluşu üstüne nostaljik bir derin düşünme olarak görülebilir. Gelgelelim, bu yorum soyut ve engin, gelecekçi bir kentin ortasında; kendisi de parçalanıp dağılan, ardından sanki yavaş yavaş, uçsuz bucaksız bitki örtüsünün içine savrulan bir kentin ortasında yitmiş, Playmobil türü, o insanı altüst eden oyuncakların üstümüzde yarattığı rahatsızlık hissini açıklamaya yetmez. Jed Martin'e şu dünyadaki yaşamında eşlik eden insanların görüntülerinin hava değişikliklerinin etkisiyle ufalanmasının, ardından son videolarda insan ırkının toptan yok oluşunu simgelercesine dağılıp parçalara ayrılmasının içimizde uyandırdığı o azabı da açıklayamaz. O görüntüler gömülüp giderken, bir an çırpınıyor gibi görünür, sonra üst üste bindirilmiş bitki katmanları tarafından yutuluverirler. Ardından her şey sakinleşir, geriye bir tek rüzgârla kıpırdanan otlar kalır. Bitki örtüsü kesin bir zafer kazanmıştır.

Teşekkür

Genelde birilerine teşekkür etmek gibi bir alışkanlığım yoktur, çünkü pek belge toplamam, Amerikalı bir yazarla karşılaştırıldığında çok az topladığım söylenebilir. Ama bu sefer polisler üstüne epey kafa yordum, çok etkilendim onlardan, konuyla ilgili biraz daha araştırma yapmam gerektiğini düşündüm.

Dolayısıyla, gerekli başvuruları yapan Teresa Cremisi'ye, aynı şekilde beni Quai des Orfèvres'de incelikle ağırlayıp çetin meslekleriyle ilgili yararlı bilgiler veren kabine şefi Henry Moreau'ya ve polis binbaşısı Pierre Dieppois'ya teşekkürü borç bilirim.

Doğal olarak, olayları değiştirmekten çekinmedim, öne sürülen düşünceler yalnızca onları dile getiren roman kahramanlarını bağlar; sonuçta, bu kitabın kurgu ürünü olduğu unutulmamalıdır.

1 (Fr.) Burjuva-bohem. (Ç.N.)

2 Fransa'nın Haute-Savoie bölgesine özgü patates, *Reblochon* peyniri, krema ve domuz etinden yapılan bir yemek. (Y.N.)

3 (İng.) Efemine olmayan, kilolu homoseksüel erkek. (Y.N.)

4 (Fr.) *Monde* sözcüğü "yeryüzü, dünya" anlamını taşır, aynı zamanda bir gazetenin adıdır. (Ç.N.)

5 (Fr.) Fransa'da içinde tütün ürünleri de satılan mekânlara verilen isim. (Ç.N.)

6 Makineleri bozduğuna inanılan cin. (Ç.N.)

7 (İng.) Tatil için mi geldiniz?

8 (İng.) Hayır, iş gezisi.

9 (İng.) Ne iş yapıyorsunuz?

10 (İng.) fotoğrafçıyım.

11 Michel Houellebecq'in "Mücadelenin Anlamı" isimli şiir kitabı. (Y.N.)

12 Michel Houellebecq'in "Mutluluğun Peşinde" isimli şiir kitabı. (Y.N.)

13 Jean-Louis Curtis'nin "Fransa Beni Yoruyor" isimli eseri. (Y.N.)

14 Yazarın "Kırklarındaki Kadın" isimli romanı. (Y.N.)

15 Yazarın "Genç Bir Çift" adlı romanı. (Y.N.)

16 (İng.) Saat farkı. (Y.N.)

17 Fransız televizyonunda yayınlanan bir program. (Y.N.)

18 (İng.) Bu bir oyun, milyon dolarlık bir oyun. (Ç.N.)

19 Jean-Pierre Pernaut'nun "Fransa'nın Lezzetleri" kitabı. (Y.N.)

20 Yazarın "Fransa'da Şenlikler" kitabı. (Y.N.)

21 Yazarın "Ülkemizin Yörelerinde" kitabı. (Y.N.)

22 Yazarın "Hayranlık Uyandıran Zanaatlar" kitabı. (Y.N.)

23 (Alm.) Dünya görüşü. (Y.N.)

24 Yalnızca köpeklere değil, başka bazı hayvanlara da ad verilirken uygulanan bir gelenek. Yılların alfabetik olarak ilerleyen harflere denk geldiği düşünülüyor. (Ç.N.)

25 Bakıma gereksinimi olan eski sanatçılara kapılarını açan bir dernek. (Ç.N.)

26 Eve kapalı yaşayan, toplumsal yaşamı olmayan, bilgisayar, çizgi roman, porno vb. gibi düşkünlükleri olan kişi. (Ç.N.)

27 Ulaşım kartı. (Ç.N.)